

EGYETÉRTÉS

Előfizetési árak: Egész évre 28 korona. Félévre 14 korona.
Negyedévre 7 korona. Egy hónapra 3 korona 40 fillér.
Egyes szám helyben és vidéken 10 fillér.

Főszerkesztő: Dr. PAP ZOLTÁN
Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. Eötvös-utca 32.
TELEFON-SZÁM: Szerkesztőség 782. Kiadóhivatal 708.

Karácsonyi ének.

Budapest, december 24.

Disputa ne essék ma arról, milyen volt Jézus: alázatos, béketűrő, szenvedni némán tudó; avagy forradalmár, lázadó proletár, ki az elnyomott népek minden szenvedését belekiáltotta az Egekbe. Annyi bizonyos, hogy eleinte a szegények, kitagadottak Jézusa volt. Halászok, bárkások, vámszedők, nyomorultak, kiközösített szenvedő asszonyok vették körül. Ma plebsnek, vagy csöcseléknek neveznek azokat a társadalmi osztályu embereket, kik az örökéletű igék és parabolák első hallgatói voltak.

Ha a teológia tulságosan szoros bilincseit levettük, látjuk, hogy azok az emberek áhítoztak valamiért, forrón kívántak valamit. Természetesen ez a kívánság olyan alakot öltött, amilyent az akkori ideológia megengedett. Nem kormányforma-változást, nem gazdasági érdekek szabályozását követelték, hanem, amint ma mondani szoktuk, új isten után vágyakozott a lelkük. Észrevették, hogy a régi isten következetesen egy maroknyi hatalmást segít; a farizeus selyembe öltözködött, bőven lakmározott, a templomban az első helyet foglalta el, míg az asztalosok, halászok, kézművesek rongyokban tengődtek.

Az a vágyakozás, hogy az ember változtasson sorsán — akár testi, akár lelki sorsán — ma éppen olyan eleve-

nen ég, mint a Nazaréti idejében. Nem szűnt meg soha szempillantásra sem. Ha valamelyik társadalmi réteg lecsillapodott, összerázkódott a másik vagy a harmadik. Ha revideálni fogják a történelmet, világosabban fog ez kitűnni. Ha ki fogják irtani belőle azokat a helyeket, ahol arról van szó, hogy az egyik király azért indított háborút a másik ellen, mert az egyiknek nem tetszett a másik orra, tisztábban fogjuk látni, hogy minden mozgalom alatt — akár forradalomnak, háborúnak vagy békének nevezik — egy embercsoport testi kívánsága izzott. Hogy éppen a mi korunk lenne mentes ettől a sajátosságtól, nem hiheti senki komolyan.

Még azok is, kik vallják, hogy minden így van jól, ahogy van, megdöbbenéssel állapítják meg, hogy fenekestül készül felfordulni minden. Senkisémet találja helyét, mindenki nyul valami után, keres, kutat, nyugtalanul néz. Azt mondani, hogy ma, karácsony napján békeesség lakozik a szivekben, farizeushoz méltó szó lenne. Farizeusok mondták azt, hogy meg kell feszíteni Jézust, mert megzavarja a békeességüket. Azt hitték, mert ők békeességben heverésztek puha zsirjukban, ez a békeesség fekszi meg az egész világot. A nyomor és szenvedés jaja nem hatol keresztül a hájtömegben. Ma is csak farizeus állíthatja, hogy nincs vérző szív sehol, mindenütt az öröm és boldogság ül.

Oh, hiszen ha csak a mi kis országunkban nézünk széjjel, majdnem a kétségbeesés fog el. Ha idegen suhanna végig az országon s látná a sok szunynyadó falvat, bennük a derüsen megvilágított házakat, a városi palotákat, amint ablakaik tüzes szemként néznek bele a sötétségbe, azt hihetné, hogy ide csakugyan a messiási idők ereszkedtek le. De mi jól tudjuk, hogy azokban a falusi kunyhókban elkeseredett emberek élnek; várnak valamit. Eddig utolsó menedékképen ott volt Amerika, de ez a rettenetes szörny most visszahányja azokat, kik husukat kínálják nekik. Mit csináljanak? Hova forduljanak? Elkeseredésük sztrájkokban, lázongásokban tör ki. A város képe még siralmasabb. Itt a fény és pompa mögül a bűn és szenny — mind a kettő a legkiáltóbb nyomoruságtól kísérve — kandikál elő. Itt is várnak valamit az emberek.

Persze, azok az idők elmúltak, amikor a sasok röpüléséből és az állatok beleiből igyekeztek kiokumálni a jövőt. Ma a kívánságok egyenesebb uton törnek előre. Tudják, hogy az üdvösség a hatalomtól függ. Ki kezébe tudja keríteni a hatalmat és azt a maga céljai és érdekei elé fogja, körülbelül megvetheti lábát. A nagy tömeg talán épp oly bamba mozdulatlanságban várja azt a valamit, mint kétezer évvel ezelőtt; hanem a belőle kivált vezető csoport öntudatosan tör a hatalom felé. Mintha megfogadta

Nem szül gyáva nyulat Nubia párdúcza.

Írta: Eötvös Károly.

(Utánnomlás tilos.)

E kis elbeszélés címze nagy költő szava. Berzsenyi Dániel mondja ezt egyik remek költeményében, ahogy mindenki tudja. A nagy költőnek igaza van. Éppen azt bizonyítja be az én kis mesém.

Nubia párdúcza bizony párdüczkölyket szül. De az a kérdés, vajon nem lehetne-e abból a kölykökből nyulat nevelni? A nyul is csak éppen oly szép és kedves állat, mint a párdücz. A farka ugyan sokkal kisebb, de a füle sokkal nagyobb s a szőre is puhább, selymesebb. Az arcza is van olyan szép legalább is; szeme, ajka igazán kedves s bajusza se enged a párdücz bajuszának. Fára mászni ugyan nem szokott, mint a majom, mókus, macska és párdücz, de azért ugrani is tud akkorát, mint a párdücz. S azután kétségtelen, hogy a párdücz ugyan erősebb, bátrabb és vitézebb a nyulnál, de az is szentül bizonyos, hogy a nyul meg szelidebb, kezesebb, bájosabb a párdücznél. Egyik se vegye hát rossz néven, ha a nagy költő is, én is kissé összehasonlítjuk őket.

A nevelés hatalmas tudomány. Erői nagyok, titkosak és csodátelekre alkalmasak. Szobrot csinál a faragatlan tuskóból, akadémiust a tők-

kalapból, kormányzót a tényérnyalóból. Hogyne csinálhatna hát nyulat a párdüczkölyökből. Igaz, hogy a párdücz erkölése szilaj, a nyulé meg jámbor, de hiszen éppen arra való a bölcs nevelés, hogy az elmét is megtöltse tudománnyal s a szívet is szelidséggel.

Különös főuri, valóságos grófi nemzetségünk volt nekünk egykor. Leányágon máig is élnek ivadécai. Utolsó férfinariadékat jól ismertem, barátságban is állottam vele, de legalább tíz év óta nem láttam, elköltözött közelemből. Nálam idősebb volt, utolsó találkozásunk idején már rokkant, beteges is volt, meglehet, nem is él már. De az is meglehet, hogy él. Vas volt minden idege, minden izma. Soraim hozzá juthatnak. Ezért nem írom meg igazi nevét. Nevezzük Inártsy grófnak.

Egyéb jó okom is van arra, hogy igaz nevét egyelőre elhallgassam. Talán bánatos visszaemlékezést szülhetne az ivadékoknál, akik pedig derék, jó emberek.

Az utolsó gróf, akivel barátságban állottam, sajátkezű irással egyszerű rövid emlékiratot készített nemzetségének történetéről. Az emlékirat birtokomban van. A család történetét nem a tizennegyedik század elején kezdi, pedig az utolsó Árpád-király halála óta már elég jelentékeny, hanem II. Jánosnál kezdi, aki utolsó Rákóczi dicső fejedelmünknek volt hős ezeres kapitánya s végzi önmagával ezelőtt negyven esztendővel.

Gyöngé és hézagos munka. Az író nem kétségtelen hitellű forrásokból meríti csupán tudáshoz, hanem családi és vármegyei hagyományokból is, amelyeket folyton rongál a képzelet erőssége s az emlékezés gyöngesége. S bizony gyenge író is az én egykori gróf barátom. Nem kenyerem az irás.

De a család egyik híres tagjáról Jókai is ír csodálatos szép tündéri elbeszélést. Elbeszélésének tárgya tündéri, de azért zordon. Az elbeszélés a kurucz ezeres kapitányról szól, aki azonban már nem kurucz és nem kapitány, hanem Mária Terézia fiatal királynőnek rettenetes hadvezére, csatanyerő tábornoka s a Duna-Tisza közének bujdosóiból, tüzhely nélkül való szegényeiből toboroz magának lovas sereget.

Azonban se a gróf, se Jókai nem említi azt a történetet, amelyet most én beszélek el. Pedig ez a történet dönti el azt a kérdést, vajon a párdüczkölyökből lehet-e hát szeretettel és tudománnyal nyulat nevelni?

Amikor Pozsonyban ezelőtt százhatvanhét esztendővel az országgyűlésen összesereglett nemesi karok és rendek a szép királynő könyveire kardot rántottak s dörgő hangon elkiáltották:

— Háljunk meg királyunkért, Mária Teréziáért!

Ugyanakkor Inártsy II. János, az egykori kurucz hős fellovagolt Bécsbe, jelentkezett a királynőnél s engedelmet kért arra, hogy önkény-

volna János szavat, hogy nem békeséget hozott a földre, hanem harcot és háborút: ő is harcot és háborút hirdet minden létező ellen.

Szivünk összeszorul, ha látjuk ezeket a különböző erőket egymásra törni. Babona, előítélet, nevezék bárminek: de mi féltjük nemzeti kincseinket az összecsapás viharától. Gyermeki szeretettel csüngünk az ezeréves Magyarország tradícióin és ha egyetlen-egyet is közülük veszendőben látunk, mintha lelkünk egy darabját hasítanak le. De ez a szeretet nem lehet annak a szülőnek a majomszeretete, ki nem tudja megérteni, hogy gyermeke fejlődik, nő, megváltozik, emberré lesz és maga szárnyára kap. Nagyobb katasztrófát el nem tudunk képzelni, mely akkor következne be, ha a nemzet egy fiks ponthoz láncolná magát és nem értené meg, hogy a fejlődés törvénye átfogja mindent a hangyától kezdve a római birodalomig.

Jézus igazi tanítványa az, ki ma este, a karácsonyfa lángba borulásakor mindazok felé szeretettel fordul, kik kérnek, várnak, óhajtanak valamit. Rongyos, sápadt, éhes emberek sokasága ökölboszoritott kézzel óhajtja, hogy néki is szava legyen a nemzet tanácsában. Van más kívánság is, még sok; de ennek az egyiknek siránya a legfájdalmasabb, a legelszántabb, mögötte van a legtöbb gyűlölet és elkérés. Ne dugják be a fülüket előtte, mert az emberi jogok hirdetőit meg lehet feszíteni; kik bennük hisznek, arénákba lehet őket dobni fenevadak közé — csak azt nem lehet elérni, hogy az emberi szívek megnyugodjanak. A megtépett köntösű, sokat szenvedett Ember napján nem lehet más beszédet beszélni. A másik beszéd — hogy örökéletű törvényekhez nyulni nem szabad — farizeusok beszédje.

saját erejéből sereget gyűjthessen s azzal a királynő gonosz ellenségeit, a porosz királyt és a bajor királyt megtámadhassa s hatalmasan visszaverhesse.

A királynőnek nagyon megtetszett a hősnek alakja s egyenes, rövid, bátor beszéde. A hős nem volt már fiatal, jól elmúlt hatvan éves, de resedni is kezdett, de állása, mozdulása, tekintete biztos volt s nagy erőre mutatott, mint a párdúc. A királynő látta, érezte, hatalmas férfi áll előtte, akinek szava cselekedet, ígérete siker. Azt kérdezte:

— Mit akar ön a sereggel egyelőre?

— Egyelőre megrohanom a bajorokat, elpusztítom országukat, elfogom vagy elkergetem királyukat s minthogy fölseged koronáját akarják elrabolni, elhozom én ide a bajor király koronáját s fölseged engedelmével ide vágom trónusának lépcsője elé. Magyar nemesi szavam adom arra, hogy addig fegyverem le nem teszem kezemből, hadi ruhám le nem teszem testemről s puha ágymagányra fejem le nem hajtom, amíg mindezt meg nem cselekedtem. Isten engem úgy segíjen.

Borzasztó fogadás. Csaknem lehetetlen. De ez volt az a háború, amelyet a világtörténet osztrák örökösödési háborúnak nevez. A királynő meg volt szorulva, országa és koronája volt kockán, az egykori vitéz harcosnak engedelmet adott.

Hünetlen, amit Inartsy II. János ezután csinált.

Budapest, december 24.

Andrássy a külföldi támadásokról. Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter ma egy újságíró előtt hosszasan nyilatkozott arról a kérdésről, hogy a külföldi sajtó ujabban bizonyos idegességgel tárgyalja a magyar ügyeket s szemelláthatóan szívesen vesz olyan értesítéseket, melyek a magyar politikára kedvezőtlen világot vetnek.

— A monarchia mai területén — mondotta gróf Andrássy — Európának szüksége van egy nagyhatalomra, mely a német birodalom és a balkáni világ közt egyensúlyt tartson. A magyar nemzeti törekvések azt a benyomást teszik külföldön, hogy mi kifelé igyekezünk a mai nagyhatalmi alakulathoz, s az európai egyensúlyt féltvén, idegeskedik, mikor mi megmozdulunk. Hogy a külföldi lapok nagyobbára éppen ilyen ellenséges értesítéseket vesznek rólunk — annak alkalmasint az az oka, hogy sok odakinn az ellenségünk, több, mint jóbarátunk. A külföldi lapok tudósítói Bécsben élnek, s ott nem barátainkkal érintkeznek, akik nem törik magukat utánunk, hanem ellenségeinkkel, akik nem sajnálják a fáradságot, hogy felkeressék és influálják őket. S akik ügyesen élnek minden alkalommal, hogy elhitessék a világgal, mennyire veszélyeztetjük mi magyarok a monarchia strukturáját és a dinasztiaival való egyetértést. Természetesen ugyanilyesemben fáradság a magyarországi nemzetiségek is. Ők azt a benyomást igyekeznek kelteni, hogy Magyarország mai belső rendje természetellenes, hogy fel kell bomlania, ha a magyarság nem ad engedményeket a nemzetiségeknek — ez a bomlás pedig tovább terjedne az egész monarchiára. A külföldnek eme itéletében nagyon hibásak vagyunk mi magunk is. Csak elkedvetlenedünk azon, hogy a külföld ilyeneket hisz rólunk, fájlaljuk, hogy a külföld magában nem sokat törődik velünk, de viszont magunk sem sokat törődünk a külfölddel. Valaha szálló ige volt a magyar globust kifizető — s való igaz, hogy ma is túlságosan elfoglalnak bennünket a magunk kis ügyei, s csak felszínesen érdeklődünk a világ kis dolgai iránt. Ezért kevés is a közvetlen érintkezés köztünk s a külföld között — minél fogva a külföld is csak felszínesen ismer bennünket s hamar elhiszi, ami rosszat hall rólunk. Valaha nem így volt; éreztük, hogy rászorulunk a külföld jóindulatára, ki is használtuk a külföld jóindulatát, mikor bajban és veszedelemben voltunk. Azt hiszem, annyira most sem vitte fel Isten a dolgunkat, hogy ezt a nagy faktort elhanyagolhatnók. A külföld jö-

dulata visszaszerzésének módja voltaképp kezében van minden művelt magyar embernek, akinek bármiféle összeköttetése van idegenben. Figyelje csak meg, mennyire megmozdul, ha angol vagy német érdekről van szó, minden angol vagy német ember, akinek csak valami köze van hozzánk. Nem várják, hogy mi forduljunk hozzájuk, s abban sem bíznak, hogy majd a kormányuk ellát mindent. Mikor nemzetéért kell helyt állani, akkor minden egyes ember kormány, s ez a helytállás minden egyesnek joga és kötelessége. Elvégre roppant erő van a részünkön: az igazság. Nem kell, nem is szabad hazudoznunk vagy szépítenünk — elég rámutatnunk arra a történet bebizonyította valóságra, hogy a magyar öntudat csak erősítette a monarchiát, s a monarchia s a dinasztia annál biztosabban rátámaszkodhatik a magyarságra, minél inkább kielégítette törekvéseit. Aki nem vak, megláthatja, hogy az ugynevezett magyar sovinizmus sohasem volt veszedelem a monarchia nagyhatalmi állása számára, s meg kell például látnia, hogy ma is a függetlenségi párti többség a legépebb érzékét mutatja a nagyhatalomság szükségét iránt. A nemzetiségek mondhatják, hogy ami áll a magyar törekvésekre, az áll az övéikre is, de csak levegőben lógó logikával. A politika nem elmélet dolga, hanem gyakorlati lehetőség és célszerűség, s a mi hazánknak és államunknak magyarsága s benne a sokat felpanaszolt hegemonia hivatkozhatnók ezerszer a legörökebb isteni és emberi törvényekre, ha nem támaszkodhatnók a történelem gyakorlati bizonyosságára — arra, hogy itt fenn tudta s csakis ő tudja fentartani azt az erős államot, melyre a monarchiának, azt a monarchiát, melyre a nagyhatalmi egyensúlyrendszernek szüksége van. Tagadhatja-e valaki józan elmével, hogy minden engedmény, amit mi nem az idegen ajku polgároknak, hanem az egyes nemzetiségek külön egyénisége számára tennénk, nem is olyan, de még nagyobb khaoszt nevelne itt, mint az ausztrabeli? Nagyobbat mondok, mert, ugyebár, ideát a magyar faj nem tudna ezekbe az új állapotokba úgy belenyugodni, mint odaát a német? S hogy is nyugodhatnók bele? Az osztrák németiség nem volt sem állam-, sem birodalom-alakító erő; csak azon a réven állott első sorban, mert a dinasztia is német volt és német összefüggésű volt. A mi országunkat és államunkat mi magunk alkottuk, tartottuk meg és tartottuk fenn, s egy csöpp kedvünk sincs zsellér gyanánt húzódnunk meg abban a házban, melyet magunk építettünk és magunknak építettünk.

rangot s tisztet is viselt a vármegyénél. Vad, szilaj természet, jobbágyaival folyton kegyetlenkedett. Emiatt borzalmas jelenet támadt közte és II. Sámuel nevű fia között. A fiu már felnőtt legény volt, vad és szilaj, mint apja és minden őse. Apa és fiu fegyvert fogott egymás ellen. A fiu golyója talált, az apa elesett.

Hőhébárd vetett véget a fiu életének ezelőtt nyolczvannyolcz esztendővel.

Rettenetes végzet villámokkal terhelt fekete felhői borultak a híres nemzetségre. S a villámok még nem fogytak el a vesztőhelyen.

I. Sámuelnek másik fia is volt. Ez már grófnak született, tökéletes nevelésben részesült, tudományos miveltsege is jeles volt. De hát párducz-kölyök. Testvérbátyjának szomorú végén nem tudott okulni. Pillanatnyi szenvedély-rohamában agyonlőtte a szolgabíró, a kötelessége körében buzgó tisztviselőt.

Hosszu, súlyos rabság lett a szerencsétlenség vége.

Ennek fia és árvája volt az én gróf ismerősöm és barátom. Igazi árva.

Amikor apja elvesztette szabadságát, alig volt két-nyolcz éves. Tenger birtok maradt rá, de gondnoki kezelés alatt. Előre látta mindenki, mi lesz a főuri nagy vagyonból.

Az árva gyerek sorsa közérdekű volt akkor az egész országban. Pestvármegyében akkor már Nyáry Pál, a böcs és szigorú férfin, a későbbi alispán és követ irányozta a véleményeket. Ő is sokat törte a fejét, sokat tanácskozott afölött, mi

Seregét összegyűjtötte, Bajorországot megharagta s végig gázolta. Olyan siralmas pusztulást idézett elő, amelyet nem ért meg a németek fölé a harmincz éves háboru óta. Villámként ütött rá az ország fővárosára, a királyt elkergette, kincstárát kizsákmányolta, koronáját hóna alá vette s egy esztendő és egy nap mulva ellovagolt vele Bécsnek városába, hogy oda vágja a koronát Mária Terézia királynő trónusának lépcsője elé.

Ha a történetírás meg nem örökölte volna: balgatag mesének tartaná mindenki.

Megtörtént. Az egykori kurucz hős megtartotta szavát, teljesítette egész fogadását. Ezzel alapított nagy családot, ezzel szerzett nagy birtokokat.

De irtózatoss híre támadt. Oly kegyetlenséggel végezte a hadjáratot, amilyenre nem is lett volna szükség. A jámbor bajor nép papjai templomi inádságot szerkesztettek ellene. Még ötven év előtt is hallani lehetett itt-amott istentiszteletek alkalmával ezt az imát:

— Ments meg Urunk Istenünk bennünket a hunnoktól, Belzebubtól és Inartsytól!

Két fia lett. Kemény vitéz, zordon katona mind a kettő. Miklós, az idősebb fia tábornok, hadvezér. a hét éves háboru egyik hőse lett. Ennek ága fiában kihalt. Mihály, a fiatalabb szintén katona. Ennek fia I. Sámuel a francia háboruban tűnt ki, mint rettenthetetlen vitéz. Baja támadt bajtársaival, emiatt otthagya a katonaságot, hazajött gazdálkodni, száz év előtt megkapta a grófi

Képviselők és hírlapírók.

Irta: Mezei Ernő.

Valamelyik angol humorista használta egyszer e kifejezést: „Európa és a körülfekvő falvak.” Ha úgy véletlenül a mi gyönyörű parlamentünkbe benéznek, biz úgy tetszik, mintha ilyen felette szegényes fekvésű faluba tennék hírlapírói kirándulást. Hiába. Európának egyetlen parlamentje körül sem látunk olyan furcsa ujjhuzásokat, oly különös ruczezanásokat, egyszóval olyan kutya-macska viszonyt népképviselő és újságírás között, mint aminőt parlamentárizmusunk mai elemei már szinte állandóvá tesznek. Nem is volt ez meg nálunk sem, legalább szembevetve mértékben nem. Nem hiányzott a „szabadelvű” korszak alatt sem az a közérzés, hogy a szabad parlament és a szabad sajtó, akár egymás mellett, akár egymás ellen, összetartozó hivatást teljesítenek és a nyilvánosság mezején, amely az ő közös legelőjük, együtt kell eljárni az ő szép vagy csunya játékaikat...

Másképp gondolkodik ám Rakovszky István „kegyelmes ur”. Igazán kegyelmesen a házelnöki trónusból figyelmeztette a nyilvánosság szolgálatát teljesítő hírlapírókat, hogy csak a Ház vendégszeretéből ülhetnek a nekik fentartott karzaton. Fel lehet ugyan tenni, hogy csak a magyar nyelv fogatékos kezelése használtatta a kegyelmes urral a „vendégszeretet” szót. Nem szokásos „szeretetet” említeni egy vendég előtt éppen akkor, amikor becsapjuk előtte az ajtót. Mindegy, az újságírók kikérték maguknak, hogy őket vendégekül nézzék és semmi esetre sem kérnek Rakovszky kegyelmes szeretetéből.

Valamikor réges-régen, a nagy alkotmányharcok idején, az angol parlament nem tűrte meg a nyilvánosság semmi közegét, mert attól tartott, hogy az ellenséges királyi hatalom kikémléli a képviselők szándékait és cselekvéseit. Barbár idők voltak,

amikor még közvéleményt nem ismertek és a szónoklat sem birt a nyilvános hatalom jelentőségével. Formailag még ma sincs Angliában megszüntetve az a régi képviselői jog, hogy betolakodott idegenek jelenlétére figyelmeztessék a Házat és ezen a czimen bármikor ki lehetne parancsoltatni a hírlapírókat. Mégis a sajtó nagyobb arányú fejlődése törvény nélkül is, szinte észrevétlenül, természetes ellenállhatatlansággal oda sodorta a régi jogaira oly féltékeny angol parlamentárizmust, hogy minden életműködésébe, még egyszerű „committee” tanácskozásaiba is a nyilvánosság legelősebb légáramlatait engedje beözönlenni. Az általános szellemi fejlődés mai fokán legfeljebb a mi függetlenségi többségünk klubja tartja azt, hogy ajtóit, ablakait, termeit hermetikusan el kell zárnia a nyilvános ellenőrzés minden szelölője elől, mintha veszedelmes összeesküvők sötét gyűlhelye volna. Hogy ők mitől félnek? Bizonyosan nem a királyi udvar kémjeitől, mint a hajdani angolok. Nagy a gyanuk, hogy inkább a már öntudatosá vált közvéleménytől. Mit is tudhatnak meg róluk? Valószínűleg azt képzelik benn, hogy mindnyájan belső titkos tanácsosoknak vannak kijelölve, akik pedig tudvalevőleg önmaguk előtt a legnagyobb titkok.

De következnek egy komoly kérdés. Honnét a mai parlamentnek harapós ellenzenve a hírlapírók iránt? Ez a kérdés nem egy azzal, mi kifogások merültek fel a magyarhoni sajtó mai organizációja ellen a társadalomban és a közéletben. Sajtó és hírlapírás nem egyazon fogalom. A modern sajtó egyes típusait lehet úgy nézni, mint magántermészetű iparvállalatot, úgy is, mint nyilvános hirdetési üzletet. Egyáltalán a modern sajtó szervezetével sok olyan érdek és munkásság függ össze, ami nem tartozik a tulajdonképpeni hírlapírói munkásságra. Amit azonban a parlamenti körök sajtóellenes hangulatának ismerünk, az egyenest a hivatásszerű újságírók ellen irányul. Folyosói afférek, kitörések magában az ülésterem-

ben, aminők az utóbbi időben sűrűbben következtek egymásután, nagyon éreztetik, melyik lyukból és merre süvit a hangulat szele. Bolond lyuk az és bolond a szél is.

A parlamenti tudósítást, mint sajtóbéli szolgálatot véve, akárki idegen, ha olvasni tudja a mi újságjainkat, első látásra észreveszi, hogy sehol a világon nem érte el a parlamenti riporterség a felesség különfokát, mint nálunk. Vannak a tentás ujju „jó fiúk” között, akik ott a hírlapírók karzatán körmölnek, olyanok, hogy Boz Dickens, aki parlamenti riporterséggel szerezte világhírének első babérleveleit, szívesen ismerné el őket kollégáinak. És mindnyájan igazi közszolgálatot teljesítenek, olyan írással, amelyben a legfrissebb munkakészséget a legteljesebb lélekjelenléttel kell egyesíteniük. Magam is gyönyörködöm néha, hogy az a tunya, tikkadt légkör föle, mit parlamentárizmusunk mai szellemi színvonala összesűrit, az újságírás sötét felhője minő fényes és átható villámlást, minő hirtelenül grandiózus világitást tud eregetni.

No, itt mindenkinek lehet panasza, csak éppen a parlamentnek nem. Tulsok a jóból: ez a baj. Mert az is igaz, hogy sehol a világon nem foglalkozik a sajtó annyit a parlammal, nem üz oly parlamenti kultuszt, nem szentel annyi figyelmet és tért a legjelentéktelenebb parlamenti dolognak, mint éppen a mienk. És ha megengedem is, hogy nálunk a parlament a nemzeti élet fontosabb szerve, társadalmunknak jelentősebb gócpontja, mint másutt, akkor sem látom megokoltnak azokat az örökös parlamenti rajzokat, folyosói croquisokat, adoma- és szellemesség-böngészéseket, aminők a mi lapjainkban rendszeres rovattá, szinte általános kötelező irodalmi zsánerré nőttek ki magukat. Hogy Mikszáth Kálmán annak idején a parlamenti miliő szindus leírásával gyarapította népszerűsége sikereit, ez az ő írói ambíciójának és erejének egyéni jogultsága, mint ahogy Boz Dickens is az angol parlamenten csillogtatta legelőbb felsé-

történjék a szegény árva gróf fiával. Vajjon elérte őt is a végzet? Vajjon ő rá is mutatóban áll-e isten ujjá? Vajjon párducz-kölyök lesz-e ő belőle is? A végzet kerekét nem lehetne-e megkötni, hogy őt is el ne tiporja valahogy és valamikor? Nem lehetne-e a végzetet kiengesztelni bölcs emberek szeretetével és a vármegye hatalmával?

Gondnok, gyám és nevelés kellett a gyermeknek.

A nádor-ispán udvarában is vitatták e nehéz kérdést.

Angyalszive volt az őz nádor-ispán feleségének, Dorottya fejedelemlőnek. E nemes asszonynak az volt a véleménye, hogy a kegyetlen sorsnak, mely a családra nehezedett, az elhanyagolt nevelés az oka. A kis grófgyereket ki kell mozdítani környezetéből. Ne ott nőjön fel, ahol minden a multra emlékeztet, ahol ébren is, álomban is átkok, keserőségek, véres és szomorú emlékek röpködnek a gyermeki lélek körül. Képzletét el kell zárni az emlékek suhogása elől. Adják neki a gyermeket. Édes anyja helyett édes anyja lesz. Gondoskodik neveléséről. Bizik isten irgalmában; hiszi, hogy az ő kezén nem párducz-kölyökké nő az árva.

Ez volt a legjobb tanács. Ezt fogadta el a nádor-ispán is. Nyáry Pál is, a nemes vármegye is. S amit ez a három hatalom akart, annak meg kellett történni.

A fejedelemszöny német tudósokkal tanácskozott. A nevelés-tudomány híres férfival. Valamennyinek bölcs véleménye abban

egyezett meg, hogy a fiut ki kell emelni a magyar társaságból, ne is lásson többé maga körül magyar embert, vérében akkor nem sarjadzik ki a szilajság, gyöngéd és tudományos nevelésben kell részesíteni, bölcs gondozás és vezetés alá helyezni s tisztos ipariüzésre adni

Legyen esztergályos.

Minden így történt. A fiu szép volt és eszes s erős, mint a vas-ék. Elvitték Szászországba, az országnak Dreza nevű városába, állítottak melléje kegyes asszonyokat, tudós nevelőket, jámbor szolgaszemélyzetet. Okos német volt körülötte mindenki. Beadták inasnak, tanulóknak esztergályos-műhelybe. Mestere is olyan jámbor német volt, beillett volna apáczafejedelm-aszszonyoknak s olyan bölcs, mintha akadémikus lett volna. A nádor-ispánné, a kegyes fejedelemszöny soha le nem vette gondját és szemét róla. Időnként meg-meglátogatta. Minden új látogatásnál meggyőződött, hogy a nevelés tökéletes, a fiuból gyönyörű, szelid és tudós serdülő ifju válik, németül, francziául úgy beszél már, mint a karikacsapás, a magyar nyelvet már el is feledte egészen, az esztergályos mesterséget is jól megtanulta, úgy hajtja a gépkereket, mint akár melyik közszerűs s a magyarokról és grófi méltóságáról hallani se akar többé.

Azonban gróf Inartsyból közönséges mozsárkészítő, pipaszár-furó esztergályos mesterember még se lehet. Tizezer holdas uradalmából csak nem csinálhat mozsarat és pipaszárát. A nagy, hős unokáját is meg kell becsülni, aki egy-

kor segített megmenteni a Habsburgok trónját és országait.

Legyen apród Bécsben, a császári udvarban. Fiatalsága, deli termete, hatalmas ereje és bátorsága, családjának európai híressége s majdan valami kegyes német grófi leánynyal való házassága ragyogó életpályát, nagy jövőt biztosít neki.

Jól gondolták. Egy évig minden jól ment. Egy év múlva betöltötte életének tizenhetedik évét. Ragyogó jövőt ísolt neki mindenki.

Ez egy év alatt azonban történt valami.

Titkon, orvul, Bécsben állomásozó huszárgyerekektől újra megtanult az ifju gróf magyarul. Megtudta azt is, hogy kik voltak ősei, azt is, hogy ő is Inartsy.

Valami multság alkalmával császári apród bajtársai vita közben elkezdtek ócsárolni a magyar nemzetet. Őt—hat éve mult a magyar függetlenségi harcznak. Divatos volt akkor ócsárolni a magyart.

A fiatal Inartsyban fölébredt a párducz. Kegyetlen mord arcczal megtiltotta az efféle beszédet. Bajtársai kinevették s még jobban bosszantották. Birokra keltek. Erős volt, mint a bika. Tiz-tizenöt németet, csehet halomra hányt. Kettőt majd megfojtott. Alig tudták őket megmenteni.

Azután hátat fordított a császári palotának. Úgy ott hagyta őket, mint szent Pál az oláhokat.

ges humorának prizmatikus színeit. De ezek az állandó rovattá tett parlamenti mozgófényképek, ezek az örökös miniatűr festmények kedves duodecz-alakokról, vagy pergő kommentárok apró-cseprő incidensekről, ezek semmi arányban nincsenek a közönség érdeklődésével. Szívesebben veszi be a jó publikum ma a primadonnák örökös reklámozását is, mert — no igen, ezek rendszerint csinos hölgyek. A szellemnek, elmés-ségnek tüzijátéka, amelyet újságíróink a mai parlamentre vesztegetnek, már olyan benyomást tesz, mintha egy felciczomázott nő hus- és ruhatömeg, a tulduzzadó kövérség bájától és hájától szinte alétan pihegő divathölgy a maga esetlen mozdulatai közben a gyöngyök és drágakövek káprázatos sokaságát és folyton változó ragyogását szikráztatná szemünkbe. Persze, ez nagyon felszít-hatja önagysága hiúságát.

Mindez még meg nem magyarázza a mostani parlament olyannyira felfokozott idegességét az újságírók irányában. Kivételes körülmények működnek itt közre, némi részben politikai, másrészen társadalmi természetűek, amelyek összetalálkozása egy egészen sajtósárgó parlamenti légkört teremtett meg. A koalíziós kormányzat, legyen jó vagy rossz, szükséges vagy szükségtelen, olyan alaguton halad keresztül, mely csak gyéren bocsátja be a kritika világosságát. Ilyen átmeneti koalíciónak mindig sok a kényes intimitása és a vonaton ülő okosabb urak is attól tartanak, hogy hirtelen kétes világitás eshetik rájuk. Ime, Wekerle miniszterelnök mostanában azt mondja, hogy a „nyilvánosság rossz munkatárs”, holott volt idő, amikor a legnagyobb nyilvánosságot, magát az utcai tömeget is tarthatta legközvetlenebb segítő társának. De a nagy és okos urak, a maguk diszkrét módján, még megértetik magukat a sajtóval. Hanem a kisebb és legkisebb urak a parlamenti hétszilvafa tájékán! A parlamenti alakulásnak éppen az az ismeretfeje, hogy, kivált a függetlenségi szék oldalán, olyan többséget tömörített össze, mely minden ösztönével és képességével a kritikálanság korszakára van ráteremtve. Kevés értelmiség, kevés elv, de annál több uri protenzió. Hisz a közgondolkodásba is beleszűrődött az a felfogás, hogy a képviselőség igazában uri állás. Nem ugyan az arisztokratikus osztályszellem értelmében, óh nem! Ez az alakulás inkább demokratikus jelszóval megy végbe, akképp, hogy az ország-szerzte oly nagyszerű virágzásnak indult stréberség legszebb példányait válogatták ki minden társadalmi osztályból ország-házi együttes kiállításra.

Hogy ezeknek az improvizált uraságoknak állandó perük van az újságírókkal, bizony érthető dolog. Ezek a szemek mindig oly közlőre nézik őket, sőt mintha óriás nagyítóerejük volna. És mondják, ez a nemzet, a világ rájuk figyelő szeme. Uram isten, micsoda per ez! A nagy francia forradalom előtt Baumarchais, a szeniális színműíró, az ő híres Figarójával ezt a demokratikus lezketést vágja oda a gögös Almovivának: Méltóztatott a gróf urnak nagyon fáradozni a megszületésével, „vous vous etes donné la peine, de naitre, cela rend si fier!”

Egész Franciaország bámulta akkor az író diadalmas merészségét. De az újságírók minden merészség nélkül is kérdezhetik az őket kinéző mandátumos uraktól: „Méltóztatott némi talpnyalással ajánlatokat kikunyorálni, némi váltóeszkák segítségével szavazatokat vásárolni, bornyunyuzó pén-

tekre való ígéretekkel házalni, hogy hivatottság és elv nélkül mandátumos tisztességet nyerhessen?” Elismerjük, ez csakugyan „peine, de naitre”. De a szellemi csereforgalom képviselőség és újságírás között, ha jól utána számítunk, semmiesetre sem mutat az újságírásra hátrányos egyenleget. Még azokban az időkben is, amikor parlamentjeink jóval magasabb szellemi nivón állottak, mint manapság, a csendes, névtelen újságíró méltán dicsekedhetett azzal, hogy érvekkel, frázisokkal, egész beszédtemákkal rendszeren az ő cikkei látták el a képviselőházi szónoklatok átlagát. Csiklandós példákat mesélhetünk el saját tapasztalásomból a hírlapírói segédkezés külön módjairól is. No, ez végre nem lényeges dolog. A nagy Mirabeauról is tudjuk, hogy híres beszédek szerkesztéséhez néhány hírlapíró barátja segítségét vette igénybe. Viszont semmiképp sem akarnám állítani, hogy például Visontai Soma falrengető páthosza zsurnalisztikai sugályukból eredne.

Igaz az is, hogy az obstrukciós gyakorlat állandósága óta ez a szellemi viszony némileg megváltozott. Az obstrukciós képességek érvényesülése nagyon megnövelte a specifikus képviselői önértéket. A sok nulla, ki azelőtt csak az egyes mögött jelentett számot és értéket, arra a meggyőződésre jutott, hogy ő magában is jelentős tényező, sőt sorsteljes hatalom. És bizony meg kell adni, ahhoz a szellemi készlethez, amelylyel az obstrukciós rendszeresen dolgoztak, a hírlapírók vajmi kevéssel járulhattak. Mégis, még a világrengető technikai obstrukciók szakában is úgy viszonylott ez a két tényező, képviselőség és hírlapírás egymáshoz, hogy pompásan illett rá Galiani abbé szellemes mondása a történelemtől: *Les sots font le texte, mais les gens d'esprit écrivent le commentaire.*

Ugy van bizony, ezek a Figarók itt és ott és mindenütt vannak, egyszerűen önjoguknál és természetes kötelességüknek fogva. És akárhogy nézik a nagytekintetű parlamenti urak az egyes újságírókat, mint társadalmi tényezőket, sőt gondoljanak rá, hogy a magyar értelmiség világában az ő foglalkozása körülbelül az egyetlen pálya, az egyetlen kereset és mondjuk, az egyetlen hatalom, amelyet nem lehet pusztán hatékony protekciók révén megszerezni. Milyen csodás dolog ez a mai Magyarországon. Csodás lehet kivált az átlagképviseelő szemében. A hírlapíróról estétől reggelig ki kell derülnie, hogy be tudja-e teljesen tölteni a ráruházott feladatot és ha nincs rá képesítve, nem segíthet rajta még Kossuth Ferencz, vagy Apponyi Albert protekciója sem. Megvallom, jó véleményem van azokról a fiatal képviselőkről, akik állandó hírlapírásra vállalkoznak. Ez legáltalában is nemes ambízió, a közélet komoly felfogásának határozott bizonyossága. Viszont érdekes megnézni azokat a képviselőket, akik előbb hírlapírói pályát futottak meg. Mennyire meglátszik rajtuk a megkönnyebbülés, hogy tizedrészével annak az intellektuális erőnek és munkának, amelyet előbbi hivatásuk belőlük kisajtolt, mai kollégáik között már szellemi tőkét képviselhetnek. Persze, ez a körülmény cseppet se fokozhatja le a mandátumos önértéket és a hírlapírás lebecsülését azoknál, akik oly szépen magukra fordíthatják át Petőfi sorait a magyar nemesről:

Nem írok, nem olvasok,
Én képviselő vagyok.

Hát ez a mai parlament örökös pere a hírlapírással. A tömör, nehéz tézista lázong a sok kovász ellen. Egészen véve én igazoltnak tartom azt a panaszt, hogy túl nagy nálunk a hírlapi verseny. De semmi czimen sem érintheti ez a körülmény azt a nélkülözhetetlen közszolgálatot, amelyet a hírlapírók a parlament körül teljesítenek. Bismarck magyarázta egyszer a finom bor hatását akképp, hogy a magyar embernek jó mérsékelnie magát, mert tüzes vérmérsékénél fogva már kevesebb szesz is kiveti sodrából, ellenben a csendes német természetét csak az erősebb hatás hevitheti a kellő akaratkifejtésre. Ilyen analogiával mondjuk, hogy az a sok hírlapírói kovász, ami talán másutt nincs helyén, nagyon elkel mai közéletünk, főképp a mai parlament irányában.

Alkotmányosan kormányzott államban, szabad intézmények körületében a parlamentnek és a sajtónak közös erőforrása és közös hivatása van. Mindkettőnek a közvélemény jogát kell képviselnie, mindkettőnek a kritikai ellenőrzés szabadságát kell harszavainnie a pusztá tekintély korlátlan érvénye ellenében.

Azért akármily felsőbbiséget jelent egy parlament tényleges törvényhozói hatalma, kissé nevétséges, ha a parlamenti elemek a hírlapírók felé a tekintély gögtől fagyott arczulatát fordítják. Olyan parlamentről, mely az urat mutatja a hírlapírás irányában, bátran fel lehet tenni, hogy szolgálai ösztönöket nyilvánít a „felsőbbek” irányában. Én nem tartozom azok közé, ki a sajtó ugynevezett hatalmát szeretik emlegetni. Sőt kartársaim körében ünnepi beszéd alkalmából is figyelmeztettem arra, mily helytelen fogalom az, mintha a hírlapíró a közvélemény ura és mestere volna. Romlott államférfiak és vakmerő spekulánsok gondolkoznak úgy, hogy néhány hírlapíró vagy újság lekenyerezésével megfordíthatják a közgondolkodás áramlatát. De igaz az, hogy a hírlapíró van a legállandóbb és legközvetlenebb összeköttetésben a közvéleménnyel, mert ez az ő éltető levegője, ez egyben az ő névtelen, mégis folyton érvényesülő hatalma. Nem hiába adta II. Vilmos császár az ő Henrik öcsésének, amikor Amerikába kiküldte, utasítást, hogy az amerikai hírlapírókkal olyan lábon érintkezzék, mintha hadtestparancsnokok volnának. És tetszik, nem tetszik, ez irányban fejlődik a hírlapírás jelentősége mindenütt, még nálunk is. Tudom meglepőd-nék a kegyelmes alelnök ur, ha azt bizonyítanám neki, hogy voltaképp csak a hírlapírás közreműködése teszi azt a képviselőt, akit egy bizonyos kerület kortesvegyészeti jombikjaiból kipattantanak, valósággal országos képviselővé. Pedig úgy van. A 48-iki törvény megállapítja ugyan, hogy a kerület választottja képviselői voltában az egész ország megbizottja, de az a nagy perspektiva nélkül, melyet a hírlapírói világitás tár fel, ki láthatná a képviselő mögött az országot! Ha úgy közlőre és intim szögletből nézzük a mai divatu képviselőt, alig is láthatnók egyébként, mint lóto-futó kerületi ügynököknek, mindenféle magáncélok és szűkkörü érdekek commis voyageurjének. Csak az a villamos fényoszlop, melyet a hírlapírói karzat toll-bateriái alkotnak, veti egyenként a tisztelt honatyai fejekre azt az országos nimbuszt, amelynek sugárzásában a nagy magyar haza örzöiül, általános nemzeti eszmék és érdekek hordozóiul tűnhetnek fel.

Hija, a hírlapíró Figaro az ő borbély-pengéjével néha veszedelmes ember is lehet. Sőt ezt már bebizonyította Figaro legelső öse is, Midas király híres borbélyja, aki bizonyosan a világtörténelem legrégebb hírlapírója volt. Tudvalevőleg Midas kezén át minden arannyá változott és ezzel a ragadós varázslattal a maga külön officiosusát le lehetett kötelezni. De hajh, a borbély mestersége közben rájött arra, hogy a királynak titkolt fülei vannak. Bár hallgatnia kellett, hiába, zurnaliszta-vére nem nyughatott, belesugta a földbe a titkot és nemsokára a haraszt is zörögte, a sás is zizegte Midásnak rejtett dicsőségét. Azóta a Midások nagy óvatosságot fogadtak a zurnaliszták irányában. Furcsa dolog, ha azután megessük rajtuk, hogy éppen a tulzott óvatossággal árulják el füleik rendellenes voltát. Ezek a mai riporterek oly szemfülesek éppen a fülekre.

Politikai hangulatok.

I. Változások.

Egyik karácsonytól a másikig a politikai csapatok ritkán maradnak mozdulatlanok. A régebbi rendszerű parlamenti pártok idején leginkább az ellenzéki mozgalmak keltettek benyomásokat s a publicisták ezekből csináltak jóslatokat a jövőre. Akkor, amidőn egy-egy pártakció felrisszította a közéletet, amikor lényeges eszmék és kérdések vetődtek fel és tárgyalásuk lekötötte az érdeklődést. A régi többség idejében sem maradtak haszonnélküliek az akciók, még akkor sem, hogyha maga az ellenzék nem győzedelmeskedett velük. Mert a többségi kormány hivatkozhatott a presszióra és egyet-mást megvalósíthatott a kívánalmakból. Persze a többségi kormány és pártja olyankor, amidőn megvalósításra került valamely gondolat és kívánalom, úgy tüntette fel a nemzet előtt, mintha a saját ideája és terve lett volna és miután a tettek beszélnek, az ország közönségének tulnyomó része nem is vonakodott a ténykedéseket ama kormányok javára írni, amelyek végrehajtották. S az ellenzéki vezeték részére csak az a vigasztalás maradt, hogy ilyenkor régebbi beszédeikből felolvastak egyes részeket, melyekkel igazolták, hogy a kormány és a többség az ellenzéki ingeket ellopta, amíg az ellenzék fürdött s most e lopott holmikkal hivalkodik. Ám megtörtént, hogy több év következett egymásután, anélkül, hogy lényeges változások történtek volna s a parlamenti arénában is meg kellett elégedni kisebb szenzációkkal, egy-egy személyi ügygyel, avagy valamely érdekes korrupció leleplezésével és tárgyalásával.

Néhány év óta más világ keletkezett. Ugyancsak nem lehet kifogás a változatosság dolgában. És amikor legutoljára a békés fejlődés alapja a különböző pártok koalíciós egyesülésében találtatott meg, akkor sem gondolt senki állandóságra. Sőt az alakulás egyik legfontosabb feltétele volt, hogy ez az alap nem állandó, hanem csak más alakulás érdekében létesítettett a pártok önfeláldozása és a békére való készsége mellett, amiért előzetes jutalom gyanánt a hatalomban való részesedés járt ki. De már az első hónapokban látni lehetett, hogy az együttműködés nehéz és ha a vezeték a pártokat talán össze tudják tartani az elvállalt feladatok teljesítéséig, azt bajosan akadályozhatták meg, hogy egyesek el ne szakadjanak és hogy a kormányval szemben ellenzék ne akadjon.

A politikai pártok helyzetében a múlt karácsonytól a mostaniig a legnevezetesebb ese-

mény az, hogy a függetlenségi pártból történt kiválások folytán s ezen kilépetteknek a pártkötélékeken kívül állókkal és a koalícióhoz nem tartozókkal való összekötésével most már van olyan ellenzéki csoport, melylyel minden nevezetes kormányterv alkalmával, amit a parlamentben akarnak keresztülvinni, szóba kell állani. Ugy látszólag a különbség csak annyi, hogy míg eddig a kormánynak a maga javaslaival a különböző pártokat kellett végigháznia az egyes pártvezeték segítségével, addig most ezeken kívül a disszidenseket is fel kell keresnie. Ám különbség és pedig nagy különbség, hogy a koalícióhoz tartozó pártoknál a vezeték egyuttal a kormány tagjai s itt az engedelmisség megtagadása a hatalom előnyeinek megszűnését vonná maga után, míg ellenben a disszidenseknél az egyezkedésben a kormány ellenféllel áll szemközt, amelyet egyéni előnyökkel sem szabad lekenyereznie, hanem csak arra hivatkozhatik, hogy közérdek, országos és nemzeti érdek-e az, amire az ellenzék passzív támogatását igényli. Ennek az ellenzéknek viszont igen különössé teszi a helyzetét az, hogy nem tervezhet a kormány részére oly gondolatokat, mint a régiek. Mert, ami miatt az ellenzék keletkezett, tudniillik a koalíció előtti függetlenségi program ápolása, megóvása és sürgetése, az nem az ő ideája, hanem meg van a maga teljességében ama függetlenségi pártban, amely a koalíció többségét alkotja. Nem lehet tehát azt mondani, hogy a kilépők egy új eszme körül csoportosultak. És a vita tárgya tényleg csak az lehet, hogy kik tesznek az országnak és a nemzetnek nagyobb szolgálatot: azok-e, akik a koalíció alapját ideiglenesen elfogadták, hogy a békét biztosítsák s azután lássanak hozzá az elvek megvalósításához, avagy, akik az időtől és a hatalom javainak megszokásától féltve az elveket, az agitációt már most is folytatni akarják, éppugy, minthogyha a koalíció csak olyan kormánypárt lenne, mint a régi, a bécsi parancs szóra hallgató, a közös és osztrák érdekekért, meg udvari kegyekért a magyar érdekeket feláldozó mameluk pártok kormányai voltak.

Egyelőre, amint tudjuk, az ellenzéki csoportosulás a kormány terveiben semmi kárt sem tett. És a disszidensek még csak népszerűséget sem szereztek. Pedig olyan alkalmakkor történt a csoportosulás, amidőn a kormány vitális ügyek elintézésére vállalkozott és amikor igen kényes és igen kellemetlen helyzetben volt magában a koalícióban is, amikor kiegyezést kellett megszavaztatni záros határidőre rendkívül javaslat előterjesztése mellett és amikor kvótá-emeléshez volt szüksége parlamenti határozatra. A kormány megszúrta a bajt nevezetesebb rázkódattal nélkül, karácsonyra minden meg van szavazva. Még a házszabályokat sem kellett módosítani. Sőt még az elnökválság veszedelme is elmult, dacára a belső és külső intrikáknak s a balkezeségnek, mely néha a tehetetlenség idejében észrevehető volt. A disszidensek nem is alakulhattak formálisan külön párttá. A kormány e helyzetben körülbelül köszönhet annyit ellenségeinek, mint barátainak. A horvátok horvátnyelvű obstrukciója az ellenzéki sárgára rányomta a hazafiatlanság bélyegét s amikor mégis odáig jutottak, hogy az obstrukcióval a lényegben lehetett volna kellemetlenségeket okozni s amikor kifűnt egyuttal, hogy a magyar disszidensek is tudnak névszerinti szavazást kérni, akkor a horvátok és a disszidensek szembetalálkoztak ezzel a kérdéssel: „Hát amire a horvátok sem vállalnak lelkiismereti felelősséget, azt ti magyarok vállaltok?” És ezzel a disszidensek le voltak szerelve. Ez volt az első tényleges alkalom, amikor a kormány a közérdeket és országos érdeket állította szembe az ellenzéki csoport törekvéseivel.

De most aztán rövid pihenő után új küzdelmek következnek. A kiegyezési javaslatok rendes tárgyalása következik, amikor egyenként kell elővenni a javaslatokat. És következik a küzdelem a nemzeti bankért, amelynek formulája megakadályozta volt, hogy a függetlenségi pártból nagyobb kiválások történjenek, de ami még állandóan alkalmat adhat agitációkra és bontószándékok érvényesítésére. A delegáció rendes tárgyalásai is a jövő hónapra maradtak s oda is beékelnek egy-két tervet, ami a függetlenségi pártban mozgalmat okozhat.

A perspektíva azt mutatja, hogy a sok baj elmulása után sem biztos a koalíció pártjainak az állása és előre nem lehet abban bizakodni, hogy rázkódattások nem lesznek, legfeljebb annyit gondolhatunk optimizmussal, hogy maga a békés fejlődés alapja nem fog összedőlni. És amikor még költségvetési vitára is gondolni kell, alig csalódunk, ha azt mondjuk, hogy a jövő esztendő eltekintve a félig elintézett ügyek parlamenti tárgyalásával.

A koalíció uralmának időzárója a választási reformról szóló javaslat, hogy ha a most következő évben a Ház elé kerül is, akkor sem tárgyalható előbb, mint 1909-ben.

Addig pedig még sok minden történhetik.

II. Ünneplés.

A kvótajavaslat törvényerőre emelése előtt még a főrendiház hozzájárulását szükséges megszerezni.

Természetesen ez iránt a kormánynak legkisebb kétsége és aggodalma sincs. A főrendiházat péntekre hívták össze s arra számítanak, hogy még aznap szavaznak a főrendek s aztán megtörténik a határozatok összeegyeztetése s a törvényt szentesítésre felterjesztik a kabinetiroda utján a királyhoz.

És ezekben a napokban a kormányelnök megjelenik az uralkodó előtt boldog ünneplést és boldog újévet kívánni.

Nevezetes esemény ez másért is. Nemrégiben az ország gyötrő aggodalma virrasztott a királyról való gondolkozásban. Voltak órák, amikor azt kellett hinni, hogy már az új esztendőben másnak kell a hódolatot tolmácsolni. S ime a mostani ünnep nemcsak azért kedves a kormánynak, mert a mi feladatod eddig az ideig elvégezni vállalt, azt teljesítette és ezzel az uralkodó megaláztatását és dicséretét is megszerzi, hanem kedves az ország minden magyar lakosának azért, hogy az uralkodó felől elmult a veszedelem és újra friss egészségben fogadhatja az üdvözlést.

Budapest, december 24.

Minisztertanács. A szerdai rendes heti minisztertanácsot a karácsonyi ünnepekre való tekintettel folyó hó huszonhetedikén, pénteken délután tartják meg a miniszterelnöki palotában.

A nemzetiségi képviselők és a horvát obstrukció. Vlád Aurél országgyűlési képviselő ezzel a címmel vezércikket írt a „Luptá”-ba, amelyben kifejti azokat az okokat, melyek a nemzetiségi képviselőket arra indították, hogy ne támogassák a horvát obstrukciót és a kiegyezés tárgyalásánál ne csináljanak nehézséget a kormánynak. Az a híresztelés — írja Vlád — mintha a nemzetiségi képviselők és a kormány között bizonyos paktum létesült volna, nem felel meg a valóságnak. Mindössze annyi igaz, hogy Wekerle miniszterelnök a képviselőház folyósóján tárgyalásokba bocsátkozott a nemzetiségi képviselőkkel az iránt, miként lehetne a többségi pártok és a nemzetiségi ellenzék között normálisabb helyzetet teremteni. Nem volt szó paktumról, csakis arról, hogy a parlamentben a többség és az ellenzék között egészségesebb viszony létesüljön, mint ahogy az a külföldi parlamentekben van. Se a kormány, se a nemzetiségi képviselők egymással szemben semmiféle kötelezettséget nem vállaltak és ha a nemzetiségi képviselők az obstrukciót nem támogatták, annak az a oka, hogy meggyőződtek arról, hogy a horvát ob-

trukció a kormányt nem buktathatja meg, sőt inkább erősíti annak állását, amennyiben az összes magyar pártokat egyesíti. Másrészt a nemzetiségi képviselők azt óhajtják, hogy az általános választói jogról szóló törvényjavaslat minél előbb a Ház elé kerüljön, már pedig a kiegyezés megakasztása a választói reformot késleltette volna. Egy nemzetiségi obstrukció a mostani kormányzati rendszernek sovíniszta irányát még csak fokozta volna és a választási reformnak sovíniszta irányban való megoldását eredményezte volna. Egy komoly párt nem csinálhat csak azért obstrukciót, hogy a kormánynak kellemetlenkedjék. A pártnak tekintettel kellett lennie az ország érdekeire is és a nemzetiségi párt nem akarta, hogy a kormány a nemzetiségi képviselőket mint turbulens elemeket tüntesse fel Bécsben, amelyek a monarchia presztízséhez szükséges törvényalkotásokat megakasztják.

A politika karácsonya.

Budapest, december 24.

A kiegyezésnek és az azzal összefüggő kérdéseknek rendezése nyugodtabb hangulatot teremtett a politikai világban. Hosszu, küzdelmes évek után az első karácsony, amely nemcsak fegyverszünetet hozott a küzdőknek, de egy olyan időszaknak bevezetése, amely alatt gazdaságilag rendezett és nyugodt viszonyok között készítheti elő az ország a gazdasági önállóságot.

A kiegyezés tíz évre rendezte az ország gazdasági rendjét és ezalatt a tíz esztendő alatt a nemzetnek az a feladata, hogy minden percet kihasználva, annyi erőt gyűjtsön, hogy a háromszinű vámsorompók felállítására ne okozzon nagyobb rázkódást.

Komoly, rendszeres és céltudatos munkát kíván ez az előkészület. Ezt a munkát Szterényi József államtitkár a kormányra nézve a gazdasági irányításban és a talaj megmunkálásában, a társadalomra nézve a kijelölt helyes irányok követésében és a megmunkált talaj rendszeres megművelésében látja. Magyaranyu pénzügyi, földművelésügyi, iparfejlesztési, vasuti és vízi közlekedésügyi politikát helyez kilátásba, hogy az a bizalmatlanság, amelyet a gazdasági téren a bizonytalanság váltott ki, a bizonytalanság megszüntével megszűnjön.

Ezt a hatalmas munkát kell elvégezni, hogy ez utolsó gazdasági kiegyezés után teljesen önállóan rendezhessük gazdasági ügyeinket. És ennek a gazdasági függetlenségnek alapja az önálló magyar jegybank, amelynek előkészítésére a képviselőház közvetlenül a karácsonyi szünet után parlamenti bizottságot fog kiküldeni.

A békés munka eme korszakában igen nagy jelentőségű lesz a belső béke helyreállítása és megóvása is. Mert hiszen békés munka el sem képzelhető a belső villongások közepette. Első sorban a horvát lázadást kell erős kézzel letörni és biztosítani kell a Dráván túl a magyar állam jogát, ha kell minden hatalmával. Horvátország most választásra készül. A legalkalmasabb idő a lázadók elsöprésére, mert addig nincsen alkotmányos biztonság a magyar képviselőházban sem. És biztosítani kell a magyar állameszmét a magyar képviselőházban is, gátak közé szorítva a horvát szóárdatot. Ez azonban nem lehet házszabályrevízió. Nem a házszabályok módosításával kell elérni azt, hogy a magyar képviselőházban ismét a magyar nyelv legyen az uralkodó, de az erre vonatkozó törvények helyes és világos értelmezésével.

A nemzetiségek agitátorai szintén erősen buzgólnak azon, hogy minél több belső elenséget neveljenek. Az ő aknamunkájuknak megakadályozásával és a nemzetiségek jogos kívánásainak teljesítésével kell biztosítani a békés együttműködést és a magyarság fensőbbségét. Különösen most, az átmeneti korszak legnagyobb feladatának, az általános választói jognak megvalósításánál kell erre a szempontra a

legnagyobb súlyt helyezni. És gróf Andrássy Gyula bellügyminiszter, aki ezt a korszakos reformot előkészíti, lángoló hazafiságával és államférfiúi bölcsességével meg fogja találni a helyes utat.

A békés munka korszakát vezeti be az ünnep csöndje. Mindenki reméli, hogy ez a munka eredményes lesz. Olyan eredményes, hogy az ország függetlenségét és önállóságát fogja megőrizni.

Kossuth Ferencz nyilatkozata.

— Az osztrák támadásról és a kvótáról. —

Budapest, december 24.

Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszter, az országos függetlenségi- és 48-as párt elnöke, ma nagyfontosságú nyilatkozatot tett a kvótá-emelés kérdéséről és arról, hogy a függetlenségi párt miért nem fogadta el azt az indítványt, hogy a kvóta megszavazása függesztessék föl addig, míg az ország a Reichsrath ülésén történt támadásokért nem kap elégtételt. A nevezetes nyilatkozat így hangzik:

— A kérdés utolsó részére válaszolok előbb, bár arra a miniszterelnök a képviselőházban már megadta a kellő felvilágosításokat. Teszem ezt azért, mert nem hagyhatom szó nélkül azoknak nemzetrontó működését, akik a tényeknek tendenciózus kiszínezésével a függetlenségi párt ellen akariák hangolni az ország népét. Miről van tulajdonképpen szó? Arról, hogy az osztrák Reichsrath illetéktelenül beavatkozott Magyarországra ügyeibe. Ezzel az osztrák támadással szemben megtörtént mindaz, aminek önálló államok között, nemzetközi szokás szerint meg lehetett és meg kellett történnie. Az önálló államok között a nemzetközi szokás az, hogy a felmerülő ilyen ügyeket az államok kormányai intézik el egymással és jegyzékkel, vagy nyilatkozattal adnak elégtételt. Az adott esetben báró Beck Wladimir osztrák miniszterelnök teljesen korrekt nyilatkozatával megadta már az elégtételt. Az elégtétel megszerzésének arra a nemére, hogy a magyar képviselőház, vagy abban bárki visszagorgombáskodjék, egy percig sem lehet gondolni. Az ilyen eljárás homlokegyenest ellenkezik a magyar parlament méltóságával és nem tekinthető elégtétel szerzésnek.

De igenis elégtétel és megfelelő elégtétel az osztrák kormánynak az a tény, hogy sajnálatát fejezte ki az osztrák képviselőházban történetekért és nemcsak, hogy nem vállalta, de egyenesen visszautasította azt az illetéktelen megbízást, hogy Magyarország ügyeibe beavatkozzék, megállapítván hogy ilyen beavatkozásra nincsen semmi joga és módja.

Egyébiránt a függetlenségi párt elvi álláspontját csak erősíti minden olyan indokolatlan és jogosulatlan támadás, mely az osztrák képviselőházban elhangzik, mert ez mind újabb és újabb bizonyítéka annak, hogy olyanokkal, akik a magyar nemzetet minden igaz ok nélkül gyűlölik, mindinkább lehetetlennek bizonyul közös ügyeket fentartani.

Ami a kérdés első részét illeti, nem ítéltető el eléggé az a törekvés, amely a felemelt kvótát a kiegyezéstől elkülönítve itéli meg, holott köztudomású, hogy a felemelt kvóta nem egyéb, mint az az ár, amelyet az ország azért fizet, hogy annak dacára, hogy egy törvénysértő kormány a legfontosabb külkereskedelmi szerződéseket megkötötte, mielőtt Ausztriával rendeztetett volna az állam ügye, mégis sikerült szövetség helyett vám- és kereskedelmi szerződést kötni, még pedig olyat, amelyben az ország állami önállósága teljesen kidomborodik és szerződészerűleg biztosítatik az ország joga, hogy 1910-ben az önálló nemzeti bankot és 1917-ben az önálló vámtörvényt tényleg megvalósíthassa. Ezen nagy eredmények mellett a közgazdasági előnyöknek olyan sorozata szereztetik még meg az ország számára, amelyek szorgalmas és okos kihasználása az országot tíz év alatt igen nagy mértékben megerősítheti és képessé teheti arra, hogy törvénnyel és szerződéssel biztosított jogaival élhessen.

A legegyszerűbb józan ész előtt is világos tehát, hogy a kvóta nem más, mint vételár és aki erről más szempontból beszél, vagy vak,

vagy nem akar látni és ki akarja aknázni a függetlenségi párttal szemben azt a nagy áldozatot, amelyet a párt a haza oltárán nehéz szívvel, de a haza iránti kötelessége tudatában hozott. Ha a függetlenségi párt másként cselekednék, a bizonytalanság örvényébe sodorná az országot, ami nagy kárt okozhatna Ausztriának, de Magyarországnak is. Ilyen kölcsönös kártevést csak az követelhet a jelen esetben, aki cselekedeteiért nem felelős. Az ilyen megdondolatlan állásfoglalás lehet tetszetős azok előtt, akiknek az a céljuk, hogy keserübbé tegyék a függetlenségi hazafiak áldozathozatalát, de hiszem és remélem, hogy a függetlenségi párt befekettitése nem sikerül és a rossz szándék megtörik a magyar nép hazafiságán és józanságán.

KÜLFÖLD.

A perzsa forrongás. A válság egyelőre véget ért. A sah kijelentette, hogy hajlandó liberális miniszteriumot kinevezni és megígérte, hogy legközelebb megjelenik a parlamentben és a diplomáciai testület jelenlétében még egyszer leteszi az alkotmányra az esküt.

A parlamenti épület előtt összecsdődült nép még mindig nem akar szétszórni és oltalmat követel az éhező csöcselék ellen, amely a reakciónáriusok zsoldjában áll. Az új miniszterium még a parlamentben van s módot keres a rend helyreállítására, egyelőre azonban hiábavaló minden igyekezete, mert sem elegendő rendőrséggel, sem pénzzel nem rendelkezik és az udvarnál kellő jóakarattal sem találkozunk.

Míg Teheránban a nyugalom úgy ahogy helyreállt, addig Észak-Perzsiából nagyon nyugtalanító hírek jönnek. Tebrizben valóságos anarkia van, amely onnan más városokra is átcsap. A lakosság mindenütt nagyon izgatott s fosztogatás és rablás mindenütt napirenden van. Számos külföldinek üzletét kirabolták. A sah nem tud segíteni a bajokon, mert nincs katonasága. A perzsiai események a transzkaukázusi határhelyiségben is nagy rémületet keltenek. Számos orosz Transzkaukázusba menekült. A határhelyiségekben rablás és fosztogatás van napirenden. Az orosz határ mentén a kozák őrcsapatokat megerősítették. Hír szerint Törökország is csapatokat gyűjt össze, hogy az események ellen föl legyen fegyverkezve. A hegyi törzsek is nyugtalanok. Attól félnek, hogy a török kormány fölhasználja a zavart, a határtörzseket föl fogja lázítani Perzsia ellen.

A Lokalanzeiger kiküldött tudósítója táviratozza Teheránból, hogy a sah valószínűleg a jövő csütörtökön fogja letenni az esküt az alkotmányra a kormány és a parlament küldöttsége előtt. A diplomáciai kart is meghívják erre az alkalomra a palotába.

Nansen visszavonul. A híres norvég felfedező, ki tudvalevőleg mióta hazája visszanyerte teljes önállóságát, Norvégia londoni követe, állítólag megvált állásától. Utóda Londonban Ditten berlini követ lesz. Nansen neje nemrég meghalt s azóta a világhírű felfedező buskomor lett. Ez az oka annak, hogy a diplomáciai pályáról visszavonul.

A marokkói helyzet. A Branlieres és Felineai ezredek egyesültek. A Beni Sznesszen törzs számos tagja a francia csapatok ez egyesülése következtében alávették magukat és 10.000 franknyi sarcot fizettek, valamint száznál több fegyvert szolgáltatottak be. Folineau ezredes hadoszlopa Ainbeczil felé való menetelés közben két falut bombázott, amelyeknek lakossága a Beni-Uremich törzshöz tartozik. Ez a törzs, amely mindeddig nem adta meg magát, ma a közeledő katonaságra lövöldözni kezdett, de tüzelésének nem volt eredménye. A martimpreyi táborban a helyzet tartósan kedvező. A benszülöttek mind nagyobb számban érkeznek oda, hogy megadják magukat. A francia rendőrségi instruktorok tizenhat benszülöttet ezek vizsgáztatása után rendőrnagyokká alkalmazzák. A diplomáciai kar bizottságot küldött ki az algezirászi akta 63., 64., 65. és 72. cikkeire vonatkozó rendelkezések végrehajtásának előkészítésére.

A bolgár válasz-főirat. Ferdinánd fejedelem a szobránie küldöttségét fogadta, amely neki a trónbeszédre adott válasz-főiratot nyújtotta.

Az Egyetértés karácsonya.

A magyar zsurnalisztikának szenzációs eseménye az Egyetértés mai karácsonyi száma, mely 138 oldalán a legelső magyar írók tollából szebbnél-szebb közleményekkel gyönyörködteti az olvasót. A fő számnak a szokott változatos tartalom kívül szenzációja Eötvös Károly művészi tárczája és Mezei Ernő nagyérdékű aktuális cikke. Ezenkívül a három külön álló melléklet érdekes tartalma a következők:

Az első mellékleten Váradi Antal szép és hangulatos karácsonyi verse után Mocsáry Lajos ír az ő sajátos szempontjából rendkívül érdekes cikket a nemzetiségi kérdéstről. Ezt követi egy körkérdés az örökölhető betegségek és a házasság egymáshoz való viszonyáról. Dr. Tauszk Ferencz, dr. Salgó Jakab, dr. Havas Adolf, dr. Róna Sámuel, Müller Kálmán, dr. Justus Jakab, dr. Löbl Vilmos mondják el a véleményeiket. Bede Jób nagy írásművészettel írt egy novellát, „Még karácsony estén...” cím alatt, ami után Benedek Jánosnak szép, szellemes tárczája és Nil-nek, a kitiűnő írónőnek egy költői verse következik. Ezt követi egy nagyon érdekes poéma-ciklus, egy sereg elsőrangú költő mondja el versben impresszióját a legszínesebb s leghangulatosabb témáról, az első ideálról. Szabolcska Mihály, Alba Nevis, Váradi Antal, Sas Ede, Jakab Odón, Vértessy Gyula, Miklós Jenő, Dutka Ákos, Balla Ignác sorakoznak föl itt szebbnél-szebb költeményekkel. Hevesi József, Ritoók Emma novellát írtak, ezeket követi Ábrányi Emil egy szép költeménye, majd Uray Dezső érdekesítő riportja Illaváról, a nagy időre elítelt fegyenczek tanfolyáról. Cholnoky László novellája után Antalik Károly érdekes visszaemlékezése következik „Liszt Ferencz Rómában” cím alatt, majd a magyar színművészet kiválóságai sorakoznak föl, elmondandó azt, hogy mit tartanak fontosabbnak, a közönséget-e, vagy a kritikát. Jászai Mari, Kürty Klára, Hegedűs Gyula, Varsányi Irén, Medgyaszay Vilma, Hegyesi Mari, Komlóssy Emma, Petrás Sári, Hegedűs Gyuláné, Kertész Ella, Tanay Frigyes, Török Irma, Góth Sándor, Tapolczai Dezső, Ötvös Gitta, Németh József, T. Harmath Ilona, Rátonyi Ákos, Turchányi Olga, Kiss Irén, Komlósi Ilona, Révy Aurélia, M. Harmath Hedvig, Ledovszky Gizella, Papir Sándor, Normaney Leona grófné, Pázmán Ferencz, Környei Béla, Nagy Gyula szerepelnek itt ötletesnél-ötletesebb nyilatkozatokkal. Simon Vilmos érdekes novellája után Peterdi Sándor, Zsoldos László, Köveskúthy Jenő, Szinéri György tárczái rekesztik be ezt a mellékletet.

A második mellékleten dr. Kmety Károly „A legnagyobb feladat” cím alatt nagyérdékű cikket írt az általános választói jogról. Ezután következik Szabolcska Mihály poétikus verse „A Tiszánál” címmel, majd egy irodalmi gurmandok számára értékes csemege: P. Márkus Emilia „A karácsonyfa” című tárczája, mely a nagy művésznőt mint mély érzésű novellistát mutatja be az olvasóknak. A következő közlemény Bárdos Artúr szellemes cikke „A dilettantizmusról”. Gál Gyula „A szinpad” című novellája után Carducci egy pár nagy művészettel fordított verse jön sorra, majd Alba Nevis következik egy mélyen átértett, szép és hangulatos költeménnyel. Ezután a magyar művész-élet kiválóságai közül Szinnyei-Merse Pál, Lechner Odón, Kalós Ede, Beck Fülöp, Márk Lajos, Katona Nándor, Rippl-Rónai József, Ferenczy Károly, Teles Ede, Fényes Adolf, Kaan Gyula, Magyar-Mannheimer Gusztáv, Iványi Grünwald Béla, Balló Ede, Szenes Fülöp mondják el véleményeiket arról, hogy milyen álláspontot foglalnak el a művészeti divatokkal szemben? Jakab Odón „Hit nélkül” cím alatt megrázóan szomorú verssel szerepel, majd értékesnél-értékesebb novellák kerülnek sorra: Fényes Samu (Karácsony Antiochiában), Szántó Kálmán (A nagy hal), Timár Szaniszló, valamennyien a náluk megszokott művészettel megírt tárczáikat adják közre, dr. Nagyiványi Fekete Gyula pedig a korcs anyákról értekezik. Nil gyönyörű versét („Egyedül”) „A szekularizáció” című cikket követi, melyben protestáns egyházfők mondják el véleményüket ebben a fontos kérdésben. Makay Béla fantasztikus tárczája után (Vadászat tízezer év előtt) megint szebbnél-szebb tárczák és novellák következnek Zöldi Márton, Agh Endre, Palágyi Lajos, Déri Gyula, Feleki Sándor, Pataj Sándor, tollából Dr. Gáspár Ferencz „Átkelés a Csendes Óceánon” című nagyérdékű utirajzot közöl. Váradi Antal pedig szellemes színész-anekdotákat mesél el a régi világból. Az értékes mellékletet egy Alphonse Daudet novellája után Somlyó Zoltán tárczája fejezi be.

Harmadik mellékletünkön a világirodalom jeleiből adtunk föl összeválogatott gyűjteményt. Olva-

sóink megtalálják ezeken a lapokon a német, francia és olasz írók még le nem fordított munkáit. Ezen a mellékleten szerepelnek: Michael Provens, Pierre Mille, Guy de Maupassant, Paul Hervé, Theodore de Banville, J. H. Rosny, Paul Verlaine, Theophile Gauthier, Sully-Prudhomme, Annie Vivanti, Edmondo de Amicis, Ada Negri, Antonio Ghislanzoni, Giacomo Leopardi, Eroin Rosen és Wilhelm Schulz.

A harmadik mellékleten van egy igen érdekes gazdasági átnézet is, amely a különféle ipari termékek előállításáról ad érdekes képet.

TÁVIRATOK.

Garázda bolgár banda.

Konstantinápoly, december 24. (Saját tudósítónktól.) Kétezer főnyi montenegrói banda átlépte a török határt és török földön Fazinio kerületben Arzarice és Tepipe falukat megtámadta, a lakosságot lemészárolta és minden házat kifosztogatott. A bolgárok Kasaincar kerületben nagy akcióra készülnek. A tervek Apostolis bolgár bandafőnöktől valók, aki nem mer mutatkozni és a falvakban bujkál. Parancsait hat asszony hordj szét a falvakban. Ezek az asszonyok koldusnőknek vannak öltözve. A kormány figyelmessé lett erre s'attól fogva szemmel tartják a koldusnépet.

A szkupstina ülése.

Belgrád, szeptember 24. Napirenden van Szerbiának Belgiummal és Svédországgal kötendő kereskedelmi szerződésre vonatkozó törvényjavaslat, melyet több felszólalás után első és második olvasásban elfogadják.

Mozgó képek.

Az utolsó perczben.

ADOLÁR (futva érkezik a borbélyműhely elé): Mester, csak egy perczig várjon.

AZ INAS (egy kampós ruddal lerántja a vasredőnyt): Már zárunk...

ADOLÁR (föltolja a redőnyt): Ne bolondozzék, mester. Egy percz az egész...

AZ INAS (lehuzza a redőnyt): Már megyünk.

ADOLÁR (a redőny alá áll, hogy ne lehessen lehuzni): Nézze, kedves mester, csekélység az egész. Ön kegyes lesz egyszer végigfutni az arczomon...

AZ INAS (lehuzza a redőnyt egészen Adolár ur válláig): Nagyon sajnálom...

ADOLÁR (könyörögve): Kérem, vacsorára vagyok híva, karácsonyi vacsorára s így csak nem mehetek. Olyan az arczom, mint egy muff.

AZ INAS (lejobb huzza a redőnyt. Adolár ur meghajol a vas sulya alatt).

ADOLÁR: Ha van Önben szív, kedves mester, fölfelé tolja ezt a vaslepedőt. Hiszen Ön nemes lény és megérti az én bajomat. Karácsonyi vacsora, azonfelül találkozni fogok egy bájos lényvel. Lehet, hogy házasság lesz belőle.

AZ INAS (némán lejobb huzza a vasat. Adolár ur leguggol).

ADOLÁR (félíg sirva): Uram, uram, soha ilyen előnyös parthiet nem fogok csinálni. Huszezer forint készpénz... huzza le egyszer az arczomat... három szoba butor... nézze, nem is kell kiborotválni... azonfelül, ami a háznál kell... a hajam is úgy maradhat, ahogy van. Mester...

AZ INAS (Szótlanul lejobb huzza a redőnyt. Adolár a földre ül. A redőny csak félméternyire van a küszöbötől).

ADOLÁR: Mester... drága mester... ne habozzon... azaz habozzon... torkára teszem a kést, illetőleg tegye a torkomra a kést. Mester...

(A redőny nagy zajjal levágódik a földre. Vége. Adolár ur borotvátlan marad. A redőny mögött a borbély-inas kaczag. A redőny előtt senki, mert a vas odacsipete Adolár ur kabátját és Adolár ur egyáltalában nem tud elmenni a karácsonyi vacsorára).

Ray.

UJDONSÁGOK.

Fiuk az éjszakában.

Ismét eltávozott egy közülünk.

Hangosan csapta be maga mögött az Élet ajtaját egy pillanatra, mintha félre lobantak volna a gyertyák és csend. Halálosan semmitmondó némaság. Abban a nagyszerű kaleidoszkópban, ahol annyi nyugtalan lélek lobogtatja el jogos vagy jogtalan halhatatlanságba hangolt életét, semmi, de semmi emóció.

Lobogunk, lángolunk tovább az éjszakák agyizzító katlanában, a lázas arcokról nem ül el a stereotip mosoly, a komoly fiziognomiák egyetlen vonása sem rajzolódik el, egyetlen medok-korty sem akadt meg az összeszorult gégekben. Bohémiában nem rettegett vendég a halál. Ha hívják, ha hivatalosan tolszik be: mindegy, kit fűz csontkarijára: tő- vagy hetvenhetedik szomszédunkat — az is mindegy.

Sokan vagyunk, nagyon sokan. És, ha el is megy egy-kettő közülünk, még mindig maradunk elegen. Az Élet sokkal ritkább vendég asztalunknál, mint a halál. Egyiket se a másikérf szeretjük. Egyiket, amikor a leginkább gyűlöljük, szeretjük a legjobban a másikat. Abszolút szeretetünk egyik iránt sincsen, de abszolút gyűlöletünk sem. Ha hiányzanék az egyik, kevesebbre becsülnék a másikat. Aki eldobja magát az életet, a halált se becsüli nagyon sokra.

Vagy mikor és kinek mutatta meg a halál, hogy ő hozzá érdemes, üdvös menekülni? És így tovább. Sokat lehetne erről még beszélni.

Azt hiszem, akinek van mondani valója az embereknek, az mindent elmond, mielőtt itt-hagyja őket. Akinek pedig nincsen... igazán nem értem, minek hallgattatja el erőszakkal magát. És belátom, hogy igazuk van lobogó testvéreimnek az éjszakában, amikor az életet oltó erőtlen detonációra, egy arczizmus se rándult meg, rántottak egyet a vállukon és kihörpintették szeszeiket. Így van jól, ahogy van.

Mi annak a halál, akinek az Élet is semmi? Ezt a maroknyi ember-kalászt az Élet aratja, a halálnak ott már csak a tarló marad. Ezek a czi-nikus fiuk jól tudják az Élet értékét, csak az árát nem akarják tudni. Hogy az az ár a halál? Bolondság! Az Élet mindenkinek annyit ér, amennyit ad érte. Berend az életét adta érte. Hogy mennyire becsülte meg az Életet... attól függ, mennyire becsülte önmagát.

En egoistának gondolom ezt a fiut, mert azt akarta, hogy meg is hallgassák, amiket mondott. Mert azt hitte, hogy van mondani valója, pedig csak beszélni valója volt. Ebben a rohanó életben hányanak van mondanivalója, aki boldog, ha beszélhet. És hányat hallgatnak meg?...

Ostoba az, aki él az irodalomért, de kétszer ostoba, aki meghal érte. Csak az okos, aki megél belőle. És csakis annak van létjogosultsága. Csakis annak lehet hivatása az irodalom. Berend Pál tehát nagyon tévedett, amikor ezzel az utolsó argumentummal akarta először, de biztosan utoljára hallatni magát. Az a gyilkos golyó keresztül fűtyült a levegőn, meglobbantak a gyertyák és kész.

Hányan surrannak ki azon az ajtón lassan, nesztelenül és senki észre nem veszi őket. Pedig hányan vannak ők, akiknek a helye sokáig, nagyon sokáig tátong üresen, feketén, mint egy kiégett, sáros szemüreg.

En megértettem a fiukat a lázas, a vad, a keserű éjszakában.

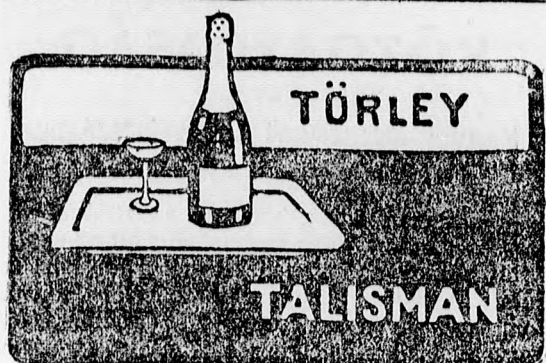
Eile.

— Lapunk legközelebbi száma az ünnepek után, pénteken a rendes időben jelenik meg

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

(*) Nyugat. Kiváló ízléssel, gyönyörűen kiállított új folyóirat indul meg január 1-től, mely a külföldi szemlék magas irodalmi nivójával valóságos forradalmat fog csinálni irodalmunkban. Választékos ízlés a legmagasabb írói kritika az a szempont, amely az új folyóirat szerkesztőségét vezeti. Az új, a fiatal magyar irodalom minden neves munkása, jelentős egyénisége beállt dolgozó társnak a Nyugat előkelő lapjain, hogy a kiválasztott műveltségű magyarság ízlésének és nyugati kultúrán megnőtt kívánságának eleget tehessen. Már az első szám is biztos bizonyosságra annak a programnak, melyet a Nyugat követni fog. Ebbe a számba a következő közlemények jelentek meg: Ignotus — Kelet népe. Elek Artur — Arturo Graf. Jób Dániel — Hajnali madarak (novella). Lengyel Géza — Tárlatok és képtárak. Ady Endre — A magyar Pimodan (Valomások). Szini Gyula — A mese „alkonya”. Révész Béla — A völgyben (novella). Szász Zoltán — Sully Prudhomme. Ady Endre, Kemény Simon, Ignotus — Versek. Greiner Jenő — A modern banküzletről. Ezenkívül a Figyelő rovatba könyvekről, színházakról és képekről Fenyő Miksa, Gellért Oszkár, Kaffka Margit, Bródy Miksa, Ignotus és Csáth Géza írt. Mindez azonban természetesen még mutatója sem annak az irodalmi anyagnak, amelyet a Nyugat tartogat olvasóinak; ez inkább csak irányát akarja jelezni. A Nyugat főszerkesztője: Ignotus; szerkesztői Osvát Ernő és Fenyő Miksa. Az új folyóirat havonként kétszer jelenik meg s előfizetési ára egy évre 20 korona, félévre 10 korona. Szerkesztősége: Sajóutca 5/a, földszint 2. alatt, kiadóhivatala II. Tudorutca 6. szám alatt van. Hiszszük, hogy a magyar közönség azzal a szeretettel és pártolással fogja a Nyugatot fogadni, amelyet szerkesztői és írói gárdája ettől a közönségtől joggal megérdemel.

(*) A Vígsház személyzete karácsony előestéjén pihent, de a következő öt nap alatt összesen kilenc előadásban vesz részt. A két karácsonyi napon, valamint szombaton és vasárnapon ugyanis két-két előadás lesz. Szerdán és szombaton este az „Aczélkirály”-t játsszák, csütörtökön este az „Osztrigás Miczi”-nek lesz a repríze, amelyet vasárnap megismé-

telnek. A délutáni előadások közönségét a szezon legkedveltebb vigiátékai fogják mulattatni. Szerdán adják először mérsékelt helyárral a „Coulisset ur”-at, csütörtökön pedig az „Ördög”-öt, Molnár Ferenc szenzációs vigiátékát; szombaton délután gyermekelőadásul a „Jókedvű Matyó” kerül bemutatásra, vasárnap délután pedig a „Josette kisasszony a feleségem” című vigiátéknak lesz a huszonhatodik előadása.

(*) Thury Zoltán művei. Két gyönyörű kiállítású vaskos kötet fekszik előttünk. És mi e könyvek pápirosának, betűinek, nyomásának szépsége, ahhoz a szellemi szépséghez képest, amely e betűkből felénk árad. Meghatottan, elbájozva lapozgatjuk végig, mint ahogy szemlét tartunk rég nem látott, jó ismerősök társaságán. Mert elhunyt kitűnő kollégánk, szegény Thury Zoltán munkái ezek, nekünk nagyon kedves ismerőseink, amelyekkel találkozni, társalogni mindig élvezet. Gyönyörködünk Thury Zoltán kristálytisza magyar nyelvében, formatökélyében, mesemondó gazdagságában. Elbeszéléseit ezeken kívül még két ritka nagy írói tulajdonság avatja maradandó irodalmi kincseinkké: gondolkodásának, bölcselkedésének eszményisége és emberbaráti szeretete, szívóssága. Thury Zoltán nem ismert megalkuvást. Nem hajlott meg érdek, napi ízlés, divatszeszély előtt. Ugy írt, amint meggyőződése és ihlete sugalta, azt írta meg, amit szépnak, igaznak ítélte és akkor írt, amikor szíve s lelke az írásra készlette. Annak oka, hogy a nagyközönség csak kevéssé ismeri ezt a kiváló író, a mi szerencsétlen irodalmi viszonyainkban keresendő. Thury Zoltán egy napilapnak volt a munkása, tehát kizárólag egy — nem éppen nagyszámu — olvasókörenek írt. Most azonban már senki, tehát mindnyáunké. Művei most már közkinccsé váltak és nemsokára eljutnak az igazán szép irodalomért hevülő magyar olvasók tömegéhez. Kner Izidor, a művészi ízléséről előnyösen ismert kiadó, gondoskodott Thury Zoltán hátrahagyott műveinek tipográfiai kiállításáról. Összesen hat kötet fog megjelenni. A nehéz munkáltatási viszonyok között a karácsonyi piacra csak két kötet kerül, a mostanra ígért harmadik pünkösdre követi ezeket, míg a többi három egy év múlva kerül ki a nyomdából. A 20—20 ivre terjedő kötetek szebbnél szebb elbeszéléseket tartalmaznak és igazán felesleges a közönség ismert jó szívéhez appellálni, hogy Thury Zoltán özvegyének és árváinak juttasson karácsonyi ajándékot — mert önmagát ajándékozta meg, aki e remekműveket megveszi. Egy-egy kötet ára füzve 4 korona, kötve 6 korona. — Mind a hat kötet ára füzve 24 korona, kötve 36 korona. Megrendelhetők özv. Thury Zoltánéknál (Budapest, V., Lipót-körút 8.)

(*) Hangversenyek. A Morva Tanítók Dalszövetsége kénytelen csütörtök és péntekre hirdetett két hangversenyét lemondani, miután több fontos énekes megbetegedett. Az előre váltott jegyek árát Méry Béla zeneműkereskedése fizeti vissza.

SPORT.

(*) A Masz. iskolai szakosztálya. Már megemlékeztünk arról, hogy a Magyar Athletikai Szövetség megalakította iskolai testnevelési szakosztályát, melynek tagjai nemcsak az elméleti és gyakorlati szakemberek, hanem oly egyének is, akik az ifjuság nevelésével foglalkoznak. Véleményünk szerint sokkal jobb lett volna, ha a szakosztály címéből kihagyják az iskolai szót, mert hiszen ennek a szakosztálynak az egész testnevelés ügyével kellene foglalkozni. A tárgyalásra és megvitatásra kerülő főbb program-pontjai a szakosztálynak a következők:

1. elemi iskolai és a középiskolai testgyakorlásra vonatkozó reformtervezet kidolgozása,
2. a főiskolai testgyakorlás kérdése,
3. a tornatanár képzés reformjára vonatkozó tervezet kidolgozása (testnevelési akadémia),
4. a szabad-testnevelés (iskolán kívüli) kérdése,
5. a szakosztályon megvitatott testnevelési szakkérdések feletti nyilvános viták rendezése szakelőadások alapján,
6. javaslatok, tervezetek kidolgozása hatóságok részére. Közérdekű iskolai testnevelési kérdésekben, (uszodák, tornacsarnokok, játékterek, sporttelepek, korecsolyapályák stb. berendezése),
7. leányok iskolai testnevelésének kérdése.

(*) Karácsonyi uszóverseny. A magyar uszósport történetében jelentőséges 1907. évet az erre leghivatottabb egyesület, a Magyar Uszó Egyesület egy fényesnek ígérkező verseny keretében fogja e hó 26-án lezárni. A Magyar Uszó Egyesület versenyeit örömmel keresik fel a külföld legnevesebb versenyzői és most is vagy huszan adták le nevezeéseiket Bécsből. Az „Amateur”-ök e mellett teljes póló-csapatukat hozzák le és e mérkőzés, mely Halmay bíráskodása mellett fog megtartatni, a legnagyobb érdeklődésre számít, annál is inkább, minthogy a M. U. E. csapata most kerüli velük először össze. Az osztrákok közül itt lesznek: Scheidl, a kitűnő melluszó, a hátuszó Kellner, Satzinger, a műugró és a híres buváruszó Borbes. A magyarok Halmay, Onody, Zachár, Hajós, Fabinyi, Hégner, Holub, Hendl, Kiss (álnév), Sugár által lesznek képviselve. A nevezések száma uszó-történetünkben páratlan; meghaladja a kétszázat. A sok érdekes verseny között szenzációs lesz a staféta-verseny, ahol a M. T. K., a M. U. E. és az „Amateur” találkozik. A B. A. K. versenye alkalmat nyújtott a két előző csapat briliáns formájának bemutatására és a M. U. E. most erősen készül, hogy multkori győzelmét (melytől csak diszqualifikálás következtében esett el) megismételje. Scheidl revanchra készül Kissel, aki egy osztrák rekordidő alatt verte a minap a 68 méteres távon. Kellner, Hendl és Pető versengése bizonyára fényes időt fog eredményezni. Onody Károly és Hollub bajnok a plungingben fogják erefűket a kitűnő Satzingerrel összemérni és igen valószínű, hogy új rekordot fognak felállítani. A műugrás mesterei eddig nem látott kitűnő mutatóvonalakkal fogják a közönséget szórakoztatni. A páratlanul érdekes hölgyversenyben Muntján Ilonka startolása elé nagy érdeklődéssel tekintenek, kitől sportkörökben kitűnő hírek keringenek. Lengyel, Huber, Nagelbach és Zwillingger kisasszonyok nevei jól ismertek. Az „Amateur” csapata Barber és Kellnerrel oly kiváló klasszist képvisel, melytől a M. U. E. csapata Freund, Onody, Hégner, Sugár, Gavora, Suba és Schaffhauser játékosokkal a nagy tréning következtében mégis sikerrel veheti fel a mérkőzést. A verseny kezdete az óriási programra való tekintettel 3 és fél órára van kitűzve. Verseny után a Drechsler-vendéglőben osztják ki a díjakat, ahol szívesen lát a rendező egyesület vendégeket.

3000 darab Frottir-törülköző 25 kr-tól kezdve. Játékaruk, disztargyak minden elfogadható árrban amíg a készlet tar.

Vidéki rendelések pontosan eszközölteknek.

Pfeifer Pál és Testvére
IV, Kecskeméti-utca 6. szám

és
Andrássy-ut 17. sz.

Megkezdődött
a rendkívüli
nagy elárusítás

Tennis flanel néterje	... ..	most	13 1/2	kr.
120 cm. angol cheviot, női ruhákra	... ..	most	39	kr.
Úri gallér, egész finom	... ..	csak	12	kr.
Fegyházban kötött női harisnya	... ..	csak	20	kr.
Kötött férfi divat harisnya	... ..	csak	33	kr.
Férfi ing puha mellű	... ..	csak	1.55	kr.
Egész finom, férfi köpper nadrág	... ..	csak	1.45	kr.
Férfi Jäger ing és nadrág	... ..	csak	1.38	kr.
12 drb. angol batiszt zsebkendő	... ..	csak	1.25	kr.
Flanell portórló, egész nagy	... ..	csak	18	kr.
Férfi háló ing, egész finom	... ..	csak	1.75	kr.
Női ing ajour botéttel	... ..	csak	98	kr.
6 szem. szines káves ajour készlet	... ..	csak	2.95	kr.
Női glassé kosztjú, egész finom	... ..	csak	98	kr.
Tiszta elyem férfi nyakkendő	... ..	csak	39	kr.
Selyem clott szoknya, ajour fodorral	... ..	csak	3.75	kr.

Charles Heidsieck

PEZSGÓ Imperial Cout: **Reims**
Américain

alig áll tartalékvezeték rendelkezésre új előfizetők bekapcsolására. A vidéki városi hálózatok központi kapcsoló berendezései a következő városokban, u. m. Pozsony, Nagyvárad, Brassó, Kassa, Debreczen, nagybővítési kiépítésre szorulnak és más helyeken kisebbbővítési átalakítások szükségesek. Pozsonyban és Nagyváradon a kibővítéssel kapcsolatban új helyiségek építéséről kell gondoskodni a meglévő kincstári telkeken. E hálózatok bővítéséről is gondoskodik a miniszter, amennyiben az 1908. évi költségvetésben e célra 1.700.000 koronát vett fel. Lényeges befektetést igényel azonban a budapesti távbeszélő-hálózat, mert Budapesten az előfizetőknek jelenleg 10 ezret meghaladó száma évenként 1500-al emelkedik. Hogy a jelentkező előfizetők bekapcsolhatók legyenek, első sorban a jelenlegi központot kell kibővíteni befogadó képességének legfelsőbb határáig, 18.000 előfizetőre, annak költségére a miniszter 1.350.000 koronát vett fel a jövő évi költségvetésébe. A hálózat rohamos fejlődése mellett azonban négy év múlva a jelenlegi központ nem képes a további szükségletek megelégedésére, az azután jelentkező előfizetők már csak egy újonnan felállítandó második központba kapcsolhatók be. E központ építése és műszaki felszerelése rendes munkaviszonyok között legalább három évet vesz igénybe, úgy, hogy a mai munkaviszonyokkal számolva és ha az előfizetők bekapcsolását nem akarják fennakadásnak kitenni, a második központ előmunkálatait már 1908. évben meg kell kezdeni. E célra a mintegy ötmillió koronát igénylő költségekből telekvételre és a tervezési és bontási munkákra mint első részletet a miniszter 1.000.000 koronát állított be 1908-ra. A jelenlegi központ említett bővítésével kapcsolatos, hogy az épületből a kísérleti állomást ki kell telepíteni. A kísérleti állomás a város valamely külterületén lesz legcélszerűbben elhelyezendő. E célból a posta- és távírda gazdasági hivatal szomszédságában a székesfővárostól mintegy 2000 négyszögöl területet szándékozik a miniszter megvenni. Ugyanezen telken az ott elhaladó környékbeli távbeszélő-berendezések részére gyűjtő központot fog létesíteni. Ezen, mintegy 500.000 korona költséget igénylő munkákra mint első részletet a miniszter 250.000 koronát vett fel a költségvetésébe. A budapesti hálózatnál végül gondoskodni kell — mondja a miniszter — az 1908. évben várható 1500 új előfizető bekapcsolásáról, mely célra szükséges 1.500.000 koronát szintén beállította az 1908. évi költségvetésébe. Ezekon kívül még 300.000 koronát fordít a miniszter a törvényhatósági és környékbeli berendezések fejlesztésére és 850.000 koronát fog fordítani részben az előfizetők és központok felszereléséhez szükséges készülékekre, részben pedig a fővonalak üzembiztonsága érdekében szükséges átalakításokra. Ez mindössze nyolczmillió korona. Ezek a beruházások — reméljük — jelentősen javítani fogják a forgalom könnyebb és pontosabb lebonyolítását.

Kétszáz ezer korona segítség a rokkant munkásoknak. Ily tekintélyes összeget fizetett ki 1903 március óta Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíjgyelete 276 rokkant tag és 70 árva állandó segítésére. Ezen államilag támogatott munkásjelölti intézményünknek központi választmányja tegnap tartott ülésében örömmel vette tudomásul azt, hogy az idén belépett tizenhétézer új taggal a tagok száma ötvénezerre emelkedett s hogy vagyona a hárommillió koronát felülhaladta.

A Kovasavművek r.-t. tőkeemelése. Ez év őszén alakult meg a Magyar Kovasavművek r.-t. 200.000 korona alaptőkével s a társaság már is felemeli alaptőkéjét. A társaság igazgatósága ugyanis — mint értesülünk — tegnap tartott ülésében elhatározta, hogy alaptőkéjét 500.000 koronára felemeli. E célból 1908 január 5-ére rendkívüli közgyűlést hívott egybe, melyen az alaptőke-felemelés sikeres keresztültelése is megállapítottatni fog.

A Nemzeti Pénzváltó r.-t. új helyisége. A Nemzeti Pénzváltó-Részvénytársaság körlevél útján értesítette ma ügyfeleit, hogy új irodahelyiségeit Váci-utca 22. szám alatt megnyitotta s egyben üzletkörét a bank- és váltóüzlet csaknem összes ágaira kiterjesztette.

Nyilt-tér.
(E rovatban közöltékért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.)

Liqueurs
ROCHER
frères
La Côte St. André
Cherry-Brandy

Bőcsi egészségügyi kiáll. 1906. állami díj, díszoklevél, aranyérem.

SERRAVALLO China-Bor
vassal.

Kapható a gyógyszerárakban K 2.60 és 4.80 palackokban

WIKUS TÁTRA
NYERS EVÉSRE
a legjobb fejcokoládé
BUDAPEST, DEÁK FERENCZ-UTCA 17.

Téli fürdőkúra a Szt.-Lukácsfürdőben.

Természetes forró-meleghévízes források. Iszapfürdők, iszaporogatók, mindennemű thermalis fürdők, vízgyógykezelés, massage. Lakás és gondos ellátás. Csusz, köszvény, ideg-, bőrbajok gyógykezelése és a téli fürdőkúra előkimerítő prospektust küld ingyen a Szt.-Lukácsfürdő igazgatóságán, Budapest-Budán.

„Szt.-Lukácsfürdő” Részv.-Társaság.

Értesítés.
GECZY GYULA vad- és baromfikereskedő a IV., Semmelweis-utca (volt Ujvilág-utca) 4. sz. alatt főüzletét megnyitotta, miről a t. c. bevétőköröségét úszlettel értesíti. — Telefon 76-88.
Fióközlet: Központi-Vásárcsarnok 44-45 Telefon 58-58.

Cognac
CZUBA-DUROZIER & Cie.
FRANCIA COGNACGYAR, PROMONTOR.
Mindennél kapható.
Vezérügynőség: RUDA ES BLOCHMANN, Budapest

OVSZEREK
Gummi és halhólyag, 30% engedmény tucatszámra 1-10 forintig. Capot-American rövid, 2-3 forintig. Mintagyűjtemény (25 db) a legfinomabb minőség urak részére 5 frt. Irrigator, felszerelve 2-5 frt. Dianna-övek, legfinomabb 2.50, 8.-, 8.50 frt. Minden megrendelésnél 30% engedmény. Árjegyzék ingyen.

Rothauser M. Ignác és Fia
Budapest, VI., Deák-tér 6. sz.
Anker-udvar (Király-utca sarkán.)

A Bőr- és lithlon-tartalmú, természetes és vasmentes
Salvator-forrás
kifőző elkerrel használtatik vesebetegségekre, a húgyhólyag bántalmáira és köszvényre, a cukorbetegségre, az emésztési és légzési szervek hurongására.
Kapható Árványvizkereskedésekben vagy a Salva-Lipót Salvaforrás Vállalatnál Budapest, V. Rindórtársulat 8.

KALIPTAS
a legjobb és már is a legkedveltebb fogpépítő
Kapható: **MÜLLER J. L.** és társai
Budapest, IV., Koronaherceg-u. 2.
Foggyógyászati, fogorvosi és fogmosó szobákban.
Első tükör 10 fillér.
Nagy tükör 1 korona. **Fogpép**

MATTONI FELE
GISSHÜBLER
legfinomabb és legízesebb
SÁVANYUVÍZ

A «Vasárnapi Ujság»
a magyar művelt középosztály kedvenc családi lapja, ezentúl is oly irók közleményeit hozza, a kik irodalmunk legmagasabb színvonalán állanak. A jövő (55-ik) évtolyamban Rákosi Viktornak egy szenzáción számába menő új regényét, továbbá; Fogarazó világhírű regényét, «Piccolo mondo antico»-t Berezedi István főispán fordításában fogja közölni. A «Vasárnapi Ujság» főmunkatársa Mikszáth Kálmán pedig a lapnak lehetőleg minden számba fog írni valamit, a mint ő maga mondja a «Vasárnapi Ujság»-hoz intézett szerkesztő szellemű levelében: «... Szeretnék valami újat kidolgozni a «Vasárnapi Ujság»-nak...»
Az előfizetők (azok is, kik újév után lépnek az előfizetők sorába) karácsonykor a «Karácsony»-t, a díszes kiállítású gazdagon illusztrált, értékes színes mellékletekkel bővített s kiváló irodalmi becsű albumot ingyen kapják. A «Vasárnapi Ujság» előfizetési ára negyedévre 4 korona, Mutatványszámokat szívesen küld a kiadóhivatal: Budapest, IV. ker. Egyetem utca 4.

Ez év végén
50 éves pályafutását fejezi be a legjobb magyar élclap, az
„Üstökös”.

Ebből az alkalomból az „Üstökös” kiadóhivatala azt a kedvezményt nyújtja az Egyetértés előfizetőinek (nyilvános helyiségek kivételével), hogy
1/4 évre (3 K helyett) . . . 2 K-ért
1/2 „ (6 „ „) . . . 4 „
1 „ (12 „ „) . . . 8 „
rendelhetik meg az Üstököst.
Utárványozim: „Üstökös” Budapest.
Az Üstökösnek állandó rejtvényrovata van. Minden megfejtő — kivétel nélkül — értékes jutalmat kap.
Az 50 éves jubileum alkalmából megjelenő ünnepi számot minden új előfizető megkapja.

Gyengélkedő, tanulás miatt vagy bármely okból fejlődésünkben visszamaradt gyermekek, ugyancsak vérszegény, túlfeszített munka folytán ideges, izgékony és korán kimerült felnőttek mint erősítő szert a legnagyobb eredménnyel használják a Dr. Hommel-féle Haematogen-t.
Ez javítja az étvágyat; fokozza a testi és szellemi erőket, erősíti az egész idegrendszert.
De határozottan valódi Dr. Hommel-féle Haematogen-t kell kérni, az utáztatóktól pedig gondosan óvakodni kell. Kapható a gyógyszerárakban.

Nagyszombati cacao és csokoládégyár Nagyszombat.
Kérjük: földrajzi, történelmi, természetrajzi és mesecsokoládét.

Kivonat a hivatalos lapból.

— Deczember 24. —

Kinevezések. A pénzügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök dr. Somogyi Manó pénzügyi segédtitkár, Simontics Lajos és Bányai István miniszteri fogalmazókat miniszteri segédtitkárokká, dr. Hauer Gyula és dr. Reviczky Széver pénzügyi segédtitkárokat, Horváth Boldizsár, dr. Szabó Andor, dr. Jankovich Antal, dr. Szuborits Miklós, dr. Káliay Tibor és dr. Ghillány József pénzügyi fogalmazókat székfővárosi pénzügyigazgatósági fogalmazót, jelenlegi állomáshelyén való meghagyása mellett, dr. Perényi József temesvári pénzügyi fogalmazót a m. kir. központi díj- és illetékkiszabási hivatalhoz pénzügyi segédtitkárokká végleges minőségben, dr. Molnár Tibor székfővárosi pénzügyigazgatósági fizetéstelen pénzügyi fogalmazót, dr. Havas Jenő budapestvidéki pénzügyigazgatósági gyakornokot, gróf Keglevich Géza központi díj- és illetékkiszabási hivatali gyakornokot, elnégi állomáshelyükön való meghagyásuk mellett, dr. Szeiffert Odón budapestvidéki pénzügyigazgatósági gyakornokot a székfővárosi adófelügyelőhöz pénzügyi fogalmazókká végleges minőségben, Csipkay Elek szolgabíró a székfővárosi pénzügyigazgatósághoz, dr. Jalsoviczky Zoltán közgazgatási gyakornokot a székfővárosi adófelügyelőhöz pénzügyi fogalmazókká ideiglenes minőségben, dr. Karátson Antal és Jaszenovics Géza budapesti lakosok a budapestvidéki pénzügyigazgatósághoz, dr. Porkoláb Richárd Zoltán budapesti lakost a m. kir. központi díj- és illetékkiszabási hivatalhoz pénzügyi fogalmazó-gyakornokká ideiglenes minőségben; az igazságügyminiszter Hrdicska Alajos nagytapolcsányi megyei kórházi római katolikus lelkész a márianosztrai országos letartóztatási intézetbe, ideiglenes minőségben lelkésszé, dr. Csabry Bonifác gyulafehérvári törvényszéki orvost gyulafehérvári törvényszéki fogházorvossá, dr. Deutsch Mór gyulafehérvári kózkórházi osztályorvost a gyulafehérvári törvényszékhez második törvényszéki orvossá; a Kuria elnöke Havasi György budapesti posta- és táviratszolgát a Kuriához III. oszt. hivataloszállgá; a budapesti itélőtábla elnöke dr. Kövér Péter budapesti lakos, ügyvédjelöltet a budapesti itélőtábla területére díjas joggyakornokká nevezte ki.

Pályázatok. A szárszéni járásbírósnál albirói, a budapesti büntetőtörvényszéknél, a győri törvényszéknél, a magyaróvári, a nezsideri, az algyógyi és a körösbányai járásbíróknál aljegyzői, a nagybányai bányagazgatóság számvevőségénél számtisztui, a kőszegi adóhivatalnál ellenőri, a zsolnai adóhivatalnál egy díjas gyakornoki, a győri kózkórházban irodatiszti állásra 2 hét; Sajtényon (Csanád-vármegye) postamesteri, Alsószentmihályfalván (Torda-Aranyos vármegye) és Felkenyér községben (Hunyad vármegye) postai ügynöki állásra 3 hét; a bajai állami tanítóképző-intézetnél iskolaszolgái állásra 4 hét; Temesvár sz. kir. város törvényhatóságánál polgármesteri huzári állásra 5 hét és a huszti adóhivatalnál szolgái állásra 8 hét alatt lehet beadni a pályázati kérvényeket.

VIZALLÁS.

Table with columns for dates (december 23, decz. 24.), meters (m é t e r), and various locations (Duna, Tisza, M.-Sziget, etc.) with corresponding water level measurements.

A bosznia-hercegovinai államvasutak üzemkimutatása

1907 október haváról. — Üzemhossz 940 km.

Table showing railway statistics for Bosnia-Herzegovina, including columns for Időszak (period), Fovábbított (forwarded) in terms of passengers and goods, Bevételek (revenues), and Osszesítő (summary) for 1906 and 1907.

IDŐJÁRÁS.

A meteorológiai központi intézet távirati jelentése 1907. deczember 24-én reggel 7 órakor.

Az elmúlt nap időjárásának átnézete:

Hazánkban az idő tulnyomóan borult és sok helyütt ködös, de lecsapódás alig fordult elő. A hőmérséklet nem változott lényegesen; a maximum: Fiumében 13 C° és a minimum: Sopronban - 4 C° volt.

Prognózis a következő 24 órára:

Tulnyomóan borult idő várható lényegtelen hőváltozással és északon, meg nyugaton elvélve csapadékkal.

Weather forecast table with columns: Allomás (station), Legnyomás mm (pressure), A hőmérséklet Celsiusus szerint (temp), Szélirány és ereje (wind), Felhőzet (clouds), Csapadék mm (precipitation), Hőmérséklet máx. min. (max/min temp).

Felelős szerkesztő:

PURJESZ LAJOS.

Kiadótulajdonos

A Magyar Ujságkiadó Részvénytársaság.

Igazgató: ERDŐS ARMAND

BETEGEK FIGYELMEBE

Sok ezer reményvesztett beteg térnek és nőnek át a vissza megrongált egészségét és állította helyre testi és lelkierejét — speciális gyógymódnak. Oriási sikereket ért el gyógymódnak egész Európában, amit az intézet birtokos iratokkal bárkinek bebizonyíthat. A gyógykezeléshez tartozó speciális szerek és alkalmazásuk tökéletessége, valamint a betegek iránt tanúsított lelkismeretesség, gondos figyelem és a legalaposabb vizsgálati módszerek, — mind hozzá járultak az elért kiváló eredményekhez. Eljárásunk oly nyílt és őszinte, hogy a betegség alapos megvizsgálása után csak azokat fogadjuk el gyógykezelésre, akiket biztosan meggyógyíthatunk.

Ha valakinek lehetetlen volna megjelenni, akkor csak rja le azonnal a baját, amelynek pontos áttanulmányozása után megkapja az utasítást és a megfelelő speciális gyógyszereket is — a legnagyobb titoktartás mellett. Levébe válaszolást mellékeljen. A gyógykezelés befejezése után a leveleket elégetik, vagy kivanatra mindenki visszakapja azokat. A mindennapi foglalkozás megzavarása nélkül, biztos sikerrel, alaposan és gyorsan gyógyítja már sok év óta dr. Palócz az ő speciális gyógymódjával a legelhanyagoltabb esetekben is, a bajakóros sebeket, húgyeső-, hólyag-, ideg és háttérincz-bajokat, sérveket az onfertőzés és szifilisz utóbjait, magömlést, elgyengült férfi-erőt (impotentiát), kezdődő elmozavart, aranyeret, vérbajokat, hörbetegeket és a női nem szervek minden betegségeit, valamint mindezen felsorolt bajokkal összefüggő betegségeket. Nők részére külön intezeli kezelés, külön váróterem és külön kijárat van. A rendelést dr. Palócz önmaga és egyedül végeli naponta délelőtt 10 órától délután 6 óráig (vasárnap déli 12 óráig.)

Czím: Dr. Palócz speciálista, volt kórházi orvos Budapest, VII., Rákóczi- (Kerepesi-ut) 10.

FONTOS!

PHOEBUSZ!

Reisenleitner F. ur Bécs, I., Franz Josefsplatz 59 a következő levelet írta a Phoebusz világító vállalatnak

Budapest, VI., Dávid-u. 1. Raktár: Andrassy-ut 21.

1906. évben kavéházamban 2 villanyos ivlámpa és 20 villanyos izzólámpa volt felszerelve, melyekösszesen 2200 gyertyafényvel égtek, ezért havonként a nyári hónapok, ban 732 koronát fizettem. — Az idén eltávolítottam a villanyos világítást és helyette az önökönél vásárolt

6 darab, 6 égővel ellátott «PHOEBUSZ» gázlámpákat

alkalmaztam. Ezen lámpák összesen 5300 gyertyafény világosságot adtak és világításért havonként csak 393 80 fillért fizettem, tehát a «Phoebusz» gázlámpa világítással

mégegyszer oly erős világítást nyertem és megtakarítottam 45% készpénzt.

Kiváló tisztelettel

Reisenleitner F. Kávész.

Vertical text on the right edge of the page, including fragments of other advertisements and notices.

SZÍNHÁZAK

Szerdán 1907. december 25-én

Nemzeti színház

Délután fél 3 óraker Az aranyember. Eredeti dráma 5 felvonásban, 1 előjattékkal 7 képbén. Irta Jókai Mór.

Timár Mihály, Trókolisz E, Nimes, Tereza, Boemi, Krisztján Tódor, Szazovica, Athalla

Este fél 8 óraker A vetélytárs.

Számú 4 felvonásban irák: Henri Kistenackors és Eugon Delard. Fordította Huszár Imre. Brizeut Andre, Do Mortagues, Jaane, Simonne, De Chambly, De Chamblyné, Ponte roix, Rafiadoli, Sompiers, Chiguonil béró, Chiguonil bérónó, Dreg gibszónó

M. Kir. Operaház

Fortunio. Lírai komédia 4 főt. 5 képbén. Zenéjét szerezte: André Messager.

Személyek: Szover I., Válot V., Palóczyn, Gábor, Varadi, Beck, Dálnoki, Ney B., Venczell, Michler, Mihályi

Kezdeté 7 óraker

Úrdnia színház

Délután fél 4 óraker A babona. Este fél 8 óraker Előszór. Marokkó

FŐVÁROSI ORFEUM

W LDMANN IMRE igazgató. VI., Nagymező-u. 17

Ma és holnap:

két-két nagy diszelóadás. kezdetük d. u. 4 és esti 8 óraker.

RUTH ST. DENIS!

Jegyelővétel a nappali pénztárnál 10-14g és d. u. 8-6-ig. A tárlkörtben rogeu 5 óráig VÖRÖS ELEK cigányzenekara hangversenyez.

Bővebbet a falragaszok.

Hátón, 1908. január 27-én este fél 8 óraker a szék. fív. Vigadó nagy termében

Ysaye és Gönczi

Jenő Mór hegedűművész zongoraművész hangversenye.

Jegyek: 10, 8, 6 és 4 koronáért «Harmonia» zeneműkereskedésben (IV., Váci-u. 20.) kaphatók.

RIVOLI műtermében

Budapest, Rákóczi-ut 30.

Készülnek csak elsőrendű művészies és minden alkalomra kiváló ajándékok kepezo tényekkülönlegessége u. m. modern arczképfelvételek, kis és régi képek után nagyítások, festmények, selyem- és bársony-arczképes dísz tárgyak, ékszerembe való olajfestésű gyöngyház alapu üveg és beégetett porcellán képek. Esti felvételek. — Telefon. — Miről kíván díjtalanul árjegyzéket?

MARGIT GYÓGY FORRÁS

(Margittelep Barátsággye.)

a gyomor, belek, húgyhólyag, s különösen a légzőszervek hurutos bántalmainál igen jó hatású még akkor is, ha vérzések esete forog fenn

Megrendelhető: Édeskúty L.-nél Budapesten és a forrás kezelőegységénél Munkács.

Óráink pontosak, mint a nap!

Kérje ingyen óráárjegyzékünket! Tőlünk rendeljen, ha szolidan és becsületesen akar kiszolgálya lenni. Valódi Roskopf-rendszerű nikkell remontoir-óra 5 K. Valódi nikkell tona óra 15 K. Igen finom valódi svájci ezüstóra 15 K. Pontos megbízható ébresztőóra 3 K. stb. Kockázat kizárva, becseselés megengedve. Magyar Ipar és Kereskedelmi B.-T. Budapest, Király-utoza 98/h.

BUDAPESTI Cabaret Teréz-körut 28. Telefon 52-88.

(BONBONNIERE). A CABARET KARACSONYA: Szerdán, decz. 25-én és csütörtökön, december 26-án DELUTANI ELŐADÁSOK. Kezdetük 4 óraker. Mérsékelt helyárak. Minden este a nagyvilági decemberi műsor. 4 SZINDARAB, 4 SZINPADI, TREFAI 25 CABARETSZÁM! — Felépnek: Nagy Endre, László Rózsi, Ferenoy Károly, Balogh Béke, Bibor Olga, Kept Jolán, Huszár Károly, Bajó Géza, Gabányi László, Máhr Nander, Kövory stb.

Jegyek: Bárd-nál Kossuth Lajos-utca és Andrássy-ut, Zipser-nél Andrássy-ut 4. és a Cabaret pénztáránál, Teréz-körut 28.

Csütörtökön, 1908. január 2-án est 1/23 óraker a «Roya» teremben

Morvay Zsuzsika

önálló zongora-estélye. Jegyek: 10, 8, 6, 4 és 2 koronáért a «Harmonia» zeneműkereskedésben IV., Váci-utca 20. kaphatók.

Csütörtökön, 1908. január hó 16-án este fél 8 óraker a fív. Vigadó ószes termében

KURZ ZELMA

cs. és kir. udv. kamara és Operaénekesnő egyetlen hangversenye.

Jegyek: 12, 10, 8, 6, 4 kor-ért a «Harmonia» zeneműkereskedésben IV., Váci-utca 20. kaphatók.

Pénteken, 1908. január hó 17-én este fél 8 óraker a fív. Vigadó nagy termében

Sauer Emil

zongoraművész második hangversenye. „Jubileumi - estély” !! 60. fellépés Budapesten, 60. !!

Jegyek: 10, 8, 6, 4 és 2 kor-ért a «Harmonia» zeneműkereskedésben IV., Váci-utca 20. kaphatók.

1908. január hó 7-én (kedden) este fél 8 óraker a Royal-teremben

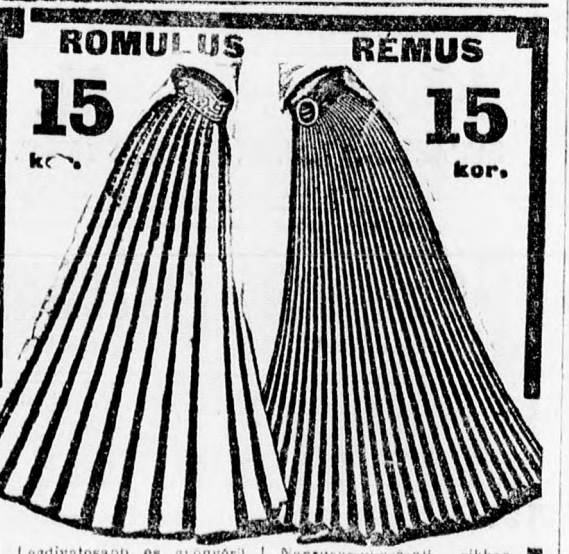
May-Münster Cornelia

opera és dalénekesnő hangversenye. Jegyek: 10, 8, 6, 4 és 2 koronáért a «Harmonia» zeneműkereskedésben IV., Váci-utca 20. kaphatók.

1908. január hó 10-én (Péntek) este fél 8 óraker a Royal teremben

Thomán Istvánné

daléstélye. Jegyek: 10, 8, 6, 4 és 2 koronáért a «Harmonia» zeneműkereskedésben IV., Váci-utca 20. kaphatók.

Legdivatosabb és gyönyörű szép fagon, mely erős, mint karsu hölgyeknek kitűnően áll, mely ráncokba rakva, melyek köröskörül a csipőn testhez simulók és alul gazdagon nyílnak szét.

Napsugar-pússó-áll, sikkes elegans viselő, mely napról, napra kedveltebbé válik. Pílisuk font keskenyek, áll szőszbűlnék, tartósak, meu a legújabb patenti villányi píliszirozó-apatatussal vannak redőzve.

Ezen aljak mindegyike díreke az előírt méretek után finom és gazdag kiállításban elkészítve, francia női posztóból barna, zöld, lila, sötétkék, fekete és krém színben 15 korona.

Méretnek tessék a schluss és csipő hősegét, az áll elő- és hátsó hosszát előírni. Amennyiben a (sconokon kívüli) a sima anyag és a díszes francia genre összes udon-ágyai' hozzuk mez. a melyek újonnan megjelent albusunkban össze vannak gyűjtve, aljak, kosztümök és blousok, az iránta érdeklődő hölgyeknek kívánatra 40 liter jevolezekben való beküldetése ellenében megküldjük és ez a legkisebb megrendelési visszatérítjük.

„ZUR SCHOSSENFABRIK“ Wien, XI., Neulerchenfelderstr. 2. Magyar levelezés. Magyar levelezés.

Hol kell

Erényi-Ichtiol-

Salicilt használni?

- 1. Ahol a viszketegségi bőrbaj ellen nem lehet találni más megbízható szert.
2. Ahol a sömörös viszketegségtől nem tudnak megszabadulni.
3. Ahol a sebek vagy kisebesedések sok bajt és kellemetlenséget okoznak.
4. Ahol az aranyeres fájdalmak napirenden vannak.
5. Ahol végbél-bántalmak óriási fájdalmakat okoznak.
6. Ahol az excema gyakran mutatkozik.
7. Ahol a feldörzsölés és kisebesedés égetési fájdalmakat okoz.
8. Ahol a test bármely része vagy a lábak izzadnak.
9. Ahol a viszkető fájdalmak jelentkeznek.
10. Ahol az ótvar nem volt eddig gyógyítható teljesen.
Az eredeti „Erényi-Ichtiol-Salicil” 8 koronás dobozokban csak a kizárólagos készítőnél kapható:

Erényi Béla DIANA-gyógyszertára Budapest, Károly-körut 5.

(Postai megrendelések utánvétel mellett aznap szállítanak.)

Több mint egy millió köszönlevél és keseti ha a világ minden részéből.

SZÍNHÁZAK
Szerdán, 1907 december 25-én

Nepszínház-Vigopéra
Délután 3 óraker.
A bálkirálynő.
Operett 2 felvonásban, szövegét írta Hicks Hamilton, a zenéket Paylor, zenéjét szerzőt Eveline Baket és Haines Herberl. Fordította Heltai Jenő.

Magyar színház
Délután 3 óraker.
A Gyurkovics lányok.
Vígjáték 4 felvonásban. Írta Hercegh Ferencz.

Esté 8 óraker
Tündérszerelem

Szombaton, 1908, január hó 4-én este fél 8 óraker a „Royal” teremben

Frédérique Le Comte
zongoraművész nő hangversenye.
Jegyek: 10, 8, 6, 4 és 2 koronáért a „Harmonia” zene-műkereskedésben IV., Váci-utca 20. kaphatók.

Kedden, január 14-én a Royalteremben

Cseh vonós
négyes 2-ik kamaraestélye bérletben.
Közreműködő: dr. Adler Mihályné zongoraművész nő.
Jegyek 10—3 koronáig kizárólag Méry Bélánál, VI., Andrássy-ut 12.

Pénteken, január 17-én a Royalteremben

Staegemann
Helén kamaraénekes nő első dalestélye Budapesten.
Jegyek 10—3 koronáig kizárólag Méry Bélánál, VI., Andrássy-ut 12.

Csütörtök, január 9-én a Royalteremben

Gerhardt
Elena első dalestélye Budapesten.
Jegyek kizárólag Méry Bélánál, Andrássy-ut 12. szám.

HELVÉZIA KÁVÉHÁZ
Andrássy-ut 35. szám.

Minden este cigányzene.

Nagy élvezetet nyújt a „Világpanoráma“

Budapest, IV., Városház-tér 4. (Páriskai épületben, Jévis herten: Niagara vízeselek „Buffalo” és panamerikai kiállítás.) Minden héten új műsor. Nyitva reggel 9 óráig este 9 óráig. Belépődíj 40 fillér. tanulóknak 20 fillér.

BUDA KIRÁLY KISERÜLŐ VIZ
ELSŐRANGÚ HÁSHAJTÓ!
KAPHATÓ MINDEN PUSZTAKERESKEDÉSSEN.

Veszek zálogcédulákat
elzálogosított briliánsokat, aranyat, ezüstöt, gyöngyöket és ékszereket a legmagasabb összegig költségmentesen kiváltok és teljes értékét kifizetem

DEUTSCH ALFRED ÉKSZERKERESKEDŐ
BUDAPEST, Király-utca 34. Poltői-utca sarok

Varieté-Színház
ezelőtt: Nemzetközi Orfeum.
BUDAPEST, VIII., Rákóczi-ut 63. szám.
FREDE LAWI
a világhírű átváltozó-művész fellépte.

CARUSO UTOPIÁBAN énekes varázslátók 11 szereplővel.
KOMPONISTA-KONGRESSZUS 30 világhírű zeneszerző bemutatása.

Uj sorozat.
Uj! MORICZ, A FIATAL Uj!
bohózát 1 felvonásban. Írta: Kardos Andor.

Azonkívül az összes újonnan szerződött atraktíók és magán számok fellépte.

— Az előadás kezdete este 8 óraker. —
Minden ünnepek és vasárnap délután 1/4-kor előadás mersékelt helyvárakkal.

A tölékörtben reggeli 6 óráig HEGEDÜS GYULA elsőrendű cigány zenekara hangversenyező.

A télikörtben éjjeli 12 óráig reggeli 5 óráig

MAGY BALL MABILLE

Gyárberendezések
transmissiók, csapágyak szikkerekek, malom-berendezések és lokomobilok;

Táviráda-sodrony bekerítéshez
tartányok, csövezeték, szivattyúk;

Kovács- és lakatos-szerszámok
Szerszámgépek.

Vállalkozóknak
az összes felépítmennyi felszerelések, földdaruk, villamos daruk, kőzet-furó-gépek, beton-keverő-gép stb. stb. stb.

Egy folyam-kotró 4000 m munkaképességgel.

Görpálya - osztály
keskeny-vágányú iparvasutak teljes felszerelésének eladása és bérbeadása; 16 db gőzmozdony, 2000 db kőhőnt, kocsi

Első- és másodrendű sínek, váltók, semaphorok, hajtányok stb. stb.

Kohn A. M.
BUDAPEST, V. ker., Váci-ut 16—18.

Fővárosi Orfeum
Nagymező-utca 17. Waldmann Imre íg.

Vasárnap, december 29-én, d. u. fél 4 óraker

nagy diszelőadás
az Ujságkiadó Tisztviselők Egyesületének segélyalapja javára

Medgyaszay Vilma kisasszony,
Nagy Endre ur,
Ruth St. Denis közreműködésével.

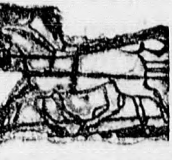
1-ös rész **MŰSOR:** 2-ik rész:

- Zene.
- Les Revells.
- Baumann.
- The Nelsons.
- Gyárfás.
- Rebla.
- Zene.
- Nagy Endre.
- Medgyaszay Vilma.
- Ruth St. Denis.
- Élőképek.
- Zárnduló.

Teljesen szolid családi műsor!

HELYÁRAK:

- Pályos J. emelet ... K 16.—
- Pályos II. ... $\leq$ 4.—
- Zenekari ülés, I, II, sor ... $\leq$ 4.—
- Zenekari ülés III—IV, sor ... $\leq$ 4.—
- Földszinti számozatlan ülés ... $\leq$ 2.—
- Belépő II. emeletre ... $\leq$ 1.—

SCHMIDT M
szijgyárdi, nyerges és bőröndös
Budapest, VIII., Rákóczi-ut 28. sz.
Ajánlja saját gyártmányú kocsizó- és lovaslánc-szerszámjait. Mindennemű utazó és kézi bőröndök, pénz, salvia, csigafőrtés stb. tárcsáit. — Árjegyzék bécsi minta.

Orgona-
harmonikumok
mindkét rendszer szerint, legolcsóbban szállítatnak

Pajkr Rezső és Tsa
Budapest, X., Delej-utca 11/II.
(Tisztviselő-lejop.)

Wedős harmonikumok pontos orgona méretekkel.
Bőrmentes szállítás az utolsó vasúti állomásig.
Tanulóknak és lelkészeknek külön árszámítékgöndemény.

Árjegyzék ingyen és bérmentve. Részletfizetés engedélyezve.

legszerűdobb

ajándék
egy

Rákóczi gramofon

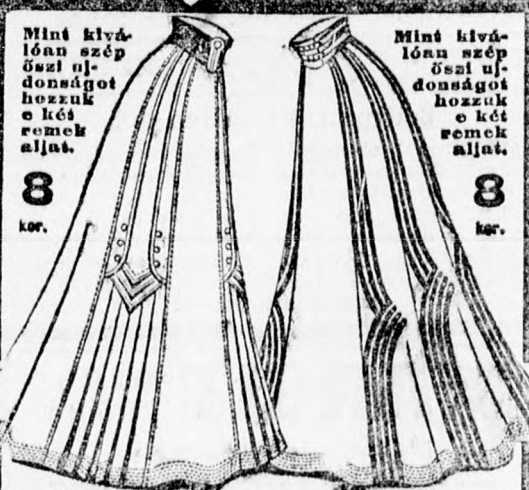
Fordítható elegáns karral, virágúrcsereplő hangversenyhangdobozzal 6 lemezzel és 400 angol lúvel együtt 40 korona.

WAGNER HANGSZER KIRÁLY-nál
Budapest, VIII., József-körút 15.
Lemez-vevőm a tüköt mindig ingyen kapják. Általános hangszerek árjegyzék ingyen.

Jól lát?
Ha nem, akkor forduljon bizalommal

WATSCHEK optikushoz, csak Károly-körút 8. sz. ahol szemüvegek és látésvégek is legolcsóbban kaphatók.
Ingyen árjegyzék bérmentve.

KÖRUTIFÜRDŐ
Erzsébet-körút 51.
USZODA
és hidegvíz-kura.
Fangó gyógymód! Gőz- és kádfürdők!
A pözmosoda gyorsan és pontosan teljesíti megbízásait.

Mint kívánón szép őszit üdonságot hozzuk e két remek aljat. **8 kor.**

Mint kívánón szép őszit üdonságot hozzuk e két remek aljat. **8 kor.**

Páris. Sikkes divattal győző nyári fazonban tisztesen díszített oldalrészekkel, gazdagon berakott színes nyári szegélyekkel. Az alj a kelemhez illő selyemmel barnosnyall v. bőrrel paszpólirozható, esetleg paszpólirozás nélkül, készíthető.

London. Meglepően sikkes szoknya hosszában művészi applikációval, saját keleméből díszítve, a nyugodt és finom izlést képviseli és főtűtlen tetszik minden urhölgynék.

Ugy a „Páris” mint a „London” 8 K, kitűnő minőségű lodenből, fekete, sötétkék, szürke, drapp és barna színűben, v. legdivatosabb angol mintázati férfi ruhászövetből szürke, drapp és oliv színűben. Kivánatra e szoknyákat finomabb kivitelben is szállíthatjuk. u. m.: legsikerültebb mintázata és kockázott finom minőségű angol keleméből, drapp, barna, szürke, oliv és sötétkék színekben, v. fekete atlasz kamagarnból 11 K-ért. Aljaink kitűnnek extra jó szabásuk és pontos kivitelük által. Minden egyes darab mérték után készül, melyhez szükséges a szűrés, csipő-bőség, elő- és hát hossza a szoknyának, továbbá a szin előírása.

„ZUR SCHÖNENFABRIK”
XVI., Neulerchenfelderstrasse 3.
Magyar levelezés. **BÉCS.** Magyar levelezés.

Szeptember 15-én jelent meg negyedszömbén Ősz és tél divat albumunk mely gazdag tartalmával fogva érdekes betekintést nyújt az új divat-terre azon tisztelt urhölgynék kik ez iránt érdekl. viseltének 40 fillér levél bélyegekből való beküldésé ellen ezen divat lap francó megküldék és a belőle eszközlött le. kisebb rendeléménynd 40 fillér lesz le vonva.

SZÍNHÁZAK

Szerda 1907. deczember 25-én

MODERN SZÍNHÁZKABARET
Andrássy-ut 69.

A Ferenzvárosi angyal
Heltai Jenő és Molnár Ferenc
rovijle zenéjét szórja föl Szirmai
Alpári. — Modern gyermek
Színház István bohósága. —
Az alsóalkós szimfónia. —
Pesti Állatkert, utca Molnár Ferenc.
21 mulatságos kabaretszám.
Rollepnek: Medgyaszai Vilma,
Vörös Il, Póór Lili, Ural Mella,
Kökény Ilona, Gregus Margit,
Karlós Ilona, Déri Blanka,
Szűcs Nelli, Nyárai Kardos,
Kadók, Solyom, Szentúriai, Bar,
sony.
Kezdete 9 óraker.

„APOLLO-SZÍNHÁZ“
(TELEFON 68-38.)

Csodás karácsonyfa
Nemzetközi táncok. (Első-
adja G. Kápolnai Irén úrnő,
— Modern Don Juan. —
A csillagász sorsa.
Mesés ékek. — A leghasz-
nosabb háziállat. — Élet
Chinában.
Elmegek a templom előtt...
Enéki: Pintér Imre.
Kezdete 8 óraker.

FOLIES CAPRICE.

RÉVAY-UTCZA 18.

Leitner és Keleti | Rott Sándor

Az előadás kezdete 9 óraker.
Ma, 1/410
Óraker: **Leánynézőben.**
Bohózat írtá: Satyr. Rendező: Rott Sándor.
1/411 óraker! Ujdonság! 1/412 óraker!
„Kirándulás a szabadba“
(Eln Ausflug in's Freien) (Cabarets) előadja a Folies
Caprice egész személyzete. Rendezték: Gölger Izó balett-
mester és Rott Sándor.
11 óraker Terbitsch Sándor új szelvéjével
Végül „Ländliche Unschuld“
Bürocs bohózat írtá: Satyr. Rendező: Werner Manó
Nappali pénztár 9-10 és délután 3-6 óráig.
Az 1-56 emeleti Casino de Paris-ban minden este
1/212-től angol és francia különlegességek fellépte

GLÜCK-féle
vizgyógyintézet és szanatórium
Budapest, Városligeti fasor 11.
Egész éven át nyitva.

Felvétnek: Idegbetegek, belbetegek és üdülők.
Vizgyógykezelés. Massage. Elektrotherapia. Fren-
kel-féle tabeskezelés. Szénsavas fürdők Villamos
fényfürdők. Hízoló és fogyaszto kurák. Gondos
ellátás. Mérsékelt árak. Prospektus bérmentve.
Telefon: 15-39. Interurbán telefonállomás.

Egy háromszobás lakberendezés 360 forinttól

kezdve, mely áll: 2 szekrény, 2 ággy, 2 ágyi szekrény, 1 mosdó-
és fürdőkamrával 180 ltr. l. kredenc, 1 konyhasztali, 8 ebéd-
asztal, 1 szőnyegdiván, 120 ltr. l. kanapé, 1 fotel, 1 lantasztal,
szek, 2 ülőke, 1 szalonasztal és 1 konzol és tükör seyyemmel
vagy pilással bevonva 110 ltr. Nagyobb és finomabb berendezé-
sek, vala butorok nagyon olcsó árakért, nagy vál-
mint egy lakberendezési vállal-
köz butoraktár
Budapest, Váci-körút 9, I. em. Szereseen-utca sarok
885 képpel ellátott legmodernebb albumunkat 50 fillér bélyeg
beküldése ellenében megküldjük.

LOVAS GYULA

okleveles vívómester kitűnően felszerelt
torna- és vívóterme
VI. ker., Nagymező-utca 28. szám, II. emelet
Olasz rendszerű kard- és törvívás.
Egyesületeknek és nagyobb csoportoknak kedvezmény.
Beiratás egész nap

Micheistädter Utóda

Óskó Géza

BUDAPEST.
IV., Váci-utca 3. ss.
Cipő-
különlegességei,
A szabottárak talpa vésvé.

CIMBALMOK,
legújabb szabadalmazott szék beoldó
szerkezettel, melynek bonyolult, hang-
terjedését más gyárakéval meg se-
közölhető, részletfeszítésére leg-
jobb eredményt jótállással kap-
ható. Fémorgonok, gramofonok,
hegedűk, fuvolák, szitarák, oka-
rinák stb. olcsón legjobbak. Külön-
tette ellismert jó munkáert.
Arjegyzéktingyen küld
Mogyoróssy Gyula
m. kir. szabadalmazott hangszergyáros
Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71
Telefon 58-20

„VENUSZ“

10 korona
legkedveltebb legsikesebb
alfajon, mely általános ked-
veltségét csupán annak köszön-
heti, hogy u. y. erős, mint karcsu
alaku hölgyeknek remekül áll.
Körökkel, mely feltekda van
rakva, melyet csipón jeleztek,
alul pedig szedagon nyitnak szét.
Darabja — komplett és finom ki-
vitelen — mérlek után készítre
10 korona; igen jó mi-
niváltasabb kostüm keimékből,
szürke, drap, barna, oly
csíkos vagy kockás angol
minizalokban, vagy pedig
fekete és sötétkéek prima
alasz kamrából.
„Zur
Schossenfabrik“
Bees, XVI. Neulerchen-
felderstrasse 2.
Magyar levelezés.

Nászajándékok
jubileumra díszárnyak, evő-
eszközök, mübari cikkekk
részletfizetésre
is kaphatók jutányos áron
POLGÁR KÁLMÁN
művész ékszertertelepén
Budapest, Erzsébet-körút 29. I. em.
Arjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

A jövő házi zenéje a HARMONIUM,
mért már most is a legkedveltebb körök
szalonjait megrödelítia. Ahol Zongora
van, ott csakis akkor teljes a Harmonia,
ha vele szemben egy Harmonium van.
A Harmoniumok legjeesebbje az
AEOL-HARMONIUM
melynek egyedül képviselőjét az előnyö-
es szolid kiszolgálásáó híres
Reményi Mihály cégy
m. kir. zenekadémiá házi hangszet-
készítője nyerte el.
Ne végyen tehát Harmoniumot, míg
REMENYI legújabb képes Harmonium
arjegyzékét ai nem olvasta, mely nyívan
és hőrmentve küldetik Budapestről.
VI., Király-utca 58. szám.
Iskolák, dalárdák, kapolnak es templomok
részére különösen alkalmasak az Aeol-Harmoniumok, mer
azok hangja teljesen olyan, mint az Orgonák és azt teljes en pó-
tolja. Javítások szakzsorlten mérsékelt árakon. Zongorák, Piani-
nók után és állásztottak 150 frittól fejtobb minden árban.
Hísmérő levelek megkérthetők. **Telefon 87-84**

HETI MŰSOR.

Deczember	Nemzeti Színház	M. kir. Operaház	Vigasszínház	Király-Színház	Népszínház (Vic-Opera)	Magyar Színház	Vár Színház	Uránia
26 Csütörtök	Megváltás Pry Pál	Tosca	Az ortög. Osztrigás Micz	Varazskeringő Varazskeringő	Piros bugyellaris Tündérszerolem	A d-da Gretchen	—	A babona Marokko
27 Péntek	A vetélytárs	Lakmé	Tiszta fruska Couliszet ur	Varazskeringő	Tündérszerolem	Gretchen	—	Marokko
28 Szombat	Marian	Fortunio	A jó kedvu Matyó Az aczétkirály	Varazskeringő	Tündérszerolem	Gretchen	Forradalom	—
29 Vasárnap	d. n. este A vetélytárs	Saba királynő	össette kisassza a feleségem Osztrigás Micz	Varazskeringő	A baikirálynő Tündérszerolem	Koruk ut Gretchen	—	Ke dnek musza jenni Marokko

Ekszerek ezüstművek, egyházi szerek, ötvös-művek, órák, angol ezüst különleges-ségek a legjutányosabb árban beszerezhetők

részletfizetésre is

SÁRGA JÁNOS ékszergyárosnál

KOLOZSVART. Képes nagyárjegyzék ingyen.

Gyár: Görög templom-u. Főraktár: Mátyás k.-t. 13.

SZABADALMAKAT védjegyeket és mintaoltalmat

Szabadalmakat Értékesítő Vállalat

PASZTOR (bej. özég)

BUDAPEST, VII. kerület, Erzsébet-körút 17. szám.

Fővilágosítás díjtalan. 26576 TELEFON 24-20.

Ki nem hallotta még hírét!!

Takáts* világhírhírű szabadalmazott állítható gyomorvédő-öve és zymor- és hátvédő öve. Igazán áldásos hatásának, amely a gyomorbajt kiöli, gyomorgörcsőt, hasmenést, haszkrikapást rögtön megszünteti. De mint egészség biztositót is nagyon sokan egész családok is viselik, de ott aztán nincs is betegség hanem csupa öröm és vigáság, mert minden járvány és minden betegség egyből biztos ellenszere. A gyomorvédő öv ára 1. számú mely legújabbkor alkalmas 4 kor. II. számú tulkóvér tornelőkörre 6 korona. Hátréddel, gyomor-, has-, hát- és derek-védő, I. sz. 6 kor. 50 fill., II. sz. 8 korona 50 fill., ezt nagyon sokan viselik alsó in helyett is, különösen az intelligens osztály, mert hasznosabb, kényelmesebb és cselezetlenebb is, mert melegítő és szabályozható és nem dollalászek. Rendelésnél a derek körmérete és férfi vagy női irandó. A ki e lapra látkozik, a pénzt előzetesen megküldi bérmentve kapja, külföldről 2 kor.-val több küldendő be. Székiúti a világ minden részébe, a leltaláló ezüsto

TAKÁTS DANIEL NAGYVAREAD, Sorompó-utca 11. ezim megőrizendő.

GYUMMI óvszerek

Valódi francia és amerikai gyártmány! Orvosi ajánlással! Feltétlenül biztos!

Gummi.

Eredeti csomagolásban!

Árak: 12 db. finom minőség K 2-4
12 db. francia gyártm. 8-10
12 db. eredeti amerikai 10-12
Csepő amerikai (rövid) 4-6
Hajhólyag 12 db. finom K 8-10
"Non plus ultra" 12-16

Minta-gyűjtemény cselezeti csomagolásban, 12 db K 8.-
20 db K 8.-

Női óvszer "Pessarium" csomagolásban K 3-5

Sérülőkötő orvosi rendelésre valódi angol acél rugóval K 7-10. Cs. és ktr. szabad. Keleti-féle pneumatikuss polittávjai K 19.-

Suspensor (heretartó) darabja K 1-2.40
Havibaj kötés darabja K 8-11
Hasakötő darabja K 7-24
Gummi göröcsér-harisnya darabja K 3-12
Irrigátor teljesen fémcselole, darabja K 8-9
Uji "Auto vaginal Spray" legmegbízhatóbb női kőbő-
legesség K 19.-

Erőteljes titoktartás mellett. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

KELETI J. gummiárak és beteg-
ápolási eszközök gyára.
Budapest, IV., Koronaherceg-utca 17/1.

Ezen specialista legjobban ajánlható szerfelelt gazda-
tapasztalatai alapján, melyeket a kórház húgyszervi
és bujakóros osztályán való működése alatt számos
éven át szerzett.

Dr. FABINYI

specialista nemi bajokban
emeritált kórházi orvos

gyorsan és alaposan gyógyít bármely régi és makac

nemi betegséget
(hugyesőfolyást ebeket, syphillist stb.)

Impotentiát (férfiui gyengeség
megidősebbeknél is meglepő eredménnyel, a rendszer
foglalkozás megzavarása nélkül.

Biztos siker folytán a honorarium utólag is fizethető.
Levelekre díjtalanul válasz. Kívánatra gyógyszerék.

Rendelés: d. e. 9-3-ig és este 6-8-ig.

Budapest, Rákóczi-ut 8/A. szám.
(A Pannónia szállóval szemben.)
Atjáró ház. — Bejárat a léposónál. — Kőfőn városzobák.

Karácsonyi ajándékokat vásároljon

női divat **UNGÁR** BUDAPEST, Kossuth Lajos utca 2. szám, áruházában

Souterrain:
(Bejárat Városház-utca sarok)

Plüsskabát asztrachan-plüssből . . . 23 K
Téli-kabát posztóból . . . 16 " " és feljebb
" paletó 100 cm. hosszú . . . 24 " " és feljebb
Szőrme kabát francia caninból . . . 40 " " és feljebb
Szinházi paletó . . . 36 " " és feljebb
Kosztium angol cheviottból . . . 24 " " és feljebb
Alj ^{K 6-tól} bluz szövetből . . . 8 " " és feljebb
Selyembluz ^{K 12-től} ^{16-ig} csipkebluz . . . 24 " " és feljebb
Gyermek kabát . . . 10 " " és feljebb
Collier . . . 3 " " és feljebb
Pongyola velezflanelből . . . 10 " " és feljebb

Első emelet:

Plüsskabát angol silplüssből . . . 60 K
Posztó téli-kabát fin. kivitelben . . . 32 " " és feljebb
" paletó 100 cm. h. . . 50 " " és feljebb
Szőrme kabát valódi szőrmeből . . . 80 " " és feljebb
Estélyi köpenyek . . . 60 " " és feljebb
Városi és utazóbundák . . . 60 " " és feljebb
Kosztümök . . . 50 " " és feljebb

Estélyi bluzok, aljak, pongyolák
szőrme collierek elegáns kivitelben.

Kérje a karácsonyi árjegyzéket.

● ● Ma vasárnap az üzlet délig nyitva van. ● ●

Ha brilliant függőt
gyűrűt vagy más ékszereket akar jutányos árban vásárolni, keresse fel bizalommal

BLATT HENRIK ékszerüzletét

BUDAPEST, József-körút 5.)

DÓSA KÁROLY
első budapesti ablak és lakástisztítási vállalata

Budapest, VII., István-tér 16. sz.

Elvállal minden e szakba vágó munkákat, ugymint adóbeeresztést, ablaktisztítást, feregment esítést stb. legelőszobban és teljesen megbízható eredménnyel!

6 évi jótállással 6

ÓRÁK

arany- és ezüst-lánczok,
ÉKSZEREK
OSEKÉLY
RÉSZLET-
* FIZETÉSRE.
DIAMANT S.

BUDAPEST,
JÓZSEF-KÖRÚT 9. szám
az udvarban.

Képes árjegyzék ingyen. Csekély részletfizetésre.

Dr. Trnkóczy Ottó-féle Gyógykeserű likör. (Kraft bitter.)

Kizárólag zamatos gyógyfüvekből készült. — Melegíti és erősíti a lestit. — Elősegíti és fokozza az étvágyat.

Vezérképviselő **Steiner Gusztáv** Teréz-körút 37.

Gyártja **Stein és Robitschek** Bécs, III., Diakonergasse 8.

Holtscher Zsigmond és Társai

Electrotechnikai vállalat

Telefon 37-20

BUDAPEST

Telefon 48-37

Elvállal mindennemű újrendszerű villamosvilágítási, erő-
átviteli, szellőztetési, jelző, telefon és villámhárító
berendezések tervezését és elkészítését

Az összes villamosszerelési cikkek,
gépek és műszerek eladása

Különlegesség: Színház és
Hatásvilágítási, mezőgazda-
sági valamint villamos-üzemű
önműködő csőposta beren-
dezések

Sok millió hever

Hiteles Merkurt.
Egész évre 2 kor. 50 fillér.
Megjelen havonta 2-szer.
A Hiteles Merkur előfizetői
ingyen kapnak egy évkönyvet a
január 2-iki számban mel-
lelve, mely az eddig ki-
szozott, de föl nem vett nyo-
reményeket közli.
ingyen kapnak egy sorsolási nap-
tárt, mely sorsjegytulajdo-
sokat érdeklő tudnivalókat
tartalmaz.
ingyen játszanak 50 sorsjegy nyo-
reményre.
HITELES MERKUR
Budapest, Ferenciek-tere 6.
Kérjen mutatóvanszámot!

Polgár Sándor
m. kir. szabad. nyert or-
vosi md. és kötszerész
BUDAPEST
VII. Erzsébet-körút 50.
Legelőnyösebben beze-
rezhetők orvosi, sebé-
szeti és betegápolási
eszközök. — Szuszpenzió,
Áruk. — Szuszpenzió,
Irrigátor-fecskendő-
k stb. legújabb találmánya
csász. és kir. szabad.
Polgár-féle sérvkötők,
has- és köldök kötők. —
Valódi francia külön-
legességek (óvszere-
k) részletes képes
árjegyzék ingyen és
bérmentve. Fenti címre
tessék ügyelni.

Licenzia ellen védve 1880. sz.

A LEGJOBB
KÁLYHÁT és KANDALLÓT
SZÁLLIT CSÁSZ. ÉS KIR.
HEIM H. UDY. SZÁLLÍTÓ
Budapest, Thonet-udvar.
Különlegességek, osaládi házak,
iskolák, kaszárnyák, irodák stb.
részére. — Százszernél több van
belőle használatban.
Valódi csak ezzel a védjeggyel.
MEIDINGER-OFEN
H. HEIM
Prospektust és költségvétést
ingyen és bérmentve.
Eredetiben kaphatók csak fenti helyen
v. Bécs, I., Schwarzenbergstrasse 8.

6 évi jótállással 6
ÓRÁK
arany- és ezüst-láncok,
ÉKSZEREK
OSEKELY
RÉSZLET-
FIZETÉSRE.
KOCH J.
BUDAPEST,
IX. FERENCZ-KÖRUT 41. SZ.

Képes árjegyzék ingyen.
Csekély részletfizetésre.

ÉRTELMEZÉS NŐKNEK
maracsból heveny és idült folyásoknál befecskendezés
nőkül legbiztosabb gyógyszernek a
SANID TOKOCSKÁK
bizonyítottak. Egy dobozt (100 labda) használni utasítással
6 korona utánvét mellett. Kezdő gyengeség és impotenciának
egyedül biztos szer a híres dr. TIMKO-féle erőlabdacskok.
Egy üveg ára 10 korona, küld a
„MAGYAR KIRÁLY” gyógyszerár, Budapest,
V., Marokói-utca 2/a.

Még mindig tart karácsonyra 30.000 drb dísz tárgynak ingyen kiosztása

és pedig minden vevőm vagy megrendelőm részéről ezen rendkívüli kedvezményben,
mely 1 darab jegecezett (tifany) asztali dísztárból vagy vázából áll, melynek értéke
1 frittől 3 forintig, ezen kedvezményt az egész országban elismert legnagyobb és leg-
olcsóbb üveg-, porcellán-, konyhaberendezés, dísz- és nászajándék áruháza nyújtja
Karlsbádban végzett személyes vásárlásaimról megérkezve értesitem t.
vevőim és rendelőimet, hogy óriási mennyiségű
árut partiba vásároltam és azok ugyanily partie árban kerülnek eladásra és pedig:

6 személyes likőr készlet festett ara- nyozott csak — — — frt —.95	12 személyes ebédlő készlet festve és aranyozva, rococo stílusban, 84 darab csak — — — frt 25.—
6 személyes boros, sörös vagy vi- zes készlet festett és aranyozott csak — — — frt 2.50	6 szem. kávé v. teás készlet festve és aranyozva — — — frt 3.—
6 személyes fehér porcellán ebédlő készlet — — — frt 3.25	6 szem. kávé v. teás készl. fest. és ar. rococo stílusban csak frt 3.50
6 személyes fehér porcellán préselt ebédlő készlet — — frt 3.50	1 telj. angol mosdókészl. csak frt 3.—
6 szem. ebédlő készlet festve és ar. rococo stílusban csak — frt 6.95	1 " " " " nagy frt 5.—
12 személyes ebédlő készlet festve és aranyozva, rococo stílusban, 52 darab csak — — — frt 14.50	Porcellán tányérok csak 5, 7 és 9 kr. Vizes v. boros pohár csak 5 és 6 kr.
- 12 darab zománc edény — frt 2.50
1 asztali lámpa ernyővel — frt 1.—
1 asztali lámpa nagy díszes tulipán-
nal — — — — — frt 2.50

Óriási választék függőlámpákban 4 forinttól feljebb.
Ingyen láda, ingyen csomagolás.

TAKÁCS FERENCZ

VIII., Baross-tér 5. sz.

A Magyar Pénzintézetek Központi Hitelbankja Részvénytársaság

Y. ker. Balthory-utca 4. szám,
1908. január hótól Y., Arany János-utca 24.

mely a vidéki pénzintézetek erkölcsi és anyagi érdekében létesült, ma már 425 vidéki pénzintézetet számlol szövetségesei közé.

A Központi Hitelbankot a vidéki intézetek első sorban visszleszámitolási üzletükkel keresik fel, de foglalkozik az intézet a bankszerű üzletek összes ágaival u. m. tőkék gyümölcsöztetésével, betéti könyvre, folyószámlára. Takarékbetétek átutalásával, valamint csekk, kliring és átutalási forgalommal. Folyószámla hitelek engedélyezése, értékpapir, váltó vagy jelzálogbiztosíték elleneben. Értékpapírok, külföldi váltók, ércpénzek vétele és eladása, zálogbavétele. Vidéki intézetek árulólóleg ügyleteinek támogatása. Bizományi ügyletek fedezet melletti eszközlése, valamint az ily papirokra való köcsön nyújtása. Központi telep (a telepítés díjtalan) és beszédési hely. Vidéki pénzintézetek fejlesztésénél való közreműködés, valamint közreműködés az egyéb hazai kibocsátásokban és pénzműveletekben a vidék támogatásával. Parcellázási üzletek lehetőleg vidéki intézetek bevonásával stb.

Az intézetnek ugy a közelmúltban, mint a még most is fartó kedvezőtlen pénzvizonyok között is sikerült a vele üzleti összeköttetésben álló intézetek hiteligényeit a lehetőség határán belül eléggé előnyös kamatláb mellett kielégíteni.

A Központi Hitelbank kizárólagos magyarországi vezérképviselője a New-Yorkban 1907 augusztus 19-én alakult Magyar-Amerikai Bank-nak (Newyork, Broadway 32). Ez intézet létesülésében a Központi Hitelbank a vidék bevonásával hathatósan közreműködött s midőn kiküldött megbízottai meggyőződést szereztek arról, hogy amerikai részről gazdasági és pénzügyi téren oly kiváló fértiak, mint John Alvin Young (a Windsor Trust Co. elnöke), James Ross Curran (a Carnesie Trust Co. al-elnöke), Le Roy W. Baldwin (az Empire Trust Co. elnöke), Charles Schwab, Blumenthal (a Hallgarten et Co. bankcég beltagja) és Woodward (a Hannover National Bank al-elnöke), szállnak a bank alakulása érdekében sikra, — örömmel jelentették ki, hogy a bank létrejöttét ugy erkölcsileg, mint anyagilag készségesen támogatják. A Magyar-Amerikai Bank, mely első sorban a kivándoroltak érdekeit van hivatva megvédeni, gondoskodik arról, hogy az Amerikába szakadt honfitársak penzküldeményeiket az eddiginél kevésbé költséges és föltétlenül megbízhatóbb módon juttathassák hozzátartozóikhoz. Foglalkozik a bankszerű üzletek összes ágaival, tőkék gyümölcsöztetésével, átutalásokkal és az eladásra kerülő magyarországi birtokoknak a kivándoroltak részére való megszerzésével is, de amellet igyekezni fognak a bank vezér érfiai, hogy az amerikai pénzpiacot a még oly kezdetleges magyar ipar pártolására megnyerjék és remélhető is, hogy az amerikai pénzpiac kedvezőbb alakulása esetén ez igyekeztüket siker koronázza.

Ez új intézet, mely kapocs gyanánt van hivatva az idegenbe szakadtakat az itt maradókkal összefűzni, f. év december hó 2-án kezdte meg működését. A bank élén mint elnökigazgató egy kiváló pénzember, Willim H. Bryan az amerikai Nemzeti Bankok volt főfelügyelője áll, a kiben az érdekeltek összpotosulását látták mindannak, a mi az új bank sikeres és eredményes működésére fog vezetni.

Alapítva 1880.

KRAYER E. ÉS TÁRSA

Alapítva 1880.

FESTEK-, KENCZE- ES LAKKGYÁR.

O Fensége József főherczeg udvari szállító, a m. kir. államvasutak, a székes-főváros, több hajózási vállalat, vasutak, gyárak, malmok stb. régi szállító.

Főüzlet és iroda: Budapest, V., Váci-ut 6. és négy fióküzlet.

1902. 1903. 1904. években 18 első díjat kiérdemelve

KALLAI LAJOS motorgyára

BUDAPEST, VI., Gyár-utca 58. szám.
(Régi házszám VI., Gyár-utca 50. szám.)
Teljes jótállás kitűnő esélyléstért!

KALLAI LAJOS-féle
bársonyos villamos benzínmozgó
mobil esélyléstől
mellyek gépkocsó néki ártó
könyves szemben tarthatók, legjobban ártóhatók

GOZGÉPEK BECSERLÉTEKNEK

Ezen motorok több 100 példányban kiűndben má-
ködnek az ország minden részében. Többek között:
Kozma József Kadarkut, Somogy megye.
Tóth Péter bagi földbíró okos, Csantavár B. R.-m.
G. Bíró József földbíró okos, Csurgód, Pest megye.

Olasó árak részlete. Árjegyzék ingyen.

Helyiségváltozás

mlatt

Neumayer Fülöp

Bpest, V., Váci-körút 2-4.
nagyszabású

Karácsonyi vásárt

rendez.

Mindennemű szőnyegek, butor-
szövetek, függönyök, ágy- és
asztalterítők, átvétők, matracz
.: csinvat stb. cikkekben .:

1908. elején üzletét
V. Deák-tér 1. sz. alá
helyezi át.
Telefon 11-21. Telefon 11-21.

Titkos betegségek

gyógyítására legjobban ajánlható 28 éven át szerzett
kórközi tapasztalatai alapján

Dr. KAJDACS Y

V. Cs. és kir. ezredorvos és kórközi főorvos.

Bizos sikerrel, rövid idő alatt gyógyít húgycsőgyulást, hólyagbajt,
sebeket, bujakórt (syphilis), bőrbajokat, elgyengült férhet, és
idősebbeknek is, öntetözést és annak utóhatjait, ider- és bá-
gerincbaj, valamint minden női bajokat.

RENDEL: 9-4-ig és este 7-8-ig.

Budapest, VIII., József-körút 2.
Levelekre válaszol, gyógyszeréről gondoskodik.
Levél útján is biztos gyógyásiker.

BIZTOS

gyógyulást keresőknek

kik bármily

nemi betegségben szenvednek

mint húgycső és hólyaggyűlék, húgycsőszűkület, vésőesít zav-
rok, éjjeli magömlések, sebek és bujakoros bántalmak (ephi-
lis), az öntetözés utóhatjként fellépő ider- és bujakórok, korai fér-
et-érgyengülés, bármily bőrkiltések stb. nőknél lehérlés, se-
mek bajok, alapos, gyors és gyökeres gyógyításra szige-
ruan tudományos és lelkiismeretes gyógymódnál
forva legjobban ajánljuk

Dr. Garai Antal

v. cs. és kir. orvosi főorvos országos hírt és a legregőbb 28
évo fennálló rendel. intézetét

Budapest, VI. ker., Andrássy-ut 24. sz.

Rendelés naponta 10-4-ig és 7-8-ig este. Idült húgycső és hó-
lyag bajok vizsgálatára villamos húgycsőszűkítő segéyyel.

Vidék felvételre kímert é választ és szabazzeri tanácsot nyu-
nok, gyógyszeréről gondoskodik és. Tűkteljes bizosítva.

Nőknél külön váróterem.

Ne essék kétségbe,

ha még oly kimerültnék, idegesnek, gyengének éri magát, ha
még oly nagyok foj- hát, keresztfátással, csuszos, körszvényes
és ideges bántalmak. Sőt jó reményvel nézhet gyógyulása elé,
ha évek óta minden kezelés dacára nagyfoku idegessé, sziv-
gyomor-, bél- vagy hólyagbajokban is szenved, ha álmatlan,
fürödőt, feledékeny, és az ideggyengesség és hisztéria számos
sulyos tünetekben is szenved, sőt hűdéses bajok esetén is.

Mindeneket és még számos így alapon álló bajt és tü-
netet enyhít és meggyógyít az erősítő, edző, élénkítő, izgalom
osókkentő galván villamaram és ennek ideális képviselője az
Elektro-Vitalizer, mint azt az eddig így bajokból biggyogult
betegnek sok sok szájal bizonyították.

A „Modern Villamos Gyógymódról“ szóló értekezés
külön kötetben a férfiak és külön kötetben a nők részere
nyuvt felvilágosítást ezen kiváló gyógyeljárásról az ezáltal ke-
zelhető bajokról, fenyő-ebbéni fényesebb gyógyeredményekről.
Ezen könyvecskét díjtalanul, bérmentve és zárt borítékban kap-
hatja meg minden érdeklődő, a ki ezt e lapra való hivatko-
zással személyesen vagy posta útján kéri vagy alábbi szel-
vényt beküldi.

„ELEKTRO VITALIZER“ orvosi ren-
delő intézet,
Budapest, Károly-körút 2. félemelet 10.

Elismerő levél.

Tóth Zsigmond, Mikeszásza. Az Electro-Vitalizer
áldásos hatását magamon érzem, mert évek óta
fennálló csuszos fájdalmaim megszűntek, ugyszintén
megszűntek azok a bajok és fájalmak, melyek
lábam ficamodása után még tenmaradtak. A baloldai-
lomban volt nyllamlások és tájdalmak is teljesen
abba maradtak. Hála érte az Electro-Vitalizer fel-
találójának.

Az „Elektro - Vitalizer“ orvosi rendelő-intézet Budapest
Károly-körút 2., félemelet 10.

Itt levagandó

AZ „ELEKTRO-VITALIZER“

orvosi rendelő-intézet
Budapest, Károly-körút 2., félem. 10. sz.
Kérem küldjék meg nekem a művet a Modern Villa-
mos Gyógymódról ingyen és bérmentve zárt borí-
tékbán.

Név: _____
cim: _____

Szép mell

nyerhető két hónap alatt a
Piluales orientales

(keleti pilulák) használatára. Ezek a kóbel
fejlesztik, szárítják, újból helyreállítják, s
a női melnek szép teltségét kölcsönöztetik,
az egészség minden ártó ma náknál. Arzen-
mentességetől szavatolnak. Orvosi tekintélyek
is elismerik Diszkret aztküldés. Egy doboz
használati utasítással kor. 6.45 Utánvétel
kor. 6.75.

L. RAPID gyógyszerész PÁRIS,
Budapest: Fűrök J. gyógyszerész Király-utca 12.

Több mint 65.000 darab készült.

Emmerich's kávé pörközők

Több mint 65.000 darab készült.

Magyarországban is a legismertebbek és leg-
inkább használtak, mert munkaképességükkel
a legjobbaknak bizonyultak. Szállítható 3, 5
8-300 kg. úrtartalom nagyságban. Kézi és gép-
üzemre. Legújabb szerkezettek. Szabadalmazott

GYORSPÖRKÖLÖK

kiöntővel, páramentesen hűtenek.

Előnyös szab. gyorspörközők kézi üzemre. Mun-
kagyöző kávé-, fűszer-, gyógyfü- stb. őrlők.

EMMERICH GEPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE.

Czím: EMMERICHER MASCHINENFABRIK UND
EISENGLESSERTER IN EMMERICH AM RHEIN.

BUTOR

DUS VÁLASZTÉKBAN A LEGGY
SZEREBTŐL A LEGFINOMABB
ÉS LEGTERTÉSEBB KIVITELIG
RENDEKIVÜLI ÖLCSÓN

• ÉHTEVÉS-UTCZA 17. KAPHATÓ ÉHRENTRE ÜTESTVEREK-NEL

BUDAPEST, VI., ÉHTEVÉS-UTCZA 17. (ANDRÁSSY-UTARKI)
KAPÁRÉK ARJEGYZÉK INGYEN. TELEFON 62-2

HA FÁJ A FEJE,

ne félővázók hanem használja azonnal

Beretrvas-féle MIGRAIN-pasztilát

24 pas-
ztilát tar-
talmasó
doboz 1 kor.
20 fill.

minden
gyógyszor-
lárbán és
drogeriában
kapható.

Börak-
ár: Beretrvas Tamás gyógy-
szerszerészi Kispeszt, Kákózi
utca 8.
Ingyen postai szállítás 3 doboz rendelésnél.

Kérjünk és igyunk

KIRÁLY GYÖNGYET

Kapható minden jobb kávéházban s vendéglőben.

Nagyban

WEIGL JÓZSEF

bornagykereskedőnél, Szent-Endre.

Vezérképviselő

KALLAI JENŐ

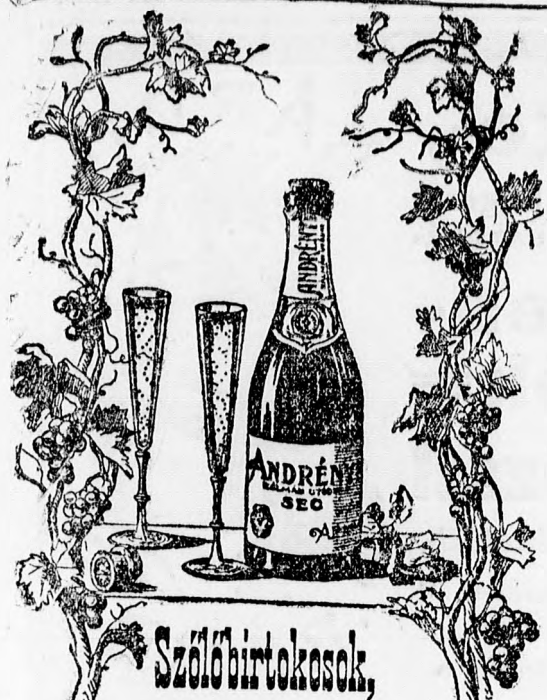
Dávid-utca 1. szám.

Szerda, december 25.

Küldök Ön...
Kérem küldjék meg nekem a művet a Modern Villa-
mos Gyógymódról ingyen és bérmentve zárt borítékban.

Kapható minden jobb kávéházban s vendéglőben.
W. Beng...
A V...
Der Ba...
Budap...

E szá...
néhez fel...
a Szaba...
Budapest, V...
értékesítés...
megszerez...
államában is

Szőlőbirtokokok. Kiknek eladó Sauvignon vagy Semillon, esetleg más francia fajszőlőkből szült borok vannak...

Kedves ajándékot

Küldök Önnek postafordultával ingyen és bérmentve, ha árjegyzékem szét-küldése céljából 100 czímet (csak vidéki) küld magán és állami hivatalnokokról, tanítókról, a magas iskoláról, gazdasági hivatalnokokról, gyárosokról, gyári hivatalnokokról, földszülei magánzó-ról, kereskedőkről, iparosokról tisztán és olvashatóan írt egy iv papírra lakóhelyüket és legközelebbi környéküket.

Szabadalmazott újdonságok üzeme! LEOPOLD WEISZ, WIEN. 112. Lichtenauergasse 2.

Advertisement for Jäger brandy with an image of the bottle and text: 'Kapható minden jobb főhermenü üzletben. Wien, I., Kohlmarkt 8. Képes árjegyzék ingyen.'

Advertisement for 'A Vállalkozók Lapja' (The Entrepreneur's Magazine) published by Der Bauunternehmer u. Lieferant.

figyelmet nem lehet eléggé felhívni arra, hogy a legnehezebb feladat a találmány értékesítése.

Feltalálók

figyelmet nem lehet eléggé felhívni arra, hogy a legnehezebb feladat a találmány értékesítése. Magyarországon a Szabadalmakat Értékesítő Vállalat Pásztor cég Budapest, VII., Erzsébet-körút 17. sz. mely szabadalmak értékesítésével behatóan foglalkozik...

Advertisement for 'Elsőrendű uri-szabó üzlet' (First-class men's tailor shop) featuring an image of a man in a suit and text: 'Kizárólag mérték szerint. Oszi zakkó öltöny Raglán v. téli-kabát 40 és 50 kor.-ért Dus választék bel- és külföldi szövetekben.'

Törekvő emberek. figyelmébe! T. Szűcs Mihály és Tsa' szász Nagyváradon Füzesi fátelp 3. szám. Ajánlja a jókai és igen czélszerű törepenesen védelt horgonyt ozment totoszerép kézigépit czemont- és h mok-keretekből előállítandó igen szilárd tetőszerép gyártásra, amely által homokos vidéken, vagy homokos folyó közelében kevés befektetéssel szép jövedelmet biztosító üzlet létesíthető.

Advertisement for Guttermuth János műfog-specialista (dentist) featuring an image of a dental chair and text: 'Szájpadlás nélküli higyenikus légszivókamarás fogorok. A modern fogtechnika legújabb vívmánya.'

Advertisement for 'ATHENAEUM NAGY KÉPES NAPTÁRA' (Athenaeum Large Picture Calendar) for 1908, published by Athenaeum.

Advertisement for 'DELI S.' featuring text: 'csemege-különlegességek Ferencz József-tér Gresham-palota.'

Advertisement for 'GAVALLER' featuring text: 'csak az új szabad. endkivűli praktikus hoka védőt viselheti. Kapható minden divatáruüzletben.'

Advertisement for 'Lukács Gyula' featuring an image of a man in a coat and text: 'Kérem! Ne tévedjen! Egyetlen a cégére Lukács Gyula férfi-szabó.'

Advertisement for 'Schlesinger Alajos' featuring text: 'Teljes közlőműberendezések IPAR- és MEZELI VASUTAK Motorok és lokomobilok Malmai és téglagyári cikkek'

210 koronát

fizetett Tolnai Világlapja ezért az oldalért, hogy azon előfizetési felhívást hirdessen. Miután azonban olyan tömegesen érkeznek be az új előfizetések, hogy a kiadóhivatal — daczára a külön éjjeli személyzetnek — alig győzi azokat elintézni, nem vettük igénybe ezt a kiberegt hirdetési oldalt.

wben
07 ko
98
61
48

n sem
in az
pótlék
stosítás
sgálat

oltatik.
altatott
helkedő

tammal
tatnak
zére.

HÁZASULANDÓK FIGYELMÉBE!

JEGYGYÜRÜK, HÁZAJÁNDÉK-TÁRGYAK
A LEGELÖNYÖSEBBEN
POLGÁR KÁLMÁN
ÉKSZERÉSZ-ÉS MŰÖRÁS-üzletében szereshetők be.
BUDAPEST, Erzsébet-körút 29.
VIDÉKI MEGRENDELÉSEKRE KÜLÖNÖS GONDOT FORDITOK.
ÁRJEGYZÉK 2000 RAJZZAL INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

»Hermes« levélrendezők,
»Hermes« számlarendezők,
»Hermes« gyorstűzők,
»Hermes« iratgyűjtők,
»Hermes« iratdobozok

minden jobb papírüzletben kaphatók, hol nem, úgy kérem közvetlenül hozzám fordulni.

Kertész M.
Irodai cikkek, különlegességek gyára.
BUDAPEST, VII., Hársfa-utca 12.
(saját házban). Telefon 27-43.
Képes árjegyzéket kíváratra ingyen és bérmentve.

»HUNGARIA«
beszélő gépek
kizárólag eredeti elsőrangú gyártmányok,
részletfizetésre is kaphatók.

MAGYAR IPAR ÉS KERESKEDELMI B. T.
BUDAPEST,
Király-utca 98/h.
— Kerjen árievizéket. —

Ezüst. Ezüsttárgyak kicsinyben való árusítása
cs. és kir. udv. és kamarai ékszerész ezüsttárgyára.

Bachruch A.
IV. ker., Királyi Pál-utca 13 szám.
1906. évi december 1 én, gyári épületben a kicsinyben való árusítás számára is pazar helyiséget nyitott. (Béjarat földszint.)
E fényes helyiségben mindennemű ezüsttárgy (asztaldísz, tálak, fényűzési cikkek, evőeszköz stb.) vásárolható. Rendkívül gazdag választék a legfinomabb kivitelben, szabott gyár árakon, melyek minden tárgyon láthatóan föl vannak tüntetve.

Magyar harzi kanári tenyésztés,
Debreczenben

Ki a madár dalát meg tudja érteni és annak csekkét fel tudja becsülni, kanári tenyésztőm keresse az fel, s tiszteljen meg engem rendel-ményeivel. Minuen, mit egy madár eladni képes, legyen az lágy, mély hang, avagy csengő érces, ami csak madárban királoán jó, tenyészdombon mindez feltalálható. A rendelt madara, mielőtt elküldöm, tudósaró előbb magam megvizsgálom és ha hibás hangu vagy rosszul énekel, nem felezik nálam, hogy én azt küldjem el. A tisztelt rendelő nyugalat lehet tehát, hogyha nálam rendel, tudom, nem szorodt ki. Énekes kanár k daraja 7, 8, 10 - s 12 ft. Nőstények darabja 2 forint. Szállítás a legnagyobb hi-degben is gondos. o o ma-go va történik. Árjegyzék és apo-as-utatisás ingy en. AGOSTON madartelep Deb-rezen, Péterfia utca 26. sz.

Urasági butorokat, szőnyeget, csillárokat és legteljesebb berendezéseket (gyárakat és űzle-eket is) veszek és eladok.

Nagy Zsigmond
VI, Lázár-utca 3 (a Váci-körút mellett).
Gyönyörű választék a leg-finomabb modern és stilszerű matt és fényezett mahagoni plisander vagy másfajta háló, ebédli, ur szoba és szalonbutorokban. Rézhálószobák, bürgermit-rák és kárpitosítékekben Perzsa, smyrna és más sző-nyegekből és függönyökben modern bronzcsillárokból záz, villamos stb.-hez.

Alaptőke 10.000.000 korona	Alaptőke 10.000.000 korona
-------------------------------	-------------------------------

Adria magyar királyi tengerhajózási részvénytársaság

Königl. Ungarische Seeschiffahrts Aktien-Gesellschaft **Adria**

ALAPITTATOTT 1882. EVBEN.

Budapest, V., Szabadság-tér 16. szám.
Üzletigazgatóság: FIUME.

Sürgönczim:

Adriatic, Budapest. Adria, Fiume

Telefon 37-21.	Telefon 37-21.
----------------	----------------

Szerda, december 25.

Igye...

Veresá...

BEL...

Polgár...

HATSCH...

Ajtók...

VASREDÖNY...

Lefkoylts...

TEXTI...

Igyekeztek mielőbb bennünket felkeresni, vagy egy levelező-lap útján bekérni a most megjelent

Világhírű és versenyképes „Lyrophon“, Grammofon beszélőgépeink és hanglemezeink árjegyzékét, amelyeket gyári

Árakon hozunk forgalomba és garanciát vállalunk a szerkezet pontos működéséért.

Nagyon diszes állványra épített „Művész“ grammofonjaink már megérkeztek

és megtekinthetők Budapesten, VI. ker., Teréz-körút 1/c. I. emeleten levő helyiségünkben.

Vásárolni egy tökéletes grammofont olcsón ritkán lehet, míg nálunk

Áremelés nélkül eredeti gyári áron szerezhetők meg a Lyrophon beszélőgépek. Havi vagy negyedévi

Részletfizetést is engedélyezünk, dacára a részletfizetésnek áraink nem emelkednek.

Irrjon tehát sürgősen árjegyzékért, melyet ingyen és bérmentve küldünk.

IVÁN és VÁRI BUDAPEST, VI. Teréz-körút 1/c.

KIS HIRDETÉSEK

E hirdetési rovatban minden szó egyszeri beiktatása közönséges betűkből 4 fillérrel, kompakt betűkből szedve 6 fillérrel fizetendő

E hirdetési rovatban minden szó egyszeri beiktatása közönséges betűkből 4 fillérrel, kompakt betűkből szedve 6 fillérrel fizetendő

Veresáfonyabefőtt BARTA-féle, 5 kilós postakosártséggel 6.-

BELHURUT, (Czemenés) gyomorgörcs legjobbját gyógyító a BARTA-féle FÉKETE-APONYA GYÓGYBŐR

Polgári Iskolai Tanfolyamok, kérekedelmi, egyéves önkéntesség

HATSCHÉK EMIL Andrássy-ut 13.

Ajtók ablakok, VASREDŐNYÖK, VASRÁCSOK

Lefkovits Jakabnál Bpest, V. Csáky-utca 26.

MAGYAR TEXTILIPAR Folyóirat

A gyapjú-, gyapot-, len-, kender-, selyem-, juta-fajat és kereskedelmi közlöny

Megjelenik havonta kétszer. Előfizetési ára egy évre 12 kor.

Gimnáziumi, reál, kereskedelmi, polgár egyéves önkéntesség

Stenográfia. Ingyenes, magyar német gyorsírási és gépírási tanfolyamok

VI. ker., Váci-körút 33. szám.

BUTOR Alkalmi vételi Butorvásárlók figyelmeztetésére

Ajtók és ablakok régi és új vasredőnyök

Kelemen Mór, épület-bontás vállalkozónál

Akar finom rumot!

Igen, akkor fáradtság nélküli jelentékenyen jobban és olcsóbban önmaga készítheti otthon.

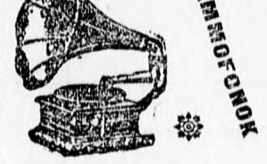
Kolozsvári jogtudományi szigorlatokra, államvizsgákra

Modern urasági butorok

alkalmi vételi és oladós háző, ebédő, szalonnuriszoba

GROSZ SÁNDOR és társa Budapest, Mész Ferenc-ter

Részletfizetésre kaphatók

Hegedűk, fuvalák cimbalmok

Színházi és Kardos Budapest, Andrássy-ut 1. szám.

500 koronát fizetnek annak, ki a Bartilla fogvigyogék

Polgári árkai Pontos kiszolgálás! Kitűnő szabás!

Zeliszka János Budapest, Andrássy-ut 56. 1. em

Drága hus, olcsó hal!

Kabeljau feje nélkül 80 fillér Tőkehal 110

Magyar Halkonservgyár és Halkereskedelmi r.-t.

Közp. vásárcsarnok. Garay-terti halcsarnok

A Schnitzer-féle

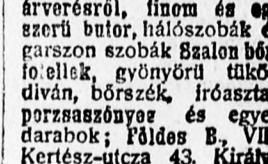
TEÁT

kiváló tea és kínoságúval fogva a legjobb családokban

Schnitzer Mór orosz, ceyloni, kínai tea

Bpest, VI., Váci-körút 9. Pótküzlötek: V. Váci-körút 80

Részletfizetésre porcellán szervizek, lámpák

BUTOR árverésről, finom és egyszerű butor

Autóm. parkány tömegfogó 2 frt. ezeken 120 frt. egy éjjeli felügyelés nélkül

Pénzkölcsönt 4, 4 1/2 és 5% alapon földbirtokra

NOFMANN JAKAB bankbizományi iroda, Budapest, Feréz-körút 1/a.

Fűthető fürdőszoba. 50 koronától feljebb, kádak 12 koronától feljebb

LEFKOVITS ADOLF Vesszőny-utca 31/E. Kereskedelmi és Harsia-utca között

Szepeességi csomagok BARTA-féle veresáfonya befőttel

KARÁCSONY

Le, térdre, királyok, a jászol előtt!

Fellobban a csillag. Megsápad a hold,
Csillagkoszorúsan kis Betlehem ott áll.
Trón lett, mi a barmok jászola volt.
Rom-hajlok, imé csoda-hirre jutottál.
Jertek, leborulva fogadni őt!
Le, térdre, királyok, a jászol előtt!

Sírtál ezer évig, rabnép, nyomorúlt —
Eljött, ki letörte igádat, a váltság!
Ki látta: imádta s mind, mind leborult,
Ez a koronátlan, az égi királyság.
Ezt kérte, könyörgte, sovárgta e föld —
Le, térdre, királyok, a jászol előtt!

Gondterhes, öreg fejedet ki lehajtod,
József, ne emeld föl a fejsze vasát.
Uj rügy, kit az Aron vesszeje hajtott,
Kivivja a munkás nép igazát.
Ne harczot! A béke fakadjon előbb!
Le, térdre, királyok, a jászol előtt!

Látjátok a csillag ragyogva vezérel
Pásztort, s urakat . . . botot — és koronát.
S mig fénye a messze évezredig ér el
Lesz harcz, sok ezernyi ember-koronát.
De vér, de vas, és harcz nem érik el őt —
Le, térdre, királyok, a jászol előtt!

Hullámszik a tenger; fölötte a gálya
S benn szunnyad a mester. A vész közeleg.
Felkölti tanítvány gyáva aggálya —
Holott ki remeg, hogyha ő van velek?
Csak gyáva tanítvány költi fel őt . . .
Le, térdre, királyok, a jászol előtt!

Nem volt koronája. Kezében a kard
Nem villog. A pásztor örök szava: béke.
Ő áldani, hinni, szeretni akart.
E három az emberiség menedéke,
Úzzétek a haragra vadúl tüzelőt.
Le, térdre, királyok, a jászol előtt!

Megértve a sziveket, áldva, szeretve
Kövesse nyomát a nagy emberiség.
A béke malasztján telik isteni kedve
Ne szóljon a kürt. Csak a béke-igék!
Csak ez égi zenével köszönthetik őt —
Nyomorúk s fejedelmek a jászol előtt!

Váradi Antal.

A nemzetiségi kérdés.*

Irtta: Mocsáry Lajos.

Hogy állunk a nemzetiségi kérdés dol-gában ez idő szerint? Stagnál a kérdés, negyven esztendő óta se ki, se be. S ennek legfőbb oka abban rejlik, hogy mindekkoráig nem tudtuk kellőleg megítélni azt a helyze-tet, melyben a nemzetiségi kérdés tekinté-tében vagyunk. Tulságosan meg vagyunk ré-mülve a nemzetiségi veszedelem miatt. Hal-lunk Dákoromániáról, rávetjük szemünket egy rossz mappára, mely nemzetiségi álla-mokra (?) osztja fel az osztrák-magyar mo-narchiával együtt Magyarország területét és kétségbe vagyunk esve. Maga a belügymi-niszter nemzetiségi nagy beszédében fog-lalkozott valami Popovicé C. Aurél nyomo-ult fércművével. A valóság pedig az, hogyha ma kínálják fel a mi románjainknak a Romá-niához való csatlakozást, vissza fogják uta-sítani, nem kérnek a közösségből egy oly állammal, mely félszázad óta tartó teljes függetlenség mellett csak annyira tudta parasztlázadás látványával ejtette bámu-latba a világot. Ma kínálják fel valamennyi-üknek a foederált Grossösterreich nyomo-rult bachkorszakbeli Kronland-exisztenciát s valamennyien azt fogják felelni Vörös-martyval: itt élnek, halnod kell. És miért? Azért, mert tudják valamennyien, hogy az ezen országot lakó összes népfajok közt természetszerű kutya-macská-féle fajgyűlöl-et nem létezik, mert tudják sokszázados ta-pasztlásból, hogy az itteni uralkodó faj nem olyan, mint a német, aki öt garas haszonért képes volna egy kanál vízbe fojtani ember-társát; éppen azért érzik kiirthatlanul, hogy itt, ebben az országban utóvégre is felül fog kerekedni a józan ész és lehetséges lesz a tisztességes együttműködés; mert igaz ugyan, hogy az ember nemcsak kenyérből él, hanem isten ígéjéből is, de viszont, nem él kizárólag nemzetiségi üdvösségből sem, vannak egyéb erkölcsi javak is, szabadság és jólét kárpótlást nyújthatnak a nyelvgye-ség ideális állapotának olykor felmerülő hiá-nyaiért is.

A tulságos rémület kerget aztán bennün-ket valóságos extravagáns lépésekbe. Ér-tem az általános magyarosítást. Tagadják itt is ott is, tudom. De hát miért tör ki mind-annyiszor frenetikus éljenezés és taps, vala-hányszor az „ultrasorén“ báró Bánffy De-zső elismétli, hogy nincs üdvösség e haza számára, míg az utolsó oláh vagy tót po-ronty is nem válik magyar gyerekké? Miért lehet büntetlenül olyanokat hangoztatni a képviselőházban, hogy be kell hozni a kizárólag állami és magyar iskolaoktatást? Miért tudta a boldogult Bartha Miklós példány-keppen felállítani azt a nemzetiségi politikát, melyet a poroszok a lengyeleken elkövet-tek? És hová vág maga az a törvény is, mely szerint kivétel nélkül minden népisko-lában a magyar nyelv tanítására kell a tan-órák felét fordítani?

Hiába tagadnók, ez a beteges vágyako-zás él közöttünk s nemzetiségi politikánk-nak egyik főingredienciája. S ennél csak egy fokkal kevésbé beteges az ország mos-tani közoktatási miniszterének azon számta-lanszor nyilvánított eszméje, hogy másnak, mint magyar kulturának ebben az ország-ban divni nem szabad. Beszéljen a köznép ahogy tud, isten neki, de a tejfelét, az értel-

* Az illusztris politikus fejtegetéseivel nem azo-sítja magát a szerkesztőség.

miségi osztályt leszedjük s magyarrá tesz-szük. De mikor azoknak a többi nemzeti-ségeknek mindenkinek megvan már a maga kulturája, melynek tekintetében az ország határain kívül lakó fajrokonok nagy tömeg-vel szolidaritásban áll; hol van a mód annak eszközlésére, hogy a művelődésre való tö-rekvésükben annak természetszerű eszkö-zéül ne saját anyanyelvüket, de egy ideget használjanak? Ne kívánjunk lehetlensége-ket, nekünk nem afféle elenyésző népfosz-lányokkal van dolgunk, mint például a flam-mandok vagy baszkok, hanem öntudatos, fejlődő és előretörekvő nemzeti tömbekről, me-lyeknek kifelé való gravitációját csakis az-által szüntethetjük meg alaposan, ahelyett, hogy őket erővel oda tereljük, ha mi nyuj-tunk nekik módot abban, hogy saját kulturái igényeiknek kielégítését itt bent, a haza ha-tárai közt feltalálhassák. Éppen ezért ren-delte az 1868-iki nemzetiségi törvény, (44. t., 17. §.) hogy maga a ma gy a r á l l a m t a r t o z i k g o n d o s k o d n i arról, hogy egés-zen az akadémiai tanításig saját nyelvükön képezhessék ki magukat. A tótoknak volt három gimnáziumuk, a magyar állam ahe-lyett, hogy újakat építtetett volna, bezáratta mind a hármat.

Hát ilyen eszmék, ilyen jelszavak ural-kodnak most is nemzetiségi politikánkban. Ha a magyar nép zöme elbusulja magát, hogy miért nem lehet úgy, hogy „minden ember legyen ember és magyar“, ha boszantják és gyakran vérig sértik azok a pizkolódá-sok, melyeket rajta a mindenféle, a jónevelésnek és tapintatosságnak nagyon alacsony fokán álló „izgatók“ elkövetnek, az még hagyján, de a nemzet vezéreitől meg lehetne követelni, hogy a kérdéssel komolyan fog-lalkozzanak s itt érvényesítsék első sorban annak a „böcs mérsékletnek“ jelszavát, mely most a nemzetiségi helyett nemzeti politikánkban uralkodó plánétája. De hát az a baj, hogy vezérférfiainknak mindig rová-suk van a nemzeti jogok megvédelmezése tekintetében s ezt a rovást azáltal igyekez-nek lefaragni, hogy mint nagy magyarok ve-rik mellüket s még lovat adnak a chauviniz-mus szenvedélyes gerjedelmei alá. Felme-rülnek olykor-olykor annak jelei, hogy érzik azt, hogy nem jól van ez így, ilyen jelek me-rültek fel például Wekerle miniszterelnök urnak bemutatkozó beszédében, hallotunk szép szavakat gróf Andrássy belügyminisz-ter urtól is, de az efféle gyenge szárnypróbálgatások azonnal elmúlnak a nemzetisé-gekkel való czimborálás szörnyű vádjának első legyintésére. Így azután marad minden a régiben. Nem is olyan seb ez, melyet szép szavak borongatásával enyhíteni, vagy bár-miféle palliatív szerekkel kenni-fenni lehet; a szanálásra tettek kellene. Amíg ki nem húzzuk belőle a szálkát, sohasem fog a seb meggyógyulni. A nemzetiségi kérdésnek nagy sebe sohasem fog begyógyulni, míg nem távolítjuk el azt a szálkát, melyet az 1868-iki törvénynek írott malasztta tételé-vel a nemzet testébe szurtunk; a horvát-kér-dés, melynek szintén meg van a maga nem-zetiségi ingredienciája, hasonlóképpen nyílt seb fog maradni, hiába alkalmazzák ellene a legerősebb kenőcsöket, míg a szerencsét-len vasuti pragmatika, az 57. §. tagadhatat-lan serehmenek szálkája nem lesz eltávo-lítva.

Mit várhatunk a nemzetiségi helyzet ja-vulására nézve a mostani rendszertől? Azt halljuk, azért kellett megkötni minden áron a kiegyezést, hogy az országnak az erő-gyűjtésre nyugodt ideje legyen; ezt a nyu-

galmat jó volna arra is felhasználni, hogy a nemzetiségi viszonyok terén is gyűjt-sünk erőt. Ezeknek kezelése különösen a kultusz- és belügyminiszterek kezében van. Gróf Apponyi meg akarja mutatni, hogy tud lenni nemcsak zseniális szónok, de erélyes adminisztrátor is, szigorúan keresztülviszi azt a népiskolai törvényt, mely szerint min-denüttl feltétlenül a magyar nyelv tanítására kell fordítani az időnek felerészét, szigoru fegyelem alatt fogja tartani, a szerzetesek és apácák kivételével, az összes tanítókat, hogy a magyar hazafiságból egy új keletű tantárgyat csináljanak? Hogy ennek nem lesz tulságosan ingerlő hatása, talán azért remélhetjük, mert az élet kineveti a logikát. Gróf Andrássy Gyula, a belügyminiszter 1906. november 26-án mondta el nemzetiségi programját, melyet aként formulázott, hogy „szeretet és igazságosság a népek, kérlelhetlen üldözés az izgatónak“. A ne-mes gróf apja fia, szereti a szellemes mon-dásokat, az antitheziseket; némi történetnu-dási reminiscencia is van abban a mondás-ban, a jacobinus Jaquerieknek volt jelsza-vuk: guerre aux chateaux, paix aux chaumié-res, harc és háboru a kastélyoknak, bé-kesség a kunyhóknak. Az a pro-gramm elméletben sántit egy kissé, miután a nemzetiségi nép és az izgatók nem álla-nak oly távol egymástól, hogy a velük való elbánás éles ellentéssége indikálva lehetne, gyakorlatilag pedig miként lett ama pro-gramm megvalósítva? Az izgatónak szánt szigor megvan, rájuk lett eresztve az ügyé-szek nagy hada, haszontalan locsogás-fecse-gésért soha se fogtak még, nem itéltek el hosszú fogságra ennyi izgatót. De a nemzetiségi népek a szeretetből mi jutott? Tizenkét tótot löttek agyon a csendőrök Csernován. Távol vagyok attól, hogy ezt a borzasztó esetet a bel-gyügyminiszter ur rovására rójam, sőt ide is iktatom, miként irtam egy külföldi lapnak, Björnson vádjaira válaszolva, erről a szo-moru esetről. „Kiindulási pontja a hierarchi-kus püspöki góg volt, mely nem átallotta csendőri segédlettel végeztetni a templom-szentelést; a többi pedig az osztrák Militár Reglement dolga volt, mely a csendőség katonai szervezetébe felvétellett. Ez a Reglement régi despotikus eszmék szerint oltári szentségnek tekintti az egyenruhát, aki hozzá nyul, halál fia, a Reglement köteles-ségévé teszi a katonának, a tisztnek az infamassire terhe alatt, hogy „er hat ihn niederzumachen“. Hogy abban se legyen rosszabb más katonánál, olyan puskát is adtak a csendőr kezébe, melynek golyója keresztülmegy két ember testén is. Nem ázsiai, hanem osztrák, tehát germán bruta-litásról van tehát szó; ha volt az egész szo-moru eseten magyar vonás, ilyen az volt, hogy a miniszter nem akarta dezavualni a közbiztonság közegeit, gróf Andrássy Gyula ezer koronával járult a szegény tót árvák részére nyitott aláíráshoz.

Szép is volt ez, de a „nemzetiségi nép iránti szeretet“ programmrésznek betölté-sére nem elégséges. Fájdalommal kell kon-statálni, hogy komoly nemzetiségi politi-kánk most sincs. Vezérférfiaink engedik ma-gukat a chauvinista áramlatok által sodor-tatni s ahelyett, hogy a haza függetlenségé-nek védelmére tízmillió helyett huszmillió embert tudnánk a glédába állítani, ellensé-geink nagyobb gyönyörűségére ránk kiált az egész világ, vigan folyik tovább a nem-zetiségi herce-hurca.

Az első ideál.

A legszínesebb emlékek, éltető öröm és borongó fájdalom kötik az embert az első ideálához, akinek képe, a szava csengése, sirása vagy nevetése eltörölhetetlenül ott él mindnyájunk szívében. Az első ideál bohó meséje vagy nagy tragédiája benyomozza összes későbbi szerelmeinkben, ez az első pattanó virága annak a te- rebélyes, árnyékos fának, amely alá szenvedéseink és gyötrődéseink elől pihenni térünk.

Az első ideál. Minden idők nagy és elfeledett poétáinak örök témája, amelyről alkotásaik legszébbjét zengték el. Olvasóink számára bokré- tába kötöttük a ma költőinek verseit az első ideálról s a színes, illatos virágcsokrot ime le- teszszük ünnepi asztalunkra.

* * *

Huszonöt éve, most huszonöt éve.
Épp' az akáczfavirágzás idejébe:
Hogy valami búbájba keverődtem,
Hogy egy csodás világ nyílt meg előttem.

Milyen világ! — nem sűrűt úgy többet a nap
Nem lesz soha szépségben párja annak,
A Tisza partján hasztalan is jártok.
Nem nyílnak ott úgy többet a virágok.

Pedig azt sem tudtam tán voltaképpen,
Hogy minek is hívták e földi néven...
Csak azt tudtam, hogy kurta kék ruhába,
Szébb angyal még nem járt a föld porába.

Csak azt tudtam, hogy akkor a határon,
Az ő képe volt minden vadvirágon,
Az volt az égen, a napba, a holdba;
Attól vált minden százszor ragyogóbbra!

S csak azt tudtam, hogy akkor az akácza,
Értem borult fehér fűrtös virágra,
S hogy nem hullt porba szép szirma a lombból,
Ráhullott a lelkemre illatostól...

Emlékezem... S míg rendre visszazárlnak,
A délibábos, ifjúkori álmak:
Szemembe pár, nem fájó könny szivárog...
S hullanak rám az akácza-virágok!

Szabolcska Mihály.

* * *

Szerkesztő ur, jó: gyónoék önnek.
Már ahogyan emlékezem.
De hitemre, e vallomásért
Tűzbe nem tenném a kezem!

Óklömnny baba voltam akkor,
Lirai verset még nem írtam.
Ringó bölcsőben, lágy pólyák közt
Egész nap sirtam.

Csudámra jártak bácsik, néni.
Kinozott, dajkált mindahány.
Mi vagyok; sokszor azt se tudtam:
Fin-e nagy leány?

Egy szép napon, — május volt éppen, —
Uj látogató jött megint.
Természetes, az volt a vágya;
Hogy engem meglepkint:

Remek legény, nagy, szélesvállú,
S piros. Épp az én zsánerem!
S immár ott tátongott előttem
A közismert verem.

Az első csókot tőle kaptam.
S a kék szalagosok között
Forszag dobogó kis szívében
Forróság költözött.

... Ime, gyóntam. Ez volt az első.
Amire én emlékezem.
Az első? ... Ilyesmért tűzbe
Sohase tenném a kezem!

Alba Nevis,

Az én legelső ideálom
Egy festett, parókás leány,
Jelmezben jár, álarczczal néha,
De csak lámpagyújtás után.

Föl-fölkeresem... Kedveséhez
A lovag néha beoson, —
De csakis — a galleriára.
Ha volt, tudniillik, hatosom!

Mert, hogy a színház, hogy a múzsa
Volt az az első ideál,
Még ma is hasztalan tagadnám.
Nyit mindeki kitalál!

* * *

De hogy még vén koromban, őszén,
Ránzos, bús árcczal, kopaszon
Még mindig ő az ideálom, —
Ez az én legnagyobb bajom!...

Várad Antal.

* * *

Lantpengető, jó kollegáim,
Zavarban vagytok, ugyebár?
Fogás a kérdés: szívetekben
Ki volt az első ideál?
Rügyfakadástól énekelni,
Ó milyen kedves, ó mi szép...
De mit szél ehhez — Istenemre!
A feleség, a feleség?

Megzengeni egy szöke tündért,
Vagy egy búbajos barna főt,
Ki életünknek tavaszába
Virágokat ragyogva szőtt,
Mikor polgári otthonunkban
Már a szolid tűzhely lobog,
S hitvesünk szítja ezt a lángot:
Kissé biz ez kényes dolog...

Lantpengető, jó kollegáim,
Irigyelhetek engemet,
Dalt én az első ideálról
Lám, ugyan könnyen pengetek...
S meghallgathatja ezt a nótát
Az én szerelmes hitvesem:
Mert ő volt első ideálom,
S az utolsó is — ő leszen...

Mikor megláttam: mint a jóslat
Szállt szívembe a gondolat,
Enyém lesz az a barna kis lány
És senki más az ég alatt!
Egygyé fonódott már a lelkünk
Az élet rózsás hajnalán...
És együtt dobogott a szívünk
Velenczében, a gondolán...

Ó Velenczét mi nem feledjük
A lelkünk most is ott mulat.
A hétköznap sivár porában
Mi folytatjuk a nászutát...
A multnak bűvös mámorában
Szívünk remegve elmerül —
Minket tán egész életünkben
Örök Velence vesz körül...

Az első szerelemnek csókja
Ajkáról érte ajkamat.
S ő csokolja le fáradt pillám,
Ha jó az a nagy alkonyat.
Az ideál — sóhajtva mondják
Elérhetetlen, messze czél.
Én elértem az ideálom.
S a szép virágos tavasz-álom
A késő őszbe elikésr...

Sas Ede.

* * *

Még csak iskolás gyermek voltam,
Mikor először fellángoltam,
S könyvet, tudományt sutba vágva,
Belészerettem egy kis lányba.

Imádtam őt és ő is engem,
Órákig ültünk szembe ketten,
Szólni ugyan egy szót se birtunk,
Csak néztük egymást és piroltunk.

De nekünk ennyi épp elég volt,
A világ így is a miénk volt;
Nappal virágos úton jártunk,
És éjjel oly szép volt az álmunk!

Ha nem e földön az a végzet,
Hogy el kell múlni minden szépnék,
S mert az égben így rendelék el:
Szerelmünk sem volt ám kivétel.

Szomszédunkból a kis lány egyszer:
Egy más vidékre messze ment el,
És bár bústam sokat érte:
Nem került többé vissza mégse!

Aztán az évek jöttek, mentek,
Más gondja lett a gyermekeknek,
Gyöngült, fakult a kedves emlék,
Egymást mind jobban elfeledték.

Ha gondol is a kis lány vissza,
Nevemre alig emlékszik ma,
S én is ma őt — oh mért hazudnám? —
Nevén szólítani alig tudnám.

A lány bizonynyal már azóta
Lett holmi tisztos, vén anyóka.
Ki orrán pászszemet hordoz,
S unokáinak ruhát foidoz.

Sőt, mit papírra most veték le,
E dal is eljut tán kezébe,
S csendesén végigbetűzgetvén,
Elmulat rajt' egy téli estén.

De míg soraim nézdegéli,
Még csak sejtete sem lesz neki,
Hogy amit őszült fővel olvas:
A mult időkből róla szól az.

Jakab Ödön.

* * *

Az első ideálom is színész volt s valószínűleg az utolsó is az lesz. Sőt a közbeesők nagy része is az. S ez nem is csoda! A mi csapongó bohémtermészetünkhöz legjobban illik az ő csapongó bohémtermészetük.

Hogy két ilyen egyforma természetnek az összekapcsolása a szent házasság jegyében nem vezet jóra, azt bizonyítják az író s színész házasságok válóperaktái.

De hát okos ember nem is szokta elvenni az ideálját. Már csak azért sem, mert a házasság mindennapi prózája, minden körülmények között kiábrándító hatása. Már pedig az ideálokból minek kiábrándulni?

Csak az a bökkenő, hogy néha házasság nélkül is kiábrándul az ember belőlük! Így jártam én az első ideállal. Az ideál a harmincz felé járt és primadonna volt, én pedig a husz éven alig voltam túl pár hónappal (erre a pár hónapra azonban szerfölött büszke voltam) és jogász voltam, azonfelül pedig költőnek tartottam magamat. De volt annyi jó izlésem, hogy a verseket, amiket hozzá írtam, nem olvastam fel neki. Csak egyet küldöttem el neki a hűtlenség, a szakítás után.

Ez volt az én első ideálomból való kiábrándulási versem. Szólt pedig a következőképen:

Primadonnaszerelem.

A kéz a kézben, ajk az ajkon.
A boldogság ül a két arczon,
Szerelmet suttog a nő ajka,
Csókot kér s hévvel visszajadja:
Majd ajka esküszót rebeg:
— Örökre a tied leszek!

A kéz a kézben, ajk az ajkon.
A boldogság ül a két arczon
A nőajk esküszót rebeg:
Örökre a tied leszek! —
S azután jó a folytatása,
Örök szerelmi vallomása,
A bájos tabló ugyanaz,
Mindössze a férfi nem az

A vers átkozottul rossz, aminthogy nyomtatásban először megjelent vershez illik is (hogy melyik évben jelent meg, azt talán érthető hiuságból szabad elhallgatnom) de igaz.

Akkor is igaz volt, ráillő sok, ugynevezett szerelemre és ma is az.

Vértessy Gyula.

Egy háromszobás lakberendezés

360 forint-tól

kezdve, mely áll: 2 szekrény, 2 ágy, 2 éjjeli szekrény, 1 mosdó és tükörmárvány-nyal 130 frt. 1 kredenc, 1 kihúzóasztal, 6 ebédülőszék, 1 szőnyegdiván 120 frt. 1 kanapé, 1 fotel, 1 fantáziaszék, 2 ülőke, 1 szalonzasztal és 1 konzol és tükör selyemmel vagy plüssel bevonva 110 frt. Nagyobb és finomabb berendezések, valamint egyes **butorok** nagyon olcsó árakért nagy választékban.

NAGY IMRE lakberendezési vállalkozó butorraktár

Budapest, Váci-körút 9. sz. I. em. (Szerecsen-utca sarok.)

365 képpel ellátott legmodernebb albumunkat 50 fillér bélyeg beküldése elleneben megküldjük.

MEGCSALT ASSZONYOK.

— REGÉNY. —

Irtja: E. GABORIAU.

47

Midőn néhány óral alvás mulva felébredt, teljes eszméletnél volt.

De az ébredése iszonyu volt. Egész szerencsétlensége eszébe jutott ismét. Először azt hitte, valami borzalmas álom volt az egész, de nem sokára be kellett látnia, hogy nagyon is igaz minden s nem volt álom — az „Arany oroszlán”-ban lefolyt jelenet sem. Hirtelen eszébe jutott a levél! Hová lett a levél?

Felnyitotta a szemét. Este tizenegy óra volt. A cselédség már aludni tért.

Hektor és Berta ott virrasztottak az ágya mellett.

Alig, hogy megmozdult Sancresy, Berta rögtön felugrott helyéről és oda jött hozzá.

— Hogyan érzed magad, kedves Clemens? — kérdezte gyengéden és homlokon csókolta férjét.

— Hát beteg voltam? — kérdezte ő viszont.

— Igen! Egy hétig nagyon aggódtunk az állapotod miatt; látod, a könnyelműséged következménye.

A gróf is odalépett.

— És ugyancsak randaliroztál! — mondta tréfásan. — Mint az ördög a szentelt vízmedenczében! De most már ismét jobban vagy, csak aludt ki magad alaposan s holnap megint friss leszel és vidám! Jó éjszakát, kedves barátom! Most megyek én is aludni, mert két óra mulva felváltom a feleségedet! Jó éjszakát!

A gróf elment. Berta pedig valami frissítőt adott az urának és újból leült az asztalhoz.

— A gróf igazán páratlan barát! — mondta Berta.

Sancresy nem felelt. Behunyta a szemét és a levélre gondolt. Vajjon mi történt vele?

Egész tisztán emlékezett rá, hogy kabátjának jobb zsebébe csusztatta, a levelet pedig újból a kezébe kell kapnia, mielőtt a feleségének

a kezébe jut. Hiszen valóságos csoda, hogy mind ezideig nem került a kezébe. A komornyikja rendszeren a zsebéből kiszedett tárgyakat az éjjeli szekrényre szokta rakni. Csak újból nála volna a levél!

Hogyan tudná megtenni, hogy észrevétel nélkül bejusson a szobájába?

Berta felkelt és lábujjhegyen odajött az ágyához s föléje hajolt:

— Clemens, Clemens! — suttozta halkan, Sancresy meg se moccan.

Berta azt hitte, hogy alszik és visszafojtott lélegzettel halkan kiosont.

— A nyomorult! — mondta önmagának Sancresy! Most a kedveséhez megy!

A harag és fájdalom szinte rázta őt, de egyuttal eszébe ötlött, hogy itt az alkalom a levelet észrevétel nélkül elhozni, a kerten keresztül a hátulsó lépcsőn bejuthat a szobájába. Mielőtt még Berta visszajön, ő ismét ágyban lehet.

Anélkül, hogy meggondolta volna, hogy mostani állapotával ez a vállalkozás nagyon is veszélyes, felkelt az ágyból, belebújt a hálóköntösébe, meztelen lábbal belebújt a papucsba és kiment az ajtón, keresztül az előcsarnokon és kijutott a kertbe. Napközben esett a hó és minden be volt havazva. Éles, metsző szél rázta a dermedt falat, az égen pedig nehéz hófelhők gomolyogtak. A ház teljes sötétségbe volt borulva, csak egyetlen egy ablak volt világos — a gróf ablaka. A finom fehér függönyökön tisztán látszott Hektor árnyképe. Ott állt az ablaknál és tekintett a sötétségbe.

Öszönszerűleg állva maradt a beteg férfi.

Ez volt a barátja, akit úgy szeretett, mint édes testvérét és aki hálából pusztulást, szerencsétlenséget hozott a házába.

Hirtelen összerendezte. Egy második árnyék mutatkozott a függönyön. Ha mindezideig még kétkedett is, most már nem lehetett, megismerte a felesége alakját.

Sancresy látta, hogy felesége élénken beszél a másikkal. Valószínűleg kér valamit, de Hektor nem akarja ezt teljesíteni, mert néhányszor tagadólag rázta a fejét.

Milyen gyengéden kér és rimáncodik, milyen megható lehet a hangja; így, ilyen hangon soha

nem beszélt a férjéhez, pedig az nem utasította vissza egyetlen kérését sem.

És annak a másikkal volt szíve ellentáncolni! Sőt, úgy látszik, keményen elhatározott a megtagadásnál. Berta mind élénkebb lett, alkalmasint méregbe jött. Most fenyegetőleg felemelte a karját és most végre meggyőzte, — beleegyezőleg intett a fejével.

Az asszony kitért karokkal rohant feléje és hevesen a nyakába borult. Hektor átölelte és a két alak egybeolvadt.

Sancresy nem tudott elfojtani egy dühös felkiáltást, de a hóviharban elhangzott hangtalanul.

Egy ideig még ott állt fájdalomosan elmerülve, de aztán összeszedte magát, észre tért, vissza kell térni a szobába még mielőtt meglepik.

Most már késő volt a levélért menni, visszasietett s teljesen megelégedett a kertajtót újból elrekeszteni.

Midőn bent volt a szobában, vette csak észre, hogy a papucsai teljesen átmedvesedtek. Gyorsan az ágy alá hajította őket, lefeküdt, lehunyt a szemét és alvást szinlett. A legfőbb ideje volt.

Berta lépett be a szobába.

Az ágyhoz közeledett, föléje hajolt s mivel azt hitte, hogy a beteg alszik, újból leült az asztal mellé.

Mégült tiz perczig, midőn a gróf újból megjelent. Az újságot elfelejtette és azért jött vissza.

— Te voltál lent a kertben? — kérdezte halkan hangon a gróf.

— Nem, mért kérded?

— A cselédség közül fenn van még valaki?

— Alig hiszem. De mit jelentenek ezek a kérdések?

— Valaki lent járt a kertben és pedig rövid idő előtt, mert a folyosón egészen tisztán látni a lábnyomokat, ami azelőtt, mikor a szobámba mentem, nem volt még ott.

Berta ijedten felugrott, vette a lámpát és kitesett.

Tremorel tényleg nem tévedett. A folyosón a márványkoczkák helyenkint nedvesek voltak.

— Az még azelőttől is vissza maradhatott, — vélte Berta mintegy önmagát akarva ezzel megnyugtanni.

(Folyt. köv.)

PONTOS és LEGJOBB ÓRÁK
5 ÉVI JÓTÁLLÁS MELLETT
RÉSZLET FIZETÉSRE!

KÜLÖNLEGESSÉG
ALKALMI AJÁNDÉKOKNAK
VALÓ ÉKSZEREBEN,
CHINA-EZÜST DISZTÁRGYAKBAN,
ÉVŐESZKÖZÖKBEN,
és EGYZHÁZI SZENT EDÉNYEK
DÚS VÁLASZTÉKBAN.

JAVÍTÁSOKRA és VIDÉKI MEGRENDELÉSEKRE KÜLÖNÖS GONDOT FORDÍTOK
ÁRJEGYZÉK 2000 RAJZAL INGYEN és BÉRMENTVE.
POLGÁR KÁLMÁN ékszerész és műörás
Budapest, Erzsébet-körút 29. sz.

KÜLÖNFÉLÉK.

Pillangódal.

Pillangóm vagy te. A füzes alatt
 Pille módjára üzlek, hajtalak:
 Ahol repülsz, ott repülök veled,
 Ahol leszállsz, ott éléd térdelek...

... S egy májusvégi, bővös este majd,
 Mire az ákác ötödször kihajt:
 Lecsókolom a szárnyad himporát...
 És kis pillangóm nem szállhatsz tovább!

Kiss Ferencz.

(Aki elfogta Garibaldit.) Eberhard Károly, aki Garibaldit elfogta, három nemzet zászlója alatt küzdött hazája szabadságának elnyomói ellen. Először iskolamester volt Gecsen, szabadságharcunkban főhadnagy, majd, mint emigráns, a török hadseregben kapitány, később az olaszországi magyar légiónak tagja s mint nyugalmazott olasz tábornok halt meg szülőfalujában, Gecsen. Mint török katona részt vett a karsi csatározásokban és a krimiai háborúban. Mint olasz katona, legyőzte és elfogta a hősök hősét, Garibaldit, az olasz király nyílt kérelmére, midőn az minden áron Rómát akarta bevenni. E tettét később tisztársai helytelenítették, sőt egyik főherceg, (némelek szerint a mostani olasz király, akkor még trónörökös) több tiszt jelenlétében megrovólag is nyilatkozott Eberhardról, mi őt arra bírta, hogy nyugdíjaztassa magát, s félrevonuljon szülőfalujába. Eberhard később így adta elő ezt az esetet:

— Hogy én vállaltam el e kellemetlen missziót annak a következő története van. Egyszer magához hívatott Viktor Emánuel s így szólt hozzám:
 — Híve ön az olasz egységnek? Főképp pedig igaz hívem nekem?

— Mindhalálig Felség! Feleltem én.

— No, ha ön szeret engem s szereti második hazáját, úgy meg fogja tenni, amire most kérem. Nos, igerje meg! — szólt szinte kérő hangon a király.

— Hogyne igerem volna meg mindent — folytatá Eberhard. Hisz második hazám szabadsága volt egyetlen vágyam, pláne, mikor nemzetem elnyomója ellen kellett küzdenem.

A király ekkor előadá küldetésemet, t. i., hogy Garibaldit minden áron meg kell akadályoznom, hogy megtámadja a francziáktól megszállott Rómát

— Igen, minden áron, ha másképen nem lehet, hát fegyverrel is. Ha kell, verje szét sergét, fogassa el, de Róma ostromát minden áron meg kell akadályoznunk. Belátom, nehéz s hálátlan feladat lesz, mit önre bízom, de én csak önt tartom erre képesnek. Elfogadja-e?

Mintha villám ütött volna belém. Önkéntelenül rebegették ajkaim:
 — Uram, ha lehet, muljék el tőlem e keserű pohár!

A király, bár zavaromra kissé mosolyogva, de szigorú hangon szólt:
 — Én önt kértem, önt bízom meg. A megoldás sürgős. Várom választát.

Mit volt mit tennem, szegény emigráns voltam, kinek kardján kívül nem volt semmije, még hazája sem. A feladat nehéz, tán dicstelen, de mindamelllett megtisztelő volt s én elfogadtam. Hisz akkor még nem tudtam, hogy a többi olasz főtisztek már mind visszautasították e feladatot.

A király barátságosan nyugított kezét, mondván:
 — Én bízom önben. S elbocsájtott.

(Ihász Dániel, mint költő.) Ihász Dániel, olasz légionárius ezredes. Kossuth Lajos Mikes Kelemene volt. Kastor és Pollux nem voltak elválhatatlanabbak, mint ők ketten. Az életben Kossuth ment elől. A halálban Ihász megelőzte őt. A halálban Kossuth követte Ihászt. Ihász a torinói temetőben álmodik bazárjáról. Siremlékére, melyet a bajtársi hűség, az önzetlen baráti szeretet állított neki, csak ez van írva: „Itt nyugszik iházi Ihász Dániel ezredes.” Alája e mondatot vésette Kossuth: „A sorompónál találkoztunk.”

Ihásztól sokan tudják, hogy vitéz katona volt, de lelkét, azt az ideális költői hajlammal bíró lelkét kevesen ismerték. Ő csak legbizalmasabb barátai előtt tárta fel azt. Ilyen bizalmas, jó barátja volt Tatay Sámuel, bakonytamási ág. ev. esperes. Az ő özvegyének, Szedenics Rozáliának szívességéből közöljük alább Ihász Dániel egy költeményét, melyet Londonban írt. Ihász költeménye ime ez:

Londoni vers.

Í láttam pompáidat,
 Fény palotáidat
 Mely nagy világ!
 Mely jértam bérczeid,
 Mészeltem tengerid,
 Mifő csudák!

Í láttam disz finneped,
 Csudáltam kincseid,
 Mily ragyogás!

Óleltem népeket,
 Izzeltem élveket,
 Mint senki más.

Nézem oltáridát,
 Hol ég, mint áldozat
 Sok szent erény.
 Bájolt művészeted,
 Ezernyi remeked.
 Ah, mennyi fény!

De volt ott is nyomor,
 Fény közt, sirhalmi por,
 Inséges arcz.
 Kín, aljas szenvedély,
 Erkölcsei, rút fekély,
 Önzési harc.

Bármennyit élvezék,
 Egyet mégsem lelék:
 Testvér szívet.
 El! vissza! vissza hát,
 Hol hinti sugarát
 A napkelet.

E szellő illatán,
 E nép zengő dalán
 Megíjjudok.
 A kisdéd édenét,
 Az ifju szív egét,
 Átálmodom.

Künn a csudák nagyok,
 De itt boldog vagyok,
 Rokon karán.
 Itt arczra borulok
 S szent földet csókolok,
 Édes hazám!

(Emigránsok és a hasis.) A szerelmes ifju első kedveséhez, az iszákos a pálinkás butykoshoz, a kártyás rut, nyereszkedő szenvedélyéhez, a hívő a Madonnához nem ragaszkodik makacsabban, szenvedélyesebben, örjítő, kínos vágygyal, mint a hasis-é a devő palántájához, a hasishoz. Külföldi bolyongásaink közben a mi emigránsaink közül is többen lettek rabjai ennek a szenvedélynek. Késmárky a hasis hatása alatt Krisztushoz hasonló profétának képzelte magát s miután az ördöngős növény élvezetétől haja és foga kihullott, összeaszva, csonttá, bőrré soványkodva, éhen halt meg Szmirna falai alatt. Báró Splényi, Guyon sógora, hasonló nyomorban végezte életét a „kegyes-rendű növények” („Scurs de charité”) kórházában.

Ki mit vár? karácsonyra?

Interjú a színházak körül

Én nyolcz zsufolt házat várok, Négyet a Király Színházban, négyet a Magyarban.

Beöthy László

En a felével is megelégszem. Négy zsufolt ház a Népszínházban — a legszebb kriszkindli.

Máder Raul

Marha!..... Küldj egy üveg Alföldi Fehérkeresztes Sósorszeszt!

Ujházi Ede

Virágot!..... Virágot!..... Virágot!.....

Ötvös Gitta

Mindent a mi jó! Tehát fehérkeresztes sósorszeszt is, mert az — minden ellen jó!

Petráss Sári

Kevesebb szerelmes levelet és több kecskeméti cognacot!

Ráthonyi Akos

Senden Sie mir 10 Flaschen Franzbrantwein mit dem weissen Kreuz!

Charlotte Fedák

Országh Sándor

Orgoná- és harmonium-
cs. és kir. udvari szállító **gyáros**

RÁKOSPALOTA

(BUDAPEST MELLETT.)

Alapított 1861. évben.

Alapított 1861. évben.

Az 1885-ik évi országos kiállításon „nagy oklevéllel“ és a „Ferencz József lovagrenddel“, az 1904. évi veszprémi kiállításon arany éremmel, az 1906. évi kassai kiállításon „Diszoklevéllel“ kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

*Készít kellemes és tömörhangu
legjobb és legujabb rendszerű orgonát.*

Elvállal javításokat és átalakításokat. Kisebb orgonák készletben vannak. Szolid munka és jutányos árak. Az orgonák jóságát mi sem bizonyítja inkább mint az, hogy a gyár alapítása óta 700-nál több lett megrendelve és elkészítve.

Arjegyzék és részletes tervezet díjmentesen küldetik.

Alexander Országh

Orgel- und Harmonium-
kais. u. kön. Hoflieferant **Fabrikant**

RÁKOSPALOTA

(BEI BUDAPEST.)

Gegründet im Jahre 1861.

Gegründet im Jahre 1861.

Ausgezeichnet in der Ausstellung in Budapest 1885 mit dem „grossen Ehrendiplom“, und mit dem „Franz Josef Ritter-Orden“, in der Ausstellung in Veszprém im Jahre 1904 mit der goldenen Medaille, in der Ausstellung in Kassa im Jahre 1906 mit dem „grossen Ehrendiplom“ und zahlreiche sonstige Auszeichnungen und Anerkennungen.

*Verfertigt Orgeln allerneuesten
Systems mit angenehmem kräftigem Tone*

Kleinere Orgeln stets vorrätig. Übernimmt Reparaturen und Umgestaltungen. Solide Arbeit, billige Preise. Für die Vorzüglichkeit der Orgeln spricht deutlich die Thatsache, dass die Fabrik seit ihrem Bestande mehr als 700 Orgeln auf Bestellung angefertigt hat.

Kataloge u. Detaillirte Pläne auf Wunsch gratis u. franco

ALEXANDRE ORSZÁGH Alexander Országh АЛЕКСАНДРЪ

FABRICANT D'ORGUES
ET HARMONIUMS

Fournisseur de la Cour roy, et imp.

Rákospalota (près de Budapest)

MAISON FONDÉE EN 1861.

Décoré à l'occasion de l'exposition de Budapest, 1885, de l'ordre de François Joseph. „Grand Diplôme d'Honneur“ Médaille d'or à l'exposition de Veszprém, 1904, Grand Diplôme d'Honneur à l'exposition de Kassa en 1906, et beaucoup d'autres récompenses. Fabrication d'orgues selon les systèmes les plus perfectionnés de ton agréable et fort. Dépôt permanent de petites orgues. Réparations et transformations. Exécution solide, prix modérés. L'excellence des orgues est documentée par la production de plus de 700 orgues, sur commande, depuis la fondation de la maison. Catalogues et plans détaillés, sur demande, gratuitement et franco.

ORGANS AND HARMONIUM
MANUFACTURER

Purveyor to the roy. and imper. Court

RÁKOSPALOTA (NEAR BUDAPEST)

FOUNDED IN 1861.

„Great diploma of honour“ and Knighthood of the Francis Joseph order at the Budapest exhibition, 1885, Gold Medal at the Veszprém exhibition, 1904, Great Diplom of honour at the Kassa exhibition 1906, numerous other prizes and awards. Manufacture of organs of most modern types, of agreeable and strong sound. Permanent stock of smaller organs. Repairs and changes. Solid make, cheap prices. The excellent quality of products shown by the fact of the sale of more than 700 organs made to order since the standing of the firm. — Price-list and detailed plans on request, gratis and free.

ОРСАГЪ

ФАБРИКАНТЪ ОРГАНЫ И ГАРМОНИКЪ

Доставчикъ И. и Н. Двора

РАКОШЪ-ПАЛОТА

(БЛ. БУДАПЕШТА)

СТАВЛЕНО ГОД. 1861.

Отличенъ на выставкѣ въ Будапештѣ въ 1885 году большимъ похвальнымъ листомъ, а на выставкѣ въ Веспремѣ 1904 г. похвальнымъ листомъ выставкѣ Кашша 1906 золотую медалью; многочисленныя други отличія и похвалныя отзывы. — Приготовляетъ органы повѣшенной системы, пріятнаго сильного тона. Меньшіе органы всегда на складѣ. Принимаетъ починки и переработки. Прочная работа, дешевыя цѣны. Превосходство органовъ доказывается ясно обстоятельствомъ, что со времени существованія фабрика приготовила на заказъ болѣе 700 органовъ.

Каталоги и подробныя планы на требованіе бесплатно и франко.

FÜVŐESZKÖZÖK
 EZÜSTBŐL ÉS ALPÁCCA EZÜSTBŐL,
 DISZTÁRGYAK, ALKALMI AJÁNDÉKOK
 A LEGELŐNYÖSEBBEN
POLGÁR KÁLMÁN ÉKSZERTÉLEPÉN
 BUDAPEST, VII. Erzsébet-körút 29.sz.

VIDÉKI MEGRENDELÉSEKRE KIVÁLÓ GONDOT FORDÍTOK.
 ÁRJEGYZÉK 2000°RAJZZAL BÉRMENTVE KÜLDETIK.

TELEFON
- 26-95. -

TELEFON
- 26-95. -

Állami kedvezmény! Elismerő oklevél Budapest, 1898.

Stern, Merkel és Társai

BUDAPEST,

VII., Kazinczy-utca 42. sz.

(a Király- és Dob-utca között.)

Villam-Villágitásra

≡ Légszesz ≡

Bronce-Csillárgyár

Állami kedvezmény! Elismerő oklevél Budapest, 1898.

TELEFON
- 26-95. -

TELEFON
- 26-95. -

30 millió korona

Tisztviselői kölesön

tisztán 6—7%-ra állami, megyei, városi tisztviselőknél, katonatiszteknek és nyugdíjasoknak 10, 12, 15 és 20 éves törlesztésre.

Semmi előleges költséget nem kérek.

Legtöbb esetben kezes nélkül, szükség esetén a kezeseket én állítom.

Váltó nem kell, egyszer és mindenkorra csak kötelezvény lesz aláírva.

Levonás nincsen, s a méltányosan megállapított jutalék csak a pénztelvétkor fizetendő.

Aki konvertálni óhajt intézzen hozzám kérdést és én lelkiismeretes felvilágosítást adok díjtalanul bármily komplikált ügyben.

Módomban áll a legmagasabb összegű kölcsönt folyosíttatni.

Semmi előleges költséget nem kérek.

SZÉKELY TIVADAR

bankbizományi irodája

BUDAPEST, VIII., József-körút 20.

„LYROPHON“-HANGLEMEZEK!

Megjelent egy új sorozat rendkívül sikerült művészlemez (magy. felvételek.)
 egyebek közt a „Varázskeringő” számai és a „Vig özvegy” újabb énekszámai Környei Bélától énekelve

Tessék katalógust kérni.

Hanglemezeink minden fővárosi és vidéki jobb szaküzletben kaphatók.

„LYROPHON” berlini hanglemezgyár magyarországi vezérképviselője: **Káldor Manó és Társa** BUDAPEST, IV.,
 Semmelweis-utca 23.

ABBAZIA
GRAND HOTEL BRISTOL

Újonnan épült, minden kényelemmel berendezett elsőrangú fényes szálloda. Nagyszobák, lift, központi fűtés, világos világítás, telefon, melegvíz-vezeték stb. A délre és keletre nyíló összes szobák erkélyvel ellátva. Kávéházi étkező, olvasó- és zenetér. Pompás kilátás a Quarnero egész vidékére.

A Bristol-szálloda igazgatósága

RUDOVITS W.
 tulajdonos.

Vigyázz!! Jön a vonat

Mit hoz?

Gőz-áramú és villamos vonatokat, gőz-hőlég és villamos gépeket, fizikai kísérleti szerkezeteket. Kinematográfokat és Laterna Magikákat, társasjátékokat.

Hol kapni? Kizárólag CHIMURA S. Első magyarországi villamosgépi üzlet. Budapest, Ferenciek-tere 2.
 Telefon 78-37. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Hol keressük a LEGJOBB POUVERT ?
 Kérjünk MÜLLER J. L.-től

Blaha Serail Poudert

GREME POMPADUR

MÜLLER J. L.
 Budapest, IV., Koronahéczeg-u. 2. Az országban mindenütt kapható.

Legszébb és legalkalmasabb ajándék a

Hock János

IMAKÖNYVE

Az előkelő világ legszebb imakönyve.

Uj alakú zsebkiadás	szövege művészi kivitelű színes keretrajzokkal díszítve.
Finom bőrvászonkötés, aranydiszítésekkel ... K 8.-	Legfin. párnázott szaffiánbörkötés a legjobb kivitelben ... K 6.-
Finom bőrvászonkötés, arany-metszéssel és rendkívül díszes aranyozással ... K 4.-	Finom chagrinbörkötés, díszítésekkel ... K 6.60
Legfinomabb szaffiánbörkötés, különféle aranydiszítésekkel ... K 8.-	Finom párnázott chagrinbörkötés, díszítésekkel ... K 2.-
	Legfinomabb párnázott borjubörkötés, dusan aranyozott díszítésekkel ... K 8.-
Kis alakú kiadás	szövege gyönyörű fekete keretrajzokkal s három szép képpel ellátva.
Finom chagrinbörkötés, kereszttel vagy aranypántnyomással K 10.-	Finom bélelt puha borjubörkötés, különböző díszítéssel, színes kerettel ... K 28.-
Finom párnázott chagrinbörkötés, csattal ... K 14.-	Legfin. borjubörkötés, hordozható börtokban ... K 82.-
Legfin. borjubörkötés, csattal és különféle díszítéssel K 20.-	Legfinomabb elefántcsont- és Val. bagariaköt., színes bőr K 24.-
	gyöngyházköt. K 60.-, K 90.-
Modern, keskeny, hosszukás alakú kiadás,	vékony piros kerettel.
Fin. borjubörk., arany-metszéssel, pántnyomással, csattal K 18.-	Ugyanaz bagariakötés, selyem előzékkel ... K 20.-
HOCK JÁNOS OREGBETUS KIADÁSA	gyöngyszövegeknek és idősőbb köteteknek.
Díszes vászonkötésben, vörösmetszéssel ... K 6.-	Finom chagrinbörkötésben, kereszttel v. monogrammal K 12.-
Finom bőrkötésben, vörösmetszéssel ... K 9.-	Legfin. borjubörköt., arany-metszéssel és kapocscsal ... K 18.-
Hock János: VIGASZTALASOK KÖNYVE	
Csinos vászonkötésben ... K 6.-	Képekkel díszített kiadás.
Gazdagon aranyozott szaffiánbörköt., arany-metszéssel K 10.-	Nagyon csinos és erős vör. K 8.-
Valódi borjubörkötés, bélelt puha táblában, arany-metszéssel ... K 15.-	Fin. préselt nyomású börköt. K 15.-
	Rendkívül finom borjubörkötés, dombornyomással ... K 24.-

Kaphatók az ATHENAEUM Irodalmi és nyomdai részvénytársulat könyvkiadóhivatalában (Budapest, VII., Rákoczi-út 54.) valamint minden haza könyveskedésben.

Mindenképp kapható a legfinomabb

Weider tejszin és Zsolna csokoládé

Csokoládé desszert bonbonok

Weider Ármin és Béla
 csokoládé és cukorkagyár ZSOLNA.

Szerda,
 érték
 Utal
 kibocsá
 F
 T
 K
 TE
 2
 Örmö
 is a tájkerítés
 körül, mert itt
 által művészi
 parkok.
 Igaz ug
 mint Nyugat-E
 dssel veszik
 egy művészileg
 dalmi kastélyo
 az egyes villa
 vagy előkertje
 tanak annak r
 lembevételevel,
 kertnek az esz
 szemmel való
 nikai tudás is
 Hogy v
 akik elmondh
 európaiakkal,
 a magasabb ke
 te katonon ki
 kiemelni Koehl
 15. sz. Telefon
 ezen a teren s
 praktikus és m
 Az álta
 parkból nehány
 Keohler
 heim Denes ka
 Gellért-hegyen,

Első
Leánykiházasító Egylet

m. sz.

BUDAPEST

Teréz-körut 40/42. sz.

Telefon 21—62. szám.

Elfogad kiházasítási-, gyermek- és minden egyéb életbiztosításokat, a legelőnyösebb feltételek mellett.

Olcsó és szolid tarifák.

Alapítva 1878. évben.

WALLA JÓZSEF

Cementáru-gyár
mozaik- és műkö-árugyár
és betonépítési vállalat

Iroda és gyár kizárólag:

Budapest, VII., Gizella-ut 38.

Vállalkozik:

Granito-Terazzo
 Betonirozások
 Csatornázások
 Medencék és tartányok
 Szökőkutak
 Szarvasmarha jászolok
 Fürdőkádak betonból és
 Fayencelapokkal
 Falburkolások
 Műkö munkák

és minden e cementszakmába
 vágó munkák elkészítésére.

Gyárt és raktáron vannak:

Márvány mozaiklapok velencei módra,
 Cementlapok, sima és római utánzat
 Mettlachi módra készült lapok
 Keramit és klinkerlapok
 Karmantus cementcsövek
 Cementcsövek átereszhez
 Kőagyag csövek
 Kémény-toldalékok
 Pomacement
 Rortland cement
 Tűzálló téglák.

Fenti czéget a legjobban ajánljuk a cement-szakmába vágó munkák elkészítésére, különösen pedig a *burkolati munkákban* oly specialista, hogy ezen szakban bátran az elsők közé sorozhatjuk. Kiemeljük azon felül a czég által készített *műkö munkákat*, melyek pontos kivitelük és a színek szép összeállítása által feltűnést keltenek. A czég gyártmányai közül különösen kiemeljük a *márvány-mosaiklapokat*, mely cikkben oly nagy választék, az egyes minták oly szép szín összeállítása és oly nagy készlet egy gyárban sem található. *Karmantus cementcsövei*, melyeket a czég kézi munkával gyárt, igen tömörek és erősek, miáltal a kőagyagcsöveket sok helyen pótolhatják, az erősebb falvastagságú *áteress csöveket* ilyen célra az egész országba szállítja a czég.

1907 december 19.

WALLA JÓZSEF

~ mozaik-, műkö- és cementáru-gyára ~

Budapest, VII., Gizella-ut 38. sz.

Alapítva 1878. évben.

Telefon: 52-22.

Telefon: 52-22.

Bárd J.

villanyerőre berendezett kő- és könnyunyomdája

Budapest, VII., Miksa-utca 17.

KÉSZIT:

litografált névjegyet, elegáns dobozban 2
koronáért; autografiát (sokszorosítás) és
minden a könnyunyomdai szakba vágó
munkát a legolcsóbban.

Rendeléseknél az „Egyetértés” előfizetői
20% kedvezményben részesülnek.

AGRARIAKérje
mindent
gazda
az összes**Gazdasági gépek
és berendezések**

Levélczím:

AGRARIA

Budapest, Váci-ut 2. sz.

erők,
vetőgépek,
gőzszóglók,
motorok stb. ra.

AGRARIA

Mindennemű

ZSÁKOT

szállítanak gyári áron az

Egyesült Jutagytárak**Budapest, V., Aulich-utca 8. sz.**

Grammofonok, hangszerek, fegyverek,

látcsövek és fényképező-gépek

részletfizetés
mellett
árfelemelés
nélkül
kaphatók

Aufrecht és Goldschmied

áruházában

BUDAPEST,
VII., Rákóczi-út 26. sz.

Képes árjegyzék ingyen
és bérmentve!

Általános bank

részvény-társaság

Budapest, Erzsébet-körút 39.

▼ TELEFON: ▼

Igazgatóság 79-31.

▼ Váltóüzlet 15-01. ▼

Sürgöncim: ALGEBRA

Alaptőke **2,000.000** kor.

Pénztári óra d. e. 9- $\frac{1}{2}$ 1, d. u. 3- $\frac{1}{2}$ 5

**Legnagyobb butorszállítási-, költöz-
tetési és beraktározási vállalat**

Ajánlja ugy helyben és vidékre való szállításokra tiszta, féregmentes
butorkocsjait

TAUSZKY MIKSA FIA

TAUSZKY LIPOT

CSAKIS: VIII., VIG-UTCZA 25. sz. (Saját ház.)

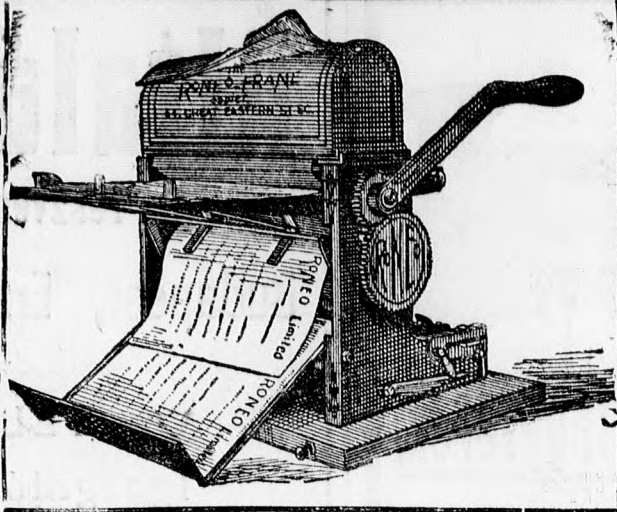
TELEFON 65-39. ☐ TELEFON 65-39

Magas előlegek!

Száraz raktárak!

Podgyászsállítás elvállaltatik.

Viz nélkül

Elmosódás tehát kizárva

A RONEO-FRANE

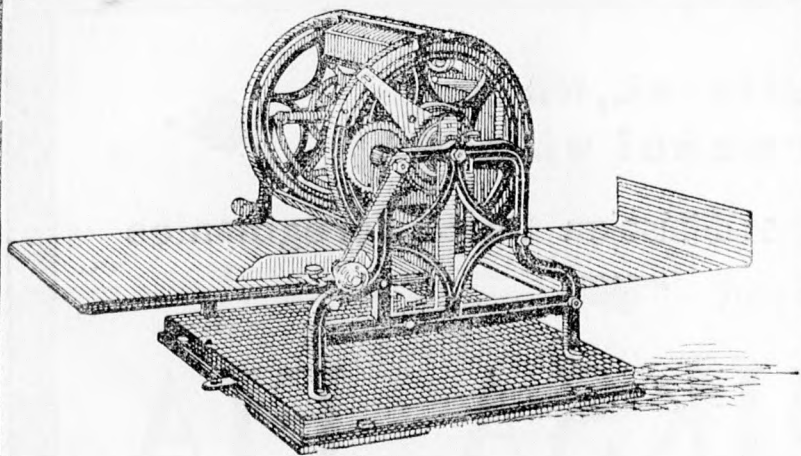
szárazon copirozó gép megszünteti a régi
miseriákat: gyürés, szakadás és elmosódást

Vizhasználat nélkül minden levélről 5-6 éles és tiszta copia nyerhető

Perezenként 40-50 levél copirozható. Prospektust díjtalanul küld:

„RONEO“ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest, V., Báthory-utca 1.

Roneo a sokszorosító gépek királya

HA

nagy üzleteket akar
kötni,

üzletének forgalmát nö-
velni,

elhanyagolt vevőit visz-
szanyerni akarja,

kérjen prospektust a RONEO sokszoro-
sítógépről. Ez lehetővé teszi Onnek, hogy
minden vevőjével gyakran érintkezzék.

Bővebb felvilágosítással szolgál:

RONEO RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest, V., Báthory-utca 1. szám.

TELEFON 734.

TELEFON 734.

Művészi divatok.

Sosem állt még közönség művészettel szemben tájékozatlanabban, mint a ma közönsége a ma művészetével szemben. Ez mindenesetre azt jelenti, hogy fölöttébb termékeny korát éljük a művészet evolúziójának és csak fermészetes, hogy a közönség a nagy tömegek nehéz mozgásával nem tudja nyomon követni a meglepőbb, szokatlana-bb formában felbukkanó művészi jelenségeket. Megdőbben, inogni érzi maga alatt értékeléseinek bázisát, melyek bizonyára a régebbi művészeteknek is csupán külsőségein épültek... E külsőségek romjain aztán gyűlöletet fogad az új művészettel szemben, melyet nem tud megérteni.

Nagyon aktuálisnak tartottuk ezeknél-fogva, hogy éppen most megszóaltassuk magukat a küzdő harcosokat, a művészeket is. Azt kérdeztük tőlük, hogy milyen álláspontot foglalnak el a művészi divatokkal szemben? Új áramlatokkal, modern mozgalmakkal szemben? Rugalmasan tettük fel a kérdést, hogy mindenki arról beszélhessen, amit legjobban akar hangsúlyozni, ami legliraiabban a szí-vén fekszik. Az eredmény — azt hisszük — igazán érdekes. A nyilatkozók között a mai Magyarország legjobb művészeit is meg fogja találni az olvasó. A körülményekkel és személyekkel ismerősnek számos pikantériával fog szolgálni az, ami alább következik. Komoly tanulással azonban talán mindenkinék.

Íme a nyilatkozatok:

Szinyei-Merse

A divat a művészet törekvéseinek csak fattyuhajtása.

Lechner Ödön.

A művészetben — nem a léha, hanem a komoly értelemben vett — divat rugója fontos faktor. A ruhában egy éves, a házban sok éves divatok vannak. Az emberek természete változik folytonosan s így mások a görög világ ideáljai és mások a kereszténységéi.

Az első keresztények gyűlölettel támadtak az antik művészetre és lerombolták minden alkotását. Így fejlődött tovább, a maga ideáljainak útján a kereszténység művészete egészen a gótikáig. A gótikus korban azonban már nem gyűlöltek a pogány kort, mert távol estek tőle s így ábredt érdeklődésük az antik iránt. De a gótika tudása nélkül sosem épülhetett volna: a renaissance. Ma viszont a renaissance ideáljai adnak helyet újabb ideáloknak...

Más faktorok az életben: más divatok a művészetben. Ma vas- és vasbeton-szerkezet kiszorítja a kőben való gondolkodást. Ezért bölcs a francia rendszer, amely a művész életében és halála után még tíz évig a Louxembourgban ad helyet a műveknék s csak azután kerülhetnek a Louvreba, amikor értékük már lesűrődött a kor ítéletében.

Kallós Ede.

Bizvást el lehet mondani, hogy nem művészember az, aki a divat kívánalmai és külső hatások révén fest, épít vagy farag. E megalkuvók munkái hozzásimulnak a divathoz, a társadalomhoz; sikerben bővelkedő ügyes emberek ezek — de alkotásaiknak semmi köze a marandandisághoz.

Aminék örökké kell élnie — a műalkotásnak, azt beláthatatlan mélységekből szedi elő a művész; egy átélés, egy mély küzdelem szülte nemes formái megnyilvánulás kristályosodik ki

ezekből az alkotásokból, amelyek ismeretlen szép utakra terelnek bennünket, hol egy Emberrel találkozunk.

Ennek az Embernek egyéniség a neve.

Beck Ö. Fülöp.

Az eredmény nem áll hatalmunkban, de törekvéseink célját mi választjuk. Egyenesen haladjon a művész a maga elé tüzött céljának irányában. Gyorsan muló divatok, váltakozó áramlatok el ne tértselek utjáról.

Elöttem tökéletes példája áll annak az erőnek és szépségnek, mit egy következetesen végig élt művész-élet magában rejt és magából kisugároz. Volt párisi tanárom H. Ponscarne életéé.

Tanulói évei a múlt század negyvenes-ötvenes éveibe estek, tehát az antik-művészet hatásának ama korába, mely tanulni akart belőle és nem utánozta csupán. A forma tisztasága, a felfogás egyszerűsége volt az ideálja. Rude volt a tanítója, csira-gazdag korba verte gyökerét. Jó talajon állt az oszlop, talpa, koronája egy anyagból való volt. Közben pedig három generációt nevelt Franciaországnak. Közülök nagyok emelkedtek ki: Roty, Charpentier, Jencesse nevét világszerre ismerik. Realizmus, naturalizmus, impresszionizmus egymásra következtek. És jelükben kiválókat alkotott a francia éremművészet. A növendékek hirneve elnyomta a mesterét. De a harmadik a technikában elmerült — fáradt nemzedék; s köztük a mester művészete nőni kezdett és folyton nőtt, emelkedett. És miután sirba tették a térdig érő fehérszakállas aggastyánt, akik hálásan gondoltak rá, összeresték hosszú életének munkáját. Akkor kiderült, hogy irányok és divatok nyomtalanul vízharzottak körülötte. Diadalmasan és tisztán állotta az idők változását. Egy egységes nagy műve fogódzott össze minden kezevonása és várja az eljövendő évszázadokat. És későbbi nemzedékek is mindig e mülhöz fognak járni tanuláért.

Márk Lajos.

A művészetben nincs irány: sem modern, sem avult; ellenben vannak egyéniségek. — Az egyéniségek követői a — gimplik!

Csizmára van szükség — ócskára, ha új nincs. — A szellemi termék, ha nem új — fölösleges.

Katona Nándor.

A divat muló dolog. Külsőségekhez tapad. A megcsinálás módja: ez benne a legfontosabb momentum. Tudom élvezni a metier tulinomságait is. De igazán elragadni valamely műben csak a természet mindenek fölött való szeretete képes. Ennek divata nem muló. Ez az egy örök, az igazi művészet egész történetében állandó divat: a természet rajongó szeretete.

Rippl-Rónai József.

Új művészi jelenségekkel szemben különböző álláspontot szoktak elfoglalni a többi művészek. Az egyik csoport már akadémiai növendék korában belerögzik egy bizonyos meggyőződésbe, amelyet később, egész életén át már szinte mechanikusan, dogmaként vall. A másik csoportba igen jeles művészeket sorolok, akik maguk is előbbre viszik a művészet evolúzióját, de azon a ponton túl, melyhez egész életük munkájával eljutottak, nem tudnak semmit goutirozni; elzárkóznak minden újabb produkció elől, annyira benne élnek a magukéban. Ezek már nagy és tiszteletreméltó elfogultságok. Ide tartozik egy emlékem, mely éppen a most annyira aktuális nagy francziát, Cezannet jellemzi ebből a szempontból. Ő, akit annyi ideig nem

tudtak megérteni éppen újszerűségénél fogva, maga is elzárkózott az újabb küzdők törekvései elől.

Egy Páris melletti kis fürdőhelyen: Marlottban tartózkodtam akkor. Ugyanott dolgozott Cézanne, aki egy fiatal svéd író társaságában szokott a vendéglőben megjeleni. Ennek, régebbi ismerősömnek segítségével sikerült egy fogadtatást kieszközölnöm a fölöttébb magába zárkózott mestertől. Egy egyszerű és teljesen csupasz előszobán keresztül egy ehhez hasonló lakószobába jutottam. Rövid beszélgetés után megkértem Cézannet, hogy vezessen az atelierbe. Szabadkozott, hogy ott semmi látnivaló sem kínálkozik, de aztán mégis bevezetett. Valóban, alig volt ott több, mint egy megkezdett festmény és egy olajnyomat, melynek kompozíciója hasonlított megkezdett festményhez. (Cézanne nevezetes arról, hogy szerette az olajnyomatot.)

Aztán kimentünk a kertbe. Megkérdeztem a mestertől, mit tart Gauguinról?

— Gauguin? Nem ismerem.

Ez teljességgel lehetetlen volt. Éppen akkor kiállítása volt Cézanne Párisban, melynek keretében egy sokat vitatott Gauguin-kép is lógott. Cézanne tehát nem akarta ismerni Gauguint. Nem goutirozta.

Renoirról már azt mondta:

— C'est un talent.

Puvis de Chavannesről pedig:

— C'est un grand talent...

Igy disztigvált. Mikor végül önmagáról kérdeztem meg, azt mondta:

Je suis incomplet...

Aztán letépett egy rózsát levelestől a mellétünk viruló töröl, a tenyerébe fogta és így szólt:

—Ne c'est pas, comme c'est complet?...

Talán érdekes adatok ezek egy nagy művész elfogultságának jellemzésére.

De vannak művészek, akik minden új művészi megnyilvánulás elé egész érdeklődésüket viszik.

Engem például mindig érdekel, ami új és ami művészet.

Ferenczy Károly.

Azt hiszem, a közönséget egyáltalában nem érdekli a mi nyilatkozatunk sőt a mi művészetünk sem. Csak művészek és művészek barátai jelentik Magyarországon a művészet közönségét.

Számos jelét tudnám elsorolni ennek a meggyőződésnek. Nemrégben beszélte egy hölgy, hogy portréjának megfestőjét — akinek neve talán jelent valamit a kávéházi művészasztalnál — társaságának egyetlen tagja sem ismerte. Mikor Fényes Adolf több nagy kollekcióval szerepelt a Mücsarnokban, megkérdeztem róla egy nagyon műveit hölgy véleményét, aki külföldön is nagy képtárláró. Éppen akkor jött a Mücsarnokból. Rövidesen kiderült, hogy még csak a nevét sem hallotta Fényes Adolfnak...

Telcs Ede.

Iskola nem létezik. Minden jó művész egyéniség. Akik a legjobbak után mennek, azok is kárhóztatandók.

Rége nem így volt. Nagy mesterek (Donatello, Verocchio) körüli iskolák képződtek. Ezeknek az iskoláknak a növendékei között önállóan is jeles művészek (Settignano stb.) nőttek. Ez valószínűleg abból következik, hogy ők közös ideál felé törekedtek, közös talajon — egy-egy városban — melyben fejlődésük szervezen nőtt ki, közös tradícióik voltak s így építhettek sokáig tovább egy művészi irányzatot.

A mai Rodin-imitátorok csak — nevetségessé. Ma a közlekedés oly könnyű, hogy felületesen

benyomások is utánzásra csábitanak. Egyes ges ideál nem jöhet létre, tehát általános divatról sem lehet szó. Ma iskola nincs, csak — anarchia.

Fényes Adolf.

A modern törekvések megelőző kort az ügyesség tulbecsülése jelenti. Ez az eset-korcsolyázók korszaka volt. Ma az ügyetlenségét becsülik túl azok, akik csak a külsőségeig tudnak eljutni a művészetben. Pedig a dolog úgy áll, hogy a nagy egyéniségű dadogók: Gauguin, Cézanne stb nem értek rá a lényeg folytonos keresésében — ügyességet tanulni. De ez teljesen mellékes is. Ügyesség és ügyetlenség egyenlően közömbös szempont valamely művészet értékelésében. A lényeg egészen más. Persze, a közönség jobban hozzáfért a régebbi művészet-hez, mert az ügyességet és a szorgalmat könnyebben meg tudta figyelni és honorálni, mint a benső művészi kvalitásokat.

Kann Gyula.

A 80-as évek óta annyi új művészi jelenség merült fel, mint azelőtt 200 év alatt sem. Ideges, lázas korban élünk és művészetünk idegesen és lázasan produkál. Viharos egymásutánban bukhatnak fel a nagy meglepő egyéniségek. Szilárdan kell lábát a talajba ásnia annak, aki nem akarja levenni szemét kitűzött céljáról és folyton érzi a maga egyénisége kifejtésének legsajátabb útját. A művészetben nincsen végérvényes szabály, csak végtelen fejlődés. Az igazság sokféle irányban kereshető. Ma persze tisztábban látjuk már a múlt irányainak értékét és karakterét. Valószínű, hogy egy későbbi kor leszűri majd a mai törekvések összefoglaló jellemét is.

Magyar-Manheimer Gusztáv.

Modern érzésűnek érzem magam. Tanuja voltam az utolsó 20 év minden modern mozgalmának (ha őket nem is az egyes irányok keletkezési helyén figyeltem meg.) Azoknak az erős egyéneknek, akiket a saját idejükben erőseknek ismertek el művészek és műértők, többé-kevésbé állandó maradt az értékük. Dagnan—Bouvet, Bastien—Lepage, Leibl, Pizzaro, Manet, Millet ma is egyaránt értékes egyéniségek. Ha valamely irány, bármilyen népszerű, sőt nem is egészen érthető, azonban magas színvonalat képvisel, értékes. De nem értékesek azok, akik más egyéniségeket utánoznak, de különösen azok, akik tudás és egyéniség nélkül, csak csupa befeljetlen próbálkozással töltik meg a kiállítások termetét.

Iványi-Grünwald Béla.

Minden törekvésnek van jogosultsága, minden irányt tudok élvezni; míg a kontárok azt le nem járatták.

Balló Ede.

Modern művészi irányok és művészi divatok mindig voltak és mindig lesznek — el sem kerülhetők. De bármiképpen is hódoljon nekik a művész, művének értékét nem irányának többé-kevésbé modern volta, hanem egyénisége adja meg.

Szenes Fülöp.

A művészetet oly szent és komoly dolognak tartom, hogy szinte profanálás-szamba megy annak a „modern” szóval való tulgyakori hangsúlyoztatása, akár csak egy vallásra ruháznánk fel a „modern” jelszót. „Minden időnek a maga művésze, — a művészetnek a maga szabadsága”. Soha igazabb jelszavakat nem hallottam. Nagy, lelkesült rajongója vagyok minden szabadságnak — dogmákat nem ismerek, de a szabadságot a művészetben nem tudom összeté-

veszteni a jóízű és szépség örökké kötelező törvényeivel. Minden irányu törekvést, ha abban a művészet szent tisztetének, öszinte megbecsülésének nyomait látom, ha a kitűzött céltől a siker innen is maradt, — magát az „öszinte” törekvést — mindig tisztelni és elismerni tudom. Újabb időkben azonban a külföldről hozzánk is átharapódzott azon szeméremetlen törekvés, hogy a legminimálisabb művészi előképzettség nélküli nem-tudást a „modernség” jelszava alá rejtik — ez csak hivatva van a jóhiszemű közönség előtt a modern művészetet újszínre venni, ez a jelszó ezen sáfárkodóknak csakis üzleti trükk, semmi egyéb. „Gare aux voleurs!” Öszinteséget kívánunk; „aki nem tud arabusul” stb. . . Midőn munkáim elé állok, nincsen az a Tizian, Velasquez vagy bármely nagyság, a kire gondolnék, olyannyira tisztelem a magam előtt látott természetét. Jól, rosszul, de amit ilyenkor érzek, azt csinálom. — Az irányít, semmi, főleg senki más.

Ez az én igazságom.

Hit nélkül.

Mióta nem vagy te már ezen a földön,
A haláiról bánom sokat eltűnődöm,
Ami vigasztalót írtak a bölcsék itt,
Gondolataim mind szépen sorra veszik,
S keserű lélekkel háborgok magamban:
Ebben is, abban is vajon mi igaz van?

Ha már tőled itt ez életre elváltam,
Ugy szeretnék hinni a feltámadásban!
Ugy szeretném hinni, hogy egykor a sírnak
Nagy, nehéz zárai csakugyan megnyílnak,
S új létre serkenvén alvó, hideg porunk:
Vaiaha, valahol mégis találkozunk!

De hogyan? De miként? Ez a nagy kérdés itt!
Ki fogja vetni a nagy álomnak végét?
Az alakatlan port formába ki gyurja?
Ki mozdtítja meg a halottakat újra?
Mert a bezárt sírok pusztá megnyílása
Oh még nem elég ám a feltámadásra!

Hisz ez az egész föld csupa temető itt,
Temető borftia erdőit, mezőit,
Minden kis barázda, mit az eke vágott,
Gödörök, szakadékok, martok, hegyomlások,
Barlangok odúja, folyóvizek medre:
Mind csupa megnyílt sír, régen elfeledve.

Amint a szent könyvek jóslata tanítja,
Számítatlan régi sír meg van immár nyitva,
Napvilágra került annyi alvó porszem,
De a feltámadást nem látom sehol sem:
Akit eltemettek, aki por lett egyszer,
Álnaiából itt még egy sem ébredett fel!

A sötét, nagy kérdést bármint vetem, hányom:
Jaj, nem tudok hinni, nincs vigasztalásom!
Zúgolódom, sírok, földet, eget kérek,
De sem ez, de sem az nem nyújt segítséget,
Áll a te sírod s az itélet fölötte:
Elváltunk mi, Róza, egymástól örökre!

Jó kedvű szeszélyből a kegyelmes végzet
Összehozott egykor engemet és téged,
Mint ahogy két pelyhet, mely céltalan lebeg,
Egymáshoz sodornak a bújdosó szelek,
S ugyanaz a végzet, amely összehozott,
Mint két pelyhet a szél, ismét széjjeldobott.

Mely csillagaiban e világ fölött ég:
Elfogyhat lassanként maga az öröklét,
S végeznén időtlen éveinek sorját,
Kezdődhetik rá új örökkévalóság,
És az is elmúlhat s másik jöhet rája,
Amíg a mi szívünk egymást megtalálja!

Jakab Ödön.

Karácsony Antiochiában.

Írta: Fényes Samu.

Szám: Egy antiochiai kocsmá, piszkos lebuji, ahol zsákhordók, napszamosok, latrok, bajvivók, szokott rabszolgák szoktak tanyázni. Az odú félíg pince, félíg barlang, csak a fal felső szegélyén van néhány négyszögű lézár, mely gyér napsugarakat ereszt be. De félhomály van, az egyik sarokban nyílt tűzhelyen egynéhány olvadó üszök, a másik sarokban egy nagy olajos korsó és néhány boros tömlő. A közepén kis köasztal, körülötte kikopott kőpadok. Mus, a rabszolga a köasztal előtt ül, mellette Malchus, a publikánus. Az egyik kőpadon kissé távolabb ül Kaifa, a zsákhordó. Egy másik kőpadon fekszik Kritón, akinek mint megkegyelmezett halálraítéltek kaloda van a nyakába kötve.

Kaifa: Hol a zsidóasszony? — Lakatru verte a tömlőit, a nyelvem az inyemhez száradt és nincs egy ital bor . . .

Mus: Futott, mint az örült, amikor bejöttem.

Malchus: A leánya jön haza ma Aeliából! . . .

Kaifa: Az a czaft, akit az anya eladott a Sebastopolisí vásáron . . .

Kritón: Ne visongj, te szir kutya, azért adta vásárra a leányát, hogy a fiát a rabságból kiválthassa . . .

(Mirjam belép, kézen fogja a leányát, a tűzhely mögé vezető, dédelgetve ülőhelyet csinál neki rongyokból, szőnyegdarabokból.)

Kaifa: (rikácsolva.) Csak dédelgesd azt a szemetet, hazajött látogatóba! Mi újság az aeliai kloakában?

Mirjam: Hallgass! Mi közöd hozzá?

Kaifa: Inni adj, ne nyelvelj! Magad adtad el, mit örülsz, hogy visszakerült, ha eladtad . . . czaftanép!

Mirjam: (odaugrik eléje.) Hallgass! Hát tehetek én róla . . . a Quietus idején egy czenturió éhezett meg rá. A bátyja meg akarta védeni a szegényt az utált ölelése elől, a czenturió leszuratta és elvitte a hugát magával egy éjszakára. Menyasszony volt s ahogy hazakerült . . .

Malchus: Emlékezem, a vőlegénye még elvette volna, de a pap a Jehova nevében eltöltötte tőle. Aki egy órán át az idegen sátárában volt . . .

Mirjam: Arra rányomják az örök isten nevében a bűn bélyegét. De hát tehetek róla én, vagy ő . . . (sirva.) És akkor fogatta el a czenturió legifjabb fiamat és Quietus kegyelméből eladta Alexandriába gályára. Még csak tizenkilenc éves volt és mind a három közt legjobb szeretett . . .

Mus: Hogy a váltságdíjat megszerezted, Sebastopolisba vitted a leányt Aphrodite cseledjének . . .

Kaifa: Ha van isten, fogja sújtani az ilyen gyalázatost! Bort! . . .

Mirjam: Nincs, neked soha, ma a többieknek se. Ezt a napot ellopom az istentől, el tőletek is, ez a mi magunké . . .

Kritón: Isten! Azt mondom nektek, gonosz mese az egész . . . Van, él, de örül a rossznak, gyönyörködik a gonoszbán . . .

Mus: Isten többféle van. Hellas istenei úgy látszik, pusztulóban, de mint Caesar után más Caesar, úgy hatalomfosztotta istenek helyére más istenek telepednek . . .

A leány: Isten csak egy!

Mirjam: A hosszukezű, a bosszuálló, aki gyakorta tán meg is feledkezik rólunk.

Kaifa (röhögve): Föl kell tartani s ha nem kezes, megfenyíteni.

Malchus (félíg suttogva): Hallgassatok csak. Egy Nazarethben járt adószedőtől hallottam; Nazarethben egy új isten született . . .

Kaifa: Persze, még nem elég rajtunk a teher, még nem elég a verejtékünk. Mert ugy-

Oh, taszitsanak le innét,
Bukjam éjen, poklon át,
Isten-voltom ne becsüljék,
Épp ez sújtja az anyát!

Ahol komor férje mellett
Úl némán, örömtelen,
Mint a csöndes síri lelkek
Odalépnek csendesén.
Ah, a szeme könybe veszte
Égi fényért epedőn,
Távol szférán révedezve,
Nem akad meg a szülőn.
Míg örömmel el nem árul,
Szív a szívre nem borúl,
Hogy meghatva búttul, gyásztul,
Orkusnak is könye hull!

Hu vágy, meddő síralmak!
Bizton, nyugton cél felé
Gördül szekere a napnak
S áll, mit Zeusz rendelete
Az ő boldog arcuzatja
Ama mélybe sohse néz,
Lányom, egyszer éjbe jutva,
Mindörökké odavész.
Míg a sötét folyam árján
Auróra nem dereng,
S Iris a sir bús hazáján
Nem von ivet odalent.

S nem maradt rám semmi töle,
Szeretnek záloga?
Szívek emlékeztetője,
Drága kéznek nyomdoka?
Nincs-e szál, mely egybekössze
A szülőt és gyermekét?
Élőt s holtat fűzni össze,
Nincs szövetség, kötelék?
Nem, nem váltunk el mi végleg!
Nyomtaian el még se tünt!
Egy sejtelmes jelbeszédet
Még hagyott az ég nekünk.

Ha tavasz szülőtti hullnak,
S zúg az észak szele már,
Lombok, levelek fakulnak,
Cserje pusztá és kopár:
Minden élet foglalatiát
En az ősztől átveszem.
Engesztelje Styx hatalmát
A termő mag, drága szem.
Búsan adom át a földnek,
Tűzöm lányom kebléhez!
Fájdalmamnak, szerelmemnek
Jelbeszéde legyen ez.

S ha a hórák könnyű lépte
Új tavaszt hoz vidoran,
Ami elhott, újabb létre
Kél a nap sugariban.
Az a mag, mit föld ölébe!
Vágyó szem már sohse lát,
Égi színek fénykörébe
Hévvél küzdi föl magát,
Míg a törzse mennybe törne
Sirba búvik gyökere,
Egykép visel gondot erre
Égi fény, Styx őjele.

Részben érinti az élők,
Részben a holtak honát,
Ah, mind eszett drága hírnök,
Édes szózat siron át.
Bár lányom ott tűr távol,
Rémített örvény éjjelén:
Tavaszi ifjú bimbajából
Édes ajka zeng felém.
Hogy amott is, a bús houban
Ahol árnyak raja gyűl,
Kebel még szeretve dobban
Szív még gyöngéden hevül.

Óh, hát gyöngö bimbók, sarjak
Vigan hadd köszöntelek,
Hulljon rátok nektár-harmat,
S csordullon túl kelyhetek!
Hadd fürösztiek sugarakba,

Iristől vett égi fényt
Fessek bűvös szirmotokra
Auróra arczaként.
Kikeleti ragyogásból
Hadd olvassák hő szívek,
Méla ősi hervadásból
Az én gyászom s üdvömet!

Palágyi Lajos.

A kalandor.

Irta: Déri Gyula.

A nyolczvanas évek elején a jó öreg Trefort Ágoston összezdördült a hercegprimással. Miért, miért nem: bizony már elfelejtettem; azt hiszem, valami tanfelügyelői hatásköri összeütközést nem a primás kívánsága szerint intézett el a minisztérium.

A feszültség nagy volt köztük és sokáig húzódott. Trefort már a Tisza Kálmán segítségére gondolt, hátha az kitalálja a módját, miként lehetne a haragvó egyházfejedelemen kifogni, amikor egyszer csak a titkárja bejelenté Fűredy Sebestyén urat, hozzátevén, hogy ajánlólevél van nála a hercegprimástól.

Jó dolga lett Fűredy Sebestyén urnak nyomban. Amit kért, a miniszter sóhajtás nélkül megígérte neki és háromszor is megrázta a kezét, amíg az ajtóig kíséerte.

A primás tudniillik beteg is volt abban az időben és hetek óta ki nem mozdult a rezidenciájából. Ez a levél, bárha csak egy ajánlás is volt benne, nagyon kapóra jött most, mert a primás megbékélését jelentette olyan időben, mikor bajos lett volna hozzájárni.

Amit Fűredy Sebestyén kért, nem volt valami csekélység. Titkár volt egy másik minisztériumban és most osztálytanácsosnak kéredzett a közoktatásügyibe. Más embert kinevetett volna érte, de akit a hercegprimás ajánlott, azt Trefort nem akarta üres kézzel elbocsátani.

Volt azonban a dolognak némi regényes háttere is, amiről Trefortot a titkárja világosította fel. Fűredy Sebestyén tudniillik hirbe jött egy mágnásleánnyal, Csongrádi Evelinnel, aki után évek óta reménytelenül epkedett. A bárókisaszszony nem volt sem nagyon szép, sem nagyon gazdag, sem nagyon fiatal, de az apja, Csongrádi Félix, kitiűnő politikus volt, oszlopos tagja a szabadelpártnak és demokratikus elveiről híres. Bizonyította ezt az is, hogy mikor a nyolczvanas évek elején a mágnások a jogászbált megbuktatták és azontul a kaszinó-pikniken farsangoltak, Csongrádi Félix báró a két leányával továbbra is látható maradt a Vigadóbeli bálokon. A nagyobbik leányát, Vilma baronesszt azután az ischli fürdőben elvette egy angol teakereskedő, akinek Kalkuttában milliókat érő boltja volt, Evelin pedig összebarátkozott Fűredy Sebestyénnel.

A demokratikus elveiről híres Csongrádi bárónak azonban lényeges kifogásai voltak e barátkozás ellen. Először is: Evelin harmincz esztendő volt már, Sebestyén pedig csak huszonkilenc. Másodsor: Mi az egy miniszteri titkár egy báró-családban? Evelin, ha az apja ezt a kérdést feszegette, rendszeresen a vállát vonogatta, nevetégt, végül pedig így szólt:

— De hát honnan tudja azt a papa, hogy én Fűredyhez hozzá akarok menni?

Mire a báró a kezével legyintett.

— Beszélhetsz nekem!

Csongrádi báró elhatározta, hogy valamilyen véget vet a czéltalan flörtölésnek. Mint okos és tapasztalt férfi csakhamar készen volt a haditervével. A főkapitánytól elkérte a legügyesebb detektívjét és ráusztatotta Fűredy Sebestyénre. A fiu magas, nyulánk, karcsu, sápadt arcu, fekete szemű, sasorru, mindenképpen szemrevaló legény volt. Az ilyen asszonybolondításra termelt embernek ne lenne szeretője? A báró előre nevetett az ötletén, még jobban nevetett a negyedik napon, mikor a detektív diadalmasan jelentette, hogy a miniszteri titkár ur minden páros napon a Várszínház ötödik számú páholyában látható egy elegáns asszonnyal. Az asszonynak szép darab földje van az elhalt ura után, takaros bérháza az apjáról a budai Dunaparton és amióta özvegy: vigan éli a világát.

Csongrádi báró természetesen rögtön megváltoztatta átellenben a tizenegyes páholyt és este szépen betelepedett a leányáé.

Szinte le se ültek még, odafordult a leányához:

— Nézz csak át a szemközti páholyba!

Evelin odapillant és ott látja Fűredyt a gyönyörű asszonnyal, aki csipkefelhőbe vol burkolva s a felhők alól rózsaszínű selymek derengtek át és néhány nagy gyémánt kékes-fehértüze villámlott ki belőle.

Az apa mosolygott, mint egy ember, aki meg lehet magával elégedve. Evelin most már haladéktalanul ki fogja adni az utját az ingatag gavallériának. Ősmerte a leányát, az önbecsülését, a büszkeségét, az egész haditerve erre volt alapítva.

— És csakugyan: az Evelin lelkében megmozdult valami. Szó nélkül félrefordította a fejét s minthogy éppen felhúzták a függönyt, mereven ránézett a szinpadra.

— Jól kezdődik! — gondolta az apa, de csak egy pillanatig. A másik pillanatban látja, hogy a leányának remeg a válla, a melle hullámzik, a feje lehanyatlak, mint aki el akarja fojtani a zokogását. Az ő leánya sirna? Zavarodottan tekint rá, a háta mögött megkerül és a szemé közé akar nézni. Görcsös vonaglás torz vonásai merednek rá és két könnycsepp, mely az arczot végigszántva pergett alá.

A báró valamit szól, a leánya arra hirtelen felállt.

— Miért hozott apám engemet ide?

— Haza menjünk? — kérdezte a báró megdöbbenve.

A leány szó nélkül kiment a páholyból.

Otthon még megdöbbenőbb dolgok történtek a báróval. A leánya tudniillik így szólt hozzá:

— Sebestyénnek igaza van. Micsoda jogom van nekem ahhoz, hogy tőle hűséget várjak? Azért talán, mert két esztendő óta hidegen nézünk a vergődésért? Apám is, meg én is? Ha mindennap fölesküdtél is, hogy szeret, kötelezi az őt valamire, amíg én azt nem mondtam neki, hogy jól van: a magáé leszek! Meg, amíg apám azt nem mondja neki, hogy hozzáad? De lehet-e erre reménye? Hiszen még csak beszélni se akart apám velem. Ha tehette, a köszöntése elől is kitért. Pedig van olyan ur, mint a Vilma férje, mert hiszen nemes ember, nagyon jó családból. És én se bántam vele sokkal jobban. És a szemét törölte.

— Hát ennyire szereted te — szerencsétlen? — kiáltott föl a báró.

— Jól mondja apám, hogy szerencsétlen vagyok. De azt ne higgye, hogy tegnap este óta az én tragédiám korább következett be. Akkor, amikor őt visszautasítottam.

A báró föllélegzett.

— Visszautasítottad?

A leány tiszta homlokát az apja felé fordította, merően a szemébe nézett és nyugodt hangon, minden szót megfontolva, kezdett beszélni.

— A boldogságomat feláldoztam az apám nevének és a magam becsületének. Az az ember arra kért, hogy ha apámtól nincs mit remélnünk, kövessem az apám akarata ellenére. Tudtam, hogy el fogom őt veszíteni, ha nem állok rá; a harc, amit önmagammal vívtam, emberfölötti volt, folyton azt hittem, beleőrülök, vagy belebukom, de a végén mégis csak azt mondtam: nem tehetem! Hát ez volt a visszautasítás!

A kiváló politikus, az országos neví pártvezér és államférfi egyszerre szörnyen kis emberrel lett. Csak úgy szédült bele, amiket hallott.

A leánya könnyörtelenül folytatta:

— Miért vitt engemet abba a színházba?

Hiszen, ha magamra hagy a szenvedéseimmel, ha azt hittem volna, hogy Fűredy Sebestyén éppen úgy szenved mint én, talán belenyugodtam volna a sorsomba

— És most?

— Most? mikor tudom, hogy vetélytársnóm van? Éljek azzal a tudattal, hogy akit imádok, azt a férfit én kergettem hozzá? Soha!

— Mit akarsz tenni?

— Mit tudom én? Valamit mindenesetre, ami ebből a helyzetből kiment. Értsen meg jól, apám: ha Fűredy magától hagyott volna el, az emléké is kitérőlném a szívemből, de hogy én küldtem el — kerüljön bármilyen örültségbe — vissza fogom őt szerezni!

Csongrádi báró most látta csak, micsoda bolond helyzetbe jutott a kitiűnő tervével. Hiszen, amit tegnap meg akart akadályozni, azt ma mint megváltást kell óhajtania. És ekkor teljesen

megtörve, a remény egy halvány sugarával akarta magát és a leányát felvidámitani.

— Hátha semmiféle örültséget sem kell elkövetned? Hiszen visszajöhét még magától is!

— Vissza, ha nem látott volna bennünket! De így, rajtakapva, nem fogja megkoczkáztatni a visszautasítást.

A báró leült az íróasztalához és írni kezdett.

— Mi az? — kérdezte Evelin.

— Meghívó. Füredynek. A jövő heti esté-
lyünkre.

II.

Trefort, akinek a titkárja mindezeket apróra elbeszélte, mint a zsurozó társaságokban közkeletű társalgási tárgyat, az elbeszélés végén így szólt:

— Értem. Most már értem. A fíu visszapártolt a leányhoz. És az apa olyanformát mondhatott neki, hogy miután a családja kifogástalan, mert hiszen főispánok is kerültek már ki a Füredyek közül, most tehát csak ő maga nézzen utána, hogy valami legyen. Legalább is — tanácsos. És mert ahol szolgál, ott nincs üresedés, a közoktatásnál pedig van: a fíu elment a primáshoz. Okosan tette, jól tette.

Trefort, az elmúlt század egyik leggyöngédebb érzésű és legjobb szívű embere elégedetten dörzsölte a kezét. És elgondolta, hogy mennyi jót tehet ő most és mennyi hasznosat. Kibékíti a primást, lekötelezi a bárót, boldoggá tesz egy jó leányt és fölemelni segít egy jóra való fiút. Mert a titkárja azt sem hallgatta el, hogy Füredy Sebestyén tehetséges ember, akit a saját minisztere mindenféle megkülönböztetésben szokott részesíteni. Például, berendelte maga mellé az elnökségbe, magával viszi az utazásaira, ebédre is meghívja néha. Csak éppen előléptetni nem tudta, mert még kilátás sem volt valami üresedésre.

Nos, hát majd előlépteti ő!

Még csak azon törte a fejét, hogy mint engesztelje ki azokat, akik az új ember belépése miatt hátramaradást szenvednek? Ezzel a súlyos gonddal terhelve, hajtatótt egyszer föl a várba, tanácsot kérni a generálistól, akit az ilyen dolagról nem volt szabad tájékozatlanul hagyni.

A palota kapujában egy nagyon fényes fogatot talált, magyar libériás kocsisal, a kocsiajtó előtt cifra ruhás szép szál ember állott, egy főpapi huszár. Trefort szó nélkül haladt fel a lépcsőn s a fogadó-terem ajtajában majdnem beleütközött a hercegprimásba.

— Főméltóságod itt? — kérdezte meglepetve.

— Exczeienciád azt hitte, nemde, hogy már meg se gyógyulok! — nevetett a főpap.

— Már azért se hihettem, mert hiszen megkaptam főméltóságod mult heti sorait.

A primás nagy szemet meresztett.

— Az én soraimat? Valóban nem emlékezem.

Trefort a zsebébe nyult.

— Még ki sem vettem a tárczából. Mindaddig itt fogom tartani, amíg csak módomban nem lesz teljesíteni főméltóságod kívánságát.

A primás átitotta a sorokat.

— A névjegy az enyém. A többi nem tőlem származik.

— De hiszen ősterem a Főméltóságod irását.

— Elég jól van utánozva, az bizonyos. Sohasem járt nálam ilyen nevű ur és én sohasem adtam neki ajánló-levelet.

A primás köszönt és távozott, Trefort pedig nem tudta, mit gondoljon. Végre is abban állapodott meg, hogy mégis csak tévedhet a primás. Beteg is volt, öreg ember is, egy közbenjáró is kérhette talán tőle e sorokat és a többi. Azért nem emlékezik Füredyre. És végül, hátha nem is kellett volna a dolgot előhozni? A miniszter sajnálta, hogy erre előbb nem gondolt és egyben elhatározta, hogy most óvatosabb lesz és az egész dolgról egy szót sem szól Tiszának.

Természetesen a titkárjának sem. Ellenben magához hivatta Füredyt, igyekezett hozzá mentől szívesebb lenni és végül mikor már elbocsátotta, utána kiáltott:

— Ha legközelebb eljön, hozza magával az összes okiratait is. Mentől hamarább.

Már másnap ott volt minden a Trefort kezében. De nem Füredy hozta, a másik minisztérium irattára, ahol Füredy szolgált, hivatalból tette át.

Trefort nekifeküdt és elkezdte tanulmá-

nyozni az érdekes ember aktacsomóját. És lapról-lapra jobban bámúlt. Rendkívüli ember volt ez a Füredy mindenképpen. Először is a keleti akadémiát végezte Bécsben. Azután Párisban járt, később a külügyminisztériumba került egy Kolowrat hercegnő ajánlatára, akinek a czifrazimeres névjegyé még most is ott volt az iratok közt. A külügyből egy Károlyi grófnő kérésére fogalmazónak nevezték ki a közös pénzügyminisztériumba. Ott egyszer egyévi szabadságot kapott, akkor beutazta a Balkánt 2000 forintos állami ösztöndíjjal, melyet egy Zichy grófnő és csillagkeresztes hölgy ajánlatára kapott meg. Visszautaztában egy hónapot töltött Budapesten, itt azalatt letette az ügyvédi vizsgálatot, az oklevele is oda volt mellékelve. Azután másfél év múlva folyamodott a mai állásra. Mellékelte egy könyvet is, amit ő írt és aminek köszönhető, hogy feltűnt a miniszterének, s az kinevezte. Igaz, hozzájárult az ügyvédi oklevél is. Valamint a korábbi sok előkelő ajánlat, a világlátottság és a többi. Szóval Füredyből titkár lett és most, hogy a karriéré még csodálatosabb legyen, egy negyedik minisztériumban lesz belőle osztálytanácsos. Ha ugyan közbe nem jön valami.

Senki sem veheti tudniillik rossz néven Trefortnak, ha a primással való találkozás után némi gyanút fogott. Az okiratokat bizony nem a legjobb indulattal kezdte tanulmányozni. Senkit be nem avatva a dologba, bezárkózott és sorban megvizsgálta mindent. Időpontokat állapított meg és szedett sorba, az okiratok, ajánlólevelek, kinevezések keltezését és mindjárt az első félórában mindenféle ellentmondásokra talált. Különösen feltűnt neki az ügyvédi oklevél. Mikor volt a titkárnak ideje ahhoz, hogy a gyakorló éveket kiszolgálja? Hol lehetett bejegyezve, mikor nagyjából Bécsben és külföldön járt-keelt és miéféle szolgálatot számítottak be neki a szükséges évek közé?

Az öreg ur elhatározta, hogy mindezeknek a végére jár, de óvatosan és sok tapintattal, mert hátha alaptalan a gyanúja és a nyomozásával magamagát hozza ferde helyzetbe? Egy teljes hónapig foglalkozott a dologgal. Írásban és szóval megbízott embereket, akiket mindenféle elhíhető ürügyek alatt rávétt diszkrét kérdés-kérdésekre különböző előkelő személyiségeknél, tapogatózott és nyomozott, mint egy angol vagy francia rémregénybeli detektív és végül egy napon meghívta magához azt a miniszter kollégáját, aki a Füredy gazdája volt.

— Neked van egy titkáród, akit Füredynek hívnak?

— Van! — felelt röviden a miniszter.

— Ez a Füredy hozzám kéredzett osztálytanácsosnak.

A miniszter boszus arcot vágott.

— Ejnye — a zsvány!

— Nem jól mondd — ez az ember rosszabb a zsványnál!

— Persze, hogy rosszabb. A zsvány nem szokik meg a kapitányától szó nélkül. Pedig nálam nem is volt rossz dolga.

Trefort jóízűen nevetett.

— Te még sajnálod? Örülhetnél pedig, ha mentől hamarabb megszabadulsz tőle. Ez az ember egy csaló és hamisító. Röviden: tizenhárom próbás gazember!

A miniszter értelmetlen arcot vágott. Azután nevetett.

— Miket beszélés te itten össze-vissza!

— Trefort az okiratokat a kezébe vette.

— Mindent behízonnyitok, feketével féhéren. Itt van a keleti akadémiái bizonyítványa. Mellékelte az akadémia kormányzójának az átírtát, hogy Füredy Sebestyén nevű hallgatójuk sohasem volt. A Kolowrat hercegnő ajánló-levele is hamisítás, de hamisítás a Károlyi grófnő, meg a Zichy kegyelmes asszonyé is. A legérdekesebb azonban, ahogy az ügyvédi oklevelét szerzte. Ez a nyomozásom sikerült a legjobbban. Mikor a Balkánon kellett volna utaznia, Budapestre jött, álnéven bekérkedett a királyi tábla segédhivatalába napidíjnak, ott megfigyelte, hol tartják az ügyvédi oklevelek nyomtatványait, azok közül ellopott egyet, lopott rá eléggé peesét is, kitöltötte, ráhamisította az aláírásokat s mikor mindennel elkészült, csak azután szaladgált be a Balkánt, s az év leteltével visszaszent Bécsbe. Ez is mind ki van derítve a legpróbb részletekig. Itt van összegyűjtve és

lajstromozva minden bünjel és minden bizonyíték. Gyönyörködj bennük!

És a miniszter kezébe adta az érdekes aktacsomagot.

A miniszter szétterítette és mindent érdeklődve nézegetett meg. Közbe síriin rázta a fejét, szörnyüködött, néha a lábával dobantott.

— Kivel szedetted ezeket össze? — kérdezte egyszer.

— Senkivel. Mindent magam nyomoztam ki és akik segítettek, fogalmuk sincsen róla, hogy miről van szó.

— És most mi a szándékom?

— Neked adom, mint a Füredy főnökének, te aztán úgy is tudod, hogy mit kell tenned.

— Persze, hogy tudom! — szólt a miniszter izgatottan ugorva föl a székéről — azután a szétterített iratokkal a kezében a kandallóhoz lépett és az egész csomagot beledobta a magasán lobogó lángok közé. Az összes bünjelteket és bizonyítékokat. Mikorára Trefort odarohant, már az egész csomag lobogott.

— Mi ez? — kérdezte Trefort elképedve.

A miniszter egy vaspisztálóval beljebb dugdosta az irásokat.

— Csak nem vagyok bolond, hogy a leghaszíhatóbb emberemet holmi ifjúkori botlások miatt feláldozzam...

Trefort boszus volt és ilyenkor nagyon epés tudott lenni.

— Most már azt is elhiszem, hogy csakugyan vele szoktad készíttetni a parlamenti nagy beszédeidet.

— Hát hidd!

III.

És most jön a morál.

Füredy Sebestyén tudniillik nesztét vette a Trefort nyomozásainak és ugyanabban az órában, amikor az összes bünjelteket megsemmisítette, föbelötte magát. Hátrahagyván a zsurok számára azt a nagy rejtélyt, hogy mikor valaki olyan szerencsés ember, mint ő volt, még a mánásleány kezét is már-már megkapta, miért dobtta el magától a szép életet?

Trefort ellenben azt mondta rá: gazembernek sohasem szabad gyávanak lenni. Ha ennek az embernek lett volna bátorsága bevérni a sorsa fejlődését, ki tudja, még mire vihette volna?

Uzenet.

E kis dalocska, ha kopogtat,
Az ablak szárnyait kitérd
Óh, hadd lopózzon a szivedbe,
Mert néki tél ígya megárt.

Kényesb portéka nincs a földön
Mint kis dal s gyöngö rózszál.
Annak lányshiv, ennek tavasz kell
Másképp eléri a halál.

Ha rózst napfény nem becézi
S leányszem dalra nem nevet,
Elfonnyad, meghal mind a kettő —
Óh, nyisd ki, nyisd ki szivedet!

Feleki Sándor.

Az ablakból.

Ha ablakodban állva kitekintesz,
S borúsnap látsz mindent magad körül
Borús az ég, a föld, borús a lelked,
S nincs, aminek fásult szived örül,

Gondolj reá, hogy messze-messze tőled
Egy másik ablak éppen ily borús,
Épp ily sötéten állok én mögöttem,
S a lelkem minden gondolatja bús.

Ha megtalálom egyszer az utat,
Melyet fáradt szívem oly rég kutat,
Bocsáss be ajtódon, ha zörgetek.

Hogy egy ablakba állva, te meg én,
Napfény derülne mindkettőnk égén,
S hiába zúgna künn a fürgeteg.

Pataj Sándor.

Atkelés a Csendes Óceánon.

(Honoluluól Jokohamáig.)

Írta: Dr. Gáspár Ferencz.

A Csendes Óceán két partja közötti személyforgalom lebonyolítását Jokohama és San-Francisco között ezidőben három nagy hajótársaság tartja fenn, az „Occidental and Oriental”, a „Toyo Kisen Kaysha” és a „Pacific Royal Mail”. Az „O. and O.” meg a „T. K. K.” hajó ezen utjokon érintve egy-két napra Honolulu-t, a reneteg utat Jokohama és San-Francisco között ne megfolytában teszik meg, míg ellenben a Pacific Royal Mail úgynevezett „Empress” (Császárnő) hajói az „Empress of India”, „Empress of China”, „Empress of Japan”, amelyek Jokohama és a kanadai Vancouver között közlekednek, a Csendes Óceánon átkelő utat megszakítás nélkül teszik meg. Mind a három társaság elsőrendű nagy-szabású személyszállító hajókat tart. Mielőtt a Hamburg-Amerika-Line némely hajója, például a „Deutschland”, „Kaiser Wilhelm”, vagy legújában a Cunard Line híres turbinás hajója, a „Louisitania”, nem szállt tengerre, addig az említett csendes óceáni három társaságnak hajói voltak a legnagyobb, leggyorsabb és legelőkelőbb hajók. Átlag 17—19 ezer tonnás sulyuak, de van köztük néhány, amely 25 ezer tonna sulyával óránként 17—19 tengeri mérföldet tud megtenni. (A „Deutschland” típusú hajók 33 ezer tonnásak és átlag 23 mérföldet futnak. Sőt a „Louisitania” első útja alkalmával, 1907 nyarán, óránként 24 mérföld átlagos sebességgel keresztelte az Atlanti Óceánt Anglia és Amerika között.)

A Csendes Óceánon meglehetősen ritka csak ilyen nagyszabású hajók alkalmasak. Csak ilyen nagy ürtartalmu hajók képesek egyszerre annyi szenet felvenni, amennyi szén az utra szükséges. Az ut hossza ugyanis San-Francisco és Jokohama között 4536 mérföld, míg Vancouver és Jokohama között 4259 mérföld.

A múlt év nyarán a föld körül tett utam alkalmával a Toyo Kisen Kaysha japáni hajótársaság „Amerika Maru” nevű hajójával tettem meg az utat Honoluluól Jokohamába. A véletlen, amely erre a hajóra hozott, szerencsésnek mondatom, mert annak következtében a tizenkét napot igénybe vevő utat olyan hajón tettem meg, amely alkalmat adott arra, hogy a különben fárasztó és kimerítő óceáni utam ma a legkedvesebb emlékeim közé sorolhatom. A japáni lobogó alatt járó „Amerika Maru”-n meglepő kényelmet, tisztaságot, kitűnő (amerikai) konyhát és csakhamar igen rokonszenvesse vált társaságot találtam. A kétszáz méternél hosszabb és huszonkét méter széles hajó három fedélzetének mindegyike alkalmas volt úgy a hosszú sétákra, mint az időtgyönyörítésre zseniálisan megválasztott sport-játékokra. Hajófülkém valóságos terem volt; széles angol róz-ágy volt benne, hófehér ágyneművel, kényelmes otománnal, tágas ruhaszekrényvel, villamos világítással; falán pedig akkora ablak, amekkorát előbbi tengerészeti szolgálatom alatt, az apró vitorlás ágyu-naszádokon, még álomban sem tudtam volna elképzelni, mint hajóablakot. A fűrdők és szokásos mellékhelyiségek meglepett pazarul fényes berendezésükkel, igen nagy számukkal; mind a három fedélzetnek mindkét oldalán számos márványmedencéje van. Az étteremben 400 ember kényelmesen ülhet egyszerre az asztalnál, a felszolgáló személyzet pedig olyan nagyszámú volt, hogy étkezés közben — amikor is napjában háromszor 20—22 fogásból álló ételaport ettünk végig — azt hihette volna minden utas, hogy ő az egyetlen, akivel a felszolgáló személyzet törődik. Jellemző adat a kínai fiúk páratlanul álló ügyességére: a japáni hajón, két személy kivételével, minden eredeti japáni volt; a felszolgálást, meg a tulajdonképeni matróz-szolgálatot azonban kínaiak végezték. Ebben a kettőben a kínaiak ugyiszólva utolérhetetlenek.

A hajó tisztikara, az amerikai parancsnok kivételével, japánokból állott. A négy-öt japáni tiszt, akik az étkezések alatt egy-egy asztal fölött álltak, szeretetreméltóságban és előkelőségben mintaképei lehettek volna bármely európai nemzetiségű gentlemannek.

Mindent felülmúlt azonban kedvességben és — furcsán fog hangzani: bájoságban — az Óceán, meg az időjárás. Május különben is a legkedvesebb hónap a Föld északi felének bármely vidékén. De azt az elbűvölő gyönyörűséget, amelyvel a május hónap a Csendes Óceánon kedveskedik az embernek, azzal nem veszt

fel a versenyt a japánországi cseresznye-virágzás ideje sem. Többször volt alkalmam orvosi hallgatóság előtt földrajzi-higiéniai dolgokról beszélni; de soha el nem mulasztottam megemlíteni, sőt kiemelni, hogy az az ember, aki lelki nyugalmat és idegületében enyhülést keres, akit megérintek a bármely okból keletkezett nyugtalansági érzések, akit gond vagy bánat emészt, akit kimerített a szellemi megerőltetés, szóval: mindaz az ember, aki szellemének pihenést és testének nyugalmat keres vagy gyógyszerrel lelki fájdalmainak csillapítására, az menjen néhány hétre a Csendes Óceánra. Ott mindezeket megtalálja. Leírhatatlanul bájosak azok a napok, amelyeket az ember a Csendes Óceánt átszelve hajón átél. A tizenkét nap meg nem szakított láncolata a testi és lelki gyönyörűségeknak. Május havában ugyanis a Csendes Óceánnak ez a része — ritka kivétellel — olyan sima, mint a tükör és olyan csendes, mint a hegyi tó. Akárhányszor megtörtént utközben, hogy napokon át egyetlen hullámredő nem látszott a végtelen vízterületen. A Csendes Óceán levegője olyan, amilyenre azt szoktuk mondani, hogy „balzsamosan lágy, édes”. Nem hasonlítható hozzá az erdő, sem a virágos park, sem a magas hegyek levegője. Amaz nem ideális tisztaság, mert megérik rajta a virágillat, vagy a földszag; a magas hegyen pedig ritkább voltánál fogva nem olyan kellemesen ózondus. Az Óceánon azonban ideálisan tiszta a levegő. Valóságos élvezet az ember. Az égbolt pedig túlmélyesen szép és bámulatosan magas. Ilyen gyönyörködhetően magas, gigászi kupolának sehol másutt nem látszik az égbolt. Még a délamerikai Cordillerák mentén sem, ahol a levegő olyan bámulatosan tiszta és átlátszó, hogy helyenként a kétszáz mérföldnyi távolságra eső hegycsúcsok körvonalait is tisztán kivehetjük. Fokozta a hatást az abszolút magány. Rajtunk kívül nem volt egyetlen lélek — hajó — a végtelenségben. A 12 napig tartó utazás alatt egyetlen hajóval sem találkozunk. Ami különben a Csendes Óceánnak ezen legforgalmasabb részén is a rendes és szokott dolog. Az a kivétel, ha két hajó találkozik San-Francisco és Jokohama vagy a Vancouver és Jokohama közötti úton. Amíg a Havaii szigetek közelében tartózkodunk, itt-ott megjelent a hajó közelében valamely messzerőptű óceáni madár, például az otromba testű, de graciózan repülő albatros, vagy a villámgyors repülésű tengeri fecske. Amint azonban a Midway-szigetek — az egész világon a legféltreesebb kis szigetek, körülbelül éppen a közepén Japánország és Amerika között — értünk, a madarak is elhagyják bennünket. Bevált az a mondás, hogy olyan vidékre jutottunk, „ahol még a madár sem jár”.

Kedves és rokonszenves a hajó társasága, jóllehet túlnyomóan amerikaiak voltak az utasok; aki pedig nem amerikai volt, az — kevés kivétellel — azzal büszkélkedhetett, hogy angol. Ezekben a vidékeken, tudniillik Amerika és Ázsia partjai között, számszerint csak ez a két nemzetiségbeli ember jöhet tekintetbe. Európa többi nemzetei — német francia, olasz — csak kivételesen tűnik fel a látóhatáron; a „hungarian” még hirből is alig ismert. Az első osztályú utasok között volt mintegy harmincz japáni és ugyanannyi kínai. Ázsiai nő összesen hét-nyolcz lehetett az első osztályon; köztük egy mulattnő, kis gyermekével. Mi európaiak hajlandók vagyunk azt hinni, hogy amikor európai-amerikai társaságban japániak és kínaiak vannak együtt, akkor a két társaság úgy oszlik meg, hogy az európaiak az amerikaiakkal alkotják az egyik társadalmat, a japániak és kínaiak a másik csoportot. Ez nem így van. A japániak és kínaiak nem egy csoportot alkotnak, hanem két különállót, mert a két ázsiai faj éppen úgy különváltak egymástól és éppen olyan elszigetelt csoportot alkot, mint amennyire távol állanak az európai-amerikai csoporttól. Mi, nem amerikaiak, szorosabb érintkezésben állottunk a japániakkal, meg a kínaiakkal, mint ezen utóbbi két nemzetiség egymással. A két nemzetiségnek egymástól való elkülönítése még szembetűnőbb volt a harmadik osztályon, amelyen mintegy 600 japáni és ugyanannyi kínai volt. Az elkülönítés éles és szembetűnő volt. A kínaiak a hajó hátulsó részén voltak elhelyezve, a japániak a hajó elő részén. A kettő közé volt beékelve az első osztályú utasok számára berendezett közép-rész, meg a hatalmas hajógepezet. Ennek folytán a két nemzetiség elkülönítése olyan tökéletes volt, hogy a kínai és japáni harmadosztályú utasok az egész úton egyetlen egyszer sem érintkezhetek egymással, sőt nem is látták egymást. Ezen saját-

szerű berendezésnél fogva mi, elsőosztályú utasok abban a helyzetben voltunk, hogy a szokásos fedélzeti séta közben a hajó orra felé közeledvén, egy darab hamisítatlan japáni népetlet láttunk magunk előtt, mintha akár Osákának vagy Kodzuna egyik térségén lettünk volna; öt percczel később pedig, a hajó fedélzetének hátsó részéről már Sanghainak, Csifunak, vagy Amoyának tül-élénk és rendkívüli zajos utcáin képzelhetjük volna magunkat. Magától értetődik, hogy a két nemzetiségnek nagyon különböző konyhája is el volt különítve, amennyiben úgy a japániak, mint a kínaiak a saját nemzeti eledeleiket kapták.

Ebben a tekintetben nagy előnyben voltak az első osztályúknak nem amerikai nemzetiségű utasai fölött, akiknek az amerikai konyha termékeivel kellett megelégedniük. Másrészt azonban meg kell vallani, hogy az amerikai konyhával, főképpen a vagyonos osztály konyhájával, meg lehet elégedve bárki is. Ugy látszik, hogy az amerikai hajókon és amerikaiak számára berendezett más nemzetiségű hajókon is, abból a fölfogásból indulnak ki, hogy minden utas a „milliárdos” osztályhoz tartozik. A konyha ugyanis olyan, mintha csak azok számára főznének. A rendkívüli pompával és fényvel terített asztalon a napi három főétkezés alkalmával az utazás egész tartama alatt a legnagyobb gonddal megválasztott ételek gazdag sorozatát tálalták föl. Amit nagyon vagyonos inyencek kigondolhatnak és drága pénzen megvásárolhatnak, azt minden nap megtaláltuk az étlapon. Sőt, ami több: az asztalon. A kitűnő friss húsműmeken, meg a bálumlatra-méltó kaliforniai gyümölcsökön nem csodálkoztam, ámbar ugyanegy napon tiz-tizenkét-féle sültet találni az asztalon — még az utazás tizedik napján is — minden esetre nagyon elismerésméltó berendezés. De hogy honnan került elő napoként a friss teknősbéka-leves, a fél méter hosszú homár, a kiapadhatlan bőségekben felszolgált, páratlanul pompás friss vaj, meg tej-crème, a mogorónyi májusi retek, meg a frissen tépett fiatal zöld hagyma, azt sohasem tudtam kideríteni. Igaz, hogy nem igen kerestem a titok felderítését, hanem megelégedtem azzal, hogy nyitott ablak mellett pompásan átaludt éjszakák után nemcsak kitűnő étvágygyal, hanem valóságos „éhes vagyok” igen kellemes érzésével ültem napoként négyszer-ötször az ingerlően-csábítóan terített és megrakott asztalhoz.

Hygiénikus szempontból nem eléggé dicsérhető berendezés az amerikai meg az amerikai mintára berendezett japáni hajókon, hogy étkezések alkalmával szeszes italokat nem adnak az asztalra. Ezeket csak a hajó „Bar”-jában lehet kapni. Kártya sines az amerikai hajókon. Amint hogy a valamire való hajókon a kártyajáték egyáltalában ismeretlen időtöltés, vagy pénzszerezési mód.

Jóllehet Honolulu és Jokohama földrajzi fekvése között — Északra az Egyenlítő fölött — csak néhány fok a különbség, (Honolulu kerekén a 21. fokon fekszik, Jokohama a 25. fokon), a hajó útja nem egyenes vonalat, hanem lefelé nyílt görbületet ír le. Azaz kerülőt tesz, hogy időt és mérföldeket nyerjen. Amint ugyanis a hajó elhagyja Honolulu-t, nem tart egyenesen nyugotnak, hanem észak-nyugatnak, felmegy a 38. fok magasságáig, amely magaslaton egy-két napig folytatva az utat, csak akkor veszen déli irányt, hogy letérieren Jokohamába. Még érdekesebb görbületet írnak le azok a hajók, amelyek Vancouver-től Jokohamáig — vagy fordítva — megszakítás nélkül teszik meg a 14—16 napig tartó utat. Így például a Vancouverből — az 50. fokon fekvő kikötőből — kiinduló hajó felmegyen az 52—53. fokig, hogy aztán letérieren a Vancouver-nél 15 fokkal mélyebben fekvő Jokohamába. Gondolható, hogy ezt a látszólag óriási kerülőt a hajók sem a maguk, sem az utasok gyönyörűségére teszik. Főképen pedig nem az utóbbiak gyönyörűségére, mert ezeknek és főképen a tropikus vidékekről jövőeknek, ebből a geográfiai műveletből semmi más hasznuk nincs, mint hogy reneteg nagy náthát kapnak. Azok az utasok ugyanis, akik például az Indiákról, Dél-Kínából jönnek és minden megszokotató átmenet nélkül jutnak fel a hajóval az 52—53. szélességi fokig, amelyeken a magas Északon fekvő Aleuti-szigetekről lejövő hideg szél, meg hideg áramlás erősen érezhető, minden ruházatbeli óvintézkedés ellenére, erős meghűlésnek vannak kitéve.

De hát akkor miért mennek a hajók olyan magasra fel, ha ezáltal kerülőt tesznek és időt vesztenek? Azért, mert a kerülő csak látszólagos, idővesztés pedig nincs; ellenkezőleg: időben

Mire az én barátom észrevette, a „kellner“ már tudja isten merre forgolódott. Megeszi azközben a Rindfleisch, s várja pinczért.

Több oldalról hallja azközben, hogy Rindfleisch kiabálnak, mire a pinczér nyomban megfordul és odaszalad.

Ahá! — gondolja Szentpétery. Rögvest megtette. „Rindfleisch“-nak hívják ezt a fecskéfarkut. Megszóltom hát én is. És ordít:

— Rindfleisch! Rindfleisch!

Fél perc alatt előtte volt a h a r m a d i k rindfleisch.

Megette. Tartozott ezzel a német előtt a reputációjának. Hanem aztán többet nem kiabált. Épen elég volt a rindfleischből.

Mikor miskolci utcájukban megszálltak egy közbeneső állomáson, nem kaptak elegendő ágyat. Deputációjába küldték hát Szentpéteryt és Barthát (aki szabólegény volt eleinte és soványságát megtartotta) a jegyzőhöz, aki nagy műbarát hírében állott. A jegyző letilteti őket, papmorgóval kínálja és megkérdezi, hogy megy soruk?

Szentpétery fölsóhajt:

— Rosszul, spectabilis domine Notari, — azelőtt i l y e n e k voltunk ni, — s a maga domború embonpointjére mutat, — most pedig lesoványodtunk e n n y i r e l a ! — s reábök a Bartha czingár termetére.

Igy illusztrálta a mulat s a — jelent!

Gyárfásné, kedvelt vidéki komika, „A Mamá“-ban bucsuzott el a közönségtől. Az údvölzölő küldöttség szavaira nagy szerényen azt válaszolta: „Tekintetes és nagyságos uraim! Az én pályám véget ért, én m a m a csak — v o l t a m !“ Egy fiatal pályatársnője megjegyezte magának ezt a jutalomjátéki frázist s mikor Érsemlyénben az Orleánsi Szűzet vette jutalomjátékul, a nagy taposokra s öszirózsa-koszorúra nagy hajlongások közepette könnyezve csak ennyit mond:

— Ah, uraim, én az Orleánsi Szűz — csak voltam!

Gyárfásné volt az, aki mindig harmincz esztendőseknek mondta magát s mikor vissza akart vonulni a színpadtól, egyszerre azt panaszkolta, hogy ő h a t v a n esztendősek. Azt mondja rá Benkő:

— Te, Rozália, te az életben is pikétet játszol?

— Már hogy játszanám?

— No mert hogy a harmincz után nálad mindjárt a h a t v a n következnek! . . .

Egyikben a budai kasszánál Szentpétery ült, bé lévén rekedve s megbetegedvén a kasszéros. Jutalomjáték volt, már hogy kié vagy kiké? Ha jól tudom: a karszemélyzeté, s előadás végén nagy öszeszámolás volt. Egy forint és negyvenhét krajczár nem „stimmelt“. Nem volt rá „utalvány“.

A károsultak Zsiga bácsi lakására küldik a számadást, kérvén, hogy „igazolja mellékletekkel a tételt!“ Szentpétery dühbe jön s azt írja a papircsomóra:

— Aki nem hiszi, hogy helyes: s z a m á r ! Ezt aláhuzta kétszer.

A károsultak Döbrentei elé viszik a panaszt. Döbrentei átnézi a számadást, elolvassa a Zsiga bácsi margóját s nagy pápaszeme mögül a színészekre sandít:

— Hát, é n e l h i s z e m , uraim. D e ő n ö k ? . . . Nem is keresték tovább.

Zsiga bácsi nevezetes volt a szuró megjegyzéseiről s akit egyszer látott vagy hallott, — azt örök időken át el tudta produkálni. Anekdotákai elbeszélni senki sem tudott jobban mint ő. Mondásait napokig kacagták. Egyszer Gyárfásné, — meglehetősen hárpia a társulatnál, a debreczeni nagy torony alatt, — melyről a tüzeket szokták jelezni, azt a meggondolatlan kivánságát hangoztatta, hogy ő szeretne arra felmászni.

Szentpétery ad egy garast a toronyőrnek, hogy vezetné fel a mámit. Amint elindul, odajön hozzá Balogh.

- Mit csinálz itt, Zsiga?
- Gyerekes multságba fáradozom,
- Nos? . . .
- S á r k á n y t ereszték föl!

Heiniss volt az első operai előadások karmestere, akivel régi színészeink sokat élvelőttek. Nem jól tudott szegény magyarul, amellet mindig kellemetlenkedett nekik a hegedűjével, a fülükbe fűrészelvén a hangokat. Az operakórus mégis gyalázatosan ment.

Panaszkodik Szentpéterynek, hogy a kórus mindig „előre szalad“.

— Hallottam tegnap is, — mondja Zsigmond bácsi, — a kar vagy huszonnyolcz taktussal előbbre volt, mint a zene, — te ugyancsak utánia iramodtál a zenekaral, már c s a k t i z t a k t u s v o l t k ö z t e t e k , annyira beérted, de akkor lement a függöny és te, szegény n e m é r h e t e d u t ó l !

Volt a társulatnak egy iszákos basszistája, akin sokszor megessé, hogy a föllépése vált lehetlenné. Elázott. Ezért vigyáztak rá a társaság többi tagjai, ha valami jelesebb énekes darab volt kintüve, nehogy elmaradjon az előadás. Egy ilyen napon ebédre voltak hivatalosak a basszistával együtt, aki az asztalnál szorgalmasan ivott. Egyik főtiszt a másik után mondták rá, mire ő lelkiismeretesen fenéig ürítette a ráköszöntött poharat. Közben esteledett, gyertyát gyújtottak.

A komponisták most már féltették társukat s Szentpéteryt, aki mellette ült, azt sugta a fülébe, hogy ne igya ki a ráköszöntött poharat, hanem öntse az asztal alá. Majd ő módját ejti, hogy lehessen.

S a következő köszöntőnél, mintegy véletlenül, elfújja a gyertyát.

— Öntsed, Mátyás, öntsed! sugja neki. De mire meggyújtják a gyertyát, kisül, hogy a poharat fenéig itta.

— Mért nem fogadtál szót? sziszegi Zsiga bácsi.

— Nem lehet, Meglátják.

— De hiszen sötét volt?

— Látja a jó Isten! felel a lelkiismeretes basszus.

Szentpétery lelkiismeretes rendező is volt, s minden új darab berendezése alkalmával a játszóknak valóságos előadásokat tartott a darabról, a korról, amelyben az játszik, a személyekről, különösen, ha azok történelmiak voltak. Nagy olvasottsága volt az öregnek s gyűlölte a tudatlan színészt. Azért tanított olyan lelkiismeretesen. Tanításának azonban nem mindig volt meg a kívánt sikere. Egy ilyen sikertelen esetet mondok el befejezéstül.

Egy spanyol tárgyú tragédiára készültek. Nagy előadást tartott Zsigmond ur, mindenki áhitattal hallgatta, különösen egy fiatal ember, akinek csak pár szava volt. Valami udvari embert játszott, aki csak annyit mond, hogy

— Isten veled, Madrid!

Egy óra hosszat tartó rendezői magaráza után Szentpétery fáradtan leül. No, most már mehel!

Megindítja a próbát. Az első szó benne a fiatal figyelmes hallgatóé:

Kiáll a pikétre s elkezdti:

— Isten veled . . . — azzal megakad.

— No, no, ecsém, csak semmi tréma. Gondoljon a magyaráztomra. Kezdie újra!

Ujra elkezd, az „Isten veled“ után megint megáll, nem mondja azt, hogy „Madrid!“

— No, mi a ménkü ütött magához? Mért nem mondja tovább?

— Hát megkövetem, h o l a z a M a d r i d ? á l l j o n i d e , másképen nem mondhatom neki, hogy „Isten veled!“

Zsiga bácsi sokáig nem magarázott aztán semmit!

Az öregek.

Írta: Alphonse Daudet.

— Talán levél, Azan apó?

— Igen, uram . . . Párisból.

Egész büszke volt rá, hogy Párisból jött, a derék Azan apó . . . Én azonban nem. Valami azt sugta, hogy ez a párisi, aki ily kora reggel egyenesen a Jean Jacques-utcából reptelt asztalomra, el fogja rontani egész napomat. Nem is csalódtam ebben; tessék csak olvasni:

„Arra kérlek, kedves barátom, tégny nekem egy szívességet. Be fogod zárni egy napra a malmodat és azonnal elmegy Eyguieresbe . . . Eyguieres egy nagy falu, alig három vagy négy mértföldnyire a lakóhelyedtől — csak egy kis séta. Megérkezővén oda, kérdeznél fogod, hogy merre van az árvaház. Mellette alacsony házikó áll szürke ablakredőkkel, a ház mögött kicsinyke kert. Kopogtatás nélkül belépsz — az ajtó mindig nyitva van — s a küszöbön megállva, hangosan így kiáltasz fel: „Jónapot, derék emberek! Én a Maurice barátja vagyok . . .“ Azután látni fogod, hogy két öreg — ah, mily öregek, túlóregek! — mély támlásszékből kitárja feléd a karját s te meg fogod őket ölelni helyetted, forrón, szeretettel, mintha a tied volnának. Azután csevegni fogtok; ők rólam fognak beszélni, semmi másról, csak rólam; ezerféle bolondságot fognak mondani, amit te nevetés nélkül meghallgatsz . . . Te nem fogsz nevetni, ugy-e bár? . . . Ezek a nagyszüleim, két lény, akit szívem mélyéből szeretek s kiket tíz év óta nem láttam . . . Tíz év, az sok idő! De mit akarsz? engem Páris fogva tart itt, őket magas koruk . . . Szegények oly öregek, hogy ha hozzám utaznának, utközben bizonyára eltörnének . . . Szerencsére éppen odalenn vagy, kedves molnárom s ha téged ölelhetnek szegények, azt fogják hinni, hogy engem ölelnek . . . Én sokat beszéltem nekik kettőnkéről s arról a meleg barátságáról, mely bennünket . . .“

Az ördög vigye a barátságot! Épp ma reggel gyönyörű volt az idő, de cseppet sem alkalmas arra, hogy az ember az országutat rójja. Kissé sok volt a mistral és a napsugár; igazi, forró provencai nap. Mikor ez az átkozott levél megérkezett, én már kiválasztottam volt menedék-helyemet két szikla közt s arról ábrándoztam, hogy ott iszom majd a napfényt, mint a gyík s egész nap hallgatom a fenyek sutogását . . . Végre mit volt mit tenni? Káromkodva bezártam a malmot s a kulcsot elrejtettem a macskalyukban. Fogtam a botomat meg a pipámat és elindultam.

Két óra felém érkeztem Eyguieresbe. A falu néptelen volt; mindenki a mezőn. Az udvarok szilfáin, melyek egész fehérek voltak a portól, pokoli zajt csaptak a kaboczák. A község háza előtt ott állt ugyan egy szamár és napfürdőt vitt s a templom szökőkútján egy farka galamb pihent, de senkisem volt, aki megmondhatta volna, hogy merre van az árvaház. Szerencsére észrevettem egy vén boszorkányt, aki lakása küszöbén ült és főtt. Megmondtam neki, hogy mit keresek s mert a boszorkány igen hatalmas volt, éppen csak orsóját kellett felemelnie és az árvák zárójára mintegy varázsütésre megjelent előttem . . . Barátságosan, sötét épület volt s bejárata felett egy csucsivben büszkén mutatgatta a vörös homokkőből faragott keresztet, alatta csonka latin felírás. A zárda mellett egészen kicsiny házikó állt. Szürke ablakredők, mögötte kert . . . Rögtön felismertem és kopogtatás nélkül beléptem.

Sohasem fogom elfelejteni azt a hosszú, hűvös és csendes folyosót, a rózsaszínre festett falat, a kertét, melynek virággyvai bekandikáltak, a régi képeket és fakó hegedűket, melyek a falon függtek. A folyosó végén, balról, nyitott ajtón keresztül egy nagy óra kettyegése hallatszott.

Óvatosan az ajtóhoz léptem és betekinttem.

A kis szoba félhomályában egy rózsás arcú, a keze ujjáig ráncos agastyán aludt egy nagy karosszék mélyén, nyitott szájával és kezét térdén nyugtatva. Lábainál egy kis leány ült egészen kékbe öltözve — nagy gallér és kicsiny feikötő az árvaleányok egyenruhája — és olvasta szent Irén életét egy nála jóval nagyobb könyvből. Ennek a csodatörténetnek a hatása meglátszott az egész házon. Az agastyán a karosszékekben aludt,

a legyenek a mennyezeten, a kanárik kalitkájukban, odalenn az ablak alatt. A nagy óra egyhangúan ketygett: tik-tak, tik-tak. Az egész szobában nem volt más élet, mint egy napsugárbanda, mely a redők résein át fehéren beszívargott s melynek közepette szikrázó csillámok mikroszkopikus táncot jártak... Az általános szender közepén a gyermek nagy komolyan folytatta olvasmányát: Er... re... két... o... roz... lán... ug... rott... rá... és... el... nyel... te... őt...

Ebben a pillanatban léptem a szobába. Ha szent Irén oroszánjai ugrottak volna be, nem tudtak volna előidézni nagyobb rémületet! A kicsike felkiáltott, a nagy könyv a földre esett, a kanárik, a legyek felébredtek, az óra ütni kezdett, az aggastyán révedező tekintettel felriadt, magam pedig kissé zavartan megálltam a küszöbön és hangosan kiáltottam:

— Jónapot, derék emberek! Én Maurice barátia vagyok.

Oh! ha láttatok volna a szegény öreget, ha láttatok volna, amint tárt karokkal felém tipegett, megölelt, megszorította a kezemet s zavarában fel-alá járt a szobában, miközben egyre ezt hajtogatta:

— Én Istenem! Én Istenem!
Arcának valamennyi ráncza nevetett. Kipirulva hebegte:

— Ah, uram! ... ah, uram!
Azután hátrafordult és nagyot kiáltott:

— Anyóka!

Ajtónyílás, majd egéreltek tipegése hallatszott a folyosón... ez volt Anyóka. Sohasem láttam bájosabb látványt, mint ezt a kis öregasszonyt tojásalaku főkötőjében, karmelita ruhájában és himzett zsebkendőjével, amelyet kezében tartott, hogy engem a régi divat szerint üdvözöljön. Megható dolog! A két aggastyán hasonlóított egymáshoz. Kévéssel több gömbölyűséggel s a sárga főkötővel a férfi maga is Anyókanak nevezhette volna magát. Talán, hogy az igazi Anyóka többet sirt életében, mert még ránczosabb volt, mint a másik. Mellette is volt egy kis árvalánykék gallérban — kicsiny testő, mely sohasem tágitott oldala mellől. Valami megindító volt látni ezt a két öreget, gyámolítva árva gyermekektől.

Mikor anyóka belépett, bókolni akart, de az aggastyán egyetlen szava kettévágta a bókot:

— Ez a Maurice barátia...
Most az asszony volt az, aki remegni kezdett, aki sirt, aki leejtette a kendőjét, aki elpirult, még jobban, mint előbb a férfi... Ezek az öregek! Egyetlen csepp vér van csak ereikben s azt is arczukba kergeti a legkisebb felindulás...
— Gyorsan, gyorsan egy szék... szólt az öregasszony a kicsikéhez.

— Nyisd ki a redőket! ... szólt oda az aggastyán az övének.

Aztán egyik kezemet megfogta az egyik, a másikat a másik s tipegve odavonaszolt az ablakhoz, hogy jobban megnézhessek. A két karosszék egymás mellé tolták, én kettejük közé ültem egy nádszékre, a két kicsiny kék odaállt mögém s a kihallgatás megkezdődött.

— Hogyan megy a sora? Mit művel? Miért nem jön? Meg van elégedve a sorsával?

— És patati, patata! Így ment ez órákon keresztül.

Én legjobb tudomásom szerint feletem a kérdésekre, elmondtam mindazt, amit barátomról tudtam, vakmerően füllenttem azt, amit nem tudtam s különösen óvakodtam bevallani, hogy bizony sohasem figyeltem meg, hogy ablakai jól záródnak-e, vagy szobája tapétájának a színe milyen.

— A szobája tapétájának a színe? ... Kék, asszonyom, égszínkék halványpiros virágokkal.

— Csakugyan? — kérdezte meghatva a szegény öregasszony; azután tériéhez fordulva hozzátette: milyen jó fiu!

— Oh igen, nagyon jó fiu! — kiáltott fel nagy lelkesedéssel a másik.

És az egész idő alatt, amíg beszéltem, volt nagy feibólógatás, finom kis kaczagások, a szemek felvillanása, figyelmes arcvonások, míg nem egyszer csak az aggastyán hozzám hajolt és így szólt:

— Beszéli hangosabban... a feleségem kissé nagyot hall.

Az asszony is megszólalt:

— Kissé hangosabban, ha szabad kérem... az uram nem hall a legjobban...

Nos tehát, felemeltem a hangomat, mit mind a ketten mosolylyal köszöntek meg. És ezekben a felém hajló mosolygó, hervadt arczokban, melyek szemem mélyén az ő Maurice unokájuk arczát kutatták, magam meghatva véltem felismerni, bár kissé hervadtan, elfátyolozva, elmosódva a barátom arczát, mintha úgy távolról, sűrű ködön át mosolyogna rám.

Egyszerre az aggastyán hirtelen odafordult az asszonyhoz:

— Azt hiszem, Anyóka, hogy talán még nem reggelizett!

— Én Anyóka meghökkenve emelte karjait ég felé:

— Még nem reggelizett! ... Nagy Isten!

Azt hittem, Maurice-ról van szó és siettem őket megnyugtani, hogy a derék fiu sohasem reggelizik a déli óránál később. De nem ő róla volt szó, hanem rólam, s látni kellett volna azt az előkészületet, mikor bevallottam, hogy csakugyan még éhgyomorral vagyok.

— Gyorsan egy terítéket, kicsiny kékek! Az asztalt ide a szoba közepére, a vasárnapi asztalterítőt, a virágos tányérokat! És ne vihogjunk annyit, ha tetszik! És siessünk kissé...

Azt hiszem, eléggé siettek. Még nem törött el több tányér, mint három s a reggeli már fel volt találva.

— Jó kis reggeli! — szólt hozzám Anyóka, mikor asztalhoz vezetett. Csak az a kár, hogy ön egymagában lesz... Mi többiek, mi már reggeliztünk.

Ezek a szegény öregek, ahányszor csak megkínáljuk őket, mindannyiszor már jóllaktak. Az Anyóka jó kis reggelije, az ez volt: két ujjnyi tej, datolya és egy barquette, valami olyasféle, mint a forgácsfánk, s amiből ő és kanáriaiak nyolcz napig éltek... S tessék elgondolni, hogy mindezzel magamnak kellett megbirkózni! ... Aztán minő méltatlankodás keletkezett az asztal körül! Hogy suttoztak a kis kékek, hogy lökdösték egymást könyökükkel, s odalenn, kalitkájuk mélyén, hogy csipogtak a kanárik, mintha így szóltak volna egymáshoz: Oh, nézd csak ezt az urat; megesi az egész barquettet!

Valóban megettem az egészét, még pedig anélkül, hogy észrevettem volna, annyira lekötötte a figyelmemet ez a világos és békés szoba, melyben mintha rég letűnt korok illata terjengett volna... Volt ott különösen két kicsi ágy, melyről alig tudtam levenni a szememet. Alig voltak nagyobbak, mint két böcső s elképzelttem őket reggeli időben, kora hajnalban, amikor még a nagy, rojtos függöny borul följük. Az óra hármat üt. Ez az az óra, amelyben minden aggastyán fel szokott ébredni.

— Alszol, Anyóka?
— Nem barátom.

— Nemde, Maurice derék egy fiu?

— Oh igen, derék egy fiu!

S ezt a képet semmi más nem idézte fel bennem, mint az öregek két kicsiny ágya, mely ott állt szorosán egymás mellett.

Ezalatt retentő dráma folyt le a szoba másik végén, az ebédlő-székény előtt. Arról volt szó, hogy lehozzanak ennek tetejéről egy befőtt üveget — cseresznyék pálinkában — melynek megnyitását Maurice tíz év óta várta s melyet a kedvemért akartak felbontani. Anyóka kérései ellenére az aggastyán maga ment a cseresznyéért s felállva egy székre, feleségének nagy rémületére megkísérelte elérni az üveget... Tessék elképzelni a képet: az aggastyán, aki reszkette ágaskodik, a két kicsiny kék, amint görcsösen bekapaszkodik a székbe, mögöttük Anyóka, lihegve kitérve karjait s mindezen könnyű bergamote-illat, mely a székény nyitott fiókjaiból áradt ki, ahol szép sorjában látszottak a nagy piros vászonvégek... Ennivaló volt!

Vége nagy erőfeszítések után lekerült a székény tetejéről a nevezetes üveg s vele együtt egy vén csésze vert ezüstből, a Maurice gyermekkori csészéje. A csészét színültig megtöltötték számomra cseresznyével. Ah! Maurice annyira szerette a befőtt cseresznyét! S miközben valamennyien engem szolgáltak ki, az aggastyán egy inyencz szemhunyorításával sugta a fülembe:

— Ön boldog lehet, hogy ehetik belőlük! A feleségem főzte be... Majd meglátja, hogy milyen jók!

Az ördögbe is! A felesége főzte be, igaz, de elfelejtett cukrot beletenni, Mit akarnak önök?

Az ember szórakozottá lesz aggastyánban. Kegyetlenül savanyuak voltak az ön cseresznyéi, szegény Anyóka! De ez nem akadályozott meg abban, hogy szemhunyorgatás nélküli fenékig ki ne írítsem a csészét.

A távozás ideje elérkezvén, felemelkedtem, hogy bucsut vegyek házigazdáimtól. Marasztaltak ugyan, hogy csevegjek velük derék unokájukról, ám a nap alkonyatra hajlott, a malom megszese volt, utra kellett kelni.

Az aggastyán velem együtt kelt fel a székről.

— Anyóka, a felöltömet! ... Elkisérem a piaczig.

Bizonyos, hogy magában Anyóka úgy vélekedett, hogy az idő kissé hívős ehhez, ám ebből mitsem árult el. Hanem amikor felsegítette az örege a kabátot — szép dohánybarna kabát volt gyöngyházgombokkal — az ennivaló teremtes édesdeden így szólt az aggastyánhoz:

— Ugyebár nem fogsz nagyon későn hazajönni?

— Na, na... nem tudom... talán...

Azután nevetve egymásra néztek, a kicsiny kékek azon nevettek, hogy nevetni látják őket s kalitkájukban a kanárik is nevettek a maguk módja szerint... Szó köztünk maradjon, én azt hiszem, valamennyinek kissé fejébe szállt a cseresznyeillat.

Szürrülni kezdett, mikor elindultunk, a nagypapa és én. A kicsiny kék távolról követett bennünket, hogy azután hazavezesse az öreget; ám ez nem látta s egészen büszke volt, hogy kar-karban haladhat velem, mint egy férfi. Anyóka ragyogó arccal a kapuban állt s egyre bőlogatott a fejével, mintha mondani akarná:

— Lám, lám, az én szegény férjem! ... milyen fiatalosan ki tud még lépni.

Roletta kisasszony.

Irta: Somlyó Zoltán.

I.

A Lila-Cabaret tulajdonképpen nem volt egyéb, mint közönséges, konzervatív jellegű orfeum, a Zöld-Orfeum ellenben valóságos, hypermodern, finomult tónusú sziporka-cabaret. A cabaret-et egyszerűen azért kereszteltek el orfeumra, hogy a közönség ne csupán kívülről vegyen róla tudomást, az orfeumot pedig csak a közönség túlfinomult igényeinek kielégítése céljából nevezték cabaret-nek. Megesett, hogy a Lila-Cabaret egy művésze gondolt egyet és elszerződött a Zöld-Orfeumhoz, ahol a mindenható közönség nagyilekűen állapította meg róla, hogy bizony itt kellett volna kezdenie eredetileg, mert nem cabaret-ba való dolgokat produkál: de egyszerűen káprázatos orfeumtünemény. A Zöld-Orfeum divája pedig, amikor a fellépti díjait nem akarták emelni és a Lila-Cabarethez pártolt át, valóságos ünnepegekben részesült ott: azt mondták rá, hogy az a valódi cabaret, amit ő csinál; az isten is ideteremtette.

Lehetetlenség megállapítani, hogy melyik műintézet melyik tagja, az interpretálás művészetének melyik mesgyéjén, illetve melyik pódiumán telet meg inkább a követelményeknek; egy bizonyos, hogy egy a műintézeteknek, mint a bennük fellépő művészeknek és művésznőknek volt egy közös karakterisztikája: egvenrangúak voltak...

A világosság két tanyáján, ahol pillanatnyi hatások uralták a pódiumot és a nézőteret, nagy gondot okozott a tagoknak a repertoár összetételése. Minden egyes művész, vagy művésznő köteles volt az általa előadandó számoknak a szövegét s a zenéjét saját költségén beszerezni. S ez a körülmény nagy gondot okozott. A legtöbbjének ugyanis sejtelve sem volt az irodalmi nívóról s így akárhányszor megtörtént, hogy az amazon-testalkatu Laczkó Rózsai, aki magára bolondította a Lila-Cabaret összes mágnásait, megkönyörülve egy-egy gyanus színű gallérra boruló, bozontos hajáradat tulajdonosán, megvett tőle örök-áron egy kuplét s amikor az igazgatónak csak úgy újságolás céljából megmutatta a holnapi műsor e kimagasló pontját, az éktelen szitokban tört ki és kidobással fenyegette meg a szép énekesnőt, ha azt a kuplét előadni merészelné.

Így aztán nem csoda, ha a két kis színház foyerjét délelőttönként úgy ellepték a költők, az írók és kuplégártó sakálok, mint a híres-neves orvostudó-

sok az egyszeri halálos beteg királykisasszony király-
apjának a kacsalábon forgó gyémántpalotáját.

II.

Laczkó Rózi reggel kilenczkor már ott volt a Lila-Cabaret előtti kis téren; egy padon ült, habfehér ruhában, széles, lendületes stílű szalmakalapján friss, piros, tágkelyhű pipacsokkal, amelyek egy kisit vörösszínű reflexeket imbolygattak a kékes-fekete hajára, meg az arczára. A tér, mesterséges agyafurtt pesti rondószertű díszítéseivel a délelőtti sűrű élet diszharmonikus etűdjeiben ringatózó. Tavasz, csapongó pilleszállósástól remegtek meg a mesterséges, messziről való platánbokrok és a nagyszemű, pirosajku leány nagyszerűnek találta most ezt a tavaszi délelőtti. Szeretett nagyon itt tölteni néhány negyedórát, amíg a próbát ott benn a színházban megkezdte a sovány zongorista. Mindennap korán itt volt már a téren, de mindig utolsónak ment be a próbára.

A tér lassan benépesedett. Jöttek nagyhaju, szemtelen képű fiatal fiúk, széles, mélyen uszkáló nyakkendővel és tolatkodó pajzánsággal köszöntöttek őt, meg a többi énekes leányokat.

Rózi valójában jól megértette ennek az életnek a konvencióját; tul volt már azon, hogy megütődje, ha olyan valaki is telepedett melléje, akire nem volt kíváncsi. De ma, most ez egyszer sehogy se tudta magát beleröszakolni a megszokott indolenciájába; egy kicsit erőt vett rajta a lelki rabszolgaság tudatának a szuggesztíója és éppen ezért el nem titkolható, nagy örömmel fogadta a kis, szőke patikust, aki komoly arccsal, csöndesen közeledett feléje. Ez a kis patikus volt az ő jó anyyala. Még fiatal korából ismerte, mikor az apja pálinkás butikjában kurta ruhájában mérte a törkölyt a munkások elé és a szelid nézésű fiu azóta mindig egyformán epekedett egy szaváért, egy csókjáért, de sohase szólt neki erről. Mert a kis patikus olyan, de olyan szelid nézésű fiu volt.

A pipacos kalapu Rózi azzal fogadta őt, hogy nagy panaszkodásokban kiöntötte előtte szívének sok-sok szomorúságát. Elmondta, hogy a jövő héten műsorváltozás lesz. Mindenki szerzett már magának erre az alkalomra szenzációs, nagy dolgokat, elsőrangú számokat, csak ő nem tud szert tenni egyre sem. Megmondta, csak úgy négy szem közt, hogy a sánta, öreg lovag Fichtenbaumot is megkérte már, aki minden este eljár a New-Yorkba, az irók közé, és mindennap egy félórára hozzá, a szép nagy éves lakásba, (amelyről mindenki tudta, hogy ő tartja a lányt), hogy szerezzen neki; de hiába minden, az ő részére senkise tud valami beváltót, hozzá méltó, szép, elsőkelő, erős nivőju műsor számot.

A keleti motivumokkal teleszótt arcú lány szép, piros szája már a síráshoz állott, amikor ottbenn a sovány zongorista rácsapkodott a billentyűkre s megkezdődött a próba. A lány egy utolsót nyújtózkodott, gömbölyű, husos kezikéjét végigsimogatta a habfehér fodrokon és készült bemenni.

A patikus nagyon ügyetlen volt ahhoz, hogy most tudtára adja neki, mennyire a pokolba kívánja a zongoristát, a próbát, meg mindent, csak állt, hosszu, nagyon hosszu kezét idomlatlanul lógatva le kétoldalt. Még akkor is ott lóbálta, amikor Laczkó Rózi már régen énekelt ottbenn valami rossz, csapnivaló sanszönt és összeveszett a zongoristával, mert az meggyorsította a tempót. Hja, mert a kis patikus olyan, de olyan szelid nézésű fiu volt.

III.

A keleti motivumokkal teleszótt arcú lány még az ágyában nyújtózkodott, amikor levele érkezett. A boríték írása egészen ismeretlen volt. Álmosan, minden érdeklődés nélkül dugta be ápolat körmű, rózsaszín ujját a boríték ragasztékán és amikor felbontotta a levelet és megnézte az aláírást: felült és már kevésbé álmos hangon motyogta: a patikus?!

A patikus levele pedig hangzott a következőképpen:

„Hiszen az még nem olyan borzasztó dolog, hogy tegnap majdnem sírni láttam magat. De az én szerelmes lelkemet mélyen érintette ez. Ha én író volnék, csak a Maga büszke, boldog írója lennék. Irnék Magának olyanokat, hogy bámulna a világ. És Maga énekelne és akkor, talán Maga is szeretne engem.”

A végén pedig leírja, hogy az ő egész álmodása mostanában egy kopott, zöld roletta, amelyet busan lenget a szellő s amelyhez annyi sóhaja száll, ilyenképpen:

„Roletta, gördülj, drága rolettácska!
Roletta, gördülj föl, a szívem ég...
A boldogságból egy picit mutass csak,
S, roletta, nekem ennyi is elég —
Roletta, nekem ennyi is elég...”

Rózi a sóhajt kétszer elolvasta, mert csiklandozta egy kicsit az inyét, de aztán csak ennyit mondott:

— Ni-ni, a kis patikus! ..

És azzal öltözködni kezdett, hogy próbára menjen.

IV.

Délután eljött a sánta, öreg lovag Fichtenbaum. Hozott magával egész csomó kéziratot, rossz, döcögős versbe rótt, elnyítt gondolatokat. Egyik se kellett a leánynak. Durczásan dobta magát a dívánra és a dactól szinte összevonaglott a sárga selyempingyola alatt a teste. A vén lovag mérgesen dünyögte a fogai között, hogy az embernek öregségére még a kabaret-irodalom gyártásához is értenie kellene, hogy egy ilyen kis fekete komédiánót kitarthasson. Amikor aztán látta, hogy sehogyse tudja kiengesztelni, odatérdelt melléje a parketre és úgy cirógatta a szétrébbető, aczélos haját.

Ekkor, mintha csak valami rejtett, szinpadi korfina bomlott volna szét, az ajtót eltakaró nehéz függöny befordult és ott állott a patikus a díván előtt. Valahogy elhozta a szive, fiatalos álomlátással, gerjedelmes, nyughatatlan vágyaival. Egy pillanatig még ott látta térdelni a vén emberoncot a lány haja előtt, de aztán a másik pillanatban már felszökött a daczos nő és pillanatig tartó homlokkránczolás után barátságos mosolylyal fogadta a megszeppent legényt. Rögtön be is mutatta az öregnek és öntudatos pózolóással adta tudtára, hogy ez a fiatal ember író és most hozta meg a rendelt énekszámot.

A vén ember a térdeléstől poros nadrágit simította végig előbb térdben, aztán idegenkedő arczkifejezéssel bámulta meg az „író”. Egyszerre hidegnek érezte a levegőt; kalapja és botja után nyult, aztán egyet gondolt, belenyult a nadrágszabába és egy csomó pénzt nyomott a szelidnézésű, gyávamodoru patikus remegő kezébe. Aztán kisántított, lent beleült a gummikerekeibe és elhajatott.

A patikus így magára maradván a leánynyal, még sokkal bárgyubb lett, mint azelőtt. Roppant idegességében azt se tudta, hogyan álljon, mihez kezdjen? Rózi, a zavarát látva, hunczút kacagással tette figyelmessé a rolettára, amely nincs felgördítve ugyan és mégis belülről sóhajtozhatik most hozzá. De nem használt ez a bátorítás se. A szőke patikus nagy utálatot érzett a lelkében. Néhány perc mulva már ott botorkált a lépcsőkön, hülyén, mint akit taglóítás ért nyakszirtin.

V.

... A keleti motivumokkal teleszótt arcú lány még az ágyában nyújtózkodott amikor levele érkezett. A boríték írása már nem volt ismeretlen. Félálmosan, de nagy érdeklődéssel dugta be ápolat körmű, rózsaszín ujját a boríték ragasztékán és amikor felbontotta a levelet és megnézte az aláírást: felült és vöröspiros arcán megrezzentek az orrezipái, ahogy rebegette: a patikus, megint a patikus! ..

A patikus második levele pedig csak a következő néhány sorból állott:

„... Maradj, maradj, te kopott, zöld roletta!
Ne gördülj fel, a szívem már nem ég...
A boldogságból már eleget láttam —
Roletta, nekem ennyi is elég —
Roletta, nekem ennyi is elég...”

Laczkó Rózi, mint a Lila-Cabaret első művésznője, praktikus eszű nő volt. Ami abból is kitűnik, hogy a szőke patikus Roletta-sóhaját énekelte el az új műsor keretében és osztatlan tapsot, nagy-nagy elismerést kapott. Azontul csak Roletta kisasszonynak nevezték s mint ilyen, az összes színű cabaret-ek és orfeumoktól elsőrangú meghívásokat kapott.

Igy lett a szelid nézésű, szőke patikusból író, Laczkó Rózsi pedig Roletta kisasszony,

A pezsgőgyártás mai állásáról.

Ha a magyar pezsgőgyártás jelelegi viszonyait akarjuk méltatni, okvetlenül vissza kell kissé pillantanunk arra az időre, midőn hazánkban alig ismerték a jó magyar pezsgőt és igaz ur csak francia pezsgőt rendelt nyilvános helyeken, klubban és családja részére.

Nincs nehezebb feladat, mint a közönség megszokott ízlésével egy új élvezeti cikket megismertetni és őt ennek fogyasztására bírni, még nehezebb pedig az új gyártmányt népszerűsíteni és annyira megkedveltetni, hogy kiszorítsa a publikum kinevezett kedvenceit.

A magyar pezsgőipar hosszú éveken keresztül kénytelen volt elítéletekkel és ellenszenves fogadtatással megküzdni, ámde a magyar borokból francia módszer szerint készített pezsgők, amelyek minőség tekintetében sikeresen állották ki a versenyt, lehetővé tették, hogy hazai pezsgőnk megkezdhesse hódító körutját saját országunkban és versenyre kelve itthon a francia borokkal, külföldön is híveket szerezen a híres magyar pezsgőgyártmányoknak. Mert ma már kérdés nélkül és büszkén állíthatjuk, hogy minőség tekintetében a magyar pezsgő bátran felveheti a versenyt a francia produktumokkal és ennek köszönheti iparunk, hogy ma már a külföldön is éppen úgy ismerik jó hírű hazai pezsgőinket, mint nálunk idehaza. Így például a Törley-gyárnak „Talisman” jelzésű pezsgője az egész magyar pezsgőiparnak talizmánja lett és annak osztatlan elismeréssel adóznak, nemcsak az országban, de annak határain kívül messze tengereken túl is.

Nemes törekvés, kitaró szorgalom, mély körültekintés és alapos szaktudás kellett ahhoz, hogy az első évek küzdelmeiben legyőzhette a magyar pezsgőipar fejlődésének azon akadályait, melyeket a viszonyok eléje gördítettek. Hazai gyárosaink erőmefeszítéssel végrehajtott munkájának köszönhetjük ezen kiváló iparunk mai helyzetét és magas fokú fejlődését. Látni lehetett, hogy a magyar pezsgőgyártás évről-évre emelkedett és míg a múlt évtizedekben millió és millió korona értékű francia pezsgő jött be évenként Magyarországra, addig a behozatal az utolsó évtizedben a Statisztikai Hivatal kimutatásai szerint jeletékenyen csökkent. Ezen tények fényesen dokumentálják, hogy hazai gyárosaink sikeresen küzdöttek a még csak nemrégiben annyira favorizált francia pezsgők inváziója ellen.

Mint azonban minden terméket, amely a közforgalomnak van szánva, hamisítanak, úgy imitálják és hamisítják hazánkban pezsgőborainkat is és pedig igen nagy mennyiségben nemcsak saját iparunk kárára, hanem a fogyasztó publikum egészségének és zsebének rovására is. A nagy közönség nem is tudja felfogni, hogy a legmélyebb titokban mily furfanggal dolgoznak azok a lelketlen hamisítók, akik mesterséges szénsavval impregnált ugynevezett „habzóbor” hoznak forgalomba pezsgő gyanánt és ennek neve alatt, mely kotyvalék soha semmiféle nexusba nem hozható a francia módszer szerint készített valódi pezsgővel. Ezen hamisítványokat rendszerint a legjobb magyar gyártmányok nevei alatt, hű utánzatu címkekkel ellátva, vagy pedig hangzatos, de leg-többnyire nem létező idegen czégek neve alatt csempézik be a forgalomba. A pezsgőboripar mai állásában a hamisítás az a rákbetegség, amely ellen a pezsgőgyárosok, de ezek közül is csak azok, akik nem bocsátanak forgalomba illuzió markákát, állást foglalnak és törekszenek megsemmisíteni azt a veszedelmes manipulációt, mely a valódi pezsgő hírnevét veszélylyel fenyegeti.

A magyar pezsgőipar mennyiség tekintetében még nem érte el gyártási fejlődése tetőpontját és mai állapotában még szüksége van erőgyűjtésre, hogy előbbre haladjon és az óriási verseny beállta következtében további felvirágozása meg ne gátolassék. A magyar közönség eddig is méltányolta az igaz, valódi, hamisítatlan magyar pezsgőt készítő ipar törekvéseit és remélhetőleg jövőben még fokozottabb mértékben fogja azt pártolni.

Szenté Imre.

Kapható mindenhol.

Kapható mindenhol.

W
I
K
U
S
T
A
T
R
A
T
E
S
C
J
E
S
K
O
L
O
A
L
E
G
J
O
B
B

Wikus

Játtra

Jej-

csokoládé

Gyár és raktár:
Budapest, Deák Ferencz-utca 17.

**BUDAPESTI
VÁROSI VILLAMOS
VASUT R.-T.**

**Budapest,
Kertész-utca 12.**

Szabad. Osztrák-Magyar Államvasut-Társaság
magyar bányái, hutái és uradalmainak

Sürgöncim: Resicanina. Igazgatósága Bpest, IV., Egyetem-u. 1.

Mezőgazdák

Mezőgazdák

különös figyelmébe!

küönös figyelmébe!

RESICZAI

EGYETEMES ACZÉLEKÉK.

TÖBBVASU EKÉK.

Eftörhetően fegyveracél ekéj. Panczélczei-kormány-
lemez. Porvédő kerékek. Magasított aczélekefejek. Aczél
gerendely. Csak kitémasztott nyeregkerettel bíró
taligát szállítunk. Továbbá különféle boronák, hengerek
és egyéb talajmivelő eszközök. Egyetemés répakapák.
Kiváló minőségű aczéltanyag saját vasgyárainkból.

Ekegyártás terén legelsőrangú magyar gyártmány,
mely a legjobb hiru gyártmányokkal egyenrangú.

Kérjünk árjegyzéket, mivel ez az összes talajmivelőgépeket terjedelmesen
ismerteti és egyáltalán a talaj megmunkálására terjedelmes, szakszerű és
minden gazdának értékes felvilágosításokat nyújt és díjmentesen küldetik.

Bpest. V. Gresham-palota (Mérleg-utcai oldalon)

TELEFON 81-08.

TELEFON 81-08.

főváros legmegbízhatóbb irodája

Osztályok:

HIRDETÉSEK

elhelyezése az összes bel és
külföldi lapok részére. Kö-
rültekintő szakavatott módon.
Hirdetéseket a lapokban fel-
ütiintett nettó tarifa alapján
számít. o o o o o

INGATLANOK

vételének, eladásának ga-
rancia melletti közvetítése
a legelőnyösebb feltétellel.
Bankkölcsönök szerzése. Par-
cellázások elvállalása stb.

BERENDEZÉS

Lakások, ipartelepek, irodák
stb. teljes felszerelése, úgy
hogy a lakó, illetve keres-
kedő első rangú izléssel,
praktikusan, teljesen beren-
dezett helyiséget vesz át.

**LAKASOK, BÉRHELYI-
SÉGEK KÖZVETITÉSE**

garancia mellett. A főváros
egyedüli vállalata, mely az
összes kiadó helyiségeket ke-
rületenkint állandóan nyil-
vántartja. o o o o o

**ÜZLETEK VÉTELE ÉS
ELADÁSA**

ingyenes közvetítés mellett.
Bármely üzletnek, ipartelep-
nek vevőt szerez. Bárkinek
bármily üzletet, ipartelep-
közvetítési díj nélkül meg-
szerez. o o o o o

ÁLLÁSKÖZVETITÉS

ingyen, minden jutalék nél-
kül, a legbiztosabb, legmeg-
bízhatóbb reális hirdetési
alapon. o o o o o

Aczélöntvényeket

dynamók az általános gépépítés, valamint minden
egyéb más célra, az öntvények felhasználásához
alkalmazkodó szilárdsági tulajdonságokkal kiváló
minőségben.

Kovácsolható lágyvas-

öntvényeket

minden célra, mint tömeggyártási arut a legjobb
minőségben, beküldött minták, vagy rajzok után,
rövid időn belül szállít az:

**Első Magyar Lágyvas és
Aczélöntőgyár**

Gugler és Forray

Budapest, V., Váci-ut 162. sz.

TELEFON 27-39.

Sürgős esetekben egyes aczélöntvények
néhány napon belül szállíthatók.

A
Gessler „Altvater”
likörgyár
BUDAPESTEN.

A székesfehérvári gyáripari fejlődését nagyban előmozdítja az új gyárak üzeme, melyre hazánknak valóban szüksége is van. Az a sok munkásterő, melyet egy új gyár foglalkoztat saját üzemében, az a sok nyersanyag, melyet feldolgoz és az a sok külső munka, melyet egy új gyár egyéb ipari vállalatoknál megrendel és állandóan igénybe vesz, egytől-egyig hozzájárul ahhoz, hogy messzamlálhatlan munkakéznek bővebb ipari körben nyújtson állandó foglalkozást és így emelje az általános közgazdasági élet erejét és fejlődését.

Ilyen nagyszámú ipari vállalkozás a Gessler-Siegfried „Altvater”-likörgyár, mely Budapesten (Kőbányán) nemrég kezdte meg működését és a világhírű jágerndorfi törzsház rendszere szerint nemcsak az országiszerte népszerű és kedvelt Gessler-féle Altvater, hanem az összes finom likőroket is az ismert kitanó minőségben állítja elő. A gyár budapesti vezetősége szaktudásával és buzgó fáradozásával a gőzerőre berendezett gyártelepet, mely hatalmas belső területtel rendelkezik, modern technikai berendezéssel látta el, úgy hogy a területi beosztás, a berendezés, a jó gyártási módszer és a kiváló minőségű áruk forgalomba hozatala alapján ez a fiatal gyártelep méltán megérdemli, hogy hazánk ipari vállalatai között mindenkor első helyen említessék.

A híres „Altvater”-likőrön kívül a gyár — mint fentebb

említettük — az összes likörkülönlegességeket is előállítja, amelyek közül kiváltképen a „Marque Royale” krómelek jószág tekintetében a leghíresebb francia és holland cségek gyártmányával egyformák. Ezen új gyár ezentúl az üdítő it-look királyát, a málnaszörpöt is forgalomba hozta és a Gessler-féle málnaszörp, mely kizárólag eszt-üstben főtt, a gyár különleges módszere szerint, csakhamar népszerűségre lett szert, tiszta, zamatos ízével.

Már az alapításnál terbe volt véve, hogy egy kiválóan kedvelt élvezeti cikknek, a mustárnak a gyártását is megkezdték és most már annyira haladt a cég a gyártással, hogy folyó évi szeptember havában már forgalomba is bocsátotta. A táblamustár-különlegességek „Danubius” név alatt, a Kálvin-téren levő Dana-kut ábrájával, a gyár védjegyével ellátva kerülnek forgalomba és jószágukkal hivatalosan a külföldi márkákat hazánkból kiszorítani. A mustár francia, düsseldorfi és kremsi módszer szerint készül és ezen jó hírű cég újdonsága egy magyar paprika mustár lesz, mely finom, zamatos ízével és szép vörös színével tünik ki. Természetes, hogy a mustár a legelegánsabb és legeredettebb csomagolásban kerül ki a gyárból, úgy, hogy a „Danubius”-mustár márka nemsokára azon köz-kedveltségben fog részesülni, mint az összes földrészekben oly ismeretes „Altvater”-likőr.

Járassa és olvassa a
Biztosítási és Közgazdasági Lapokat

minden szakember!

E lap 14-ik évi fennállása alatt fényesen beigazolta szükséges és nélkülözhetetlen voltát és méltán rászolgált arra a hatalmas pártfogásra, melyben a szak-körök részesítették. A lapot egy szerkesztő-bizottság vezeti s így a lap az osztrák-magyar és monarchia összes lapjai között a legjobban értesült szakújság. Pontosán beszámol a biztosító-intézetek működéséről, közli a kinevezéseket, előléptetéseket, fontosabb biztosítási pereket, híreket, belföldi eseményeket. „Külföld” rovatában beszámol az idegen országokban történetekről. — A lap mindig friss, mindig változatos és hasznos, mert a ki állást és tisztviselőt keres, leghamarább a lapnál érhet czélt.

Előfizetési ára:

Egész évre 12.—K. Fél évre 3.—K.

Kérjen mintaványszámot a kiadóhivataltól
Budapest, VII., Vörösmarty-utca 43.

Ez idén rendkívül nagy választék

valódi
perzsa szőnyegekben

minden létező fajta és minőségben

Agobián és Adorján

IV. Váci-utca 36. (Klotild-palota).

*Fredeti Indiai, Perzsa. és Török
hímzések.*

Gramofon
első osztályú, 1. osztályú,
2. osztályú frt 2.50. Van még kelle-
kek nagy választék-
ban.

Ryan
health exerciser
izomerősítő
szobatornaszer.
Nőknek frt 4.50.
Férfiaknak frt 5.50.
Athléta frt 6.50.

Festő-
doboz
Menopoli-
festékkel
frt 2.20,
2.85,
4.25, 5.25.

Dirtyes női k. táskák,
finom szőnyögek
frt 1.70.

Tán-
ozó
ten-
gerész,
óráművel,
talpán,
fején tánczó frt 1.

KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

Gyermek-
hinta
bátványos korbáccsal.
Korai korai frt 2.25, 4.25.
Korai korai
frt 1.75, 3.50.

Játék tárolóhely
4 edényes frt 60 kr., 5 edény-
es frt 75 kr., kávéskannával
frt 1.20.

Svéd sportzán frt 8.90.
Téli sportok,
sportzánok, gyer-
mekzánok, sál,
téli sport-ruhá-
zatok, hótalpák
nagy választék-
ban.

Merkur-korcsolya frt 2.50,
4, 6.
Hullfax frt 1.50, 2.50, 3.—.
Herkules frt 0.50.
Jackson-Ha frt 7.50, 8.—.
Les Alexander frt 9.—.

Óraműves
automobil
gummkerekekkel
frt 1.20, 2.20, 4.—,
6.50, 8.—, 12.70.

Flanell-
állatok,
nyúl, macska, kutya
40, 50, 60, 90 kr.

SPORT-
DISZMÓ
JÁTÉK-
ÁRUK.

UTAZÁSI
ÉS HÁZ-
TARTÁSI
GZIKKEK.

Ragyogó, csillogó karácsonyfadíszek képraszatos, dísz választékban. Teljes összeállítás fadóbox-
ban frt 2.50, 5.—, 10.—. Egy doboz csillogó üvegdísz, 13 darab, 20, 30, 60, 75, 90 kr., átfönt 45,
50 kr. — Karácsonyfaszoros harmonikus harangjáték angyalkákkal 75 kr., 1 frt. — Angyalhajszál,
patent gyertyatartó, hó, lámpion, vattagyümölcs stb. stb.

KERTÉSZ TÓDOR

Humpty-dumpty
csirizés-készlet.
4 darab frt 8.10, 3 darab frt 6,
7 darab frt 10.—.

Fonográf, bevitel-szendő
gép frt 4.—, 9.50, 12.—.
Henger darabja 75 kr.

Varródoboz,
dúsan berendezve
frt 2.—.

Budapest
Kristóf-
tér.

Arjegyzők
ingyen.

Francia baba
poptól-kabátal
frt 1.—.

Francia öltözött
baba, fehér
moll - ruháská-
ban frt 1.80, 2.—,
2.15, 2.50, 3.75,
4.35.

Francia bébé
Ingecskében
0 kr., 1 frt, 1.20,
1.50, 2.25, 2.75,
3.50, 4.50.

Öltözött baba
széles mellű
ruhákban
90 kr.

Level-
papír,
első osztályú
kasszétában, 75
papír, 75 kártyák
1 frt.

Kino-
mator-
gráf,
mozgó-
képek.
frt 10.50,
12.75,
17.75.

Salta,
érdekes társasjáték
frt 2.—, 4.—,
5.—, 10.—,
19.—.

Teljesen
beren-
dezett
baba-
konyha
frt 1.00, 2.40, 4.80,
8.—.

Laterna
magika,
12 képpel,
frt 2.10,
2.70, 3.50,
4.50, 6.—, 7.—.

Ideál-
puska
gummvessző-
vel, frt 1.—,
2.25, 3.—,
4.50.

Fénykép-album,
22. yempil., 4.50.

A magyar takarékpénztárak központi jelzálogbankja mint részvénytársaság.

Az intézet 1892-ben alapított 29 legtekintélyesebb vidéki pénzügyintézet által 2 millió forint alaptőkével. Az alapítás főcélja volt a vidéki pénzügyintézetek jelzálogkölcsönökbe fektetett tőkéinek mobilizálása és pedig a kölcsönöknek a központi intézetre engedmény útján való átruházása által. Az átruházott kölcsönök alapján a központi jelzálogbank egységes zálogleveleket bocsát ki.

A vidéki pénzügyintézetek jelzálog tárczáját 1893-ban több száz millió kölcsön képezte és a váltóhitel jelentékeny része szintén jelzálogi biztosítással kapcsolatosan nyújtott, miért is a legmesszebbmenő horderővel bírt azon kérdés megoldása, hogy a vidéki pénzügyintézetek az ilyképen lekötött tőkéiket könnyen mozgósíthassák. Maga a törvényhozás is az 1895. évi L. t.-cz. megalkotásával ezen kérdés megoldását nagyban elősegítette, a mennyiben a jelzálog kölcsönök engedményezésére nézve az illetékmentességet megadta. A központi jelzálogbank működésének tényleges eredménye ez idő szerint már abban is látható, hogy a vidéki intézetek az általuk engedményezett jelzálogkölcsönök ellenértékét értékpapirokban helyezték el és ily módon mindenkor könnyen készpénzzé tehető jelentékeny értékpapírállományra tettek szert. De azonfelül még a központi jelzálogbankkal összeköttetésben álló intézeteknél a visszleszámitolási hitel is a minimumra redukáltatott, sőt jórészen eltűnt a mérlegekből. A központi jelzálogbank üzletköre a magánosoknak nyújtandó jelzálogkölcsönök teljes kizárásával csakis a vidéki pénzügyintézetek jelzálogos követeléseinek engedmény útján való megszerzésére szorítkozik. Ezenkívül kölcsönöket nyújt az állam törvényhatóságok, községek vagy oly testületek és társulatok részére, melyek a törvény vagy a felettes hatóság engedélye által ily kölcsönök felvételére jogosultak. A megszerzett kölcsönök alapján a bank ez idő szerint 4 $\frac{1}{2}$ %-os és 4 $\frac{1}{2}$ %-os zálogleveleket, valamint 4 $\frac{1}{2}$ %-os és 4 $\frac{1}{2}$ %-os községi kötvényeket bocsát ki. Az intézet kibocsátmányai a budapesti, bécsi, berlini, frankfurti, amsterdami és baseli tőzsdéken jegyeztetnek.

A bank által kibocsátott záloglevelek kelendőségének legjobb bizonyítéka az, hogy a már 2 év óta tartó sivár pénzügyviszonyok közepette is abban a helyzetben volt, hogy a múlt évben 27 millió korona jelzálogos kölcsönt folyósíthatott és az ez évben való folyósítás is minden valószínűség szerint el fogja érni a 20 millió koronát. Oly eredmény ez, a milyent még a legnagyobb magyar záloglevél kibocsátó intézetek sem mutathatnak fel.

A központi jelzálogbankra eddig átruházott és fennálló jelzálogos kölcsönök meghaladják a 120 millió koronát. A központi jelzálogbank érdeme, hogy a vidéki pénzügyintézetek eddig rövid lejáratu jelzálogos kölcsönei kedvező kamatláb mellett legnagyobbbrészt hosszú lejáratu törlesztéses kölcsönökké változtattak át.

Érdekesnek tartjuk megemlíteni, hogy az intézet fennállása óta 1906. év végéig 31.544 kölcsönt folyósított, melynek majdnem 92%-át a 10.000.— koronán aluli ügyek teszik.

Az eredetileg 2 millió forintos alaptőkét az intézet 12 millió koronára emelte fel, mely teljesen befizettetett.

Az intézet élén mint elnök, ennek megalapítása óta 1900. év végéig Tisza István gróf állott, ez idő szerinti elnöke pedig Mándy Lajos nyug. miniszteri tanácsos. A bank vezérigazgatója, annak megalapítása óta Leitner Zsigmond, az igazgatóság pedig legnagyobbbrészt a vidéki pénzügyintézetek igazgatóiból áll.

Önök
házaspár
egyszerű.
A férj
get velt és
szokásait
vényhez. K
Mifaimor
— Mit
— Én
— Akk
S miu
rugott rajt
lépcsőn.
Tehát
ismerik, u
lenállhatat
vagy hely
gyereket á
gyok assz
lene tudna
Itt mi
asszony ne
Mindenfél
hogy férje
szerzőnek
Mindazoná
s éppen ne
darabokból
választott
délyt kért
kapta — in
okát is tud
tudom. Ké
asszony hi
Férje
het, hogy
kényszerít

KOBRÁK CIPŐGYÁR, VÁC

A KÜL- ÉS BELFÖLDÖN LEGJOBBAKNAK ELISMERT KÉSZÍTMÉNYEI KAPHATÓK:

BUDAPESTEN:

I. kerület:

Preisach József
Krisztina-tér 3. szám alatt.

IV. kerület:

Bencze és Társa
Váci-utca 2. szám alatt.

V. kerület:

Rémi József
Dorottya-utca 6. szám alatt.

VI. kerület:

Epstein Mór
Andrássy-ut 40. szám alatt.

VI. kerület:

Krausz Zsigmond
Podmanicky-utca 1. sz. alatt.

A VIDÉKI NAGYOBB VÁROSOKBAN EGYEDÜLI LERAKATA VAN:

BELOVÁR: S. D. OPACIC cégnek.
BEREGSZÁSZ: HAMBURG SALAMON cégnek.
BESZTERCEBÁNYA: ENGEL SAMU cégnek.
CSONGRÁD: FRANKL R. cégnek.
DARUVAR: LADISLAUS ROCHLITZ cégnek.
DEBRECEN: ELFENBEIN és KLEIN cégnek.
MANDEL LIPOD cégnek.
EGER: ROTH GYULA cégnek.
ESZTERGOM: PRESZLER JÁNOS cégnek.
FEHÉRTÉPLÓM: STEINER SÁNDOR cégnek.
FIUME: STANKO DE LEDER cégnek.
GYŐR: KARDOS J. JENŐ cégnek.
GÁLSZÉCS: MANDL DEZSŐ cégnek.
HOMONNA: BRÜNN VILMOS cégnek.
IGLÓ: POLLAK JAKAB cégnek.
IPOLYSÁG: FRISCHER ADOLF cégnek.
KASSA: GUTTFREUND SAMU UTÓDA cégnek.
KISVÁRDA: HOCHMANN MÓR cégnek.
KAPOSVÁR: FARKAS BERCI cégnek.
KECSKEMÉT: FEHÉR DÁVID cégnek.
KOLOZSVÁR: DUKEZS SÁNDOR cégnek.
LOSONC: STEINER JÓZSEF cégnek.
LUGOS: WOLF S. és FIA cégnek.
MAKÓ: HEGYI JOZSEF cégnek.
M.-SZIGET: SILBERSTEIN SIMON cégnek.
MISKOLC: HJ. KLEIN TESTVÉREK cégnek.
MOHÁCS: HELLER KÁLMÁN cégnek.
NAGYKANIZSA: MÓZES RÓZA cégnek.

NAGYVÁRAD: ARANYI ALBERT cégnek.
NYIRBÁTOR: FREUND J. cégnek.
OROSHÁZA: BRÜNNER ARMIN cégnek.
PANCsoVA: KONSTANTINOVICS ST. V. cég.
PÉCS: KESZLER SÁNDOR cégnek.
POZSONY: DÖRNHÖFER GUSZTÁV cégnek.
POPRÁD: KRAKOVICS MÓR cégnek.
POZSEGA: TEODOSIJEVIC M. cégnek.
ROZSNYÓ: KIRSCHNER ZSIGMOND cégnek.
SÁRVÁR: BASS SÁMUELNE cégnek.
SARAJEVO: E. FELEKI cégnek.
S.-A.-UJHELY: LUKÁCS H. cégnek.
SIKLÓS: FÜRST H. ARMIN UTÓDA cégnek.
SIÓFOK: SCHWARZ BERNÁT cégnek.
SZABADKA: ROTH ARMIN cégnek.
SZEGED: GAAL JÓZSEF cégnek.
SZATMÁR: VUJA JÁNOS cégnek.
SZENTGOTTHARD: GÜNSBERGER ZS. cég.
SZ.-FEHÉRVÁR: KNÁZOVITZKY BÉLA cég.
SZOLNOK: KALMÁR MIKSA cégnek.
SZOMBATHELY: KEMÉNY JÓZSEF cégnek.
TEMESVÁR: GERŐ IZSÓ cégnek.
TISZAUJLAK: BALKÁNYI SIMON cégnek.
UJVIDÉK: KOVÁCS S. cégnek.
VARANNÓ: CSÉRI HERMANN cégnek.
VUKOVÁR: T. WALDER cégnek.
ZOMBOR: HOLLÁNDER JÓZSEF cégnek.

Legfinomabb áruk védjegye

Kobrak

Kapható azonkívül a gyártmány minden más,
itt fel nem sorolt városban és kisebb helyen
is, minden jobb cipőüzletben.

Minden cipő, minőség szerint, a két oldalt
levő védjegyek egyikét viseli a talpon.

Középaruk védjegye

Szomorujáték.

Irta: Marco Praga.

Önök tudni akarják, hogy a Dillopiano házaspár miért vált el? Nos, a dolog nagyon egyszerű.

A férfi váratlanul hazaiött, bizonyos ijedséget velt észrevenni felesége arcán, s mivel szokásait már ismerte, odarohant a ruhaszekrényhez. Kinyitotta s kit talált benne? Fiorindo Mifaimorire urat!

- Mit mivelsz itt?
- Én? Semmit.
- Akkor hát ki veled!

S miután kilődította a szekrényből, nagyot rugott rajta, úgy, hogy Fiorindo ur legurult a lépcsőn.

Tehát megint Fiorindo Mifaimorire. Önök ismerik, ugyebár, a fiatal hősszerelmezt, az ellenállhatatlant? Hogy mi van ezen a gyereken, vagy helyesebben férfin, akinek egész külseje gyereket árul el, azt nem tudom, mert nem vagyok asszony. De hogy nincs asszony, aki elene tudna neki állni, azt tudom!

Itt mindjárt megvalljuk, hogy Dillopiano asszony nem volt a legdícsőségebb hódítasa. Mindenfélét beszéltek róla s a fánna tudni vélte, hogy férje, a színigazgató még soha egyetlen szerzőnek sem fizetett egyetlen soldo tantímetet. Mindazonáltal műsora éppen nem volt szegény s éppen nem állt megbukott vagy idejüket múlt darabokból. A felesége egy-egy új darabot kiválasztott jutalmiátékára, a szerzőktől engedélyt kért az előadásra, s rendszerint meg is kapta — ingyen. A gonosz nyelvek ennek persze okát is tudták adni. Hogy minő alappal, azt nem tudom. Kétségtelen csak az, hogy Dillopiano asszony híre nem volt kifogástalan.

Férje azonban mindaddig szemet hunyt, lehet, hogy a békesség kedvéért, lehet, hogy kényszerűségből. Mert ugyan hol található

volna primadonnát, aki kevesebbe került volna, mint a felesége? Bizonyos, hogy most is szívesen maradt volna vak, de dihe oktalanul elragadta, s meggondolatlanul feltépte a szekrény aítját. Ha az az ostoba ficzkó valami elfogadható választ ad, hát ki lehetett volna magyarázni a dolgot s meghívhatta volna vacsorára. De erre a kérdésre: „Mit mivelsz itt?” — igazán nem kielégítő válasz a „semmit!”

Erasmus Dillopiano ösztönt bánta, hogy tettelegességre vetemedett. Mert Fiorindo nélkülözhetetlen volt s ellenállhatatlan vonzóerőt gyakorolt a közönség női részére. Már pedig, ha az asszony színházba megy, magával viszi a férjét is. Az asszonyt sem lehetett elküldeni a társaságtól, mert akkor mi lesz a műsorral s az ingyen átengedett darabok előadási jogával? Arról különben bizonyos volt, hogy Mifaimorire nem fogja nagydobra ütni a megütlegeltetését. Tehát legjobb lesz hallgatni az egész ügyről.

Önök csodálkoznak és gunyosan nevetnek. Uraim, könnyű önöknek, akiknek huszezer lira évi jövedelmük van s iátszhatják a büszkét, a hallhatatlant, a Catot! De ha az ember kenyéréért kénytelen dolgozni, ha negyven ember sorsa függ az övétől, ha nem akaria elkótyavetyélni azt a keveset, amit évek során át tartó keserves munkával szerzett, akkor úgy fog tenni, mint történetem hőse.

Hol is hagytam el? Ugyebár, a kilődítésnél. Ez nem volt elegendő arra, hogy barátom haragjának lángját lelohaszsa. Mikor Mifaimorire már kiinn volt az utcán, Erasmus méltóságosan és nyugodtan a felesége elé állt és halakn így szólt:

— Veied jóllaktam. Takarodjál a szemem elé!

Az asszony arra a verésre gondolt, amit nem ő kapott. Ha őt verte volna meg az ura, akkor persze vége volna mindennek, mert férjnek sohasem szabad megvernie a feleségét. Ez kérelhetetlen törvény a színháznál s ennek

érvényére mindenki esküszik. Elejét kell tehát venni minden oly kitérésnek, mely erre a végső eredményre vezetne s ilykép elrontana mindent.

Fejére tette kalapiát és eltávozott. Erasmus elfogta a nagylelkűség. Hát így izza el magától feleségét, mint a cselédet, aki czukrot lopott?

Utána sietett és így szólt:

— Hova mégy?

— Takarodom a szemed elől — felelt Corinna.

Erasmus a körmét rágta. Megragadta az asszony kariát s félénken suttofta:

— Csak nem akarsz a kedvesedhez menni?

A derék ember a jövőre gondolt. Ami megtörtént, azon nem lehetett változtatni, de azért a jövőt nem volt szabad kockára tenni. Corinna ismerte emberét s hirtelen fényes ötlete támadt.

— Nem — felelt — hozzád méltatlan vagyok, de őt... őt... gyűlölöm és utálok!

Azután nyugodtan és vidáman eltávozott. Jövőjének alapját e kijelentéssel megvetette s miközben lakást bérelt egy ismerős asszonynál, így szólt magában:

— Ez a mondás nagyszerűen sikerült. Ezt a hangsúlyozást alkalmazni fogom a szinpadon is...

Este a „Szerelme becsülés nélkül” című darab állt műsoron. Corinna játszotta az érnyes asszonyt, Erasmus a ledér férjet. Ily tréfák gyakoriak az életben, különösen a színészvilágban.

Az utolsó felvonásban Erasmus alkalmat talált, hogy így szóljon feleségéhez:

— Várjon meg előadás után; majd hazakísérem.

Az asszony beleegyezőleg intett.

A kijáratnál tehát találkoztak és együtt távoztak. Persze lesben állt valamennyi színész és színésznő s csalódottan, hosszú orral sompolygott el valamennyi.

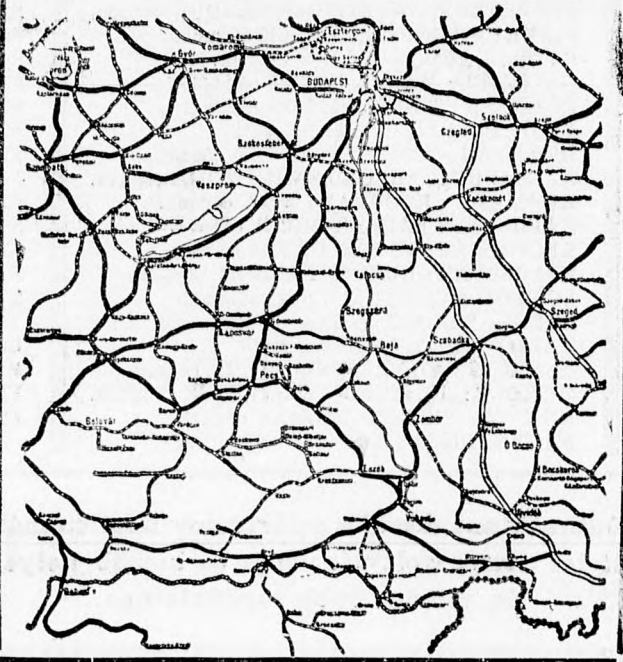
Automobil-, turista-, kerékpáros-, profiltérképek és várostervek saját technika szerint.
Eddig egyetlen katonai vagy magán térképintézet által el nem ért természethű plasztikával.

Előkészületben és kidolgozásban:

Az összes európai vasutaknak átnézeti fali térképe 5×3 méter, ugyszintén irodai fali térkép 1,20×70 cm. nagyságban. Összeállította Ferenczy Benő máv. felügyelő és vasúti tiszkepző tanár.

A magyar korona országainak részletes általános domborrajz térképe 1:500,000, úgyszintén ugyanaz az egyes megyékről 1:250,000 méretben.

Nem kimagasló relief vagy annak reprodukálása, hanem szigorúan matematikai és tudományos alapon készült domborrajz.

A Magas-Tátra, a Balaton, valamint Budapest térképe földrajzi levelezőlapon!

A cs. és kir. földrajzi intézet ismert hírneves új feltételeit vagy ezek domborműves reprodukcióit felülmulva, eddig utólrhetlen természethű plasztikával.

Minták készséggel állanak az érdeklődők rendelkezésére.

— Hol lakik? — kérdezte Erasmo, mikor az utcára értek.

— Maddalena asszonynál.

Némán haladtak egymás mellett s mikor a kapuhoz értek, Dillopiano bucsuzni készült:

— Jó éjszakát!

— Jó éjszakát!

Az asszony belépett a kapun.

— Kérem egy szóra — szólt a férfi.

Az asszony kidugta fejét az ajtóresen.

— Holnap önnek nincs próbája — szólt Dillopiano — de nekem van. Legyen szíves és várjon be négy órakor a lakásán, beszélnem kell önnel.

— Szívesen.

— Jó éjt.

— Jó éjt.

Másnap Erasmo Dillopiano meglátogatta feleségét, aki már várta.

— Jó napot — szólt Corinna bágyadt hangon s megkínálta székkal. Erasmo leült, az asszony állva maradt. A szemei vörösek voltak, nem lehetett megállapítani, hogy a sirástól-e, vagy a festéktől.

— Csak néhány szót — kezdte Erasmo, azután elhallgatott. Majd így folytatta:

— Ami megtörtént, azt nem lehet meg nem történné tenni. Ön nem tagadja, de nem is tagadhatta volna: önnek kedvese van!

— Csak volt! — suttogta Corinna.

— Annál jobb! — szólt el magát Erasmo, de nyomban hozzátette:

— Ha ön azért beszél mult időben, hogy ezzel megbánásról tegyen tanúságot, annál jobb önre, noha ez a dolgom már nem változtatható. Közöttünk már mi sem lehet közös! Csak a művészet fűz bennünket egymáshoz s ettől a bilincstől nem szabadulhatunk.

Corinna sóhajtott.

— Ön hitt a csábitónak — folytatta Erasmo — pedig az csak látszott önnel. Most itt van a félszeg helyzet: ha végleg elválnék, szétbomlik a társulat s anyagilag is tönkremegyünk. Kívánja ön ezt?

— Nem! — lehelte Corinna, miközben feltette magában, hogy soha többé színészszel nem kezd ki. Mással bárkivel, csak színészszel nem, mert lám annak minő súlyos következményei lehetnek egy színigazgatóra!

— Már most kísérsük meg a káros következmények enyhítését — folytatta a férfi. — Mindenekelőtt találjon ki valami ürügyet, amelyvel elfogadhatóvá tudjuk tenni társulatunk tagjai előtt azt a körülményt, hogy külön lakunk...

Hallgattak, mert ilyent nehéz volt találni.

— Tehát semmit sem tud?

— Nem.

— Hanem a kedvesének buvóhelyet ki tudott eszelni!

— Oh, Erasmo!

— Bocsáss meg! nem akartalak bántani. Csak gondolkodjál!

— Ebédelt már? — kérdezte minden átmélet nélkül Corinna.

— Nem.

Az asszony nagyot és merészet gondolt.

— Nem tartana velem? — szólt félénken.

— Nem, köszönöm!

Néhány percznyi szünet állt be, mely alatt Adelina (a szobaleány, aki Corinnával együtt kivonult Dillopiano lakásából) terített urnőjének.

— Mit hozasz nekem? — kérdezte ez szomorúan.

— Máját livornói módra. A cavaliere kedvencz ételét — szólt a leány.

Erasmo és Corinna egymásra tekintettek. A férfi szemében köny ragyogott.

— Most már elég a játékból — szólt Corinna határozottan, mikor Adelina visszament a konyhába. Közöttünk vége van mindennek, az bizonyos, de azért nem látom be, hogy miért nem ülhetne velem egy asztalhoz. Ez fáj nekem és megaláz...

Erasmo leült és enni kezdett a májából. Az asszony bort töltött neki.

— Tudod mit? — szólt Dillopiano. — Meg fogjuk mondani a társulatnak a valóságot. Valamit ugys sejtének, noha bizonyos, hogy Fio-

rindo senkinek sem szólt. Igaz, hogy botrány lesz belőle s Olaszország minden társulata erről beszél egy hétig, de a becsület meg lesz mentve, mert hisz elválnék, s csak a színpadon fogunk találkozni...

Corinna férjére bámult. A polgári bátorságának ez a mértéke meglepte.

— Nos? — kérdezte Erasmo.

— Legyen meg a te akaratod — felelt megadással az asszony. — De azért ne gondold, hogy akad majd, aki szavaidnak hitelt ad. Mindenki azt fogja hinni, hogy engem vertél meg, nem Mifaimoriret...

— De hát akkor mit tegyünk?

Az asszony va banque-ot játszott. Bátoran így szólt:

— Csak két ut van előttünk. Vagy elkergetsz s elmondod a valóságot, amihez kétségtelenül jogod van, vagy visszatérek házádba, azonnal, még ebben a pillanatban!

— Borzasztó! — szólt az én barátom s bágyadtan a pamlagra ült.

— Borzasztó? — kérdezte Corinna. — Gondold csak meg, hogy mi különbség van az általad javasolt megoldás és az én indítványom közt. Ugyebár csak a különlakás. Nos, akkor elég, ha külön hálószobánk van. Egyebekben pedig maradok társnőd a művészetben s lát-szatra becsült és szeretett feleséged!

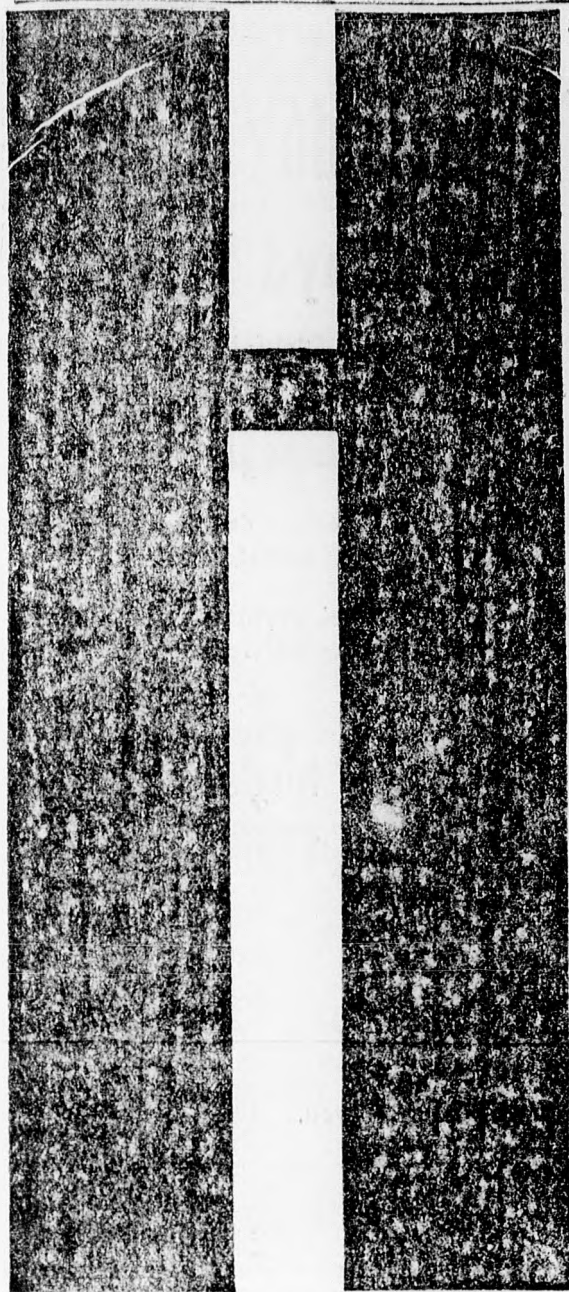
Erasmo Dillopiano kezébe rejtette arcját. Corinna odavetette magát lábaihoz és zokogva így szólt:

— Oh Erasmo! Soha senkit sem szerettem kivüled! Ezentul jó és okos leszek. Te csak felejtés és bocsáss meg!

— Keli fel! — szólt szigorúan a férfi — és jöjj velem! Az Isten lát és hall engem, s tudja, hogy nem voltam gyáva!

Alig hallotta Corinna e szökat, már odarohant az ajtóhoz s azon át kikiáltott:

— Adelina! Adelina! Gyorsan kocsit! Visz-szamegyünk a régi lakásba!

a kívánja, hogy családja egészséges legyen, akkor vigyázzon az ivóvíz használatára! Egészségtelen ivóvíz ártalmasabb, mint romlott étel. Kérdezze meg orvosát, hogy melyik asztali víz a legmegbízhatóbb és legegészségesebb? Azt hisszük, hogy minden orvos csak a KRISTÁLY FORRÁS ÁSVÁNYVIZET fogja ajánlani, mely természetes hydrokarbonátos ásványvíz és szénsavval van telítve. A KRISTÁLY forrás szénsavtelítés nélküli állapotban is lesz szállítva, mely hasonló egysége folytán pótolja a francia „Evian“- és „St-Galmir“ forrásokat. Evian-Cachat-forrás tartalmaz 1000 gr. vízben 0.3172 gr. szilárd alkatrész, 0.2732 gr. szénsavat, összesen 0.5904 gr. — St. Galmir forrás tartalmaz 1000 gr. vízben 0.2404 gr. szilárd alkatrészt, 0.3319 gr. szénsavat, összesen 0.5723 gr. — SZT. LUKÁCS-FÜRDŐI KRISTÁLYFORRÁS tartalmaz 1000 gr. vízben 0.5208 gr. szilárd alkatrészt, 0.4624 gr. szénsavat, összesen 0.9832 gr. — A KRISTÁLY-forrás tehát több szilárd alkatrészt és több természetes szénsavat tartalmaz, mint e két világhírű és a francia kormány által közérdekű jelleggel felruházott gyógyvíz.

**a valahol Kristály-
torrás ásványvizet
kér és mást hoznak
helyette, utasítsa**

**erélyesen vissza! Az olyan hely-
ről maradjon el végkép, mert
nem a fogyasztó érdekében
kinálják a selejtesebb árut.**

**Szt.-Lukácsfürdő Kutvállalat
Budapest-Budán.**

1904 St. Louis,

1905 Wien,

1906. Bucarest legmagasabb kitüntetések

Nádpatak Jód

gyógyfürdő Potolja, Cipik, Hall és Csiz vizével.

Idény május végétől szeptember elejéig.

Egy órai kocsit a pályaudvartól. — Nagy-Küküllő-megyében, Erdők, árnyékos sétaterek, modern lakások Első osztályu ellátás. Zene. Elő- és utóidényben tete mes árendemény szobáknál.

Fürdőorvos: Dr. Knopp.

Vasútállomása: Alsó-Szomafalva, hol minden alkalommal kocsik kaphatók. A fürdőtelep postahivatala Nagy-Sink mindennapi postaforgalommal. Felvilágosítással szolgál a fürdőkezelőség.

Temesvári Első Takarékpénztár

ALAPITTATOTT 1845-BEN.

RÉSZVÉNYTŐKE . . . . 1,200.000 kor.
TARTALÉKOK . . . . . 3,500.000 „

Társasági elnök: **DR. TELBISZ KÁROLY**,
magy. kir. udvari tanácsos, a III. osztályu vaskoronarend lovagja, Temesvár
szab. kir. város polgármestere.

Igazgatóság:

Elnök: **Lul Nándor**. Alelnök: **Vilsmeyer Antal**. Tagok: **Baader Henrik**, **Jeszenszky Béla** (intézeti ügyész), **Karner Lajos**, **dr. Petrus József**, **Bieger Ferencz**, **Stefanovits Szilárd**, **Wittenberger Antal**.

Ügyvezető igazgató: **STOLZ M. AGOST.**

Felügyelő-bizottság:

Dr. Bóna Ignác (elnök), **dr. Lichtscheindl Géza**, **Jahner Rezső**.

Modern butorok

ebédlő, háló, uri-szobák
és szalonberendezések

csak kiváló jó minőségben.

FÁY ANTAL és OBLATT OSZKÁR
BUTORGYÁROSOK.

≡ BUDAPEST, ≡

VI., Semmelweis-(Ujvilág) utca 4.

a sarkon

Kitünő munka! Olcsó árak!

➔ **2 évi jótállás!** ➔

Magyar Kereskedők Lapja

(„Magyar Lloyd“)

a kereskedelem, nagyipar, vállalkozás és
szállítás közlönye.

Politikai Lap.

»Vállalkozók és Iparosok Lapja« és hiteles
sorrúli értesítő ingyenmelléklettel.

Előfizetési ár (mellékletekkel együtt):
Egy évre 16 kor., félévre 8 kor., negyedévre 5 kor.

Legjobb hirdetési
orgánium

Kiadóhivatal:

Budapest, V., Sas-utca 13. sz.

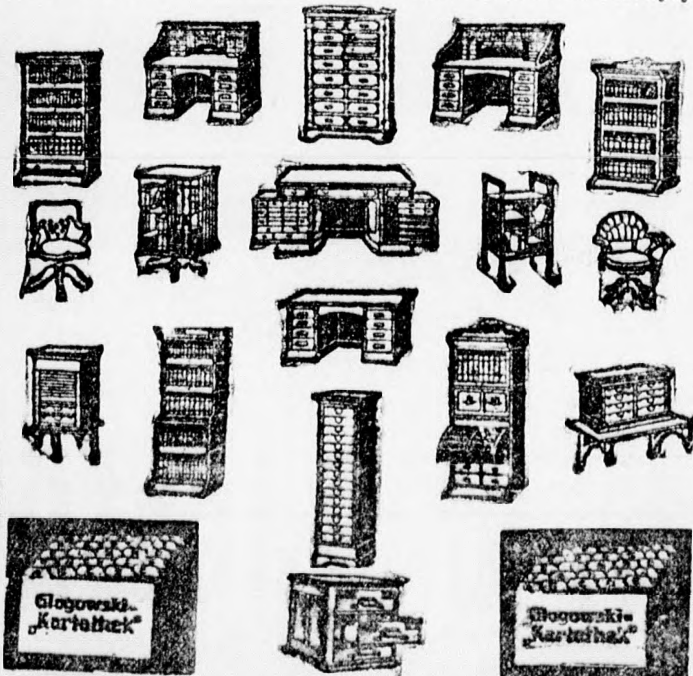
Mutatványszám ingyen.

Leghasznosabb

karácsonyi és ujévi ajándékok:

Amerikai redőnyös és lapos íróasztalok, „Multiform“
amerikai összerakható könyvszekrények, okmánysekrenek,
amerikai forgatható székek és könyvtárványok, Paragon-
levélrendező lyukasztás nélkül.

„Kartothek“ korszakotalkotó amerikai egyetemes nyilvántartási
rendszer, ma már minden szakmában a legkülön-
félebb célokra rendszeres alkalmazást talál. Felülmulja az összes eddig
létező nyilvántartási rendszereket, mert időt s pénzt takarít. Az incas-
sót lényegesen emeli. Állandóan gyors áttekintés és ellenőrzést nyújt

Glogowski és Társa
Budapest, VI., Andrassy-út 12.

SEIFERT HENRIK ÉS FIAI

császári és királyi udvari szállító.

József főh. udv. szállítója, Szerb kir. udv. szállítója, Perzsa sah udv. szállítója

BUDAPEST.

VII. KER., DOB-UTCZA 90. SZ.

A gyár 1884-ben alakult, eleintén kisebb alapon, de már az utolsó években, legmodernebb technikai gépekkel felszerelve, állandóan 80 munkással dolgozik.

Hazánk legnagyobb és legelőkelőbb tekeasztal és kávéház berendezések gyára. Magyarországon a legmodernebb és legszebb kávéházakat a cég rendezte be. A gyár, a mely nagyon sok munkát szállít külföldre is, a hazai iparnak dicsőségére válik, mert Seifert-fele tekeasztalokat jóformán az egész világon megtalálhatjuk.

A gyárat egy egész különálló 2 emeletes ház alkotja, a hol az összes műhelyek vannak elhelyezve. Az asztalos munkák egy részét gépekkel dolgozzák fel.

A gyárnak egy külön osztályát a jégsekérenygyár képezi, a hol a legszebb és legmodernebb kivitelű jégsekérenyek gyártatnak. Jégsekérenyekből állandó nagy raktára van a gyárnak. A gyárnak egy teljesen különálló osztályát képezi az Unió kártya gyár, a mely kizárólag magyar gyár s kártya gyártását igen magas fokra emelte úgy, hogy a külföldi kártya gyárak termékeit teljesen kiszorította.

Igazán sokat köszönhet a magyar ipar Seifertnek, a ki szaktudása folytán oly magas nivóra emelte gyárát, hogy az egész világon dicsőséget szerzett a magyarnak.

A gyár, a hol csak kiállításon megjelent gyártmányaiival, mindenhol a legnagyobb kitüntetésben és elismerésben részesült.

TELEFON 62—40.

Ő felségének legmagasabb elismerése a bécsi magyar balneológiai gyűjteményes kiállításért.

Milleniumi nagy érem 1896. — Telefon 16-32 szám.
Sürgőnycím: ÉDESKUTY, BUDAPEST.

St.-Luisi nemzetközi kiállítás az ásványvizek csoportjában levő kiállításért az ezüst érmet ítélte oda.

ÉDESKUTY L.

ásványvíz- és forrástermékek-nagykereskedése ~
 == osászári és királyi udvari szállító ==
BUDAPEST, V. ker., Erzsébet-tér 8. szám.

Saját raktárai:

Mohai Agnes-forrás: Feltűnő hatású gyomorbajból eredő emésztési zavaroknál, a húgyveszélyes szervek hurutos bántalmainál; nagyban fokozza az idegrendszer tevékenységét, könnyen emészthető, kellemes ízű, szénsavdús, mint élvezeti savanyúvíz is tisztán és borral vegyítve közkedveit-égtü.
 Rendelve többek közül: dr. Kéty, dr. Gebhard és dr. Moravcsik egyet. tanár urak által.

Margit gyógyforrás, kitűnő hatású a gyomor, belek, húgyhólyag, főleg pedig a légzőszervek hurutos bántalmainál, kedvelt borvíz.
 Rendelve többek közül: dr. Korányi és dr. Kéty egyetemi tanár urak által.

Parádi arsen- és vastartalmu gyógyforrás, egyedül e nemű hazai gyógyvíz, mely az orvosi használatban kitűnően bevált. Meglepő eredmények érték el: sápkór, vérszegénység, női ivarszerek bántalmainál, idegbajoknál, bőrbetegségeknél. Rendelve többek közül: dr. Kézmárcs, dr. Kéty, dr. Purjesz, dr. Stiller, dr. Bokay, dr. Bársony egyetemi tanár urak által.

Salvator-forrás: Vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmainál és köszvényről kitűnő sikerrel használatik. Vasmentes, könnyen emészthető, húgyhajtó hatású. Rendelve a legtöbb bel és külföldi egyetemi tanár urak által.

Csizi jódforrás: meglepő eredmények görvélly és gümőkornál, csont és izületi bajoknál, bőrbetegségeknél és bujakoros esetekben.

Málnási Mária forrás. Elsőrangú gyógyvíz. Kiváló köptető és étvágyemelő szer. Natriumbicarbonat, natriumchlorid, calciumhydrocarbonat- és magnesiumhydrocarbonatban dús, kevés szabad szénsav-tartalmu természetes alkalikus sós gyógyásványvíz. Javallatok: a torok, gége, légcsőheveny és idült huruljainál, a tüdőtuberculosis minden stádiumában, a gyomor- és bélhuzam hurutos bántalmainál, vérszegénység- köszvény- és izomszűnés.

'Hunnia' gyógyforrás Természetes alkalikus sós savanyúvíz. Kiváló gyógyhatású az emésztő szervek bántalmainál, az étvágy javulását fejtűnően elősegíti, a gyomorégést azonnal megszünteti, gyomorhurutnál gyógyhatása páratlan. Jó hatású továbbá vese- és hólyagbántalmaknál, májdaganatoknál, dús magnesiumhydrocarbonat tartalmánál fogva oldólag is hat. Kitűnő sikerei alkalmazták a légzőszervek megbetegedéseivel, gége és légcsőhurutnál is. Egyenlő rész tejjel vegyítve íze nagyon kellemes.

Az állami VICHY-források bérleti társasága Párizsból.

1. Vichy Celestin-forrás köszvény, diabetes és albuminuria eseteiben indikált.
2. Vichy S. de Grille-forrás epeköveknél s alhasi pangásoknál van javallva.
3. Vichy Hopital-forrás bélbetegségek eseteire ajánlanak.

KESERŰVIZEK. APENTA, ARANY JÁNOS, FERENCZ JÓZSEF-forrás, HERCULES, HUNYADI JÁNOS forrás, SCHMIDTHAUER-féle IGMÁNDI, GIZELLA, ZRINYI MIKLÓS.

Báznai Viktória-jódsó Viktória jó- és brom forrásának nagy gonddal előállított jódsó-terméke.

Az első és egyedüli magyar forrástermék!

~ Ismertető füzeteket megkeresésre küldök. ~

Kapható 1, 4 és 5 kilogrammos ládákban.

Az összes bel és külföldi raktáron levő ásványvizek, és forrástermékekről kívánatra árlap kapható, díjtalanul, bérmentve.

Telefon 16-32.

Telefon 16-32.

Világirodalmi átnézet.

Az irodalmat joggal mondják a nemzeti kultúra hőmérőjének. A nagy, szabad és művelt nemzeteknek gazdag, szívet és lelket gyönyörködtető irodalmuk van, melyből biztos következtetést vonhatunk le azok fejlődésére a kultúra minden ágában. Sőt számos esetben éppen ez az irodalom volt az, mely politikai és társadalmi átalakulások előidézésével hathatós eszközévé lett a nemzet nagyságának, hatalmának.

A fejlődés örök törvényének lévén alávétve, az irodalom sem vonhatta ki magát amaz eszméáramlatok hafása alól, melyek az elmúlt század közepétől kezdve átviharozták Európán s eltekintve a politikai változásoktól, a társadalmi életet is ugyszólván teljesen átalakították. A technikai vívmányok légiója, a közlekedési eszközök szaporodása és tökéletesedése, a gépipar hihetetlen fejlődése új foglalkozási ágakat teremtett, régieket megszüntetett, megváltoztatta az élet külső képét, sőt bizonyos tekintetben a családi életet — mind oly tény, amelylyel az irodalomnak számolnia kellett, nemcsak a téma és tartalom megválasztása tekintetében, hanem a külső formát illetőleg is, melynek szükségkép alkalmazkodnia kellett a modern felfogáshoz.

A külföld irodalmának ezt az érdekes forrongását — dicséretükre legyen mondva — éber figyelemmel kísérik hazai műfordítóink is s az ő gondos és szerencsés működésüknek köszönhető, hogy közönségünk a modern külföldi irodalom jelesebb termékeit jó fordításokból ismeri. Ám ez a működés természetesen szörványos, egységes cél nélkül való s még egészében sem alkalmas arra, hogy az egyes irodalmakról könnyen áttekinthető, egységes képet adjon. E lap jeles és tisztult izlésű szerencsés ötlete valósul meg most, midőn megkíséreljük, hogy a lap keretéhez mérten gondosan megválogatott verses és prózai szemelvényekben ismertessük — bár vázlatosan — az egyes nemzetek modern szépirodalmának irányát.

Kezdenünk kell a francia nemzet irodalmán, nemcsak azért, mert ez az életerős, uagyyszerű szellemi tulajdonságokban bővelkedő nép a kultúra számos terén magához ragadta a hegemóniát, hanem főleg azért, mert irodalmának hatása más nemzetek irodalmára és közönségére szemelláthatólag a legnagyobb. Különösen áll ez a dráma- és regény-irodalomra s a mi színpadunkon is konstátálható a francia dráma tulstulya. De a szó szoros értelmében vett költészet, a líra, továbbá a kisebb novella terén is nagyot és maradandót alkotott a francia realizmus, melyet Zola Emil teremtett meg a Hugo—Gautier-féle romanticizmus romjaiból, miután Hugo Viktor már előzőleg mindent elkövetett, hogy a Corneille és Racine unalmas, modoros klasszicizmusát gyökerestül kiirtsa. Zola Emil (szül. 1840., megh. 1903.) egyike a világ legnagyobb regényíróinak. Keserű moralista, aki lángelméje szövetekével belevilágít a bűn és nyomor legrejtettebb zugaiba, azzal a kifejezett célzattal, hogy az emberiséget, elsősorban nemzetét megjavítsa. Első művei, melyekben forrongó tehetőség még kizárólag az élet rut oldalait ecseteli, számos ellenséget szereztek neki, de amint tartalomban és előadásban fokozatosan nemesbedik, csakhamar zászlója alá esküszik az egész új francia irodalmi világ, amelynek élén megteremti a realizmus iskoláját.

Követői közül említenünk kell a Gon-

court fivéreket, Emile Gaboriaut, Jean Richepint, Guy de Maupassant-t, Hector Malot-t és Jules Clairetiet.

Tévedés volna azonban azt hinni, hogy Zola korszakalkotó működése érzéketlenné tette volna a francia közönséget más irodalmi irányok hatása iránt. Néhány író óriási sikereket ért el oly művekkel, melyeket korábbi irodalmi iskolák termékei közé kell sorolnunk, s melyek meg-megismétlődő kiadásokban ma is kedves és elterjedt olvassmányát képezik nemcsak a francia, hanem a külföldi közönségnek is. Ilyenek pl. Theophile Gautier, a Hugo-féle romanticizmus lelkes apostola, Theodore de Banville, a finom detailfestés mestere, Paul Hervieu, és mindenekfelett Alphonse Daudet, a Tarasconi Tartarin világhírű írója.

Ezek mellett, különösen az apró, ugynevezett újságnovella terén egész sereg fiatal író működik a francia irodalomban. Ez a legújabb nemzedék kétségtelenül a tehetség jegyében dolgozik s nagy népszerűsége tette szert máris hazájában. Nevük rengeteg tömegéből csak a következőket említtük: Michel Provins, Pierre Mille, J. H. Rosny, Lucie Delarue-Mardrus, Jean Reibrach, Leo Larguier, Charles Henri Hirsch, René Mazeroi, Emile Harancourt stb.

Nagy, világraszóló költői lángelmét nem tud felmutatni a most lefolyt évtizedek francia irodalma, noha nagy lírai tehetségekben éppen nem szükkölködik. Ezek közül legfelül áll a nemrég elhunyt Sully Prudhomme, aki a mély és borongó témákat szereti s a formának is művésze. Kedves és mély érzésű lírikusok Paul Bourget, a szintén már halott Paul Verlaine, Guy de Maupassant, aki mint elbeszélő sokkal jelentősebb a kötött formában is. Kiváló elbeszélő költők a provencai Frederi Mistral és Francois Coppée, akinek haldoklása hírére épp most hozza Párisból a táviró.

Az olasz modern irodalom verizmusa alapjában egy a francia naturalizmussal, mely szülőoka is volt, csak hogy itt a speciális olasz nemzeti tartalom s a nép lelkében kiirthatatlanul élő nagy hagyományok bizonyos ideális mázzal látták el. Dante, Petrarca és Tasso hazájában ez nem is történetet másképp. Már maga az a körülmény, hogy a francia irodalomtól eltérőleg nem regényíró, hanem még a jelen év elejéig is egy nagy lírai költő állott vezérként az olasz irodalmi törekvések élén, szemelláthatólag ki-domborítja a kétféle realizmus közötti különbséget. Ez a nagy lírikus Giosue Carducci (1835—1907.), aki hatalmas és kortársai között pártját ritkító tehetőségével ugyszólván ujjaalakította az utóbbi időben rendkívül lehanyagolt olasz költészetet. Már maga ez a tehetség is elegendő lett volna ahhoz, hogy Carduccinak a vezéri méltóságot biztosítsa honfitársai közt. Ám ehhez járult még, hogy a költő szívet-lélekkel azonosította magát nemzetére törekvéseivel, Tirtusa volt a Garibaldi-féle szabadságharcznak, s végül, hogy mint a bolognai egyetemen az olasz irodalom tanára, egész írói nemzedéket nevelt, mely vakon esküdött mestere tanaira. Az a szokatlanul új és merész hang, mely a sátnához irt himnuszban megcsendült, majd később a barbár ódák magas műtökélye lett az a cél, melynek megközelítésére egész sereg költő és költőnő törekedett. Ezt a célt megközelítenie csak kevésnek sikerült, elérnie egynek sem, A

nagy Carducci követői közt első helyen tán Lorenzo Stechetti (Olindo Guerrini) említhetjük, kinek liráját nagyon szeretik az olaszok, továbbá Gabrielle d'Annunzio, Felice Cavallotti és Vittorio Imbriani. Két költő is van közöttük, kiknek szép és valóban figyelemreméltó dolgozatait messze az olasz határon túl is ismerik; ezek: Annie Vivanti és Ada Negri.

Már régen porlad, más irodalmi irányzatnak is hive, de folyton olvasott, kedves költője nemzetének Giacomo Leopardi.

A dráma-, valamint a regény- és novella-irodalom terén ugyancsak a verizmus érvényesítési hatását. Az olasz drámai verizmus élén Giovanni Verga áll, kinek „Parasztbecsület“ és „A farkas“ című rövid drámai valóságos forradalmat idéztek elő a színpad világában. Mellette Roberto Bracco, Gerolamo Rovetta, d'Annunzio, Marco Praga, a régebbi drámaírók közül Pietro Cossa említhetők.

A regény- és novella-irodalomra a verizmus valósággal nemesítő, felvirágoztató hatással volt az olaszoknál. Íróik ugyanis félredobva Zola rendszerét, mely kizárólag az élet rut oldalainak felkutatására és ecsetelésére törekedett, az újszerűség, a való élet minden, a szép oldaláról is való megvilágítására törekedtek, a mi az olasz regény és novella teljes ujjászületésére vezetett. Ez teszi oly gyönyörködtető olvassmányává Edmondo de Amicis regényeit és friss, úde novelláit, különösen a „La vita militare“ bájos katonatörténeteit. Edmondo de Amicis mellett a régebbi Antonio Ghislanzoni, Salvatore Farinát, Luigi Capuanát, Marco Pragát, Giovanni Vergát és Matilde Seraot, az olaszok nagy regényíró-nőjét kell említenünk, mint jeles elbeszélőket.

Meglepő, de éppen nem örvendetes hatással voltak az újabbkori eszméáramlatok a német irodalomra, helyesebben annak egyik fontos ágára, a lírai költészetre. A német lélek nemzeti sajátossága a szentimentalizmus, mely a legjobb esetben is csak a világfájdalom magaslatáig tud felemelkedni, de reális érzésre, mint pl. a francia, képtelen. A reális, naturalisztikus törekvések, az új világszemlélet érvényesülése tehát szükségkép a német líra süllyedésére kellett, hogy vezessen. Ugy látszik, hogy Heine volt az utolsó nagy dalmok s utána csak elvéve hangzott fel itt-ott egy megkapó hang a német lírai berekben, mint pl. a Lenaué vagy Baumbaché. Ezt nem a számrá mondjuk, hanem a minőségre, mert, amint az ily hatalmas irodalomban másképp nem is lehetséges, a jelenkori német lírikusok száma légió. Azok közül, kiket Németországban jeles lírai költőknek tartanak, felemlítjük a következőket: Otto Julius Bierbaum, Karl Busse, Felix Dörmann, Ludwig Fulda, Martin Greif, Eduard Griesebach, Otto Erich Hartleben, Karl Hauptmann, Hugo von Hofmannsthal, Ricarda Huch, Detlev von Liliencron, Konrad Ferdinand Meyer, Hugo Salus, Frida Schanz, Schoenaich-Carolath herczeg, Wilhelm Schulz és Ernst von Wildenbruch.

Kedvezőbb a helyzet a német dráma, valamint a regény és novella terén, noha itt is beigazolódtott, hogy a német irodalom a Goethe és Schiller klasszikus korszakának magaslatáig

többé sohasem fog emelkedni, s legfeljebb arra törekedhetik csak, hogy az új áramlatok asszimilálásával eddigi magaslatát megtartsa. Ez a nagy német irodalom zöméről el is mondható. Sem a német dráma, sem a regény nem zárkózott el a modern törekvések, a reális élet festése elől, s ez az említett műfajok tartalmi gazdagságát növelte, amellet, hogy a külső előadást is új, modern formákkal gazdagította. Különösen áll ez a drámáról, melynek a németek közt oly fényes és nagytehetségű művelője akad, mint Gerhard Hauptmann, aki mellé Hermann Sudermann, E. v. Wildenbruch, R. Voss, E. és P. Schönthan csatlakoznak. A regény és kisebb novella terén ugyancsak Sudermann és Voss, továbbá Ludwig Fuldát, Peter Roseggert, D. v. Liliencron és L. Thomát kell említenünk. Ezekhez sorakozik a kisebb novella- és tárczairók beláthatatlan sora.

Az angol irodalom élén Rudyard Kipling áll, aki mint lírikus és elbeszélő egyaránt kiváló. Az angolok újabban általában a bizarrnak és az érdekesnek kedvelői az irodalomban, innen az a rendkívüli hatás, melylyel Wilde Oszkár és Conan Doyle művei e különben fejlett izlésű népre vannak.

Ha még felemlítjük, hogy újabban az orosz, a svéd, norvég, dán és lengyel irodalom néhány igazán nagy író munkái révén rendkívül szimpátiát fogadtatásra talált Európa kulturnemzetek közt, így a mi olvasóközönségünknek is — akkor mindent elmondunk, amit szűk terünlőhöz mérten a külföld jelenkori irodalmáról elmondhatunk.

Az alábbi összes szemelvényeket Zoltán Vilmos fordította.

Nyári esték.

Irtá: Paul Bourget.

(Paul Bourget egyike a francziák legtehetségebbi lírikusainak. Született 1852-ben Amiensben, ahol tanulmányait is végezte. Ezek befejeztével atyjának, az ismert matematikusnak minden tiltakozása ellenére az írói pályára lépett s azon csakhamar nagy sikereket ért el. Különösen lírája sokoldalú, mély és változatos, noha mint elbeszélő is a jelesebbek közé tartozik s prózai műveit is szívesen olvassák. Két-első lírai kötetét („Au bord de la mer” és „La vie inquiète” 1875.) csakhamar követték „Petites poèmes” és „Les aveux” (1882.) című költeménykötetei, melyek nagy feltűnést keltettek a franczia íróvilágban. „Edel” című elbeszélő költeményében a modern élet éles szemű megfigyelőjének bizonyult. Újabb kötetei Un crime d'amour, Mensonges, Coeur de femme és Terre promise.)

I.

Szinén a tó sekély vízének
Borongva usznak fellegárnyak,
Felhangzik, halld, az esti ének:
Bús zokogása egy madárnak.

A nap mi gyorsan estre válik!
És semmi sincs, mi visszatérne . . .
Nemcsak a nap — száguldvá száll itt
A hóra hó és év az évre!

És velük elszáll ifjuságunk,
Napfény s derűje messzetűnnek,
Mig hajnalat mindhiába várunk
Távol szemétől kedvesünknek!

II.

Kis madár, kinek dalában
Gyönyörködtem hajdanában,
Van-e még, ki énekedre
Ábrándok közt hallgat egyre?

(Is madár, kit úgy szerettem,
Nézd mi vagyok, nézd mi lettem!
Sorsomnak e tó a képe:
Fellegárny borult föléje.

A leszálló, szerteomló
Szürkülőhöz lesz hasonló
Minden árva emberélet,
Ha reménye semmivé lett.

Kétféle iskola.

Irtá: Michel Provins.

(Michel Provins az ifjabb nemzedék tagja. Született 1871-ben Párisban, ahol most is állandóan tartózkodik. Utólérhetetlen mestere a szellemes, pezsgő dialognak s apróbb rajzait is párbeszéd formában írja. Szereti a vidám, komikus témákat, de ezek keretében legtöbbször politikai vagy társadalmi fonákosságokat ostromoz rendkívül finom és maró gunnyal. Néha féktelenül jókedvű és kacagató (Les jumeaux), máskor a komoly szatira végig ható fegyvereivel küzd a társadalom érdeke felfogásai ellen. Eddig megjelent művei közül nagy sikerük volt a Lettres d'Hommes (1899), La Femme d'aujourd'hui (1899) Les Lendemains d'aujourd'hui (1900) és Les Passionsnettes (1901) című köteteknek. Irt két egyfelvonásos (Le Talion és L'École des Flirts) s egy három felvonásos vígjátékot is. Ez utóbbi (Dégénération) nagy sikert aratott. Michel Provins munkatársa az első-rangu szépirodalmi lapoknak és állandó tárczairója a „Le Journal”-nak, mely sűrű egymásutánban közli szellemes rajzait. A most élő franczia írók közül egyike a legismertebbeknek, mert dolgozatait a külföldi napilapok részére is sűrűn fordítják. A magyar szépirodalmi és napilapok szintén gyakran közlik tárczáit.)

Bougarel ur és asszony tíz év óta különválva élnek, miután előzőleg ugyancsak tíz évig a világ legkevésbé összeillő házaspárja voltak. A férj panaszára a bíróság most kimondta a válást, s a volt házastársak mindegyike a maga természetét, izlése, véleménye és társadalmi törekvései szerint rendezte be életét: az egykori Bougarel asszony, született Armande de Gélive újra felvette arisztokratikus hangzású nevét s anyjához költözött a rocbarei kastélyba: Bougarel ur viszont teljesen átengedte magát szélső politikai törekvéseinek, melyeknek végső célja a kommunisztikus anarchia. Kettejük közt, lapdaként ide-oda dobálva, egyetlen fiuk növekedett. Louis ezidő szerint tizenöt éves. A válóperben hozott ítélet szerint iskolai szünidejét atyja és anyja közt kell megosztania: egy hónapot a rocbarei kastélyban töltsön, egyet Garouxban, abban a kis városban, hol Bougarel választói körében a parlamenti szünidet szokta töltötni.

Rocbare lakói: a Gélivek özvegy anyja, De Courteplinte kisasszony, az alapítványi hölgy, Brosseville táborkok és felesége s végül Léridoin abbé, aki részben nevelője, részben játszótársa Louisnak.

A kastély XIII. Lajos korabeli régi építmény csipkézett tornyokkal és várarkok posványos maradványaival, melyekben békák kuruttyolnak.

De Gélive asszony, aki már negyedórása nem látta fiát, a csibéjét elvesztett tyukhoz hasonlóan ennek nevét kiáltja.

Louis: (nyugodtan olvas a hársfák árnyékában.) De hisz' itt vagyok, anyám!

De Gélive asszony: És az abbé?

Louis: Hisz' ön jól tudja, hogy ilyenkor a breviáriumát olvassa és . . . alszik!

De Gélive asszony: (szigoruan.) Louis, te illetlen vagy.

Louis: Micsoda illetlenség van abban, ha konstátálók egy egészen ártatlan és teljesen igaz ténnyet? A hányszor még ebben az órában beléptem az abbé szobájába, mindannyiszor a pamplagon találtam, térdén a könyvével és hortyogva, mint egy bűgöcsiga . . .

De Gélive asszony: Egyházi férfival szemben az ember nem alkalmaz ilyen kifejezést.

Louis: Mondjuk hát: mint egy orgonasipl! És különben jól is teszi. A nap elég hosszú!

De Gélive asszony: Te unatkozol velünk?

Louis (affektálva): Önnel nem, anyám, hanem itt vannak a többiek! . . . Végre is az én koromban szüksége van az embernek egy kis váltakozásra, egy kis szórakozásra!

De Gélive asszony: Szabad olvasnod, sétálnod, horgásznod a kastély tavában, vadásznod erdeinkben . . .

Louis: Mindezt az abbéval!

De Gélive asszony: . . . esténként ott a billiárd, a whist . . .

Louis: (fogai közt.) Avval a két ócska pergamenttel. A táborkokkal! Az alapítványi hölgygyel! . . . Jobb szeretnék a pajtasaimhoz menni!

De Gélive asszony: Tessék! A féktelen életkedv! . . . Atyád rossz hajlamai!

Louis: (borusan.) Nem tudok róla, hogy atyámnak rossz hajlamai volnának! Sohasem vettem észre! . . . S különben is, talán csak nem bűn, amit kérek?

De Gélive asszony: A rossz társaság mindig veszedelmes. Ezek az utczagyerekek . . .

Louis: De hisz' én a fiatal Cuvillotról és Pierre Jaillouxról beszélek . . .

De Gélive asszony: Éppen ezek azok! Egy hivatalnoknak a fia és egy szociálista képviselőnek az unokaöccse! Ez ugyanaz!

Louis: És mi bünt követtek el?

De Gélive asszony: Hogyan? Hát nem üldözték el az egyház szolgálát? Nem méltelyezték meg a hadsereget? Nem döntik veszedelmbe Franciaországot? Nem lopnak meg bennünket? . . .

Louis: Önök minduntalan ezt hajtogatják! De megengedve, hogy mindez hitványság, akkor is az apák a bűnösök, nem a fiaik!

De Gélive asszony: Amilyen az apa, olyan a fia! Egyáltalában nem akarom, hogy érintkezzél ezekkel az emberekkel, kiktől csak rosszat tanulhatsz. Majd ha olyan fiatalemberekre akadunk, akiknek rangjuk és nevelésük a tieddel egyező, akik barátaink gyermekei, jámbor gondolkodásuk és jól neveltek, azokkal barátkozhatol. Addig azt akarom, hogy nálunk maradj. Az alatt a rövid idő alatt, melynek tartamára egy átkos és istentelen törvény átenged nekem, elég fejtörést okoz, hogy csak kevésbé is edzsem ellentállásodat atyád káros befolyásával szemben. Amit ott hallasz és látsz, az a romlásba visz! Valóban, nem lehetne veszélyesebb környezeted! (Meglátja a könyv címlapját, melyet Louis kezében tart.) Hogyan? Te Dumast olvasod? . . . (Méltatlankodva.) A három muskétás? Kítől kaptad ezt a könyvet?

Louis: Egy liceumi társamtól.

De Gélive asszony: Tessék! A nyilvános iskoláztatás előnye! (Haragosan.) Ez az a liceum, melyet oly melegen ajánlottak! (Rámutat egy másik könyvre.) És az a kötet? Mi az?

Louis: Molière.

De Gélive asszony: (kezébe veszi a könyvet.) Molière! (Lapozgat benne.) Molière kihagyások nélkül! Rettenetes! . . . Hogy lehet így megméltelyezni az ifjuságot!

Louis: Benne van a tantervünkben.

De Gélive asszony: Szép kis tanterv! Mondhatom, gyönyörű nemzedéket nevelnek! Szegény haza! . . . Eltitálak, érted, eltitálak atótól, hogy jövőre ezeket olvasd! Amíg nálam vagy, ne essék kár benned . . . (Morog.) Szent Isten! . . . Molière! . . . Dumas! . . . Igazán már csak Musset és Zola van hátra! . . . (Meglátja Jean apót, a kertészt, aki sapkájával a kezében féltékeny közeledik. Zavartan.) Nos, mi az?

Jean: (alázatosan.) Beszélni szeretnék önnel, asszonyom . . . a leányom, Marie Jeanne ügyében . . .

De Gélive asszony: Hirt kapott róla? Talán rosszabbul van?

Jean: (habozva.) Istenem! . . .

De Gélive asszony: Kend olyan, mint-ha a sírból jönne . . . Mi baj van?

Jean: (hirtelen elhatározással.) Eh, legyen hát! . . . A feleségem a múlt hónapban azt mondta önnek, hogy Marie Jeannet a városba küldtük, hogy ott gyógykezeltesse magát . . . Ám a valóság . . . a valóság az, hogy most is itt van nálunk . . .

De Gélive asszony: (ridegen.) Miért ez a hazudozás?

Jean: (sapkáját forgatja.) Az ördögbe is! Hát azért, mert ennek története van . . . Mit akar ön? A Marie Jeanne husz éves. Szép leány . . . a vére kissé forró . . . Az ifjusággal elég baj van, nemde? Hát még, ha szerelem van a játékban . . . Végre is mi van abban, hogy megismerkedett a fuvaros fiával, aki nemrég bevonult a katonasághoz . . .

De Gélive asszony: (fiához.) Menj és nézd meg, hogy az abbé elolvasta-e már a breviáriumot!

Louis távozik, de az ut kanyarulatánál megáll egy sűrű bokor mögött és végighallgatja a következőket.

De Gélive asszony: (szigoruan.) Nos, aztán?

Jean: Aztán . . . nos, hát bekövetkezett, amit ön könnyen kitalálhat . . . A kicsike megjött ma reggel.

De Gélive asszony: (kitör.) Mit beszél kend? A leányának gyermeke született?

Jean: Egy szép kis baba! . . . Mit miveljen az ember? Meg csak nem ölheti!

De Gélive asszony: Egy törvénytelen gyermek! Az én házamban! Az én birtokomon! Ez hallatlan!

Jean: Majd ha az apja megjön a katonaságtól, meglesz a lakodalom. Erősen megígérte . . . Különben igen derék fiu! Nem mer-

tünk durvák lenni a Marie Jeannehoz, sem én, sem az öregem... Annyit szenvedett, szégyény... Aztán a kicsike olyan ennyivaló!... Nem akarja megtekinteni?

De Gélive asszony: Megtekinteni? Hát megbolondult kend?... Egy fattyu! Egy... nálam... Kend holnap elhagyja a házat!

Jean: (megsemmisülve.) De... harminczhét év óta szolgálom a családot...

De Gélive asszony: Csakugyan épp' annyi ideje! Kissé különös módon hálálja meg a jótéteményeinket!

Jean: (fájdalmasan.) De hisz' mi nem teletünk róla... azután ily hirtelen távozni... Engedje meg legalább, asszonyom...

De Gélive asszony: Semmit! Nem akarok botrányt... Mondtam már, hogy holnap távoznia kell... Egyheti bérét ki fogjuk fizetni...

Hirtelen faképnél hagyja az öreget és nyugodt lelkiismerettel belép a szalonba. Este Louis, akit az eset nagyon érdekel, feszült figyelemmel hallgatja az asztalnál ülő társaság méltatlankodásait. Burkolt czélzások esnek az erkölcsök hanyatlásáról, s mindenki annak szükségét hangoztatja, hogy az államnak szigorú rendszabályokhoz kellene nyulnia.

A következő hónap Bougarelé. Szerény kis ház a városka végén, a szőlőhegyek közelében. Vasárnap.

Bougarel (fia nevét kiáltja): Louis! Louis! Hol lehet az a ficzkó? Az anyja tanácsai egészen elbolondították... Fogadni mernék, hogy elment a misére. (Louis belép.) Honnan jössz?

Louis (egyszerűen): Sétálni voltam a mezőn.

Bougarel: Ah, helyes! Az anyád anyyira teletömött babonával, hogy már azt gondoltam, a plébánián vagy...

Louis: Ön megtiltotta, hogy belépjek a templomba.

Bougarel: Már mondtam neked, hogy tegezz! Önözni csak az emigráltak fiai szokták szüleiket. Te Bougarel vagy, az ördögbe is! Bougarel, mint jó magam. (Magához vonja Louis.) Nos, ölelj meg! Nem kell mindjárt megijedned a nagy hangomtól. Ezt igazán nem akarom. Maradjunk jó pajtasok! Ki akarom képezni — nem a lelkedet, mert lelkiünk épp' oly kevésbé van, mint a majomnak — hanem az értelmeket, hogy edzve légy az előítéletek, a társadalmi és hierarchikus tévtanok ellen. Lám, könyv van a kezdedben... Mutasd csak, mi az?

Louis: Chateaubriand!

Bougarel: Tessék! Anyád választása!... Egy klerikális szerző!

Louis: Olvasnunk kell. Benne van a tantervünkben.

Bougarel: Nos igen, igen! Ilyenek ezek a liceumi tantervek! Klerikális könyvek és történelem, mely a hódítókat, a nép gyilkosait dicsőíti. A nemzetközi testvériség eszméje helyett beleoltják a véretekbe a haza fogalmát! Bizonyos vagyok benne, hogy Rochbareban teletömtek az ösök, a hagyományok és az ősi birtok kultuszával...

Louis: Nem tagadom, hogy különös érzés fog el, ha évenként visszatérve a kastélyba, újra látom azokat a tárgyakat, melyek valaha őseimé voltak. Az ősi falak, a vén fák, a hajdani butorok olyanok, mintha barátaim volnának, s mintha megőriztek volna egy darabot azok életéből, akiket szolgáltak — akiktől én is származom. Szerettem az ösök földjét is. Nem tudom, hogy mindez együttvéve az-e, amit te hazának mondasz, de bizonyos, hogy ebben a házban, melyet te pénzen vásároltál, mitsem érzek abból a meghatottságból...

Bougarel (kedvetlenül): Na igen... nem mondom... Ez az atavizmus! Te nem lehetsz felelős ezekért az eszmékért... Magam is unatkozom néha ebben a barakban, mert nem vagyok idevaló... Pedig neveltség! Maid jön olyan nemzedék, mely mindenhol feltalálja magát... Hanem ezentúl másféle könyveket fogsz olvasni. Akarom, hogy megismerkedjél a modern gondolkodókkal Jean-Jaquestól kezdve Lassalleig, Marxig, Blanquiig, azután a szépírókkal, akik magukban egyesítik amazok összes előnyeit, így pl. Zolával. A költők közül Musset-vel, aki arisztokrata ugyan, de van benne temperamentum...

Louis: Anyám eltiltott tőle! És Zolától is!

Bougarel: Anyád hülye!

Louis (megsebezve): Nem tudom, hogy mi van kettőtök közt, de azért nem kell azt mondanod, hogy anyám hülye! Ha valamitől eltiltott, bizonyára azért tette, mert javamat akarja... (Meghatva.) Ó nagyon szeret engem!

Bougarel (lendülettel): De én is nagyon szeretlek, átkozott kölyök! Nincs még két percze, hogy megöleltelek. Kezdjük újra! (Megöleli.) Tudod, kiki a maga módja szerint... Én is a javadat akarom... Ne gondold, hogy nagyon könnyű embereket nevelni. (Kis szünet.) De ne beszéljünk ily komoly dolgokról... Ha talán kedved van a pajtasaiddal szórakozni...

Louis (habozva): Kiket értesz ezek alatt? Bougarel: Kiket? A szomszéd fia minden perczen vár Antoine Potignot-val együtt.

Louis: A borkereskedő és a kovács fia? Bougarel: Csak nem kevesled őket? Még az volna szép!

Louis: Azt nem mondom. Én nem vagyok büszke... De hozzáam azért mégsem valók.

Bougarel: Hogyan érted ezt?

Louis: Nos, mindig a legalacsonyabb sorsu emberek közt forgolódnak.

Bougarel: Az emberek közt nincs alacsony és magas. Minden ember egyenlő!

Louis: Igen: pástor és nyáj. Helyes! Csak hogy az is bizonyos, hogy Antoinenak mások az eszméi, mások a szokásai, mások a szavai, mint nekem... Mégis csak szívesebben mennék Julien Dargènes-vel.

Bougarel: A bourgeois-val! A tőkéskek! A kizsákmányolókkal, akik gyáraikban kiszípolozzák a környék munkásait!... Megtiltom neked, hogy szóba állj velük!

Louis: Miért mondták akkor nekünk a liceumban, hogy az ipar Franciaország gazdagsága?

Bougarel: Ugyan szép dolgokra tanítanak benneteket!... Ha nem akarsz játszani azokkal a gyermekekkel, akikhez küldelek, maradj itthon. Ugyis vendégeket kapunk. Bougrand polgár jön nehány napra a feleségével és a fiával. Egy kongresszus rendezését kell megbeszelnünk.

Louis: Igaz, amit Rochbareban hallottam, hogy nincsenek megesküdvé? (Elpirul.) Hogy vadházaságban élnek?

Bougarel: Ez aztán a szavakon való nyargalás! Nos igen, nincsenek megesküdvé. És aztán? Csak nem gondold, hogy kevésbbé tisztességesek, mert nem vetették alá magukat a maire és a pap hókusz-pókuszának?

Louis: De ha egyszer ez a törvény... s a törvény mindenkire kötelező... akkor, ugyebár, a fiuk is természetes gyermek?

Bougarel: Ugyan hagyj! Mivel nem ötlábu birka, világos, hogy természetes! Te sem vagy mesterséges, amennyire tudom! Bougrand különben igen nemesen cselekedett. Inkább megosztotta életét gyermeke anyjával, mintsem hogy elhagyta volna minden segítség nélkül...

Louis (meghatva): Oh, az nagyon szép! Én valóban láttam egyszer egy esetet, mikor az utcára dobtak ki egy szegény leányt, kinek gyermeke született. Azt mondták, hogy ez bűn, s hogy az erkölcs követeli, hogy mindkettejüket megbüntessék...

Bougarel (méltatlankodva): Éhhalállal, ugyebár?... Hol láttad ezt a gazságot?

Louis (élénken): Olvastam egy könyvben... Már nem tudom, hol... Régen volt...

A liceumban, az iskolaév kezdetén

Egy tanuló (közéledik Louis-hoz, aki az asztalnál ül, s fejét kezébe hajtva, mélyen gondolkodik.) Mi bajod van? Talán sajnálod, hogy elmúlt a szünet?

Louis (lakonikusan): Nem.

A tanuló: Bánt a mélabu?

Louis: Az sem.

A tanuló: Hát mi?

Louis: Mi?... Nos, csak gondolkodom... Igyekszem magamnak véleményt alkotni az erkölcsről, a vallásról és a politikáról!

A vizörző sárkány.

Irta: Pierre Mille.

(Pierre Mille a legifjabb francia irónemzedék tagja, de hazájában már is nagy népszerűségnek örvend. Neve először a „Le Journal” szépirodalmi rovatában tűnt fel, melybe bizarr, főleg exotikus tárgyú novellákat írt. Pierre Mille ugyanis az afrikai hadseregben szolgált, majd résztvett a kínai expedícióban s mindkét világrészben és ezek lakói között szerzett benyomásai nagy hatással voltak írói tehetségének fejlődésére. Ezidőszert Párisban él s állandó munkatársa a nagyobb lapok szépirodalmi rovatának.)

— Nos, milyennek találd ezt a vidéket?

— Nagyon szép volna, — felelt Giraud mérnöknek, — ha ki nem forgattátok volna a maga valójából!

Sötét és mély szakadéokban álltunk, melynek falai hatszáz méter magasságban emelkedtek; ezek a falak kéklő mészkiklából álltak, merőlegesek és csaknem simák voltak. A fal fél magasságában, kiálló sziklán egy nagy legyezőpálma állt, melynek magvát valami madár hordhatta oda; nem látszott nagyobbaknak, mint egy rezeda-bokor valamelyik párisi ház ötödik emeleti erkélyén. Felettünk keskeny szalaghoz hasonlóan az ég kékje látszott, fényes nappal anyyira elsötétítve, hogy a csillagok édesdeden beleszagoltak a szakadékba. Még Európában is, azzal a tudattal, hogy fél mérföldnyi távolban falvakat, gabonaföldeket, szőlőket és a magunk fajabeli embereket találunk, nyomasztólag hatott volna ez a magány. Itt, a yun-nani szakadékban, háromszáz kilométernyire Lao-Kaytól, a Tonkinghoz legközelebb eső várostól, egyszerűen rettegett az ember, mint a gyermek, mikor belép a fekete pinczébe. Am Giraud egészen otthonos volt. Ő fedezte fel ez elhagyatott és patetikus szakadékban az ezer méter magas, hatalmas vizesést, melyet csákányával, dinamitjával, vas- és betoncsöveivel megszelídített, korlátok közé szorított, ugyszólván megölt. És erre a gyilkosságra a legnagyobb mértékben büszke volt.

— Megérkezünk! — szólt a mérnök.

Lovaink lába meg-megcsuszott a nyirkos agyagon. A szakadék falai kiszélesedtek és hatalmas, hengeralaku tárnát képeztek. A tárna északi falát hosszú, fehér vonal metszette, vékony, hóféhéren ragyogó vizugár — míg a hegy csucsról, merészen épített tartályokból aczélabroncsokkal körített, vaskos, nagyhasu csövek vezettek a mélységbe. Ott lenn, a hegy lábánál egy géptelep zakatolt, egy villamos telep ebben a pusztaságban.

— Nos, mit szólsz hozzá? — kiáltott Giraud.

— Mégis csak jó, ha az ember elektrotechnikus léteért a geológiához is! Egészen bizonyos voltam benne, hogy a völgy nyílásában vizesésre fogok bukkanni. Kérdezősködtem a kinaiknál, a hegyi meóknál s a vége az lett, hogy felépítem a telepet. Nyolczszáz méter esés, ötvenezer köbméter víz egy másodperc alatt. Erre alapítottam a tervet...

— És aztán? — kérdeztem.

— Aztán hatalmamba kerítettem a vizesést. Most mozgatja a dinamóimat s én elküldhetem az erőt a vasutnak, mely ötven kilométernyire esik ide. Utközben sok megy belőle veszendőbe, de azért elég marad. Bátran be lehetne vele rendezni a villamos közlekedést oda fel a hegy-csucsra!

Felkapott egy kavicsot és megvetőleg behajította a folyam kiszáradt ágyába, melyet ő ragadott el a természettől. Szomorú látvány volt ez a száraz sebhely a hegy oldalán, egyedül látható emléke az előbb ott rohanó vizeknek. Am a mérnök alig érzett egyebet, mint a katona, mikor a legyőzött ellenség szenvedéseit szemléli.

De ez még nem volt minden! — szólt. — Ide kellett hozni ezt az óriási vastömeget, ezeket a gépeket, még pedig azokon az utakon át, miket láttál... Azután rengeteg boszuság volt a munkásokkal...

— Talán sztrájk? — kérdeztem.

— Oh! — nevetett — azt itt még nem ismerik. Hanem a meók, akiké ez a föld, ugyancsak babonás észjárásu emberek. Azt tartják, hogy a vizet sárkány őrzi és bocsátja le a mélységbe, s hogy azt tőle elragadni nincs joga senkinek. Ebből a következtetés: a sárkány boszut fog állni, ha csak valami áldozattal ki nem engesztelik.

— Ha ez az egész — feleltem — akkor bizonyára könnyű volt találnod egy kinal papot, aki az áldozatot végrehajtotta. Két aranypapirba burkolt sou-darab milliókat képviselhetett a sárkány lábainál, ötven frankból meg bizonyosan kikerült a pap tiszteletdíja . . .

— Tévedsz, barátom — felelt Giraud. — A pap majombör-erszénye ezeket nyelt el. Hoztam meg kellett egy varázslót, aki kitekerde két tuczat csirke nyakát és leszurt egy birkát, mert a papnak Buddha tiltja a vérontást. De a meők ezt nem találták kielégítőnek. A sárkánynak emberáldozat kellett. Manoél Irribarra, a pallér regélhetne neked erről. Egy tekintélyes meőfőnök, Man-Fui egy szép este behatolt a sárkányba, hogy vállába szurja a kését s feláldozza a sárkánynak ezt a ficzkót, kinek bölcsője a baszkok földjén ringott. Irribarra meg fogja neked mutatni a sebhelyet bal vállpercén. De Manoél egyebet is tud a jobb karjával, mint labdázni. Egyetlen ökölcsapással földre terítette a derék meőt, aki feltápázkodott és szó nélkül kiesett. Mikor másnap le akarták tartóztatni, már a hegyek közt bujdosott. Azóta sem hallottuk hírét. Irribarra kárpótlásul magához fogadta leányát. Majd látni fogod; egész csinos teremtés.

E pillanatban egy leány haladt el mellettünk bő bugyogóban és nagygalléru, kék bluzban, mely fehér és piros csíkokkal volt tarkítva. Ez a meő-lányok öltözeté és Sing-You, Man-Fui leánya olyan volt benne, mint egy kis francia tengerész. A családást még teljesebbé tette, hogy kezében bádogesészt vitt.

— Éppen ott megy — szolt vidáman Giraud. — Levest visz urnának és parancsolójának.

A turbinák zugása kihallatszott a nagy, négyoszögű kőépületből, melybe a kis Sing-You belépett. Néhány percz mulva követték. Egy férfi jött elénk és szó nélkül megemelte süvegét. Giraud kezét nyújtott neki. Irribarra volt, a pallér.

A turbinákban örülten kavargott a hófehéren habzó víz, az acéztengelyek szünet nélkül forogtak. Csikorgásuk a levegőben összeolvadt a pihenés nélkül kavargó hullámok üvöltésével. Valóban, a yun-nani leigázott sárkány félelmesen bög! De ez mitsem használ, táplálnia kell, ha fogát csikorgatva is, a dinamókat, melyek sfinkszek gyanánt ott hasáltak a betonalapzaton: új istenek jöttek nyugatról, elnyelték a régi isteneket, megváltoztatták a föld külső képét és elvegyültek a benszülött nemzetekkel.

— Nos — kérdezte Giraud a pallértól — mit mivel a sárkány? Még mindig haragszik? S az ön emberci még nem verték ki a fejükből? Irribarra a homlokát ránczolta.

— Még mindig gondolnak rá — szolt. — Képzeld csak, ez a kis leány ma nem akart ideengedni a telepre. Azt mondta, fél valamitől . . .

— Ah! — szolt fitymáló taglejtéssel Giraud — ez a mesebeli állat legyen a legkisebb gondunk. É miatt ugyan nem fognak esni a vasut részvényei. Képzeld, abban a pillanatban, amikor akarom, ötvenezer löerő áll rendelkezésemre. Nyolczszáz méter esés! Majd mindjárt látni fogod, hogy ez mit jelent. Megindítottak a szeméd láttára egy turbinát.

Giraud odaállt az egyik vezeték elé, mely mindaddig nem volt működésben. A cső áttörte a falat s érczabroncsaival olyan volt, mint egy óriáskigyó, melyre rézgyűrűket huztak.

— Ez nincs ám vasból — folytatta a mérnök — hanem aczélból van s az ellentálló ereje óriási. Tudod-e, hogy mekkora nyomást kell kiállania?

És bizonyos büszkeséggel nézte a manométert, mely a vezetékre volt erősítve.

— Nyolczszáz méter esésünk van — folytatta. — A nyomás tehát egy négyzetcentiméterre nyolczvan atmoszféra, vagyis nyolczvan kiló. Ez a vezeték egy négyzetdecziméternyi falára kétezernégyyszáz kiló; éppen elég, hogy téged palaesintává lapitson . . . Irribarra, mondja csak egy kinainak, hogy indítsa meg a vizet!

Ebben a pillanatban a kis Sing-You összecapta a kezét s én láttam, határozottan láttam, hogy a benszülött munkások egyike durván megragadta a karját. A leány kiszabadította magát és hozzánk futott.

Giraud folytatta szavait:

— Éppen ezért van szükségünk nagyon erős csövekre. Egyetlen sugár, barátom, egyetlen vizsugár, mely innen kiszökkenne, olyan volna, mint egy löveg, mely . . .

Honnan vegyem a tollat, hogy leírjam e másodpercz borzalmait? A rémület még most is lenyűgöz és egész valóm fellázad a véres jelenet hü ecsetelése ellen. Nyilegyenes, sárga sugár villant meg szemem előtt, áttörte a levegőt, fejtetőn találta a kis Sing-You-t s a koponyájából leszelt egy fedélnyi darabot, mely hajastól és füstől nekiröpült a falnak.

És ugyanebben a pillanatban holtan esett össze Giraud is. A mellén csak gyűszűnyi, a hátán ökölnyi lyuk tátongott. Nem szolt többé egy szót sem; az irtóztató erejű vizsugár nyomban megölte. Irribarra engem felkapott, mint egy gyermeket s két méterrel hátrább dobott.

— A manométer nyele eltörött! — kiáltotta.

S valóban, ott, ahol azelőtt a manométer üvegje csillogott, fékevesztetten, egyenes vonalban tört elő a vizsugár, mely áttörte a szemközti falat s messze magával ragadta a törmelékét, míg fülsiketítő üvöltése betöltötte a levegőt.

— Meneküljünk! — kiáltott fülembé Irribarra. — Itt mit sem lehet tenni. Minden az ördögé!

Éppen még annyi időnk volt, hogy a nyitott ajtón kirohanva, egy kiálló szikla tetőlapja alá menekülhetünk, azután ágyudörejhez hasonló robbanás rázkódtatta meg a környéket. Körülöttünk aczélgerendák, kövek, csődarabok röpödtek, azután újabb robbanások következtek, amint a vezetékcsövek egymásután engedtek a felszabadult nyomásnak. Az épület féloldalra hajolt s néhány percz mulva összeomlott, maga alá temetve azokat a szerencsétleneket, kiket talán a robbanás megkímélt.

Azután csend lett. A hegytetőn, a kiszáradt zuhatag ágyában megjelent egy fehér sugár, mely egyre jobban növekedve, mindjobban erősödő zajjal lefelé törtetett. Tíz percz mulva az ágyat egész szélességében betöltötte a folyó s a sárkány vizesése előbbi diadalmas pompájában ragyogott.

A szerencsétlenség megtörténte után Irribarra így szolt hozzám:

— Itt nincs más hátra, mint összehívni az élőket, eltakarítani a holttesteket, azután jelentést írni.

— Jelentést? — kérdeztem. — Nem szegényli magát, Irribarra? Jelentést, mikor ez a szegény Giraud . . .

— Nos, éppen ő miatta! Ha ennek a jelentésnek az volna a tartalma, hogy az ő hibájából történt, akkor hazudnám és mesét mondanék. De bizonyos vagyok benne, hogy nem az ő hibája, sem az enyém. Ezeknek a sárga ördögöknek a kezük van a dologban . . .

— De hát — kérdeztem — mi ölte meg tulajdonkép Giraud-t?

— Hát nem látta? — felelt Irribarra. — A sugár! Giraud urnak igaza volt: egy töltény találta mellén. Löveg, melynek százötven kiló súlyát a manométer nyelének átmérője adta s melynek sebessége másodperczenként nyolczvanhárom méter. Elég ahhoz, hogy átüssön egy hivalyt. De miért törött el a manométer nyele? Fz itt a kérdés.

Néhány lépést tettünk a szerteheverő romok közt. A leomlott tetőgerendák alól egy helyütt hafesomó kandikált ki.

— Ah! — kiáltottam fel — az ember azt hinné . . .

— Igen — vágott szavamba Irribarra — szegény Sing-You!

Lehajolt, talán azért, hogy ne lássam a szemében felcsillamló könyvet. Mikor ismét felemelkedett, kezében volt a manométer elgörbült roncsa. A nyél egy része még rajtafüggött.

Irribarra néhány másodperczig vizsgálgatta és arca elborult.

— Nézze csak — szolt — a nyelet lefűrészelték. A metszés még egészen új. Természetes, hogy a teljes erővel betóduló víznek le kellett tépnie. Pokoli munka! De hogyan juthatott ez eszükbe ezeknek a vadaknak?

— Nem szolt ön senkinek a veszély lehetőségéről?

— Senkinek . . . azaz mégis . . . az egyetlen Sing-Younak, aki valószínűleg figyelmeztette atyját . . . De hisz akkor én vagyok, akinek a halál szánva volt, mert rendszerint én szoktam indítás előtt figyelni a manométert!

Azután elgondolkodva hozzátette:

— Ez megint csak azt bizonyítja, hogy az aszszonyokra nem szabad titkot bízunk . . . Mondja csak, ugy-e bár segíteni fog a jelentés megfogalmazásában?

Dal a holdsugárról.

Irta: Guy de Maupassant.

(Guy de Maupassant, a francziák kitűnő és külföldön is népszerű elbeszélője a normandiai Miromesnil-kastélyban született, 1850 augusztus 5-én. Korán kezdett írogatni s noha későbbi nagy hírnevét prózai elbeszélő műveinek köszönhette, először a versírás terén kísérletezett. Az irodalomba Gustave Flaubert, a család régi barátja vezette be, aki a költőnek később is hű és bölcs tanácsadója maradt. Henry René Albert Guy de Maupassant tanulmányai befejeztével, tizennyolcz éves korában köztisztviselői pályára lépett s előbb a tengerészeti, majd a közoktatásügyi minisztérium tisztikarának lett tagja. Irói sikerei azonban csakhamar megengedték neki, hogy egészen az irodalomnak éljen. A szakadatlan munka és a zajos, nagyvilági élet idő előtt tönkretette idegeit, úgy, hogy a költő elméje elhomályosult. 1892-ben be kellett szállítani az auxeuilli örültekházába, hol 1893 július 6-án meghalt.)

Guy de Maupassant izgatón érdekes, sokszor fantasztikus novelláit a magyar olvasóközönség is jól ismeri, mert valamennyi megjelent magyar nyelven. Ezek közül a legkiválóbbak: Mademoiselle Fifi (1882), La maison Tellier (1881), Le Horla (1887), Pierre et Jean (1888) és Fort comme la mort (1889). Apróbb novelláinak száma 215. Egyetlen költemény-kötete (Des Vers, 1880) tulnyomóan elbeszélő költeményeket tartalmaz. Ugy ezekben, mint kevés lírai darabjában az éles megfigyelés, a finom festés és a formatókély mesterének bizonyult a költő.)

Kérde, ki vagyok? — Nos a holdsugár;
Ég boltja hazám, a szülöm meg a fény,
Ha szürkül az est, s éj csendje ha vár,
Lebegek vizeken, s a fák tetelén.
A falra kuszom, mely pusztá, sivár,
A part fővenyén pihenek s a gyepen,
Tolvaj vagyok, éjjeli lesre ki jár,
Nem fádom és nincs sohasem melegem.

Kicsiny vagyok, csak egy parány,
Bejárok minden buvhelyet,
Benézek házak ablakán
És minden titkot felfedek.
Rejtőzve uton, utfele,
Az erdő vadjait lesem;
Ha tán szerelmes pár halad
Sötét uton, s ráhull a fény,
Hálás mosolylyal int felém,
S ha elmaradtam — megsirat.

Ha lopva felszököm,
A fűr s a csalogány
A szifán s fenyveken
Dalával rámköszön,
Míg én nagy hirtelen
A nyulat meglepem,
Mely épp' aludt talán,
S nem nézve, hol az ut
Riadtan messze fut.

Nézd, sűrű lomb alatt
Ott félénk dámvadak,
S alvó szarvasünő —
Felébreszttem legott;
Remegve áll amott,
S míg félve szimatol,
Nem sejtji, tudja hol
Les rá a puskaeső,
Vagy himje hol marad

A víz színén
A hab ragyog,
Percz mulva már
Parton vagyok,
S annak fővenyén
Csillan meg a fény;
Majd lomb alatt
Henyé árnyakat
Ott kergetek én,
Mint éjjeli rév.

Mely visszajár.
Alom, ha rád borult,
Én, én hozom azt,
S annak, ki rászorult
Nyujtok vigaszt . . .

Tudod, ki vagyok? — Nos a holdsugár.
S tudod-e, a magasból miért jövök én?
A fénytelen éji homályba' ki jár,
Megcsuszva elesnék a part fövényén;
S tán bolygva az erdőn bús éj idején,
Ösvényt ha keresne, de tévutakon —
Örködve felette ott csillogok én,
S a biztos utat neki megmutatom.

Krab.

Irta: Paul Hervieu.

(Paul Hervieu, jeles dráma- és regényíró, született 1857. szeptember 2-án a Seine departementbeli Neuillyben. Miután tanulmányait Párisban elvégezte, ugyanott 1877-ben ügyvédi irodát nyitott, de csakhamar a diplomáciai pályára lépett. 1881 óta követési titkár. Regényei közül a Peints par eux-memes (1893.) és L'armature (1895.) a legismertebbek. Les tenailles című drámáját „A bilincs” cím alatt Nemzeti Színházunk is előadta. Apró novelláit éles megfigyelőtehetség és a nyelv rendkívüli bája jellemzi.)

Azalatt az idő alatt, míg a Párisi Ujdonságok nagy áruházának alkalmazottja volt, senkinek a rokonszenvét sem tudta megnyerni.

A szörmeáruk osztályában foglalatostkodott, abban, melynek személyezte egyébként a legszébb egyetértésben élt. De Krab egyike volt azoknak a természeteknek, melyeknek a magától való különbözőségét mindenki érzi. Ehhez járult még, hogy Krabnál e különbözőség szemmel láthatólag is megnyilvánult, mert falába volt. Mindezt súlyosbította az a körülmény, hogy testét elég sűrű szőr borította, úgy, hogy társai, kik természetes ellenszenvet éreztek iránta, inkább sorozták ama bozontos vadállatok közé, melyek szörmei megtöltötték az áruház helyiségeit, hogy sem bevették volna a maguk harmónikus társaságába.

Azon a napon, melyen elbocsátották, utolsó foglalatosságként egy asztrakan-bundát kellett valahova elvinnie. Mikor eltávozott, Lucie kisasszony így szólt Irmine kisasszonyhoz:

— Igazán bolond dolog! Sohasem fogjuk megtudni, hogy Krab hagyta-e itt ezt a büzt, vagy az asztrakan!

Blaise ur kifejezte azt az óhaját, hogy az igazgatóság többé ne alkalmazzon nyomorékot a szörmeosztályban, különösen olyant ne, akinek falába van. Mert, úgy vélte, ez az örökös emlékeztetője állandó fenyegetés és alkalmas arra, hogy folytonos rettegésben tartsa az embert a lábujjai miatt.

— Én — tette hozzá Blaise ur — rögtön meghalnék, ha Krab még egyszer a közlembem jönne.

— Hát még én! Hát még én! — hangzott fel kórusban.

És Blaise ur egy pillanatra kellemetlen bizsergést érzett rendkívül érzékeny lábujjaiban.

Csupán Malblond ur, a szörmeosztály főnöke tartotta magát távol az öröm általános megnyilvánulásától. Henye és alattomos természet lévén, legujabb és gondosan előkészített műve Krab eltávolítása volt. Am az eredmény csaknem sajnálkozással töltötte el. Most már kezdte belátni, hogy Krab hiányozni fog neki s hogy távolléte valószínűleg ártalmára lesz. Eddig Krab jelenlétének meg volt az az előnye, hogy volt valaki a helyiségben, aki ellenszenvesebb volt Malblondnál. Végre is Krab több hónapon át mesterien játszotta a „fekete vadállat” szerepét. Az utált, de drága vadállatot, aki nélkülözhetetlen volt s villámhárító gyanánt szolgált a főnöknek! Vajon kire háramlik ezután az alkalmazottak közös megegyezéséből ez a szerep? Blaise urra alig, aki kedves és félnék természetű ember s legfeljebb a lábujjáért retteg . . . Vincent urra még kevésbé, aki senkit sem bánt, sőt ellenkezőleg szolgálatára áll mindenkinek . . . De nem háramolhatik a kis Juliennere sem, aki vörös hajával, rózsás arcbőrével az egész osztály kedvence, sem Lucie kisasszonyra, akire sem jót, sem rosszat nem lehet mondani; nem várhat

végre a nagy Irmínere sem, aki a Párisi Ujdonságok áruházában elérte a legnagyobb rekordot, melyet az édes csókok nyújtásában egyáltalában el lehet érni.

— Nos, hát kire? — gondolta Malblond. — A szörmeáru-osztályban ki van kiszemelve arra, hogy a „fekete vadállat” címét viselje? Ugyan ki, ha nem ő maga, aki bizonyára többet ér valamennyinél, de az ördögbe is! egyuttal a legjobban fizetett és legjobban irigyelt egyén — a főnök!

Krabot visszafogadni, ez lehetetlen és kivétel nélkül gondolat. Felfedezni egy másik Krabot nem lehet mindennap . . . De gondoskodni arról, hogy az eltávozott Krab sokáig, talán örökké megmaradjon az alkalmazottak emlékezetében, hogy örökös boszorkánysággal foglalkoztassa azok agyvelejét, s ne engedjen időt más ellen irányuló összeesküvésre, hogy folyton ébren tartsa és szítsa a Krab ellen való gyűlöletet . . . Lássuk csak! . . . Ez talán megy . . . És miért ne?

Malblond különösen mosolygott s nyugodtan hagyta megérlelni az agyában megfogamzott tervet.

Mikor aznap este hazament, utközben beért egy batignollesi papirkereskedésbe s néhány doboz levélpapírt vásárolt, mely a K kezdőbetűvel volt ellátva. A papír egy részén ez a K virágokkal volt körítve, a többin a K képet viselt és önértetesen nyugtatta lábait egy halom ágyugolyón.

A következő hét elején Vincent ur, aki éppen jelzőcédulákat ragasztott egy állvány fiókjaira, levelet kapott a póstán. Felbontotta s miközben vidám indulót füttyölt, olvasni kezdte. Már az első soroknál elhalványodott; mire befejezte, egészen zöldre vált.

Malblond, aki rája sandított, megkérdezte, hogy mi baja.

— Semmi! — mormogott Vincent ur.

Az irás durva volt, előredőlt és esetlen, mintha balkézrel vagy falábbal vetették volna papírra. A levél így szólt:

Vincent ur!

Mindig szívesen emlékszem vissza az ön jóindulatára. Épp ezért nem szóltam soha senkinek az osztályban, ha észrevettem, hogy ön néha egy-egy értékes prémdarabot elcsen s azt elviszi a barátnőjének (akit Isten tartson meg!) vagy másnak. Csupán ez emlékek bátorítanak fel, hogy most segítségét kérem nehéz helyzetemben, amennyiben nem tudom megfizetni a lakásom bérét. Mennél nagyobb összeget ad, annál jobb. Szíves válaszáért fel fogom hólnap délben keresni a vendéglőben, ahol étkezni szokott.

Alázatos szolgája
Krab.

Vincent ur délben nem a megszokott vendéglőben étkezett. Rejtékutakon felkeresett egy tejszarnokot s míg egyszerű reggelijét elköltötte, nyugtalanul figyelte az ajtó járását.

Másnap a nagy Irmínere volt a sor. Ezuttal ő kapott levelet. Mint később maga bevallotta, az az érzése volt, „mintha valaki gyomorba ütötte volna, úgy, hogy a karja és lába eltört.”

A levélben különben ez állt:

Irmine Kisasszony!

Mikor még ugyanannak az osztálynak alkalmazottja voltam, amelyé ön is, alárendelt helyzetem tudatában nem mertem bevallani azokat az érzelmeket, melyekkel ön iránt viseltem. Ma, mikor a magam gazdája vagyok, azzal a kérdéssel fordulok önhöz: vajon annyira gyűlöletesnek tart-e, hogy nem tudna kegyeiben részesíteni, melyeket oly bőven pocskolt a Párisi Ujdonságok-beli kartársaimra? Az, hogy szerencsétlen nyomorék vagyok, nem riaszthat vissza egy oly jószívű leányt, amilyen ön. Egyébiránt egész hangosan merem mondani, Irmine kisasszony, hogy az a műtét, melyet rajtam végeztek, igen tisztességes műtét volt, amit nem lehet elmondani minden műtétről. Ezzel korántsem akarok arra célozni, hogy önnek néhányszor dolga volt bölcs asszonyokkal. Kellemes kötelességemnek fogom tartani, hogy önt ma este az Ujdonságok kapu-

jában megvárjam, amikor is meg fogom hallgatni szeretetreméltó válaszát.

Alázatos szolgája
Krab.

A levélpapír elején, nefeletkoszoruban, méltóságát ott állt Krab nevének kezdőbetűje, a K és csaknem szemérmetlenül lógatta lábait.

Estefelé, mikor a zárás órája már közeledett, Irmine kisasszony valami ürügy alatt elkérezkedett Malbrondtól, hogy idejében megszőkhesseék az ováció elől, melyben Krab részesíteni akarta.

És napról-napra, hétről-hétre tovább folyt ez az alattomos levelezés, lábba hozva a szörmeáru-osztály alkalmazottait.

Egyszer Blaise ur kapott levelet, melyben Krab pénzt kér elromlott falába helyreállítására. A marczona K láttára, mely hetikén félrecsapva viselte képjét, a derék ember heves bizsergést érzett a lábujjaiban.

Máskor megint Lucie kisasszony, majd a kis Julienne kapott levelet, akiknek Krab megígérte, hogy otthon, szüleik lakásán meg fogja őket látogatni. Még pedig milyen körülmények közt, nagy Isten! milyen kilátásokkal!

„ . . . meg kell azonban vallanom — írta az egyik postscriptum-ban — hogy nincs nadrágom, s így anélkül fogok eljönni.”

Az izgatottság a szörmeáru-osztályban a tetőpontra hágott. Reggeltől estig alig folyt másról a beszéd, mint a Krab-ügyről. Az alkalmazottak már nem titkolták egymás előtt a levelek tartalmát. Az egész nagy áruház olyan volt, mint egy kórház, melynek minden lakóját meglepte ugyanaz a járvány.

Am egy szép napon Malblond maga is levelet kapott. Az iráson nyomban felismerte, hogy ezuttal a valódi Krab írt.

„Ön az oka — ez a rövid levél tartalma — hogy távoznom kellett. Ha most nem segít rajtam, baj lesz! — Krab.”

A szörmeosztály főnöke elhalványodott. Rögtön érintkezésbe lépett a Krab ellen való védekezést szervező bizottsággal. Az eset feltűnést keltett. Az a körülmény, hogy Krab meg merete fenyegetni az osztály fejét, legendás fényt kölcsönözött neki. A Párisi Ujdonságok kapuja alól ezentul csak szepegeve mertek kilépni az alkalmazottak, előbb a fejüket dugván ki, mint zavarások idején, mikor minden perczen attól lehet tartani, hogy az ágyugolyók végigsöprik az utcát. Malblond már csak revolverrel mert kijárni; otthon pedig, az éj félelmetes csendjében, mindenki a falban motoszkáló Krab zaját vélte hallani.

Végre egy szép napon az állt az ujságban, hogy a Szajnából kifogták és a morgueba vitték egy falábu ember holttestét, mely szőrös volt, mint a kutyaember. A holttest már napok óta heverhetett a vízben.

Malblond úgy vélte, hogy neki, mint az osztály főnökének, kötelessége megtekinteni a holttestet.

Csakugyan, a nagyszerű Krab volt, a szőrös, az örök Krab. Ott feküdt mereven az üvegteremben. Rejtélyes, titokzatos és Krab-abb volt, mint valaha. Beváltotta utolsó levelében adott szavát: ime a megígért baj.

Malblond hírül hozta az esetet s az alkalmazottak szép sorjában, kettessel felszálltak az omnibuszra, hogy a vastag üvegen át megnézzék a legyőzött, a megbüntetett, a halott Krabot.

— Olyan, mintha még mindig választ várna — jegyezte meg a kis Julienne.

Igen, a nyájas választ arra a kérdésre, hogy mi az élet?

Am sem Malblond ur, sem Vincent ur, sem Blaise ur, sem a nagy Irmine, sem Lucie kisasszony, sem a szörmeosztálybeli kis szüz nem mertek elmenni a temetésre, nehogy jelenlétük valamiképp arra készítse Krabot, hogy levelet dobáljon be a tulvilági postaszekrényekbe.

A bérkocsi.

Irtta: Theodore de Banville.

(Az ismert és bájos „Gringoire“ szerzője. Született 1823-ban Moulinsban, meghalt 1891-ben. Mint lírai költő és drámaíró is kiváló. Prózájában, mely csupa szellem, csín és kecsesség, a Victor Hugo és Theophile Gautier romanticizmusának követője, noha érdekesen és biztos vonalakkal ecseteli a modern életet is. Költői művei közül figyelemreméltók a Les Caryatides (1842) és Odes funambulesques (1880) című kötetek. Prózai művei közül a Les pauvres saltimbanques (1853), Esquisses parisiennes (1859) és Les Parisiens de Paris (1866) című novellakötetei arattak nagy sikert. Irt több szindarabot, melyek közül a „Gringoire“ Nemzeti Színházunknak is állandó műsordarabja.)

Ez egy párisi adoma, melyből őseink kazagató történetet irtak volna, ha ugyan XI. Lajos korában már lettek volna bérkocsik. Erkölcsei tanulság is rejlik benne, s ez az, hogy ha ezerféle változatos mód van a nők szerelmének kiérdemlésére, a milyenek a sóhajok, a szellemesség, apró ajándékok, lukullusi lakomák és bőkezűen szórt drágagyöngyök, viszont a legegyszerűbb mód annak elvesztésére az, hogy gyáváknak mutatkozzunk, ha csak egyetlen perczig is.

Ki ne ismerné Janoty, a zeneszerzőt? Noha szegény, mint Jób s noha darabjait egyelőre csak a Folies-Marignyben látszszák, ez a derék ember unalmasan szöke hajával s olyanfajta arcával, amelyeket Heine Henrik átszellemlétekné szokott nevezni, még egy hónappal ezelőtt is annak a boldogságnak volt részese, hogy önmagáért szerették, s birtokában volt annak, ami ritkább, mint a rim, erre a szóra triomphe: t. i. egy hü feleségnek! Most azonban ő is Sganarelle sorsára jutott. Felszarvazva mindenünnen, ha az utcán végigmegy, az olyan, mintha egy vadaskert haladna ott; a homlokát sokágu agancs ékesíti, melyen szinte hallja az ember a csalogányok énekét s a diadalveik alatt csak úgy tud elhaladni, hogy mélyen meghajlik. Ha gyermekei volnának, akkor azok nemcsak a lakóknek volnának gyermekei, mint Figaro kívánja, hanem az egész világi. Mert Janoty asszony, a bájos és szeretetreméltó kis Colette olyan tűzzel játszik, mely soha ki nem alszik, s olyan malomban örül, melynek kerekerei örökké forognak.

Kegyeletes emlékü Éva nagyanyjának példájára ő is szívesen beleharap a tiltott almába s egyébként is állandó érintkezésben van a kigyóval. Ha a Boisban lefüggönyözött kocsi találik, melynek függönye mögül fel-feltűnik egy szökefűrtü vidám fej, mérget vehetsz rá, hogy ez az arc az övé. Ha valamely sötét folyosón sűrűn elfátyolozott formás nőszemélyt látsz, aki egy agglegény aajtán csenget, az megint csak Colette. Ő az, aki felfelé halad a Café Anglais lépcsőjén és lefelé a Maison d'Or-én. Egy szóval: ott van mindenütt, csak otthon nincs. Találkozhat vele a színpadok spanyolfalai mögött, a falusi táncmulatságokon, a szállókban s mindenütt, ahol Amor, az ügyes vadász csak elszokta hinteni lépvezzőit és töreit. Ami Janoty illeti, ő ezalatt reggeltől estig vérszomjas tekintettel rágja a körmeit, anélkül, hogy változtatni tudna a dolgon. Ez az ő sorsának tragikumuma s önök mindjárt látni fogják, hogy meg is érdemelte.

Colette imádandó kis feleség volt s vakon hitt férje lángeszében; a lakását rendben és tisztán tartotta, minden cseléd nélkül, mert módfelett takarékos volt. Maga főzött, mindig szeretetreméltó és kedves volt, örökké mosolygott, s lejátszotta Janoty műveit a zongorán, ahányszor ez csak akarta, akár százszor is egymásután. A főtt marhahushoz saját találmányu pompás érseki saucet készített s nem restelt a legizzóbb napfényben felmászni a baltignollesi piaczig, ahol az ember egy souérrá vásárolhatja a rák darabját! Janoty boldogsága teljes volt, mert szerették, becézték és tömték, mint egy kanonokot. Colette, akinek nagy, lángoló szemei voltak és gránátpiros ajka, s kinek ereiben anyai örökül arabs vér folyt, sokszor oly szívettpősen sóhajtott, hogy a kövek is megindultak volna hallatára, ha arra a fekete köllőre gondolt, aki követni szokta az utcán s oly kétségbeesetten kérő pillantásokat vetett rá, mint a hajótörött. Am a kísértésen mindannyiszor győzedelmeskedett a kötelességérzete, Ma

ez az érzet már ott hever kis cipője alatt s tánczolyva tipor rajta! Ha Janotynak ma szüksége volna valami álnévre, egész jogosan Cornélius mesternek nevezhetné magát s jó néhány tuczat párisi gavallér van, kiket leveleiben habozás nélkül így szólíthatna meg: „Tisztelt Uram és kedves Kollégám!“ Vajjon mikép érhetett el őt percznél is rövidebb idő alatt ennyire teljes eredményt? Éppen ez az, amit el akarok mondani.

A nagy Tata, a Folies-Morigny csillaga, akiben Judic asszony szemérmessége egyesült Jeanne Granier kalandvágyával, aki Théo asszony módjára viselte a haját, s aki valamikor bizonyára épp oly híressé lesz, mint ezek bármelyike, ha Cabarosse tündérnek, az abszurdumok istenasszonyának úgy tetszik — az elegáns, a szöke, a kicsiny, a frivol Tata beleboldult ebbe a dalba:

A fivérem csak olt, csak olt, csak olt,
Mert a tüzlőtől ő!

Am ezt a dalt nem volt joga énekelni, miért is elment Janotyhoz s megkérte, hogy írjon neki egy új dalt, mely egészen olyan legyen, mint „A fivérem csak olt, csak olt, csak olt“ — s mégse legyen az! A mi maestrónknak épp az ilyen átírásokhoz volt tehetsége. A nagy Tatának Colette nyitott ajtót; éppen a zöldegeit hámozta nagy gondnal s kezében egy piszkos törülörongyot tartott.

— Jelentsen be! — szolt Tata türelmetlenül Colettehez.

És Colette, aki nem szokott ellenkezni, bejelentette. Mikor Tata épp azon volt, hogy Janoty menél jobban megbabonázza, s ennek már százezer gyertyaláng tánczolt a szemé előtt fényes délbén, szakadni kezdett egyike azoknak a záporoknak, melyek a múlt hónapban anyai kalapot tettek tönkre és anyai rózsát csaltak ki bimbójából.

— Nagy Isten! Hogy szakad! — szolt a nagy Tata. — Kérem, hozasson nekem a cselédjével egy bérkocsit!

Janotynak most kitünő alkalma lett volna arra, hogy derék, vagy legalább tisztességes embernek mutatkozzék és így szóljon:

— Nekem nincs cselédem; az a feleségem. Csakhogy elfogta a gyávaság és ezt mondta:

— Nagyon szívesen!

Kiment azután az ebédlőbe, mely egyuttal előszobául szolgált, s melyben Colette, mint derék háziasszonyhoz illik, a zöldegeit hámozta.

— Tudod — mormogta a férj, hüvelykujjával hátra mutatva — Tata kisasszony selyemruhában van, a cipője is selyem, a járdán patakokban ömlik a víz... légy oly szeretetreméltó és hozz egy...

— Bérkocsit? — kérdezte Colette lángoló tekintettel, melytől Janoty majdnem a föld alá bujt. — Hozzak bérkocsit? Csak parancsolj! Azonnal megyek!

És elrohant, pocskéká áztatta egyetlen pár cipőjét, s még elfogadta azt a husz sous-os pénzdarabot is, melyet a nagy Tata kezébe csusztatott a fáradságáért.

És ettől a pillanattól kezdve Janoty, ha kíváncsi természetű ember lett volna, ugyancsak meg lehetett volna elégedve, mert anélkül, hogy a lakását elhagyta volna, naponként oly némajátékban volt része százötven képbén, mely változatosságával felülmulatta a legérdekesebb czirkuszi előadást. Megismerkedett a kihült leves-sel, a megmelegedett borral, a lámpával, melyben elszenesedett béli büzlük, s abban a pillanatban, melyben asztalhoz ült, azon ebéd helyett holmi hideg húsicéle várta a hentesboltból, piszkos papírba csomagolva. Colette, aki azelőtt éppen nem volt későn kelő, most tizenegy óra felé ébredezett, s nyultózkodva így szolt:

— Lám, lám! Már nappal van?...

Az a lakás, melyben azelőtt aranyért sem lehetett volna találni egyetlen porszemét, hasonlítani kezdett azokhoz az olaszországi városokhoz, melyeket egykor feldúltak a vandálok. A tányérokban és lábasokban pókok szótték hálójukat, a kabátokon és ingeken nem volt gomb, de cserébe annál több volt a lyuk a harisnyákban! Ez azonban még nem minden. Janoty a zenében a dallam iskolájának volt követője s

rajongott a dallamos darabokért. Bünbeesése előtt Colette is ezt az irányt követte, de most szentségtörően belelépett a tányérba s elvetette az álarcot. Ezentul nem játszott mást, mint Wagnert!

Száguldó ujjai zugó viharokat idéztek fel a billentyűkön. A piano tele volt Tannhäuserrel, Valkürökkel, a Raina kincsével, az Istenek alkotásával, a levegőben hattyuktól vont csónakokban szöke nők lebegtek, majd váraikban táborozó Vénuszok és sárkányölő lovagok aranyfégyverzetben, melyre kék gyíkok voltak égetve emailban. E pokoli zaj közepette Janoty Berlioz gunyos arcát vélte látni papagály-orrával, amint gyilkos tekinteteket vet rája. De látni vélte magát a sovány Wagnert is sárga damasz-nadrágban, vagy rózsaszínű otthoni ruhában, épp amint kitarja denevérszárnyait, hogy a Brocken hegyére röpüljön, ahol már várja a boszorkányvecsernye.

Ilyenkor homlokához kapott és kétségbeesetten felkiáltott:

— Etől a zenétől megfájdul a fejem!

Colette mindannyiszor édesdeden így felelt:

— Elmentem a bérkocsit!

Ez a szó lett azután refrénje minden párbeszédüknek.

— Colette, a leves hideg.

— Elmentem a bérkocsit!

— Az ingemen már egyetlen gomb sincs.

— Elmentem a bérkocsit!

— Te nem szeretsz többé, te nem ölelsz meg többé.

— Nem ám barátom. Hanem ugyebár, hoztam bérkocsit?

Talán felesleges mondani, hogy Colette kezdte meghallgatni a fiatal költőt, aki oly fekete volt, mint a vakond. Csakhogy nem állt meg ennél, mert ez udvarlónak csakhamar annyi követője lett, mint ahány lápisz-lazuliszínű szem van a páva farkán! Legfőbb gyönyörűségnek azt tartotta fenn magának, hogy Janoty szeméről lezedje a hályogot. Kezdett eljárni a fürdőbe olyankor, mikor nem volt fürdőóra, a színházakba, mikor nem volt előadás. Azok a ruhák, melyeknek szövete méterenként ötven frankba került, egyszer csak megjelentek a testén, mint az angyalok vállán a szárnyak; fillében és mellén hirtelen és maguktól kigyuladtak a gyémántok, szekrénye fiókjai megteltek csipkében gazdag batisztingekkel és dobozokkal, melyek tele voltak harminczgombos keztyűkkel és selyemcipőkkel. Mindazonáltal Colette úgy vélte, még nem tett elég pontot az i-kre, miért is jónak látta folytatni a pontozást.

Bátran mutogatta magát nappal, este, reggel, délbén, napfényben, a gázláng alatt, a nyüzsgő boulevardon az ifju, vén, nagy, kicsiny, rut, csinos, vagy bárminő udvarlók társaságában; nyitott kocsiában sétakocsizott velük, nyilvánosan étkezett velük a vendéglők asztalainál, s hazatérve, szándékosan nyitvahagyta a kapott szerelmes leveleket, úgy, hogy férjének végre mégis csak észre kellett vennie valamit. Egy ízben féltékenységtől gyötörve, elolvasta a leveleket, követte a kocsiat, tudakozódott a városrészen s egyebütt, és egyszer mégis csak eljött az a nap, amelyen apróra tudta a maga történetét. Összegyűjtötte a bizonyítékokat, szorgalmasan jegyzett s mikor már egész iratcsomó volt a birtokában, behívta Colettét és leülítette, mint ahogy Augusztus tette Cinnával. Azután belefogott a rendszeres kihallgatásba, kezdvén ezekkel a szavakkal:

— Asszonyom, ön megcsalt engem!

A kellő páthosszal elszavalt bekezdés után elősorolta az összes eseteket, megmondta a szállóbeli szobák számát, az udvarlók nevét és minden egyebet! Beszéde alatt Colette rózsás volt, mint az érő baraczk, vidám, mint egy áprilisi reggel, s mikor Janoty még felsorolta csinait s előkelő taglejtésekkel és zokogva szemére vetette, hogy házassági szerződéséből késszurásokkal rostát csinált, az asszony megrendíthetetlen jókedvvel így felelt:

— Igaz, kedves barátom, mindez tényleg megtörtént... csakhogy én bérkocsit is hoztam!

Vasuti baleset.

Irta: J. H. Rosny.

(Joseph Henry Rosny (családi nevén Boex) egyike a francziák legkedveltebb regény- és novelláírójának. Született 1856-ban Párisban. Beható tanulmányokat tett a filozófia, közgazdaság és a természettudományok terén s ismeretét később bőven értékesítette írásaiban. Londonban is hosszabb ideig tartózkodott s első regényének (Nell Horn) tárgyát az angol életből merítette, melyet kitünően ismer. Le Termite (1890.) a párisi íróvilágot ismerteti. Ujabb regényei: Un autre monde (1898.), La Charpente (1900.) és Le crime du docteur. Ezidőszent Párisban él s kedvelt szépirodalmi munkatársa a Le Journalnak, melybe gyakran ír apró, érdekes novellákat.)

A perzsák, vagy lehet, hogy a törökök és arabok is, ha valami baleset éri őket, így szoktak felkiáltani: „Ki tudja, hogy nem szolgál-e a javamra!” Így szólt rendszerint Hippolyte Le Rable ur is, valahányszor az élet reábocsátotta egyikét azoknak a kellemetlenségeknek, amelyekkel a legboldogabbakat is meg szokta tréfálni. És igaza volt, ha ezt hajtogata. Mert Hippolyte Le Rable ur kényelmes jólétét egy rettentő katasztrófának köszönhetette. Ez, hogy egész pontosak legyünk, 1897 július 21-én történt. Le Rable ur tizenkettedik vagy tizenharmadik gyakornok volt egy rue de Jeuneurs-beli raktár irodájában. Ezt a helyzetet kényelmetlennek találta. Valóban az is volt, mert arra kényszerítette, hogy lassan megdohosodjék egy alacsony, büzös és sötét helyiségben, melynek rettentő gázlángjai kiégették az ember hajának gyökereit, s ahol sűrű és elviselhetetlen por szüntől megöltötte az ember torkát és tüdejét.

Az oduban töltött első négy év alatt Le Rable ur halványra vált, mint a pinczében tartott cikória; az ötödik vagy hatodik évben gyönyörűen sárgulni kezdett, azután kedves kis köhögés kezdte gyötörni, a haja pedig szálanként kihullt. Le Rable ur egy piszkos kifőzőben ékezett, s mivel a természet megtagadta tőle a szépség adományát — sovány, sápadt arca volt, mely alul megnyúlt, mint a lóé, szomorú kutyaszeme és gyászos termete — nem ismert más szerelmet, mint amelyet az utcán árulnak. Nem csoda, ha ily körülmények közt gyakran megátkozta a maga fogantatásának szerencsétlen perczét.

1897 július 21-én Hippolyte Anglia partjain tartózkodott. Eppen azon a vonaton ült, mely Newhavenből Londonba indult. Régi álma volt ez, melynek megvalósítását a Nyugati Vasutársaság olcsó menetjegyei lehetővé tették.

London mindig jobban vonzotta, mint Olasz- vagy Spanyolország s lehet, hogy már ebben a körülményben is a sorsát irányító céltudatos véletlen nyilvánult meg.

A vonat zöld mezőségeken robotott keresztül, melyeken oly rövidlábú birkák legeltek, hogy úgy látszott, mintha lábuk térdén alul le volna metszve. Semmi sem mutatott közeli katasztrófára. Az égbolt kékjét itt-ott báránnyelők tarkították, a fű között pipacsok nyíltak s az ezüstnyárfák árnyékában gyermekded patak csörgedezett. Egyszerre itt volt a baj. A kocsi iszonyu zajjal egymásra torlódtak, összetörték, elgörbültek, szivettépő fajveszélés, káromkodás és a haldoklók hörgése töltötte be a levegőt. Mikor Hippolyte Le Rable ur körültekintett, hogy számot adjon magának a helyzetről, kitűnt, hogy kocsijának csak a tengelye törött el, s hogy ő maga ép és sértetlen, mint a töltés oldalán vígan szökdecseleő birkák. Az első perczben álmának vélte a kalandot, mert utitársai közül sem sérült meg senki, ám a sebesültek és haldoklók pokoli jajgatása csakhamar csozlatott minden kétséget.

Le Rable ur tehát óvatosan kimászott a kocsiából s találmra néhány lépést tett. Félőrülten keringő embereket látott, akik keresztül-kasul szaladgáltak a mezőn, mint a fészükéből kifüstölt darazsak. Ezek egyike nyakába ugrott és zokogva átölelte. Nő volt, talán egy fiatal leány, a rémületől tágra nyitott szemekkel. Közben összefüggés nélküli angol szavakat mormolt, a töltés mentén a rét felé vonszolta a gyakornokot. Itt aztán elájult. Le Rable ur, akinek a sors csak nagyon gyenge izmokat adott, kénytelen volt a leányt lefektetni a gyepré s mivel seitelme sem volt arról, hogy ily esetben mi a teendő, megelégedett azzal, hogy hosszan bámulta.

A leány különben egészen Hippolyte izlése szerint való volt. Ezek a rövid és telt idomok, ez a husos derék, ezek az almapiros arcok s ez a szalmasárga haj nem egyszer lebegett szemei előtt a vágyakozó ábrándok perczében. A fiatalember felsőhájtott s a katasztrófa színhelyén azokra az örömökre kellett gondolnia, amiket sohasem ízlelt.

— Az ördögbe is! — mormogott. — Miért nem törtem inkább ezer darabra!

A fiatal angol leány ebben a pillanatban magához tért ájulásából. Révedezve körültekintett s agyában lassanként feljult a katasztrófa emléke, de csak az összeütközés pillanatáig. Mikor meglátta a föléje hajló fiatalembert, kitöltötte emlékezetének hézagait — egy legendával.

— My saviour!* — kiáltott fel.

A férfi nem értette s némán tűrte, hogy a leány átkarolja s könyektől nedves csókot lehellen arczára. A „megmentett” azután talpra ugrott, megragadta a fiatalember karját és átvette az expedíció parancsnokságát. Mindenekelőtt Hippolyte teljes nációnáljárta volt kíváncsi s miután megállapította, hogy ez alig s csak igen neveltséges módon tud kiejteni néhány angol szót, ezentul úgy bánt vele, mint teljesen felelőtlen egyéniséggel szokás. A bördjeit és csomagjait becipeltette vele a segítő-vonatra, mely két hosszú óra múlva érkezett s azon elvitte magával fényesen berendezett londoni otthonába. Itt bemutatta Le Rable urat a soktagu családnak s elbeszélte, hogy ez az őt saját életének veszélyeztetésével kimentette a füstölő romok alól, ahol holtak és sebesültek társaságában feküdt.

Hippolyte eleinte nem értette meg ezt a legendát. Mikor azonban élénk és kifejező taglejtésekkel megmagyarázták neki, a Szent Igazság nevében tiltakozni kezdett. Ám senki sem hallgatótt rá és miss Margaret Mortlock idegesen befogta a száját, miközben így szólt:

— Be quiet! . . . You don't understand!**)

Látnivaló, hogy Le Rable ur megtette a kötelességét és szerényen tiltakozott a félreértés ellen. Így keletkezik a szavak és álmok vegyületekből az a titokzatos féligazság, mely az emberi társaságban oly könnyen szokott helyébe lépni a tényleges valóságnak. Le Rable urra oly hatással volt Margaret elbeszélése, hogy annak benyomásaitól nem tudott szabadulni s végre maga is elhitte. Vajon nem lehetett-e meg neki is a pillanatnyi önkivülete, amelynek tartama alatt tudtán kívül megmentette a leányt? Lassanként felhagyott a tiltakozással, hagyta, hogy Margaret atya kieszközölje szabadságának meghosszabbítását a rue des Jeuneurs-beli emberevőknél s teljesen átengedte magát szerelmének, mely félelmetes arányokban látszott növekedni. Hogy őszinték legyünk, csak aféle méznyalás volt ez az ablaküvegen át, de Hippolytenek nagyon tetszett, hogy reménytelenül is oly feneketlen mélységgel szeret s hogy alá kell magát vetnie imádjottja szeszélyeinek.

Egy hónap elteltével a szabadságidő lejárt s Hippolyte kénytelen volt bucsút venni. Az angol tudománya még mindig nagyon döcögött, de azért mégis már meg tudta magát értetni. Margaret türelmesen végighallgatta, de azután meglepetve és haragosan végigmértte. Majd így kiáltott fel:

— Lehetetlen, hogy önnek ne volna egyéb mondanivalója!

Hippolyte azt hitte, hogy nem elég meleg szavakban köszönte meg a vendéglátást s hosszasan kirielazummal kezdett hálálkodni. Ám Margaret nyersen oldalbalökte.

— Ugy látszik, ön egy megcsökönyösödött idióta! — kiáltott fel. — Ön az életem megmentője, nemde? Ön rettenetes veszélyből mentett ki és érettem kitétte magát az elgázoltatás veszedelmének . . . Hasonló esetben mi a teendője egy gentleman-nek?

Hippolyte bambán rábámult.

— Nem tudom! — vallotta be végre.

— Nem tudja?

Azután rideg és parancsoló hangon rászólt:

— De igen, ön tudja! . . . Önnek kötelessége engem szeretni és atyámtól megkérni a kezemet. Ez a szokás, mióta a viág, világ!

Le Rable ur fűrészszóleg nézte a leányt,

*) Megmentöm.

***) Csend! Ön nem ért ehhez!

hogy nem gonosz tréfát üz-e csak vele, de miközben még töprengett és habozott, a leány már odavonszolta atyja elé.

— Ennek a gentleman-nek — szólt — egy kérése van önhöz!

— Már kitaláltam — felelt habozás nélkül az ősz ur — és semmi okom megtagadni leányom kezét a megmentőjétől.

Le Rable ur meghökkent, azután könyekben tört ki. Még egyszer, utoljára megkísérelte az álmok valóságával szemben helyreállítani a tényekét, azután szóba hozta a maga szegénységét is. Senkisémet hallgatott rá. Az egész család, kicsinye úgy, mint nagyja összeszaladt a családfo kiáltására; mindenki rázta a kezét, mint a kut szivattyuját. És Hippolyte szerencséje meg volt alapítva. Élvezte a szerelem és a vagyon gyönyöreit s végre is rájött arra, hogy az igazmondás az ember életében nagyon könnyen nélkülözhető, sőt gyakran káros erény.

Dalok.

Irta: Paul Verlaine.

(Egyike a legkiválóbb francia lírikusoknak. Dalait meleg érzés, hangulatosság és derült életfelfogás, utolsó költeményeit sivár pesszimizmus jellemzi. Született 1844 márczius 30-án Metzben. Miután Párisban jogot hallgatott, titkár lett a szajnal prefekturában. Ez időre csik Poémes saturniens, Fété galantes és Romances sans paroles című verskötetének megjelenése, melyek az első francia költők sorába emelték. Később elzüllött, gyilkossági kísérlet miatt börtönt ült s 1886 óta ismert alakja lett a Quartier latin kávéházainak. 1896-ban halt meg a Hopital Broussainben.)

I.

Szárnyán a szélnek
Halotti ének
Siráma kél,
S buját legott a
Szivembe lopia
Az őszi szél.

A percz futása.,
Táj hervadásán
Mit siratok,
Az, ami nemrég
Még élt, az emlék
S a tint napok.

Mely zügsz haraggal,
Csak vigy magaddal,
Bús őszi szél!
Követlek ingva,
Czél nélkül, mint a
Lehullt levél . . .

II.

Reáborul az égnek tiszta kékie
A szürke háztetőkre,
És rájuk ingó fának sűrű lombja
Árnyékát bőven ontja,

Az égbolt kéklő derűjén keresztür
Harang csengése rezdül,
A lomb közt felzokog s a légen által
Száll panaszos madárdal,

Én istenem, mily csendes itt az élet!
— A mire idetéved
A város zaja, mely sikong bolondul,
Itt halk morajra tompul,

És te, ki várva itt állsz, s könyed' ontod
Mi bánatod, mi gondod?
Talán, mit visszavársz — hiába várod!
Az elszállt ifjuságod?

A csalogányfészek.

Irta: Theophile Gautier.

(Theophile Gautier Tarbesban született, 1811 augusztus 31-én, meghalt Neuillyben 1872 október 23-án. Párisban tanult s eleinte festőnek készült. 1830-ban a romantikusokhoz szegődött s legkiválóbb képviselője lett a Hugó-féle romantizmusnak, mely a klasszikusok ellen küzdött. Mint költő különösen „Emaux et camées” című verskötetével tünt ki, melyben a forma művészetének mutatkozik. Les jeunes Frances című novellakötetében a romantikus iskola ellen fordult. Kiváló elbeszélő, de esztétikai és irodalomtörténeti műveket is írt. Hosszabb ideig a Moutier irodalmi rovatának vezetője volt.)

A kastélyt gyönyörű park övezte. A park tele volt mindenféle madárral: csalogányokkal, rigókkal, fűrjekkel; a föld minden madara tállát adott egymásnak e helyen.

Tavaszzal olyan csicsérgés keletkezett a parkban, hogy az ember nem értette a maga szavát; minden levél egy fészket rejtett, minden fán egy zenekar játszott. A kicsiny tollas zenészek nyilván versenyre keltek egymással. Egy részük csicsérgett, másik részük turbékolt, emezek trillákat és kadenciákat harsogtak a levegőbe, ismét mások koloraturájukkal kérkedtek, vagy bugtak, mint az orgonasíp. Igazi zenészek sem játszhattak volna különben.

Am a kastélyban két unokanővér lakott s ezek ketten együtt szebben énekeltek, mint a park összes madarai. Az egyiket Fleurette-nek hívták, a másikat Izabeau-nak. Mind a kettő szép volt és kívánatos, s vasárnaponként, mikor ünneplő ruhájukat viselték, valóban angyaloknak tarthatta volna őket az ember, ha hófehér válluk el nem árulta volna leány voltukat; ehhez csupán a szárnyuk hiányzott. Nem csoda, hogy az öreg sire de Maulevrier, a leányok nagybátyja olyankor, mikor ezek énekeltek, kézen fogta őket, mert attól félt, hogy el találnak repülni.

Önökre bízom, hogy képzeljék el azokat a szép lovagjártékokat és ünnepeket, melyeket Fleurette és Izabeau tiszteletére rendeztek. Szépségük és tehetségük híre elterjedt egész Európában, ami azonban nem kapatta el őket, mert ezentul is visszavonultságban éltek, nem látván maguk körül más arcot, mint Valentinét, a szép szöke apródét s az öreg sire de Maulevrier-ét, a hófehér és törékeny agastyánét, aki hatvan évig vitézül viselte sulyos hadipánczéját.

A leányok azzal töltötték idejüket, hogy buzát szórtak a madarak elé, imádkoztak s főleg azzal, hogy betanulták a nagy mesterek műveit, azután együtt gyakorolták a motetteket, madrigalokat, villanelleket, vagy egyéb zenedarabokat; voltak azoknál virágok is, melyeket öntözgettek és szeretetteljesen gondoztak. Életük hlykép az ifjú leányok édes és költői foglalatosságai közben telt; megmaradtak az árnyékban s távol a világ szemétől, — és a világ mindazonáltal foglalkozott velük. Sem a csalogány, sem a rózsza nem maradhat rejtve sokáig: amaz dala, ezt illata árulja el. A két unokanővér pedig csalogány és rózsza is volt egyszerre.

Jöttek fejedelmek és hercegek, hogy megkérjék a kezüket; a trapezunti császár és az egyiptomi szultán követeket küldtek az öreg sirehez, hogy felajánlják neki fejedelmi gazdáik szövetségét. Am a két unokanővér hallani sem akart a házasságról. Talán titkos ösztönük megsgta nekik, hogy küldetésük itt e földön az, hogy leányok maradjanak és énekeljenek.

Még egész kicsiny korukban kerültek a várkastélyba. Szobájuk ablaka a parkra nyílt, s álomba a madárdal ringatta őket. Járni tanultak, mikor egyszer az öreg Blondiau, a sire pohárnoka a zongora elefántcsont billentyűire tette a kezüket; ez lett azután az egyedüli gyermekjátékuk, s énekelni előbb megtanultak, mint beszélni; énekeltek úgy, mint ahogy más lélekzik. Ez volt a természetük.

Ez a nevelés természetesen nagy befolyással volt jellemük alakulására. Harmonikus gyermekségük elkülönítette őket a zajongó és fecsegő gyermekrajtól. És soha éles kiáltás vagy disszonáns panasz el nem hagyta ajkukat: ütemre sirtak és akkordokban sóhajtottak. A zenei érzék elnyomott bennük minden más érzéket, s csak az iránt tette őket fogékonyakká, amiben zenei hangok nyilvánultak meg. Melodikus hullámok ragadták őket magukkal s a világ létezéséről csak hallóérzékük útján szereztek tudomást. Csodálatosan megértették a le-

velek sutogását, a vizek csobogását, a szél panaszos zugását a kéményekben, az óra ketyegését, az esőcseppek kopogását az ablaküvegen, szóval minden külső és belső harmóniát, de meg kell vallanom, hogy a nap fenséges lenyugtában, vagy valamely lélekemelő festményben nem tudtak volna gyönyörködni. A szó szoros értelmében betegek voltak a zenének. Erről álmodtak s emiatt gyakran elfeledtek enni és inni; ezenkívül nimsen szerettek a világon. Azaz mégis: szerették Valentin és a virágait. Valentin azért, mert hasonlított a rózsákhöz, rózsáikat azért, mert hasonlítottak Valentinhoz. Am ez a szerelem csak másodrendű volt; igaz különben, hogy Valentin alig töltötte be a tizenharmadik évét. A legnagyobb gyönyörűségük az volt, hogy esténként kihajoltak az ablakon s énekeltek azokat a dalokat, amelyeket nappal kölöttek.

Messze földről eljöttek a leghíresebb mesterek, hogy meghallgassák őket és versenyre keljenek velük. Alig hallották azonban első hangjait, rendszerint már összetörték hangszereiket és beismerték vereségüket. Valóban, a két lány éneke oly zene volt, mely képes lett volna megsegényíteni a cherubokét.

Egy májusi estén a két unokanővér gyönyörű motettet énekeltek együtt. Egy csalogány figyelmesen hallgatta őket a rózsán. Mikor befejezték az éneket, a csalogány odarepült ablakukra és csalogánynyelven így szólt:

— Én versenyezni szeretnék veletek.

A két unokanővér kijelentette, hogy hajlandók erre s hogy a verseny azonnal kezdődhetik.

A csalogány kezdte, aki mester volt a társai között. Kicsiny toroka felfuvódott, szárnyaival csapkodott, egész teste vonaglott; a futamok, a trillák, a kromatikus hanglétrák szikrázva repültek a levegőben, a kadenciák kétségbeesítő tisztasággal gyöngyöztek; az ember azt hitte volna, hogy dalának is szárnya van, mint a testének. Mikor végre abbahagyta, meg volt róla győződve, hogy a győzelem pálmája az övé lesz.

Most a két unokanővér volt soron. Énekük tulszárnyalta amazét. Acsalogány dala az övéhez mérten olyan volt, mint a verébsipegés.

A szárnyas művész még egyszer megfeszítette minden erejét. Egy szerelmi románczot énekelte és azt egy ragyogó futammal fejezte be, megkoronázván egy magas trillával, melynek csodásan tiszta hangjai messze tulszárnyalták az emberi képességek határát.

A két leányt nem hozta zavarba a csodaszép ének. Fordítottak egy lapot hangjegyes könyvükben s feleltek a csalogánynak, még pedig olyképp, hogy szent Czeccilia, aki az égben hallgatta a versenyt, holtápadtra vált irigységében s a földre ejtette bögőjét.

A csalogány megkísérlette ugyan, hogy még egy dalba fogjon, ám az utolsó erőfeszítés teljesen kimerítette erejét. Hangja elcsuklott, szárnyai erőtlennül szétterültek és szeme önkéntelenül becsukódott. A madár utolsó perceit élte.

— Ti szebben énekeltek, mint én, — szólt elhaló hangon a leányokhoz — s a vakmerőség, hogy veletek versenyre keltem, életembe kerül. Csak egyre kérlek benneteket: van egy fészken és abban három fiókám. Ott, a nagy fásorban, a harmadik vadrózsabokron, közel a tóhoz. Hozsátok el a három fiókot és tanítsátok meg énekelni úgy, mint ti tudtok . . .

Alig, hogy a csalogány ezt kimondta, meghalt. A két unokanővér keservesen megsíratta, mert nagy művész volt és jobb sorsot érdemelt volna. Azután előhívták a szöke Valentin s elküldték a csalogányokért. Valentin könnyen megtalálta a fészket s a madarakat azzal együtt elhozta unóinak. Fleurette és Izabeau türelmetlenül várták az erkélyen. A három fiók csipogva nyújtogatta csőrét a fészkekből. A két leány szájából etette a szegény árvákat, azután bevitte a fészket szobájába. Mikor a madárkák már kissé megtollasodtak, elkezdtek zeñei kiképzésüket, amint azt megígérték a legyőzött csalogánynak.

Valami bájos látvány volt ez a két szép leány, mikor énekük közben a vállukra és a fejükre szálltak a csalogányfiókok s nagy buzgalommal igyekeztek ellesni és megtanulni bübajos éneküket. Ez sikerült is nekik, mert rövid idő múlva már csaknem oly szépen énekeltek, mint mestereik, noha ezek is óriási haladást tettek páratlanul álló művészetükben.

A két leány hangja nap-nap után idegensze-

rűbb, természetellenes színezetet vett fel s ugy csengett a levegőben, mint az ércz vagy a kristály. Hervadni kezdtek, megsoványodtak és arczuk elvesztette üde, rózsás színét. Halvány lett, mint az achát és csaknem átlátszó. Az öreg sire de Malevrier megrémült s el akarta őket tiltani az énektől, de semmire sem ment tilalmával.

Most már, ha énekeltek, kicsiny piros folt jelent meg halvány arczukon s szemekik lázas tüzen égtek. Énekük szebb volt, mint valaha. Valami természetfeletti báj remegett benne, mely nem volt e világból való. Könnyű volt kitalálni, hogy a tulhajtott zene előbb-utóbb el fogja patantani a hangszer hurjait.

Ők maguk is érezték ezt s ezentul csak a zongorán játszottak, melyen eddig éneküket kísérték. Am egy este, mikor a nyitott ablakon át beözönlött a rózsáillat s a park madarai nagy hangversenyt rendeztek, mikor a levegő telítve volt zenével, újból elfogta őket az éneklés vágya. Nem tudtak ellenállni a kísértésnek s belekezdtek egy duóba, melyet aznap írtak.

Ez lett a hatyudaluk. Bámulatosan tiszta, ujjongó, siró, felzokogó hangok szálltak az ég felé. A trillák öröme kápráztató csillogással szikrázott szerte. Amig a két leány énekelte, arczukon ugra megjelentek a piros foltok, s lassanként egészen elöntötték átszellemült arczukat. A három csalogányt megrémítette a csodaszép, természetfeletti ének. Szárnyaikat csapkodva nyugtalanul repkedtek a szobában és schol sem találták helyüket. Végre a két leány a dal végéhez ért. Hangjuk elhalóan, de oly csodás és idegenszerű tisztasággal csengett, hogy nem volt nehéz észrevenni, hogy azok már nem élő lények, a kik énekelnek. A két unokanővér meghalt; lelkük elszállt az utolsó hangjeggyel.

A csalogányok menekültek. Sebes repüléssel szálltak mind felebb, a magas égig, a jó Isten elé, aki nyomban alkalmazta őket a Paradicsomban, hogy a cherubokat megtanítsák a két unokanővér művészetére.

A jó Isten később ebből a három csalogányból alkotta meg Palesztrina, Cimarosa és Gluck lovag lelkét.

A tejut.

Irta: Sully-Prudhomme.

(René Francois Armand Sully-Prudhomme, az újabbkori francia iskola legnagyobb tehetségű lírikusa 1839. márczius 16-án született Párisban. Nevét a „Le vase brisé” című híres költeményével tette ismertté, melyet a magyar a közönség is többféle fordításban ismer. Rendkívül mélyenjáró gondolkodó, aki szereti az elvont tárgyakat s költeményeit majdnem mindig ódái magaslata emeli. Költeményes kötetek közül legértékesebb: Stances et Poemes (1866), Les Solitudes, Les Destins (1872). stb. 1881-ben az Institut tagjává választották. Azóta chatenayi kastélyában élt, ahol a jelen év szeptember 6-án meghalt.)

Egy este szóltam: „Csillagok,
Mint tarthatnának boldogoknak?
Hisz' fényetekben, mely ragyog?
Eltitkolt bú s kínok lobognak.

Tekintetem, mely égbe száll,
Lát szemfedőt szüzek kezében,
Másik kezükben gyertyaszál,
Sorban haladnak így az égen.

Ez tán könyörgő körmenet?
S csapással sújt a sors le rátek?
Mert könyt hullat csak fényet?
S az nem sugár, mit hullni látok.

Öröktől égő csillagok,
Ti korra társai a napnak,
Lám, szemetekben köny ragyog . . .
S feleltek ők: „Magunkra hagytak . . .

Távol van itt mindegyikünk
Testvérétől, kit vélsz közelnek,
S hazánkban, melyre fényt vetünk,
Nem lát ki sem, ránk nem figyelnek.

A lángunk belső tüze meg
Kialszik közönyén az égnek . . .
És szóltam én: „Már értelek!
Olyanok vagytok, mint a lélek.

Mikép ti, az is úgy ragyog,
S míg társakat vélsz közelében,
A nagyok lelke elhagyott,
S magában ég a csendes éjben.”

Annie Vivanti költeményeiből.

(Annie Vivanti annak a költő nemzedéknek a tagja, melyet az imént elhunyt nagy Carducci nevelt. Ada Negrivel együtt felküzdötte magát a legkiválóbb jelenkori olasz lírai költők sorába, s azok legtöbbjét az érzés melegsége és szilajsága, témáinak merészsége tekintetében felül is mulja. 1869-ben született Londonban olasz apától és német anyától. Nagy utazások után Olaszországba került, hol megismerkedett Carduccival, aki bevezette az irodalomba. Ezidő-szerint Londonban él, mint a Times egyik szerkesztő-jének felesége. Csak egyetlen verskötete jelent meg (Lirica), de ez elég volt, hogy nevét egész Olaszországban ismertté tegye. „Marion” czimen regényt is írt, melyet tárgyának merészsége és feldolgozásának művészi volta tesz jelessé.)

I.

Az Atlanti tengeren.

A tenger bömböl; szél korbácsa éri,
Dühöngő hullám egyre nő s gyarapszik,
Haragtól sápadt, piszkos, csúcsa habzik,
S az égen át — alig, hogy szem beéri —
Sötét felhők ijedt falkája fut.

Híába száll a megriadt tekintet,
Nincs egy parányi pont, hol megpihenhet:
Inogva reng s toronynyá nő a hullám,
Majd összeomlik, s mély sírjába hullván,
Hajónkon önmagával ránt le minket!

És jobbról, balról és körül a hab
Küzd önmagával és repülve száguld,
Majd feneketlen kriptává ha tágult,
Hátul bömbölve összecsap, s elül
Ujból zúgó örvénynyé szélesül.

— A hajón állok. Messze néz szemem,
S kutatva méri a bejárt utat.
Rád gondolok! És haldokló szemem
Szerelmem örvényére rámutat:
El kell pusztulnom... óh mi mély, mi nagy!

Óh tenger, tenger! mily parányi vagy!

II.

Ma láttam őt...

Ma láttam őt viszont!
És míg búmat dalom feléje sírta,
Felébredt álom s lellem vágya mind!
És mint a sebzett, vergődő pacsirta,
Halálra rémült fecske, csalogány
Szárnyát csapkodva bánatát kisírja:
Feléje szállt a lellem vágya mind!
Ma láttam őt viszont!

S üdvözlétére nem volt egy szavam.
Csak sápadtan s merőn arczába néztem,
A bátorságom odalett egészen.
De rám míg nézett, halvány arczomon
Talán tüztől örömmel égni látta,
Mert szótlánul a két karját kitérta.

Ma láttam őt viszont!

III.

Szerelmeslevél.

Esik. A tengeren nyargálnak a szelek,
S zápor sűrűn omló áriát futva hozzák,
Csarnok homálvában fejüket lehajtva,
Fényes napsugárról álmodnak a rózsák.
— Én meg írok hozzád.

Szívemben is csodás virágfakadás van.
Balga és hatalmas álmok nyílnak ottan!
Lánczra fűzöm, s mintha büszke fejed' látnám
Lángoló rózsáktól megkoszorozottan.

Álmodjuk, a rózsák s én, hajnaldását
Napnak, dicsőségnek és a szerelemnek.
Mi nekünk az őznek szomorú idője?
S büszkeséged mi az én büszke szívemnek?

Szeretlek, szeretlek! A csillogó égig
Felrepül a lelmem könnyű szellemszárnyon!
S megszületik a dal — az Isten zenéje,
A melynél szebb nincsen sehoh a világon!

Egy hét múlva jövök. Addig ég megáldjon!

Az atyai ház.

Írta: Edmondo de Amicis.

(Edmondo de Amicis egyike az olaszok legkiválóbb és legnépszerűbb élő íróinak. Született 1846-ban Onegliában, Genua mellett. Rendkívül termékeny, s mint lírikus, regény- és novella-író egyaránt jeles. Különösen szépek katonatörténetei (La vita militare), melyek frissességben és érdekességben felülmúlják az ugyane téren jeles német Hackländer novelláit. Számos munkája közül a legelterjedtebbek: Gli amici (2 kötet), La vita militare, Jull' oceano (Utleirások), Novelle, Ricordi d'infanzia e di scuola, Poesie, stb. Jelenleg Milanóban él s kedvelt munkatársa az első-rangu olasz szépirodalmi lapoknak.)

... Már több ízben kedvem kerekedett el-látogatni Kalmertbe, hogy viszontlássam a házat, melyben születtem és azokat a helyeket, hol életem első tizenöt évét töltöttem. Am mindannyiszor, mikor az indulás pillanata elérkezett, cserbenhagyott a bátorságom. Abban a városban történt az az esemény, mely családom tagjait szerteszórta a világra, abban a házban ért egész életem fájdalma: ott halt meg atyám. Félttem, hogy visszatértemmel nagyon sokat kockáztatok, s hogy vele nagyon is fájdalmas emlékeket idézek fel. Így hát évről-évre halasztgattam az utazást, abban a reményben, hogy a következő évben erősebb leszek. Ebben a halogatásban telt el husz év, vagyis életem nagyobb fele.

Am végre egy januári nap reggelén, mikor fészülködés közben észrevettem egy ősz hajfűrtöt, melyet szőke hajam eddig gondosan elrejtett, így kiáltottam fel, belenyugodva a változhatatlanba: Végső ideje! — s még aznap este Bois-le-Duche kocsiztam, hogy vonatra üljek. Husz év! — gondoltam magamban, míg a magam képmását szemlélgettem a vasuti kocszi ablaküvegében. Testem kövérsége, a szakáll és Borneo napjának izzó heve annyira megváltoztatott, hogy bizonyára senki sem fog felismerni. Senki sem fogja kitalálni ez első utazásom szomorú és egyuttal édes czéliját, e tekintetben teljesen nyugodt lehetek. És valóban, nem is csalódtam ebbeli feltevésemben.

Hullt a hó. A mezőség egészen fehér volt. A vonaton alig volt utas. Utitársaim, mihelyt Kalmertbe érkeztünk, kocsira szálltak és elhajtattak. Egész egyedül nekivágtam a városba vezető utnak és öt perc múlva megérkeztem. Kinos türelmetlenség és kíváncsiság gyötört, mikor a főutca torkolatánál megálltam.

Bámúlva körülnéztem.

Felismertem az utcát és az épületeket, de úgy láttam, hogy minden nagyon megváltozott. Az utca szűkebb lett, a házak kisebbek, a falak nem husz évvel, hanem egy századdal vénebbek; minden fekete volt, nedves és gyászos. Nem tudtam szabadulni attól a gondolattól, hogy ezt a várost valami nagy katasztrófa érte, s most még az épületek is gyászolnak a csapás miatt. Tovább haladtam s lépten-nyomon ráismertem egy-egy utcasarokra, ablakra, kapubejáratra, üzletre, mely száz gyermekkori emléket idézett fel bennem. Csakhamar a város szívébe értem s még mielőtt észrevettem volna, a templomból kiözlő néptömeg közepette álltam. Vasárnap volt s a déli mise, mint husz évvel ezelőtt is, épp e perczen végződött. Öt percnél rövidebb idő alatt száz arcot ismertem fel. De mennyire megváltoztak! Az első pillanatban nem is hittem el, hogy husz év ennyire meg tudja változtatni egy város egész lakosságát s úgy véltem, hogy valami ismeretlen szerencsétlenség segített az időnek romboló munkájában. Azoknak a haja, kiket szénfekete fűrtökkel hagytam itt, megöszült, akik márt akkor őszek voltak, most hófehérre váltak; voltak, akik meggyörnyedtek, ismét mások, akik csak lassan és remegő lábakkal tudtak járni. Az idő, mely szeszélyes és romboló ellenséggé rohogott el felettük, itt egy szemet, ott egy fogsort ütött ki, amott egy arcot éktelemitett el, emitt tövestül kitépett egy hajkoronát. Láttam közöttük hajdani iskolatársaimat, kik valaha vékonyak voltak, mint a cérnaszál s most annyira megváltoztak, hogy csak arczuk vonásából tudtam őket felismerni; nőket, kiket kisleány korukban iskolába láttam sietni, könnyedén, mint a lepke, kosarukban reggelijükkel s kik most nehézkés és lassu asszonyokká lettek s gyermekeik közepette haladtak; öreg ur-nőket lehajtott fővel, fátyolosan és roskatag léptekkel, kik az én időmben szikráztak a fiatalság-

tól és az élettől; megsaporodott, vagy megfogyott családokat, arczókat, melyek teljesen eltűntek emlékezetemből; néhai elemi iskolai tanítómát, kikről már tíz év óta azt hittem, hogy a sírban pihennek, majd egy új nemzedéket, tele ismeretlen, sohasem látott arczókkal. A tömeg csakhamar szétszórt, rajokban betért az utcákba, itt is, ott is eltűnt a kapukban két-három ember s néhány perc múlva ismét egymagam-ban álltam.

Athaladtam néhány keskeny sikátoron s megálltam a ma az utcában, a ma ház előtt.

Nagy meghatottság vett rajtam erőt, de csakhamar leküzdöttem a nyugtalanságot.

Tekintetem a ház kapuját kereste. Zárva volt. Az utca néptelenül feküdt előttem. A frissen hullott havon egyetlen lábnyom sem látszott.

Benyitottam a kapun és senkit sem láttam. Beléptem. A kapus páholya zárva volt. Lassu léptekkel végigmentem a folyosón, melynek nyitott oldala az udvarra nézett. Eddig nem éreztem egyebet, mint szívem heves dobogását, de mikor belül voltam a ház kapuján, melyben gyermekkoromat töltöttem, mikor megláttam atyám dolgozószobájának ajtaját, a lépcsőt, az előszobát, a jól ismert ablakokat — mindent úgy, ahogy elhagytam — akkor heves fájdalom fogott el és szemem megtelt könnyekkel.

Betekintettem az ablakon. Sehoh senki. Visszamentem a kapus páholyához. Üres volt. Minden ajtó, minden ablak zárva, odakinn minden fehér; a hó szakadatlanul hullt.

Hogyan dobogott a szívem! Jól ismert alakok kezdtek benépesíteni az elhagyott helyet. A család öreg orvosai halk léptekkel végigsiettek a folyosón, rég meghalt cselédek karjukon kosárral lehaladtak a lépcsőn, az udvarban gyermekkori társaim játszadoztak, a folyosó végén tanítóm integetett felém, atyám, szemüvegét igazítva kilépett szobájából, anyám uzsonnát hozott a számomra, a kertben nővérem szedegette kedvenc virágait, fivérem hangosan tanult szobájában, lábaimnál a ház vén macskája dorombolt, ajtók, ablakok nyitak és csukódtak, minden élt, mozgott, beszélt — s én e nyüzsgő élet közepette elhagytam, busan álltam, nem tudva, hogy maradjak, vagy meneküljek-e innen.

Kiléptem az udvarba. Maroknyi hó, mely egy fáról lábam elé hullt, elütötte az árnyképeket s én ismét a való életben éreztem magamat. Azután szemügyre vettem a környezetet. Nagy ég, mily kicsiny lett minden! Ez a ház, mely valaha óriási palotának tetszett, alig volt egyéb egy kicsiny falusi laknál; a lugas tetejét, mely valaha oly magasan volt felettem, majdnem elértem fejemmel a kerti falat, melyet sohasem mertem átugrani, most bizvást át tudtam volna lépni. Ugy éreztem, hogy óriássá lettem és csaknem elszomorított, hogy miért növekedtem meg ennyire. Szinte vártam, hogy a körülöttem levő tárgyak megszólaljanak és kérdezzék:

— Kicsoda ez az óriás? Mi nem ismerjük!

A kert mélysége, az udvar távoleső része, mintha idők folyamán közelebb jöttek volna s az egész kert, mely valamikor nagy tájéknak tetszett, mintha összezsugorodott volna. Megnyomtam a kertajtó kilincsét. Engedett s én beléptem. Az ösvényeket, az azokat szegélyező örökzöldet, a bokrokat, a köveket hó fedte, de valamennyit felismertem az első tekintetre. Azután tekintetem arra az ablakra esett, amelyet atyám huszonhárom évvel ezelőtt egy áprilisi reggelen kinyitott, miközben frissen, vidáman felém kiáltotta:

— Wilelm, e perczen lettem hatvannégy éves!

Megláttam és felismertem azt az eperfalugast, melynek árnyékában első gyónásomra készülttem. Tovább mentem s lépten-nyomon ismerős tárgyakra leltem, melyek szívemben régi emlékeket kellettek életre. Itt valaha egy különös virágot, ott egy ragyogó bogarat találtam, abból az ablakból hajdan egy tizenhárom éves leány fehér és könnyed alakja intett felém, aki azután álmodban is megjelent. Már nem törődtem a hóval és nem törődtem azzal sem, hogy az ablakból valaki megláthat, aki bizonyára bolondnak vagy tolvajnak gondol. Ugy véltem, hogy minden, ami körülöttem van, néven szólít, panaszos regéket mond, siránkozik, valamit kér tőlem s hogy én zavaromban felelek és ígéretet — nem tudom, mit. S mikor újból körültekintettem, úgy véltem, hogy ez a kert temető s a hóbuczkák a holtak sírhalmi.

E pillanatban a ház egyik ablakában megláttam egy arcot, mely figyelni látszott. Éreztem, hogy kötelességem odamenni és megmagyarázni jelenlétemet e helyen. Ez a gondolat bátorságot adott arra is, hogy engedelmet kérjek a ház belsejének megtekintésére.

Keresztülmentem a kerten, felszaladtam a lépcsőn és kopogtattam. Az ajtó kinyílt és abban megjelent egy csodálkozó férfiarcz. A háziúr volt, mintegy ötven évesnek látszó férfi, jószágos, barátságos arccal. Mögötte egy őszhajú, szomorú urnó hajlongott, kétségtelenül a felesége.

Megmondtam nevemet és előadtam kérésemet.

A név nem látszott ismeretlennek s remegő hangom szavaimnál ékeesebben ecsetelte meghatótságomat. Felkértek, hogy lépjek be.

Beléptem.

Óh drága, áldott, feledhetetlen falai szegény atyai háznak! A falakon kívül minden megváltozott, de azonnal felismertem minden szögletet, minden sarkot, minden zugot s képzeletem nyomban visszahelyezett mindent a maga helyére, úgy, amint gyermekkorom idejében volt. És ezer hang kiáltotta felém mindenünnen:

— Wilelm! Wilelm! Itt van! Ó az . . . viszatért! Itt a kis Wilelm! És anyád . . . és testvéreid? . . . hol vannak, hova lettek? . . .

Am e perctől kezdve atyám képe lassanként háttérbe szorította a többi. Az ő alakját láttam megjeleni minden ajtóban, azt láttam körüljárni, ott ülni dolgozóasztala mellett, ahol iskolai dolgozataimat javígtatta; azután elém lépett, hogy meghallgassa szavalamat, iskolai feladatom felmondását. Mellette jószágos, édes mosolylyal megjelent édesanyám képe. És minden küszöb, minden sarok, minden ablak kedveskedett valami édes, feledhetetlen emlékekkel. És mintha minden kődarab így szóló volna hozzám:

— Wilelm, tudod-e, mi a kötelességed? Ujra fel kell építened a rombadólt templomot, helyreállítanod a régi házat, visszaállítanod mindent a régi helyére, oktatnod, tanítanod a kis Wilelmet és testvéreit! Ujra fel kell építened a tűzhelyet!

Ezerszer eszembe jutott ez a gondolat azelőtt is, de most a régi ház, az atyai ház mondta! Most már értettem! Ez volt a tanács, a kérelem, melyet a kertben a bokrok, a lugas, a hóbuczkák hangoztattak . . . És e pillanatban eszembe jutott egy drága név:

— Ljlsze! Ljlsze! Ljlsze! — ismételttem háromszor, miközben úgy éreztem, mintha a hajnal pirja derengene szívemben.

Elbucsztam a házaspártól és kiléptem az utcára. Mikor hátratekintettem, minden ablak, minden kő, minden fal inteni látszott:

— Isten veled, Wilelm! Ez ő . . . most megy felépíteni az atyai házat . . . Viszontlításra, Wilelm!

Meg sem álltam Bois-le-Duc-ig, s mihelyt megérkeztem, Ljlsze atyjához siettem, hogy előadjam kéreimemet, melyet mindketten már oly régóta vártak.

Ama nap óta újra huszonöt év múlt el. Most negyvenöt éves vagyok és hajam egészen fehér.

De a rombadólt templomot felépítettem s csaknem minden óhajom teljesült.

Deventerben lakom egy kicsiny házban, melynek kicsiny kapuja, csinos kertje és sűrű lugasa van. A földszinten van a kis tízéves Wilelm szobája, s ő maga e perczben az udvarban játszik társaival. A kertben kicsiny nővére, Julia virágokat szed s a szomszéd szobában elsőszülöttem, Albert hangját hallom, aki hangosau tanul. Látom a házitánitót is a folyosó másik végében, s lábainál a macska dorombol. És körülöttem minden csupa élet, csupa vidámság és minden, minden a kalmeri házra emlékeztet. A napsugár derűje ömlik el minden s ez a sugár Ljlsze édes arcán fakad, aki mellettem áll. . . .

És most már semmi más vágyam nincsen, mint az, hogy egyszer, egy tavaszi reggelon haljak meg házam leghátulsó szobájában, s mielőtt Ljlsze ujjai lezárják szememet, így szólhassak gyermekeimhez:

— Fiaim, ha átléptétek a harminczadik évet és kezditek érezni az élet fáradtságát, állítsátok vissza az atyai házat és építsétek fel a tűzhelyet!

Ada Negri költeményeiből.

(Ada Negri Garlanda asszony az olaszoknak Annie Vivanti mellett kétségtelenül legtehetségebb élő lírai költőnők, sőt hazájában és a külföldön is sokan Vivanti fölé helyezik. Lodiban született proletár szülőktől, amely körülmény nyomot is hagyott költészetében, amennyiben egyik-másik költeménye szociális eszméket hirdet. Miután megszerezte a tanítónői oklevelet, a lombardiai Motta-Viscontiba került néptanítónőnek. Innen küldözgette nagy feltűnést keltett verseit a milanoi Illustrazione Popolare-nak, melynek ma is szorgalmas munkatársa. Verskötetei „Fatalita”, „Tempeste” és „Maternita”. Ma Milanóban él, mint Garlanda gyártulajdonos felesége.)

I.

Végzet.

És jött elém sötét, vak éjszakában
Egy kancsal, rút kísértet.
Tör volt az oldalán, rémulve láttam,
Mig rám hajolt, a szeme lánggal égett,
S szólt: „En vagyok a Végzet.

Hogy elmaradjak, mindhiába várod;
Követlek itten, ottan.

Bármerre mégy, míg el nem jő halálad,
Rózsán s tövisen át átkodottan.”
— „Oh távozzál!” — zokogtam.

Állt mozdulatlanul s szólt: „Meg van írva
A csillagokba' régen:
Ciprus gyanánt ültetve pusztá sirra,
Sorsod a sirvirágok sorsa légyen;
Így van megírva régen.”

Sikoltva sirtam: — „Van jogom remélni!
Alig hogy husz az évem . . .
Szeretni vágyom és ujongva élni,
A költészet s dicsőség csókja érjen . . .
Oh hagyj magamra, rémem!” —

És szólt: „A dicsőségnek nagy az ára;
Ne szomjazd büszke napját!
Kinban fogan a lélek szárnyalása,
Ki érte szenved s vérzik, annak adják.”
És szóltam én: — „Maradj hát!” —

II.

É j.

A kert felett, hol illatok
Rózsákról szerteszállnak,
Lomhán lebegnek barna éji
Árnyak.

Fájdalma van az ének is,
Az is visel keresztet;
A lég, halld, mintha láz gyötörné,
Reszket.

Holtakról gyásztörténetet
Sug halkan a virágnak;
Nézd a kardéniát amott, mi
Sápadt!

Kelyhét, aihelyet szirmai
Féltékenyen takarnak,
Könyek esőjeként áztatja
Harmat. —

. . . Rejtett nyomorra, dárídók
Szétfoszlott mámorára,
Álmokra, miknek ébredés az
Ára;

Tűnő örömré, melyet a
Való tép szerte-szójjel,
Nézd, könnyeit mint ontja ott az
Éjjel!

Az emberi hur.

Irta: Antonio Ghislanzoni.

(Népszerű elbeszélő és libretto-író. Született Lecoban 1824-ben. Atyja orvos volt s papi pályára szánta a kis Toniót, ez azonban, miután elvégezte a középiskolát, orvostant hallgatott Párisban, majd a tudományos élet pályának hátat fordítván, felcsapott énekesszínésznek. 1848-ban részt vett a forradalmi mozgalmakban és lapszerkesztő lett Milanóban. Majd újra színész lett, s miután gégebaja miatt a hatvanas években visszalépett a színpadról, kizárólag az irodalomnak élt. Munkái közül a legismertebbek: Gli artisti da teatro (regény), Racconti, Le donne brutte, stb. Irt ötvenhat librettót, köztük az Aida, a Francesca da Rimini, a Fosca és más ismert operák szövegkönyvét.)

1831-ben történt. Paganini, az ördögi Paganini Párisban tartózkodott, ahol az operában hat hangversenyt rendezett, még nagyobb sikereket aratva ezekkel, mint diadalmas olasz- és németországi körutja alkalmával. A nagy színház zenekarának néhány elsőrendű tagja a művész tüneményes játékának hallatára pozdorjává törte a maga hangszerét.

Ugyanekkor egy másik hegedűs is tartózkodott Párisban, akit a sors rendkívüli tehetséggel áldott meg, de aki mindaddig ismeretlen volt a művészvilágban. Franz Sthoenynek hívták, Stuttgartban született s itt töltötte békés családi körben ifjúságát, bölcsészeti tanulmányait a négy huros hangszer játékával fűszerezvén.

Harminczöt éves korában Franz elvesztette édesanyját, akit imádott, s kinek vagyonát fia neveltetése teljesen felemészítette. Franz ilyképp egy szép reggel arra ébredt, hogy semmije sincs.

Mit volt mit tenni? — Óreg mestere, Klauss Sámuel vállalkozott rá, hogy megfeleljen a rettenetes kérdésre. A válasz szavak mellőzésével is ékesszóló volt. Kezénél fogva bevezette szorgalmas tanítványát abba a szobába, melyben együtt oly gyakran áldoztak a zene géniuszának s kezébe adta a tokot, melyben a hegedű pihent, mint egy élő lény a sirban.

Ez a jel új életpályát látszott megnyitni Franz Sthoeny számára. A művész tuladott burtorzatán s mestere és barátja kíséretében Párisba utazott.

Még mielőtt Paganini bámulusa hangversenyei lefolytak volna az operában. Franz egy csomó észlelet alapján büszke meggyőződésre és visszavonhatatlan elhatározásra jutott. A meggyőződése az volt, hogy ő kiválóbb mind azoknál a művészeknél, akiket Franciaország fővárosában hallani alkalmá volt, az elhatározása az, hogy széttöri hangszerét s vele jövőjét, ha nem tudja elérni azt, hogy kortársai közül a legelsőnek ismerje el a világot. Az öreg Klauss jóhiszeműleg megerősítette mindkettőben s meg volt róla győződve, hogy tanítványa érdekében cselekszik.

Am mielőtt a nyilvánosság előtt fellépett volna, Franz türelmetlen rettegéssel várta, hogy előbb az istenített olasz próbálkozzék meg Párisban. A Paganini név már hónapok óta szuró tövis volt Frank szívében — s réme, fenyegető éjjeli álma az öreg Sámueinek. Mindketten összerendeztek, valahányszor ezt a nevet hallották, s mindketten baljóslatu rettegéssel várták az olasz művész megérkezését.

Ki tudja leírni a tombolás, az ujjongás e viharát, melyet a démoni művész játéka a tuluszóft teremben előidézett? — Franz és Sámuel az első hangokra, melyeket Paganini vonója a hegedűből kicsalt, összerendeztek. A mestert és a tanítványt oly mély megindultság fogta el, hogy nem mertek egymásra tekinteni, nem mertek szólni egymáshoz.

Éjjelkor, a hangverseny után némán és le-sújtva beléptek lakásukba.

— Sámuel! — szólt Franz, miközben kétségbeesett arc kifejezéssel belevetette magát egy karosszékre — mi többiek semmit se érünk . . . értetted? . . . semmit! . . . Éppen semmit!

A vén mester szemében köny csillogott. Kis vártatva mégis összeszedte magát és így szólt: — Nincs igazad, Franz . . . én megtanítottalak mindarra, amire lelkiismeretes tanító megtaníthat, s te mindent megtanultál, amire ember csak képes. Mit tehetünk mi arról, ha ezek az

átkozott olaszok, csak hogy uralomra juthassanak a művészetben, eladják lelküket az ördögnek, s a boszorkányság ezerféle babonájával élnék? . . .

Franz szomorúan szegezte tekintetét a vén mesterre. Ez a tekintet ezt látszott mondani: Hagyjuk csak! Mire jó a finnyáskodás? . . . ha bizonyos volnék benne, hogy ilyen sikereim lesznek, én is eladnám magamat az ördögnek, a lelkemet úgy, mint a testemet!

Sámuel kitalálta a kegyetlen gondolatot és tettét nyugalommal így szólt:

— Ugy-e bár ismered a nyomorult és híres Tartini történetét? Egy szombat éjjelen halt meg, megfojtva a gonosz szellemtől, aki megtanította arra, hogy miképp öntsön lelket a hegedűjátékba, amennyiben hegedűjébe zárta egy szűz lelkét. Nos, Paganini még rettenetesebbet tett. Hogy hangszerén a megtévesztésig utánozhassa a zokogást, a sírást, a panaszt, az emberi hangot, megölte azt a férfit, aki a legjobb indulattal volt iránta a földön s annak beleiből készítette hegedűje hurjait. Ime, ez a titka annak, hogy játékának varázsa oly ellenállhatatlan s hogy azt te, szegény Franz, sohasem fogod utólrni, ha csak előbb . . .

És az öreg a mondat közepén abban hagyta a beszédét.

Franz, akit mestere szavai titokzatos rémülettel töltöttek el, tágra nyílt szemekkel bámult az öregre. Azután néhány perc elteltével ezt kérdezte:

— És te azt hiszed, Sámuel, hogy én el tudnám érni Paganini hallatlan sikereit s olyan dalokat arathatnék, mint ő, ha hegedűm hurjai emberi idegekből volnának?

— Feltétlenül! — kiáltott fel a mester. — Ám, hogy a célt eléred, nem elég, hogy a hurok emberi idegekből készüljenek. Szükséges még, hogy az az ember, akinek testéből az idegeket kivesszük, nagyon szeretett legyen téged. Tartini egy szűz lelkét zárta be hegedűjébe, de ez a szűz iránta való szerelmében öngyilkos lett érte s a művész a haldokló lelkét lopta be hegedűjébe. Ami Paganinire illeti, már mondtam, hogy ez legjobb barátját gyilkolta meg, aki csupa gyengeség, csupa szeretet volt iránta s ennek beleit alakította át hurrá, csak hogy emberi hangokat csalhasson ki belőlük.

Az öreg elhallgatott, majd így folytatta:

— Oh, az emberi hang! oh az emberi hang csodái! Hát el tudnád hinni, szegény Franz, hogy én nem tanítottalak volna meg rája, ha ez tisztán a művészet, a szent, az önmagából élő művészet után s babona és ördögösség nélkül egyáltalán meg volna tanulható?

Franz képtelen volt egyetlen hangra. Lassan felemelkedett és kezébe vette hegedűjét, néhány pillanati gyűlölettel tekintettel nézegette, azután kezének egy görcsös mozdulatával letepte róla mind a négy húr.

A vén Sámuel felkiáltott. A hurok egyenesen beleröpültek a kandalló tűzébe s hirtelen lobbot vetve, tüzes kigyóhoz hasonlóan vonaglottak.

Hetek, majd hónapok multak el. Franzon sötét mélabu vett erőt. Hegedűje, hurjaitól megfosztva, porosan és elhanyagolva ott függött a sarokban. Gyakran volt együtt öreg barátjával, némán ültek ilyenkor egymás mellett s szólanul nézték hol egymást, hol az üres levegőt.

Egy reggel Franz hiába várta atyai barátját, aki reggelijét vele szokta elkölteni. A lakására sietett s megtalálta ágyában — holtan.

Az aggastyán tiszteletet parancsoló holttestének láttára iszonyu küzdelem keletkezett Franzban. A kegyelet érzése és a művészi becsvágy keltek birokra szívében.

Az ágy előtt a hangjegytartón zárt levél feküdt Franz címére. A művész felbontotta és reszkette olvasta:

Kedves Franzom!

Abban a pillanatban, melyben levelemet olvasod, már meghoztam a legnagyobb áldozatot, melyet én, tanítód és barátod a te dicsőségedért meghozhattam. Az a férfi, aki téged legforróbban szeretett, ma már hideg, érzéketlen holttest. Nem oktatlak ki, hogy mi a teendő, de kérek, hogy hamis kegyelettől, vagy ostoba és babonás félelemtől ne engedj

magad félrevezettetni. Felhatalmazlak, hogy holttestemmel rendelkezél, úgy, amint azt a magad dicsősége érdekében jónak látod. Ha majd hegedűd föl lesz szerelve a zokogó hurokkal, melyekben az én szeretetem panaszos hangja sir, akkor ne félj senkitől és semmitől, hanem kelj versenyre bátran azzal, aki mindent a bajt okozta. Győzni fogsz! Csókol öreg mestered

Sámuel.

Paganini elhagyta Páris és Gand városában hangversenyzett tüneményes sikerrel. A nagy hírdetéseken, melyek utolsó hangversenyét jelezték, a vonal alatt ez volt olvasható:

Ma este első fellépte Franz Sthoeny urnak, a kiváló német hegedűművésznek, aki csupán azért jött Gandba, hogy versenyre keljen a hírneves Paganinivel. Miután a mester elfogadta a mérkőzésre való kihívást, Franz Sthoeny ur egyéb nehéz darabokon kívül az utólrhetetlen mester után el fogja játszani a „Boszorkányok” című híres fantasia-capricciót is.

A terem szorongásig megtelt. Franzra a kísértetek rettenetes órájában került a sor, miután Paganini előbb lázas mámorba ringatta a hallgatóságot s tomboló tetszésnyilvánításokat váltott ki belőle csodálatos játékával. A művész soha sem volt fokéletebb, mint ma s különösen a „Boszorkányok”-ban ragyogtatta káprázatos művészetét.

Franz halotthalványan lépett ki a dobogóra. Fagyos csend fogadta. A Paganini bübajos vonójától megbabonázott hallgatóság sírjából kikelt kísértetet vélt látni a dobogón.

Am Franz vonójának első mozdulataira felragyogtak a szemek. Franz kitünő hegedűs volt s gyakorlottsága nem ismert nehézséget. Lágyan, panaszos sirással zokogtak a hurok, mikor a művészt egyszerre csak megmagyarázhatatlan rettegés fogta el s vonója alól kisiklott az első diszszonáns hang.

Nem is játszott tovább. Földre vetette hangszerét s tomboló dühvel széttaposta.

— Megőrült! Megbolondult! Fogjátok le! — kiáltotta egyszerre száz és száz hang a hallgatóságból.

Franz lassan leszállt a dobogóról s bement a mellékszobába, hol Paganini várakozott. Itt zokogva a mester lábaihoz borult.

— Bocsnát! Ezer bocsnát! — szólt a kétségbeesés hangján — de én azt hittem . . . azt reméltem . . .

Paganini lehajolt a szerencsétlenhez s magához ölelvén, testvéri hangon így szólt hozzá:

— De hisz' istenien játszottál . . . te nagy művész vagy . . . amid hiányzik, az csupán . . .

— Oh, én jól tudom, hogy mim hiányzik — kiáltott fel zokogva Franz — az öreg Sámuel megmondta.

Azután elbeszélte Paganininak az emberi húr történetét.

— Szegény Franz! — kiáltott fel szarkasztikus mosolylyal az olasz művész. — Te egy nagyon fontos körülményt figyelmen kívül hagytál. Nem azt mondtad az imént, hogy öreg mestered német volt?

— Kétségen kívül — felelt Franz. — Épp-úgy, mint ahogy magam is az vagyok . . .

— Nos tehát — szólt Paganini — ha még egyszer eszedbe jutna emberi hurokkal felszerelni hegedűdet s abba emberi lelket önteni, legyen gondod rá, hogy az egy — olasznak a lelke legyen!

Az EGYETÉRTÉS

szerkesztősége és kiadóhivatala

VI., Eötvös-utca 32. sz. alatt van

A szerkesztőség telefonszáma: 788. szám.

A kiadóhivatal telefonszáma: 706. szám.

A nyomda telefonszáma: 23-45. szám.

Silviához.

Írta: Giacomo Leopardi.

(Giacomo Leopardi gróf egyike az olaszok nagy lírikusainak. Született 1798-ban ősnemes, de elszegényedett családból Recanatiban, közel Anconához. Egész életén át nemes lelkesedéssel küzdött hazájá ujjászületéséért, melyet azonban nem adatott megérnie. Innen hazafias ódáinak elegikus mélysége, mely oly nagy mértékben megnevesíti stoikus pesszimizmusát. Szerelmes költeményeit Teresa Fatorinihez, egy szegény fonóleányhoz intézte, akit azonban korán elragadott a halál, s kit Silvia néven tett halhatatlanná. Leopardi 1837-ben halt meg.)

Emlékszel-e még

Silvia, halandó élted idejére,

Amikor még félve mosolygó szemedben

Ragyogott a bái,

És te gyermekkorod küszöbéhez érve,

Átlépted vidáman

S álmodozva egyben?

Visszhangzott a ház

És körül az út is nem szűnő dalodtól.

Serény kis kezekben

Egyre fogy a munka,

S míg az idő malma futó percet öröl,

Dalban álmodoztál napfényes iövöröl . . .

Május volt, virágos: s virág illatával

Szállt dalod naponta.

Kedves tanulmányom

Fárasztó munkáját néha megszakítva,

Az atyai háznak — melyben gyermekkorom

Szép idejét életem —

Árnyékos erkélyén

Hallgattam merengve csengo aaidra;

Nézttem gyors kezeckéd,

Mint fonia a vásznat,

A felhőtlen eget,

A napsütött utat, a kert, a házat,

Ott a messze tengert, itt a kék hegyekre . . .

Amit akkor érzék,

Nincs szó, mely lefesse!

Elhervadtál te is, mint a virág ősze,

Lappangó betegség kariától legyőzve,

Gyenge kis virágom! Nem érhetted már meg

Tavaszdod virágát;

Szived meg nem enyhült

Már többé a dalra, mely dicséretére

Hajadnak, szemednek lantomon megcsendült

Nem jössz már közéjük, s mindhiába várnak

Csendes ünnepestén tereád a társak . . .

Lehullt veled egyben

Reményem is holtan,

S míg ifju sem voltam,

Fáradt aggá lettem . . .

Oh, hogy messzetüntél, ifjukorom társa,

Siratott reményem:

Ez hát a világ, üdv, a szerelem, élet

Melyről egykor, régen

Álmodoztam veled?

Ime ez hát sorsa az emberi nemnek?

Tél közeledtével

Te, szegény, lehulltál s egyre felém intve

A távolban állasz;

Oh, de a mit mutatsz, csak egy fedetlen sír,

S a hideg halál az!

Jack megharagszik.

Irta: Erwin Rosen.

(A legifjabb német elbeszélő-nemzedék kedvelt és népszerű tagja. Huzamosabb ideig tartózkodott Északamerikában s érdekes apró elbeszéléseinek tárgyát szívesen meríti az amerikai életből. Munkatársai a német szépirodalmi és napilapoknak.)

Vasárnap reggel volt és munkaszünet az ültetvényen. Béke és nyugalom mindenütt. Texas izzó napja megtánczoltatta a levegőt a homokos talaj felett s a végtelen gyapotföldek bokrairól messzevilágítottak a csillogó, ezüstfehér termésfészkek. Jack jókedvűen üldögélt a faházikó kicsiny lépcsőjén, pőfékelt kukoriczacsutkákból faragott pipájából és faragsált egy kis darab fán. A távolban hirtelen porfelleg kerekedett. Könyvű kicsiny kocsi robogott a ház felé s az azt körülvevő sodronykerítés előtt megállt.

Jack elcsodálkozott.

A kocsiból fiatalember ugrott ki s lovát gondosan odakötötte a kerítés egyik oszlopához. Azután két nagy fekete kékításkát szedett elő a kocsi üléséből, megfordult és kutatva végigmérte Jackot. A farmer tovább pipázott és még sem mozdult. Az idegen még egy pillanatig habozott. Azután bekialtott:

— Jó reggelt, mister! Bemehetek?

— Jöjjön csak be! — szólt egykedvűen Jack.

A fiatalember óvatosan átmászott a sodronykerítésen, a sodrony alatt bevonszolta két óriási kékításkáját s gyors, ruganyos léptekkel Jacknek tartott. A két férfi megrázta egymás kezét. Azután leültek a kicsiny lépcsőre s a fiatalember így kezdte:

— Tehát, mister, igen sürgős beszédem van önnel. Van ugyanis — e szavaknál az egyik táskát odavonta két térde közé — van tehát itt egy könyvem, mely e század legkimagaslóbb alkotásainak egyike. Nem egy ember írta, hanem e dicső ország legokosabb és leghiresebb férfainak egész sora. E könyv címe: Hogyan lehet meggazdagodni?

— Hűm? — kérdezte Jack.

— Hogyan gazdagodhatik meg bárki. Ez a könyv a legjobb tanácsokat adja, ez a könyv bámulatra méltó, megfizethetetlen. És azonfelül nagyon szép könyv. Nézze csak!

A fiatalember egyik kékításkája mélyéből vaskos főlánst szedett elő, egyikét azoknak a „művek”-nek, melyeket vállalkozó szellemű chicagói és newyorki könyvkiadók mesésen nagy áron szoktak terjeszteni Amerikában.

— Ez tehát remek egy könyv — folytatta lelkesen a fiatalember. — Nézze csak, mily szépen van bekötve. Aztán vaskos könyv. 1790 lapja van. Ha ezeket egymás mellé rakná az ember, csaknem egy fél mérföldet tenne ki!

— Hm! — szólt Jack.

— Egészen bizonyos. A kötés valóságos mestermű. Azután gondolja csak meg, a könyv arra tanít, hogy miképp lehet meggazdagodni. Jótállás mellett! Ez az egyetlen könyv megmutatja az utat a meggazdagodáshoz!

— Gazdag ön? — kérdezte Jack.

— Nem... nem mondhatnám — szólt tartózkodóan a fiatalember.

— Hát akkor miért nem olvassa el ezt a könyvet?

A fiatalember meghökkenve bámult a farmerre. Azután kissé bizonytalanul így szólt:

— Hem... azt hiszem... azt hiszem, kissé ostoba vagyok ehhez a remek könyvhöz...

— Ühüm! — szólt Jack.

— Tehát azt akartam mondani, hogy ez a könyv megfizethetetlen. De a mi vállalatunk filantropikus intézmény, mi tehát felajánljuk önnek e könyvet. Ez az egyedüli alkalom az ön életében. Tizenöt dollár! Öt dollár azonnal fizetendő, a többi két dolláros havi részletekben. Gondolja csak meg, mily kényelmes! Itt van a megrendelő-lap, már ki van töltve, önnek csak alá kell írnia. Itt, látja?

— Én nem tudok írni, — szólt Jack egykedvűen.

— Hát akkor odateheti a keresztvonását.

— De olvasni sem tudok.

— Akkor tegye el a könyvet gyermekei számára. Ez vagyont jelent.

— De nincsenek gyermekeim. Még csak nő sem vagyok.

— De hisz ön még megnősülhet.

— De ha nem akarok.

— Ember! hát el akarja szalasztani ezt a soha többé vissza nem térő alkalmat és nem veszi meg ezt a csodakönyvet?

— Biz' én megkoczkáztatom. Már egyebet is elszalasztottam...

A fiatalember végre belátta, hogy Jack éppoly hallhatatlan, mint ő, és sóhajtva visszadugta a könyvet a kékításkába. Azután reményteljesen térdei közé vette a másik táskát, egy pillanatig gondolkodott, majd elővette szivartárczáját és odatartotta Jacknak.

— Dohányzik ön?

Jack kivett egy szivart, leharapta a végét és rágyújtott.

— Tehát azt akarom mondani — kezdte a fiatalember — hogy az én látogatásom valóság-gal áldás önre.

Jack szája mosolyra nyílt.

— Áldás, mert az ön farmja meglehetősen félreesik s én alkalmat nyújtok önnek oly dolgok bevásárlására, melyek önnek nélkülözhetetlenek. Nézze csak ezt a port — s egy kis zacskót vett ki a táskából — ez a legjobb mütrágya a világon a tengerire. Nagyszerű. Mondom önnek, hogy ennek használata mellett a tengeri szemmelát-hatólag kinő a földből. A csövek kétszeres nagyságot érnek el...

— De...

— Itt nincs De. Itt nem lehet De. Be van bizonyítva. E mütrágya nélkül nem lehet el egyetlen intelligens farmer. 500 fontot küldök önnek ötven dollárért bérmentve. Ön örökké hálás lesz.

— De nekünk nincs tengerink. Mi itt csak gyapotot termelünk — szólt Jack. — A tengerit mi is vesszük. A gyapot jobban fizet.

— U—ugy? — vélte megsemmisülve a fiatalember.

Azután felébredt benne az önérzet. Hogyan, ő ne tudna valamit a nyakába varrni ennek a műveletlen kamasznak? Egy ötlete támadt...

— Mister — mosolygott — ez a Texas igazán különös egy állam! Hogyan vélekedjek egy szabadelvűen gondolkodó ember arról, hogy ez állam egyes kerületeiben a törvény tiltja a szesz ital árusítását? Az ön kerülete ilyen. Hanem tudja, hogy bizalmasan mondom, a törvény arra való, hogy kijátszák. Ön bizonyára nem ellensége a whiskeynek?

— Na, nem hiszem! — szólt mosolyogva Jack.

A fiatalember diadalmasan mosolygott s babrálni kezdett a táskával. Ennek mélyéből csakhamar kihalszott egy palaczkot s odanyújtotta Jacknak.

— Kóstolja meg!

Jack minden álszenteskedés nélkül belekóstolt, de mélyen.

— Jó? — kérdezte a fiatalember.

— Finom! — szólt Jack.

— Oly lágy és gyenge s mégis erős — dicsérte a fiatalember.

Jack igenlőleg intett.

— Nem akarja még egyszer megkóstolni?

Jack még egyszer kóstolt s helyeslőleg intett.

— Tehát e prima whiskeyből tiz gallont adok önnek negyven dollárért. A gyanútlan csomagolásért jót állok; részletfizetés, ha önnek úgy tetszik. Tessék, írja alá ezt a megrendelő-lapot.

— Miért? — kérdezte Jack.

— Hát a whiskeyre; csak jó talán?

— Persze!

— Nos hát! Kérem, írja alá!

— De miért? Én csak akkor iszom whiskeyt, ha ajándékba kapom.

De erre már dühbe jött a fiatalember s félre nem érhető szavakban fejezte ki véleményét. Hogy bolonddó nem engedi magát tenni. Jack nem gentleman. Az ő ideje is csak ér valamit. És különben is ezek a texasi farmerek... Azután körülményesen leírta azt a hatást, melylyel a megkóstolt whiskey óhajtása szerint Jack belső szerveire legyen...

Ekkor Jack megharagudott.

— Kifelé! — kiáltotta — ön... ön...
fiatalember... Ön! Én udvarias voltam önnel,

átkozottul udvarias. Végighallgattam az ön feleségét! Udvarias voltam! Nekem különben sincs pénzem. Én vagyok a béres. A farmer meg a felesége a templomban vannak. Távozzék, fiatalember, távozzék!

A vége ennek a történetnek szomorú. A fiatalember kibékült Jack-kal, ami a whiskypalaczk teljes kiürítésével járt. Azután két óra hosszat várt a farmerre. Majd két óra hosszat lyukat beszélt a farmer hasába. Azután — némi élénkség keletkezett az ültetvényen és egy alaposan elpáholt fiatalember rohant kocsija után, melynek lova megvadult a lármától s eltépte kötélkét...

Románczok.

Irta: Wilhelm Schulz.

(A legifjabb német költői nemzedék tagja. Kitűnő románcz- és balladaköltő. Versei a „Simplicissimus”-ban szoktak megjelenni, hol azokat maga illusztrálja, gyakran művészi erővel. Magyar területen Fiumében él.)

I.

A leány boszúja.

Mint bámultak ma a virágok

Hogy véres harmat hullt reájok...

Alig, hogy éjjel reggre válik,

Egy lovagot megölt a másik.

A fűben ott fekszik halottan,

Hollócsapat rászáll legottan.

S hogy széttagolják a szivét,

Abból egy ifju lány kilép.

Már évek óta ott lakott,

S most holt kedveséért zokog —

Majd kis cipőjét felzokogva

A gyilkosnak utána dobja.

Felhorkol annak paripája,

És nyomban törve csontja, lába

Majd kendőjét is telesírja

És a lovag felé hajítja.

Tengerré vált az, mint lehullt,

S a lovag abba belefult...

II.

A bölcs anyóka.

A szeles bűg a fű között,

Csoszogva bölcs anyóka jött

S egy lánykát sirni látott:

Bár szívem — ugymond — szinarany,

Kérő: hiába várok!

A bölcs anyóka szól: Te lány,

Aranszived nem hozomány;

Hej, várhatsz még sokáig,

Mig egy derék legény akad,

Ki párod lenni vágyik!

Mig nincs tündöklő ékszered,

Ruháid mind gyüretlenek;

De mondok egy tanácsot:

Aranszived' add nékem, én

Abból ékszert csinállok!

GAZDASÁGI ÁTNÉZET.

A hadseregszállítások és a magyar ipar.

A hadseregszállítások kérdése már jó hosszú idő óta élénken foglalkoztatja nemcsak a monarchia mindkét államának kormányát, hanem az érdekelt gyáriparosok szövetségének intézőségét is és azon kiváló figyelmet, melyet ezen tárgynak minden oldalról szentelnek, legjobban bizonyítja annak elsőrangú fontosságát. Nálunk behatóan tulajdonképpen csak akkor kezdtek ezen kérdést tanulmányozni, amidőn kormányfőiről a szükségnek engedve, a mezőgazdasági kultúra mellett az ipar gyorsabb fejlődését is tüzték ki célul, mely alkalommal teljes tudatára ébredtek annak, hogy a hadsereg gyári szükségleteinek fedezése az ipar egy teljesen különálló, speciális ágazatát képezi, miután azon igények, melyeket a katonai körök az általuk megrendelt gyártmányokkal szemben támasztanak, minőség és a szállítás lebonyolítása tekintetében is mindenféleképpen elütnek azon, különben mindennapi kívánalmaktól, melyekkel egyébként rendszeren ipari gyártmányoknál találkozunk. Ha meggondoljuk azon nehézségeket, melyekkel jelenleg munkások és nyersanyagok tekintetében a világ legelső iparállamainak is meg kell küzdeniök, akkor nem lesz nehéz azon akadályokat megérteni, melyek a hazánkban, mint mezőgazdasági államban uralkodó természetes viszonyok következtében hatványozott mértékben súlyosbítják helyzetünket, miért is észszerű gondolkodás mellett minden törekvésünknek első sorban oda kell irányulnia, hogy minden rendelkezésünkre álló eszközzel a talajt ezen átalakulásra kellően megműveljük és hogy azon tényezőket megteremtjük, melyek egyenként és összességükben a gyári ipar fejlődését biztosítják. Ezen tényezők között legfontosabbjai között szakavatott hivatalnok- és munkássereget, valamint az iparnak jutányos nyers- és fűtőanyagokkal való gyors ellátását kell felemlíteni, melyek az állam célzatos iparpolitikájával karöltve haladva, biztos megteremtői a gyári ipar jólétének.

Hogy mily csekély mértékben állanak ma ezen itt említett feltételek rendelkezésre, csak az tudja megítélni, aki valamely iparvállalat létesítésében már maga is működött gyakorlatilag közre, mivel alig létezik gyár, melynek kisebb-nagyobb anyagi áldozatok és a kellemetlenségek hosszú láncolata nélkül sikerült volna mostanáig létalapfeltételeit biztosítani.

Tagadhatatlan, hogy szakterekben minden tekintetben szűkölködünk és ez irányban a külföldre vagnunk utalva s a munkáskérdés réme folytonosan Damokles-kardként lebeg fejünk fölött, úgy hogy a szociáldemokrata munkások szervezetének már is azon nyilvánulásaival kell találkoznunk itt is, melyek máskülönben csakis iparilag fejlett államok hírnökei.

A nyers- és fűtőanyagot illetőleg nap-nap mellett észlelhetjük azon hiányokat, melyek pótlása miatt kormány és szakkorok minduntalan fáradoznak és ha mindezen óriási akadályokhoz hozzászámítjuk még bankjaink szűkekltségét, melylyel még mindig van alkalmunk lépten-nyomon találkozni, akkor mindenképp nyilvánvalóvá lesz az, hogy mily óriási feladatot kell teljesíteni arra nézve, hogy belátható időn belül a számottevő iparállamok sorában helyet foglalhassunk.

Ha már általánosságban ismerjük ezen az ipart gátló körülményeket, akkor nem lesz nehéz rámutatni azon akadályokra, melyek speciális iparunkra nézve a hadseregszállítások tekintetében fennállnak. Ezt illetőleg — hadseregünk közös lévén — Ausztriával kell a versenyt felvennünk, azon Ausztriával, mely már évtizedek óta jól begyakorolt munkásokkal, teljesen leirt gépekkel és az ipart szolgáló egyéb előnyök birtokában, természetesen mindenkép főlényt gyakorolhat a minden tekintetben gyengébb Magyarország fölött.

Es itt intező köreinkre háramlik a feladat — mindenütt, ahol az csak lehetséges — a felmerülő ellentéteket elsimítani és ezen speciális ipar gyors

fejlődését azáltal előmozdítani, hogy a hadseregszállításokra vonatkozó megbízásokat mindössze csak előre meghatározott, korlátolt számú gyáraknak adjuk át kikészítés céljából, aminek következtében ezek azon helyzetben lesznek, hogy a speciális munkákra begyakorolt ügyes munkások, valamint a katonai körök óhajával megbarátkozott hivatalnokok által a támasztott igényeknek a legmesszebb menő mértékben is megfelelhessenek.

Ilyen anomáliaként kell felemlíteni ama tényt, hogy a kvóta arányában a magyar iparra eső 34.6 százalékot valamely cikkből ugyanazon áron kell gyártanunk, mint az osztrák iparra eső 65.4 százalékot, ami természetesen azért nem méltányos, mivel tudvalevőleg valamely gyártási cikkből százezer darabot sokkal olcsóbban készíthetünk, mint harmincezer darabot, amiért is oda kellene hatnunk, hogy ezen gyártmányoknak bizonyos évi sorozatokban való felosztása által Ausztria és Magyarország között, a hazai iparnak is nyújtassék mód arra nézve, hogy bizonyos cikkekben fennálló teljes szükséglet osztatlan és tartamos gyártása által az Ausztriában már rég fennálló előnyös létfeltételek birtokába jussunk. Fvvel párhuzamosan kellene haladnia a kormánykörök ama intézkedésének is, hogy a hadseregszállításokkal foglalkozó vállalatok bizonyos évenként ismétlődő cikkeket kapjanak gyártás céljából, nehogy kellő foglalkozás hiányában, kénytelenek legyenek a nehéz áldozatok árán begyakorolt munkásokat elbocsátani, ami elvégre a katonai kincstár érdekeit is csorbítja.

Helyénvalónak találjuk itt oly dolgot is felemlíteni, melyről ugyan más államokban fölösleges szó vesztetni, nálunk azonban tényleg megtörténvén, határozott, gyors orvoslásra szorul. Nagyon iudvösnek találjuk azt, hogy csak oly vállalatok tájazzanak el ily kényes megbízásokkal, melyek szállítási képességre nézve a megfelelő hatóságoktól bizonyítványt mutathatnak fel, nehogy ellenkező esetben a tisztességtelen versenynek nyissunk ajtót, mert megtörtént ugyanis, hogy egy osztrák gyárnak formailag itt létező fiókja, — mely 20—30 munkással dolgozván, — csakis műhejszámba mehet, minden berendezés hiányában és a megbízások természetétől teljesen elütő szakmája daczára, oly szállítási megbízásokat kapott mintegy egymillió korona értékben, hogy ezáltal az itt szóban lévő gyártmányokra nagy költségek és fáradozások árán berendezett magyar gyárak anyagi érdekeikben nagy károsodást szenvedtek.

Mindezen nehézségeken egyedül és kizárólag csakis az állam segíthet bölcs belátásával, oszto igazságával és a rendelkezésre álló nagymérvű hatalmi eszközökkel, mely utóbbiakról legyen szabad még rövidesen megemlékeznünk. Miután ugyanis valamennyiünknek arról kellett meggyőződésünk, hogy egyéb nehézségektől eltekintve, az iparnak jutányos nyers- és fűtőanyagokkal, valamint félgártmányokkal való gyors ellátása oly elsőrangú kellekek, melyek nélkül az ipar jövőjét sehogysem látjuk biztosítani, az államnak összgyekezését arra kellene összpontosítani, hogy minden mellékletek nélkül az ipar szolgálatába lépjen, mely feladatnak azonban csak úgy fog tudni sikeresen megfelelni, ha minden kartellnyomástól menten, egyenesen a hazai ipar megteremtésének célját szolgálja. Hagyjon tehát fel a magyar állam kartellpolitikájával, lépjen ki minél hamarabb a vaskartellból és szüntesse be inkább azon nagy szubvenciókat, melyek jobbra amugy sem elégíthetik ki a jogos aspirációkat. A most beállott nagy szénszükséglet megmutatta az államnak azon irányt, melybe az egész mozgalmat terelnie kell, hogy célhoz jussunk és a magyar állam megértette a kor intő szótátát, amennyiben nagy szentírtelket vásárolt, hogy segítségére siessen a megszorult iparnak, amiért is bizvást remélhetjük azt, hogy egyéb panaszaink is élénk visszhangot fognak kormányunknál kelteni.

Stern Adolf,

a magyar hadfelszerelési gyár
cégvezetője.

Vidéki nyomdaiparunk jelene és jövője.

A mindenkor kereskedelmi kormányok által dédelgetett fa- és fémpari szakmákkal szemben a nyomdászat, amely pedig mint kultúrtenező is igen fontos, mindig csak mostohagyerek volt, s az volt különösen vidéken.

Alábbiakban megpróbálom beszámolni viszonyainkról és reámutatni azokra a bajainkra, amelyek gyökeres és azonnali orvoslása által, meg lehetne menteni Magyarországot egyik tönk szélére jutott iparágát s biztosítani lehetne annak jövőben való fejlődését.

A vidéki nyomdaipar egyik legfőbb problémája a munkahiányról beszélünk legelőbb.

Mi egy magyar vidéki nyomdász munkaköre?

Legelső sorban a helyi portentumok által szerkesztett, komolyabb létalapot nélkülöző, egyes érdekkörök zsebtől szolgáló lapok (tisztelőt a nem létező kivételnek).

Másodsorban a közönség köréből érkező részint üzleti, részint családi nyomtatványok.

Harmadsorban a községi, megyei, bírósági s egyéb hivatalos nyomtatványok.

A lapok, a fővárosi nagy lapok óriási befolyása alatt, csak igen kis példányszámban tudnak megjelenni. A közönség köréből érkező munkák, ugynevezett ake idencziák, melyek külföldön sok nyomdának egyetlen, de jól tejező tehenét képezik, igen gyéren folynak. A hivatalos nyomtatványok készítésével is megpróbálkoztak egyes cégek, de egyéb munka hiányában most már majd minden vidéki nyomdász foglalkozik velök. Hogy olcsóbb árak mellett nagyobb hasznot lehessen elérni, raktáron kell tartani a nyomtatványokat s bizony egy-egy kisebb nyomdásznak nincs mindég annyi pénze, hogy oly nagymennyiségű nyomtatványt tartson raktáron.

A nyomdász tulajdonképeni munkájáról, a könyvről, melytől mestersége a nevé is nyerte, akár meg se emlékezünk. Melyik magyar író nyomtatja munkáját vidéken? A könyvkereskedések kirakataiban száz kitett mű közül kettő sem készült vidéken.

Kulturális, kereskedelmi, ipari élet, amely nyomtatvány nélkül szinte elképzelhetetlen, vidéken nincsen. S mig meg nem teremjük, ne is reméljük a magyar vidéki nyomdászat fellendülését.

Nagyot romlottak az utóbbi időben a munkásviszonyok s a nagyban utját állják a nyomdászat egészséges fejlődésének.

Az utóbbi években felszabadult ifjabb munkás nemzedék kétségbeesett kevéssé érdeklődik a szakmája iránt, már inaskodása alatt szaturálódik nagy, nehéz szociális eszmékkel, melyeket még m sz en hánvzika in elgen-
cziája. Sem kvalitatív, sem kvantitatív nem úti meg munkája a kellő mértékű, sőt egyes esetekben kétségbeesett nem. Felszabadulása után elhagyja a műhelyt, — hol már tanuló évei alatt munkatársainak «postillion d'amour, d'isonna és de záogháza» volt, — az utcára kerül, néhány kondíciót megpróbál, de mert a hozzáfűzött legszegényebb követelményeknek sem felel meg, sehol sem tud állandóan megmaradni, nincs alkama az elmulasztottakat pótolnia s egy-két havi ide-oda hányattatás után kész az önmagával s a világgal meghasonlott és elégedetlen véresszájú szociálista, aki azonban nem meggyőződésből az, hanem azért, mert másban keresi a hibát, amely benne és társai van.

A munkás-szervezet által előirt árszabály folyton rövidül s emellett határozatlan mondhatom, hogy a munkások munkatermelése mind minőségileg, mind mennyiségileg rosszabbodott; ha ehhez hozzávesszük a papírárak folytonos emelkedését, meg fogjuk érteni a vidéki nyomdaipar helyzetét.

Az utolsó 20 év alatt a könyvnyomdászat s általában a sokszorosító iparágak annvit haladtak mint azelőtt 200 év alatt sem. Ebből a fejlődésből a vidéki nyomdászat is kivette a részét annyiban, hogy egyes fővárosi nyomdák kiállják a versenyt a külföld bármely minté-ével s az átlag is európai színvonalon áll. A vidéki nyomdászat is a fővárosi nyomában kullog ugyan, de azért még mindig meg-meg jelennek néha egyes őskori nyomtatványok, igaz, hogy mindig ritkábban és ritkábban; ezzel ellentétben van egy-két nyomda, amely igazán remek dolgokat produkál — l'art pour l'art, mert a közönség nem fizeti meg őket.

A technikai fejlődés azonban csak az ugynevezett accidencziákon, díszesebb munkákon észlelhető, a műveken, lapokon és hivatalos nyomtatványokon egyáltalában nem. A díszesebb munkák is általában már kész minták után készülnek, nagyon kevés az eredeti munka közöttük; az átlag elég izléstelen, mind szedés, mind nyomás, mind színezés tekintetében, különösen az ornamentumok alkalmazásában erősen tapasztalható a rajztudás teljes hiánya. Egyes szép munkák kerülnek ki azért vidékről is, de csak korlátolt számban, s csak 2—3 czégtől, ezek ki is állják a fővárossal a versenyt.

A bajok és defectumok eltörpülnek azonban szakmánk legnagyobb baja előtt, amelynek oka azonban már teljesen mibennünk gyökeredzik s ez a szennykonkurrenzia.

Mint hogy nálunk a közhivatalok, újabb kormányrendeletre is leginkább árlejtés útján szerzik be szükségleteiket, bőven nyílik alkalom e téren tapasztalatokat szerezni, de annak dacára tehetetlenül állunk vele szemben.

A szennykonkurrenzia nálunk leginkább az áraknál nyilvánul meg, s oka igen sok esetben nem rosszhiszeműség, hanem tudatlanság és hamis üzleti spekuláció.

Szakképzett nyomdászaink nagy része is teljesen tájékozatlan az árszabásban, amiről igen könnyen meggyőződhet bárki, ha valamely munkára több helyről kér árszabást. Az árlejtéseken 100—200 %-os eltérésekkel találkozunk, s pályáznak nagy munkákra olyan árakkal, amelyek mélyen a munka papírjának beszerzési árán alul állanak.

Sajna, nálunk a törvény igen kevés védelmet nyújt a tisztességtelen verseny ellen s a tisztességes iparosnak addig kell várnia, míg tisztességtelen társa el nem pusztul, de ekkorára már rendesen ujjakkal kell felvenni a harcot.

Magyarország egyik legintelligensebb iparága a tönk szélére jutott, s hasztalan néz körül segítség után, mert önmagán segíteni nem tud, s még csak az érdeklődést sem tudja maga iránt felkeltetni.

A vidéki nyomdatulajdonosok jobbja megkísérlették már egy Szövetségbe tömörülni, évenként kongresszusokat, járjuk a minisztériumokat, kapjuk az ígéreteket egyik kormányválságtól a másikig, mert egyiknek sincsen ideje arra, hogy amugy is szerény kéréseinket teljesítse.

Első és legsürgősebb teendő volna egy sokszorosított ipari szakiskola felállítására Budapesten, melynek egyik főfeladata volna a jövő nemzedéknek, a tanoncoknak nevelése s esti meg vasárnap délelőtti kurzusokon a segédek továbbképzése. Másik fontos feladata volna a közönség és a művészek érdeklődésének felkeltése.

A felállítandó szakiskola alapját egy esti és vasárnap délelőtti kötelező tanonciskola képezné, melynek fennállását előre is biztosítaná tanulóinak nagy száma; Budapesten ugyanis körülbelül 700 tanonc van, és pedig körülbelül 500 szedő- és körülbelül 200 gépmester tanonc. Ezek a tanoncok azonban csak elvonatnának a rendes tanonciskoláktól és azon ösztöndíjakat, melyet az állam kiképzettésként fordít, egy része felszabadul; tehát a költségek nem sokkal rugódnak egy tanonciskola felállításánál többre, ellenben a tanoncok kiképzése alaposabb s szakmájuknak megfelelőbb lenne.

A tanmenet a következőképp volna beosztandó: Bármely időben is lép valamely nyomdába a tanuló, a tanulást a belépése után következő első szeptember elsején kezdené meg és a tanulás csak három évre terjedne.

Az első tanév anyaga teljesen megegyeznék az iparsiskolák tananyagával, amely tulajdonképpen az elemi iskolák anyagának ismétlése.

A második év felölelné már általános szakdolgozat is. Különösen pedig a nyomdászat történetét, a munkaeszközök és anyagoknak és készítésüknek ismertetését, a tipometriai systemákat, az írás és az írásgyegyek vagy betűk ismertetését, ez utóbbit mindenestre s lehetőleg minden tárgyat történelmi alapon.

A harmadik évben már két osztály volna parallel felállítandó külön a szedők és külön a gépmesterek részére.

Mint hogy azonban az anyag igen sokféle, legjobban tárgyakat heti 1 órában előadni, de nem tankönyvből, hanem pusztán magyarázat után és csak röviden, mintegy alapul, mert az idő is rövid, s a tanulók legtöbbje meg sem bírná az anyagot emésztetni. A tanítás célja a nyomdába tanultak rekapitulálására és theoretikus tudásával való kibővítésére szorítkozzék, hogy a felszabadult tanonc általában tájékozva legyen szakmája mindenágra felül s ha majdan valamely ághoz tovább akarná magát képezni, tudja, hogy hogyan kell elindulnia.

Tudtommal az utóbbi években, mióta minden szakmának külön iparsiskolája van, a tanítás ezekben némileg hasonló alapelvek szerint történik, azaz a különbséggel, hogy nem szakképzett nyomdászok, hanem tanítók végzik a tanítást, pusztán csak theoretikus alapon, néhány szakkönyv adataira támaszkodva. A vidéken azonban még annyi sem történt a szakképzés érdekében, ami a tanulók csekély száma mellett természetes.

A fővárosi központi szakiskola tananyaga egy műbe volna összegyűjtendő, mely könnyed medorban élvezetesen volna írva, hogy a tanuló érdeklődését lekísé.

A segédek továbbképzéséről esti és vasárnap délelőtti kurzusok után kellene gondoskodni. Ily kurzusok a következő tárgyak részére volna felállítandók: sabadtékész, betűtípus és betűrajzolás, ornamentika és ornamentumok rajzolása, tervezési kurzusok, mesterszédők részére, alapmunka- és egyenlány kurzusok s rokonszakmák ismertetése: ez utóbbi azért fontos, mert a napi munkánál folytonosan az érintkezés a rokonszakmákkal s például annak, aki könyveket szed, vagy nyom, számítani kell arra, hogy a könyvet, hogy varrja össze és hogyan vágja körül majd a könyvkötő, annak pedig, aki illusztrációs munkák szedésével foglalkozik, az illusztrációs rajztechnikájával, aki pedig nyomja őket, a kiték készítésével kell tisztában lennie. Egy egy tanfolyam egy, esetleg két hónapig tartson, s lejárta után elegendő számú tanuló jelentkezése után újra kezdendő.

A vidéki munkások kiképzéséről egy első s magas színvonalon álló szaklap után lehetne gondoskodni, helyet szintén a szakiskola adna ki.

A másik a szakiskolával egyenrangú fontos tényező a Vidéki Nyomdatulajdonosok Országos Szövetsége helyett egy más, egészségesebb alapon álló munkaadó testület alapítása. A munkások hatalmas, erős szervezettel szemben okvetlen szükség van a munkás- és munkaviszonyok, valamint a szennykonkurrenzia szabályozására egy nagy és megfelelő erkölcsi súlyú bírő főnöktestületre s bizony e tekintetben a V. Ny. Ö. Sz nem állja meg a helyét.

Megfelelő erkölcsi súlyt csak úgy érhet el a főnöktestület, ha annak kivétel nélkül mindenki tagja. Ezt bizonyítja a legutóbbi árszabálymozgalom is. Hiszen a 700 körüli vidéki nyomdatulajdonosnak csak fele tagja a Szövetségnek, hogyan ismerjük el tehát a nem tagok és a munkások által közösen megállapított meglehetősen drága árszabályt, pláne akkor, mikor a Szövetség vezetői voltak az elsők, akik azt megszegték. A Szövetség célja volna a nyomdászág helyzetén és a munkaárakon javítani s bizony e téren semmi eredményre nem hivatkozhatnak; a munkaárakon a legutóbbi időben kísérlettek meg javítani, kísérleteztek egy általános munkaárszabály kidolgozásával, de teljesen hamis nyomokon haladtak; nem vévén tekintetbe azt, hogy az árszabály városoktól különböző terheket ró a főnökre s nem számítva arra, hogy ha mindnyájunknak egy bizonyos minimumért kell dolgozni, a közönség ugyanazért az árért csak a jobb nyomdáknak dolgoztatna s a nyomdászok nagy része egészen munka nélkül maradna. Azonfelül az árak oly aránytalanul voltak megállapítva, hogy egyes tételre ráfizetnénk, másoknál pedig lehetetlen volna az árszabályt betartani. De meg abszurdum is általános minimális tarifára gondolni akkor, amikor a jelenlegi Szövetség a nyomdászok felével sem tudná elfogadtatni.

A jelenlegi Szövetség másik nagy hibája az, hogy soha semmit a szakma fejlesztéséért nem tesz, de jelenlegi anyagi eszközeivel nem is tehet.

* * *

Iparunk jelenlegi állása mellett teljes lehetetlenség egy új, hatalmasabb Szövetség szervezése.

A magas kormány kezébe van letéve a sorsunk s a mai, az iparpártolás jegyében működő, kereskedelmi kormánytól talán remélhetjük sérelmeink orvosolását. Csakis az ő erélyes segítségével lehetne kiküszöbölni azokat az elemeket, amelyek a haladásnak útjában állanak.

A nyomdászat képesítéséhez kötése, e legrégibb óhajunk teljesítése s egy esomó sérelmes rendelet, köztük az új közszállítási törvény, hatályon kívül helyezése volna az a mód, amellyel segítene volna rajtunk.

Az ipartörvény nem nyújt elegendő védelmet a szennykonkurrenzia ellen, magunkban nincs meg jelenleg az erkölcsi erő, mely annak lefegyverzésére szükséges s csak a nyomdászat képesítéséhez kötése volna az az erélyes eszköz, mellyel a szennykonkurrenzia gyökerében pusztítottatnék el, mert annak üzi épen a más szakmák rokkantjaiból rekrutálódott nem nyomdász nyomdatulajdonosok.

Ha egy szakiskola által szakképzett technikai személyzet neveltetnék s ha a képesítéshez kötés által megállítatnék a nyomdák gombamódra való szaporodása, ma, mikor az ipar s kereskedelem folytonos fejlődése folytán a nyomtatvány-szükséglet egyre emelkedik, oly mesés perspektíva nyílnék Magyarországra egy züllésnek indult szakmája előtt, mely a legvérmesebb reményekre jogosíthatna.

Kner Imre.

A vaggongyártás.

Hazánkban öt vaggongyár van, amelyek jelenleg megrendelésekkel el vannak látva. Köz tudomásu dolog, hogy a magyar királyi államvasutak vagonok beszerzésére 48 millió koronát irányzott elő. Ezen összeg kizárólag a hazai gyárak között kerül három éven belül felosztásra.

Azonban ezen 48 millió egymagában nem elegendő arra, hogy összes gyárainkat teljesen foglalkoztassa. Az egyéb belöldi vasúttársaságok megrendelésein kívül gyáraink exportmegbízások szerzésére is rá vannak utalva. A hazai gyárak készítményei a külföldön is mindenütt jó hírnevet örvendeznek és Magyarország évenként nagy számban exportál vagonokat. A belöldön készült kocsi ugy kiviteli jószág, tartósság, mint kényelmes beosztás tekintetében a külföld minden gyártmányával sikeresen verszik fel a versenyt. Gyáraink a legegyszerűbb teherkocsiktól, a legdrágább szalonkocsikig mindenféle vaggongyártást készítenek. A szükséges nversanyagot vaggongyáraink a belöldön szerzik be és — sajnos — éppen ez akadályozza meg annak lehetőségét, hogy a jelenlegi uralkodó kitűnő konjunkturát kihasználhassák. Nevezetesen a hazai vasgyárak nem képesek a megrendeléseknek eleget tenni és dacára annak, hogy vaggongyáraink sokkal magasabb árakat fizetnek a vasért, mint a külföldi gyárak, még sem tudnak idejekorán vasanyaghoz jutni. A vaskartell és a magas behozatali vámok így benítőlag hatnak vaggongyáraink működésére.

A munkáshiány is érezteti hatását. A hazai vaggongyárak munkásaiknak aránylag magas béreket fizetnek, de az általános kivándorlási mozgalom ezen szakmunkásokat is magával ragadja.

Vaggongyáraink jövőbeli kilátásai elég jók. Általános a panasz a vagonhiány miatt és a magyar államvasutak S200 kilométer hosszú vágányával csakugyan nem rendelkezik elegendő vaggonnal. A folyton fokozódó forgalom megköveteli, hogy az államvasut kocsiparkját sürgősen nagyobbítsa.

Wottitz Gusztáv,

a Magyar Vaggon- és Gépgyár r.-t. igazgatója.

A magyar gyufaipar.

A gyufagyártás egyike az ország legrégebbi iparágainak, amely állítás igazolást nyer abban, hogy az eszéki, a győri, a parádi és a szegedi gyufagyárak már a hatvanas, illetőleg a hetvenes években üzemben voltak, ezen időben a gyártás kézzel történt s csak a kilenczvenes években lett a gyufagyártás nagyipar, mikor a gyárak nagy áldozatok árán modern gépekkel szereltettek fel. Ezen időpont a magyar gyufagyártásban forduló pontot jelent, különösen azért, mert versenyképességénél fogva kezdte az osztrák gyújtó kizorítani a hazai piacról s teszt ezt a mai napig is, örvendetes eredménnyel. A gyufagyártás azon belöldi iparágak közé tartozik, mely a fogyasztást teljes mértékben fedezi s hogy mindamellett mégis látni idegen gyufát az országban, annak részben a fogyasztó közönség indolenciája az oka. Számítalan fogyasztó előszeretettel használja az idegen gyártmányt, bebeszéli, hogy az jobb, mint a belöldi, pedig a vélemény téves, mert hisz a magyar gyufának ma már a külföldön is jó neve van, s eredménnyel veszi fel a küzdelmet a világversenyyel. Az országnak jelenleg 16 gyufagyára van és pedig: Temesvár, Győr, Budafok, Eszék, Szeged, Kolozsvár, Békés-Gyula, Baja, Szombathely, Erzsébetfalva, Nagy-Bittsén 2, Rózsahegy, Nagyszombat, Tokaj és Munkács, melyek naponként 2800 munkással 240,000,000 szál gyufát gyártanak, vagyis fedezik a teljes szükségletet, amit a következő statisztikai adat igazol.

Az országban átlag minden lélek naponként 12 szál gyufát fogyaszt. Magyarországnak 20,000,000 lakosa lévén, a napi fogyasztás 240,000,000 szál gyufát tesz ki.

A gyufagyártás egyike a legszebb szemléltető gyártásoknak. Aki csak teheti, nézzen meg egy gyufagyárat s ha látta azt a szép és érdekes berendezést, valamint tapasztalta azt a hangyaszorgalmat, mely a hatalmas törzsfából rövid idő alatt több millió gyufaszálat és különböző nagyságu és színű gyufadobozokat készít, az méltányolni fogja a munkásságot, az ügyességet, a gyorsaságot, nem fog többé külföldi gyártmányt fogyasztani s mielőtt egy doboz gyufát vásárol, meg fogja figyelni azt, hogy az áru hol készült, mert ismeri a gyártást és tudja, hogy a czikket nálunk idehaza eredményesen készítik, emlékében marad több száz munkaerő élet-erős megnyilatkozása. Hogy az országban kizárólag magyar gyufa legyen, azt csakis a hazafias magyar kereskedők vihetik keresztül. Ajánljanak vevőknek mindenkor magyar gyufát s ha ennek dacára a vevő idegen gyártmányt kérne, győzzék meg a vevőt magyaros érveléssel s ne sajnálják a fáradságot, miután azt a honi ipar, tehát a nemzet érdekében teszik.

Minden egyes támogató szó egy parányi téglamorzsája annak a nagy épületnek, mellyel a magyar ipar felépülhet és nagygyá lehet s milyen megnyugtató és jól eső érzés az, ha valaki magáról elmondhatja, hogy segédkezett a magyar ipar megeremtésében. Egy iparág mint a magyar gyufaipar, mely közel 3000 munkásköznek ad állandó kenyeret méltán megérdemli a támogatást és az az igazi hazafi, ki a honi ipar kezdetleges hibáit jó akaratú elnézi és jobbnak tartja a gyengébb minőségű honi gyártmányt a legnagyobb külföldinél.

A támogatás révén módjában lesz az iparnak mindig jobbat és jobbat produkálni. Amióta a honi iparpártolás lábra kapott s azt nem a szó, hanem a tett dicséri, lett nagy a magyar gyufagyártás s hogy ezen elvet az érdemes magyar fogyasztó közönség továbbra is élvének vallja — reméli a magyar ipar — belerakva minden igyekezetét, tudását szakmájába, hogy a hazafias támogatást kiérdemelje. Ezen elvet kövessük minden iparcikknél, a következmény el nem maradhat. Adja Isten.

Neubauer Gyula,

a Temesvári Első Gyufa, Kocsikenőcs-és Vegytechnikai-Gyár R. T. vezérigazgatója.

A magyar szalmakalap-ipar.

A szalmakalapok készítése Magyarországon még a kezdet stádiumában van. Sajnálattal kell ezen igazságot előrebocsátanom, mert bár körülbelül 25 év előtt is foglalkoztak hazánkban ezen iparral, a haladás oly minimális, hogy iparágga még mindig nem tudott kifejlődni a szalmakalapgyártás; legalább azon értelemben nem, miht azt az óriási szükséglet megkíváná; Ausztriából még mindig több milliónyi értékű árut vagyunk kénytelenek behozni.

A magyar szalmakalap-gyártás központja Hajdunánás, hol mintegy 20 iparos dolgoztat részben saját műhelyében, részben a műhelyén kívül foglalkozó munkásokkal, úgy, hogy az összes eladásra kerülő árunak mintegy $\frac{2}{3}$ része házi ipari termék. Az előállított kalapoknak több mint $\frac{3}{4}$ része olcsó parasztáru s csak alig $\frac{1}{4}$ része olyan áru, mely az ausztriai gyárak készítményeit némiképen pótolhatja. Női kalapokat pedig, mely iparcikk a reális haszn szempontjából legjövődelmesebb volna, egyáltalában nem készítenek Hajdunánáson, ha csak néhány szerény kísérletről nem tennék említést.

A műhelyek, vagy ahogyan Nánáson nevezni szeretik, gyárak berendezése a lehető legprimitív, talán 1—2 kivétellel, melyekben már némi modern szellem észlelhető; általában azonban az egész város a visszamaradottság jegyében áll. Dacára annak, hogy több mint 16.000 lakóssal bír, s saját magisztrátusa van, semmi sem történik, az életképes, fejlődésre s támogatásra szorult szalmakalapipar fejlesztésére.

Hogy csak egy klasszikus példát említek, még mindig magánkezelésben van a postája egy olyan helynek, ahol a szezonhónapokban naponta 600—800 csomag szalmaáru kerül elküldésre. Ilyen forgalom lebonyolításának csak jól szervezett, állami postahivatal tud megfelelni, nem pedig a postamesteri intézmény; számtalan adat áll rendelkezésemre, melyek ezen állapot lehetetlenségét igazolják.

Igen üdvös volna továbbá, ha a gazdag hajdunánási magisztrátus, melynek annyi vagyona fekszik földbirtokokban, egy központi villamtelep berendezésére tudná magát elhatározni, hogy a több mint 300 varrógép, melyek a kalapiparban működnek, villamos árammal dolgozhatnak; ezen módon tiszteres forgalmat lehetne ott elérni, a magisztrátus pedig annyi fölösleghez jutna az iparosok részéről szívesen fizetendő villamjárulékokból, hogy utcait jól világíthatná!

Mindezzel csak jelezni akarom azt maradságot, azt a szegénységet, mely szegény szakmánkat jellemzi. Budapesten, a milliós fővárosban, alig működik 30 szalmavarrógép s ezek is csak igen gyöngye minőségűt tudnak produkálni s az ausztriai invázióknak semmit sem ártnak.

E visszamaradottság dacára azt látom, hogy a kereskedelmi kormány nagy iparpártolási programjában a mi kis szakmánkról nem akarunk tudomást szerezni; nincsenek kellőképpen tájékozva a betegség felől, tehát nem részesíthetők a kellő gyógykezelésben. Ha egy iparág állapotáról a kormány igazán hí információkat akar szerezni, nem elég a kamarák és kiküldöttek meglehetősen hézagos, bürokratikus jelentéseik elolvasása, hanem a szakmában élők, a betekésben szenvedők közvetlen véleményeit s panaszait kell meghallgatni!

Röviden összefoglalva, a következő eszközökkel lehetne iparágunk helyzetén javítani:

Állami támogatás, úgy gépek és felszerelések alakjában, mint olcsó, hosszabb lejáratu kölcsönök képében; szakmánk most szegény. Drága külföldi munkaerőket kellene behozni, hogy az itteni jó munkaanyagot kiművelje, kitanítsa; ezen evolucionáris újításokat iparágunk szegény művelői saját költségükre s kockázatukra nem vihetik keresztül; a bankok pénze drága, tehát szükséges volna az állam pénzsegélye. Kéthárom év múlva százazrekkel csökkenthető behozatalunkat szalmakalapokban. Mostani állapotunk szomorú tengődés, az osztrák konkurrenczia a földre sujt bennünket.

Ez a száraz leírása szakmánk mai állásának. Minthogy helytelennek tartom az illetékes közegek megtevesztését optimisztikus, megfésült és szervilis leírásokkal, ime, feltartam ezen iparágunk valódi helyzetét, ama reményben, hogy annak javulásához cikkemmel hozzájárulhatok.

Goldmark Sándor.

Czipőgyártás Magyarországon.

Példáját követve Amerikának, mely a mechanikai czipőgyártás hazája, a többi országok is lassankint feladták a kézi munkát és a mechanikai czipőgyártáshoz fordultak úgy, hogy ma az iparszerű czipőgyártás majdnem kizárólag mechanikai.

Magyarországon, mely az osztrák czipőiparnak eddig nagy piacza volt, az utolsó években több modern mechanikai czipőgyár alakult. Ezen vállalatok konkurrensképes gyártmányai úgy a belföldön, mint a külföldön kelendő cikkei a piacznak.

A jobbnévű belföldi gyáraink között első helyen a „Turul” czipőgyár R. T. emlíendő meg, mely vállalat elismert jó és szolid árúja által rövid fennállása dacára már 800 munkást foglalkoztat.

A napi gyártás 2500 pár, melynek egyharmada a belföldön, kétharmada a külföldön kel el. Ezen gyár a kontinens legkiválóbb czipőgyárai között foglal helyet.

Kobrák-féle czipőgyár Vácott rövid idő óta szintén felvette a mechanikai gyártást és e célból Vácott egy teljesen modern gyárat épített. E folytonosan növekedő gyár jó hírű gyártmányait úgy a külföldön, mint a belföldön szívesen vásárolják.

Említendő még Bretschneider Zsigmond és Fia selmeczbanjai mechanikai berendezésű gyára, mely jól prosperál és árúját könnyen adja el.

Legújabb időben is alakult egynehány új mechanikai czipőgyár pl. Friedmann R. T. és még néhány szövetkezeti alapon nyugvó vállalat, de ezekről véleményt leadni még idő előtti volna. A magyar czipőipar fejlődésben van, azonban a szükséglet még soká nem fedezhető honi gyártmánnyal, mivel a fogyasztás mindig emelkedő, azért a közel jövőre nézve a prognosztikon csak kedvező lehet.

Benedict Norbret,

a Turul czipőgyár r. t. igazgatója,
Temesvár,

Pótkávégyártás.

A pótkávé-ipar az örvendetes fejlődés számos évére pillanthat vissza.

A katáng- (czikória) gyökér termelése, melyre a mezőgazdasági körök eleinte meglehetősen közönyt, sőt mondhatni idegenkedéssel tekintettek — hála különösen a legjelentősebb hazai gyár fáradozásainak, mely ugy időben, mint fáradságban és pénzben számbavehető áldozatot hozott ezen új kultúr-növény termelésének fokozatos fellendítésére — 18 év óta mégis mind nagyobb kiterjedésre tett szert, úgy hogy például az 1904. évben Abauj-Tornában és a határos megyékben 1500 hold, Zágráb és Belovár megyékben 2025 hold czikóriagyökértermesztetek, ami kat. holdankint kb. 300 korona átlagos tiszta hozadékot adott; bizonyára szép eredményt jelent ez mezőgazdaságunkra nézve, amely bevételi forrásokban még nem igen bővelkedik.

Ha tekintetbe vesszük, hogy az 1907. évben a külföldre kivitt pótkávének értéke, mint a statisztika bizonyítja, a behozatalt közel 1 millió koronával haladja meg, úgy ezzel két dolog bizonyosodik be, t. i. egyrészt hogy a fennálló pótkávégyárak nemcsak a belföldnek egész fogyasztását képesek fedezni, hanem hogy másrészt Ausztriába és a keletre jelentékeny kivitt tartanak fenn, ami jelöl a hazai termék versenyképes minőségének, örömmel köszönhető.

Csak az volna már most kívánatos, hogy a belföldi fogyasztás is mindinkább emelkedjék, miután

ezen iparág jelentékeny gyártelepei még távolról sem fejthetik ki teljes termelőképességüket, mert a belföldi fogyasztás egyelőre nem látszik jelentősebb fejlődésre képesnek. Bizonyára szükségtelen különösen hangsúlyoznunk, hogy ezen gyártási ág a mértékadó körök támogatására igen méltó és arra nagy szüksége is volna, mivel a reggeli tejes kávé legbiztosabb szer az országunkban, sajnos, még sok vidéken erősen divó reggeli pálinkaivás leküzdésére, annak pedig természetes folyománya a csábítás, a pálinkaivásra általában.

A pótkávé-ipar azonban más irányban is szolgálja a mezőgazdaságot, amennyiben lehetővé teszi a tejnek gyors kelendőségét s így az állattenyésztésnek bővebb kiterjedését és szaporodását, amiben mezőgazdaságunknak legfőbb gazdagsága rejlük.

Kívánatos volna tehát, hogy az összes mértékadó körök, különösen azonban a belföld közönsége hozzájáruljanak ezen, az ország összes lakóira nézve igen jelentős iparnak támogatásához.

Franck Henrik Fiai, Kassa.

Az automobilgyártás Magyarországon.

Az automobilgyártás tulajdonképeni hazája Franciaország. Ott és Angolországban az ipar fontos tényezői. Hazánkban az automobilgyártás újabb keletű, de nem tudta elérni azt a polcot, amelyre hivatott.

Ennek több oka van. Magyarországon a városok és a községek többnyire nagy távolságban vannak egymástól, a vicinális vasuti hálózat nem olyan sűrű még, mint amennyire ez a forgalom lebonyolítására szükséges volna. Ennek következtében gondoskodni kell olyan közlekedési eszközről, amely ezen pontok összekötését gyorsan eszközöli. Ezt pedig éppen az automobilal érhetjük el a legjobban. Az országban aránylag sok a nagybirtok, a latifundium. Ezek bejárására a földbirtokosnak, a jószágigazgatónak legmegfelelőbb eszköze az automobil. Hazánk csakugyan jó fogyasztó állam automobilon tekintetében, csak hogy, fájdalom, itt is fennáll az a szomorú tény, hogy mi a külföldről vásárolunk még akkor is, ha jó és megfelelő hazai gyártmány áll rendelkezésünkre.

Hazánkban az automobilgyártást néhány év előtt a győri Magyar waggon- és gépgyár részvénytársaság honosította meg. A gyár nagy áldozatokat hozott ezen iparág bevezetése érdekében és sikerült is neki kifogástalanul jó kocsikat készítenie. Azonban a fogyasztás nem áll arányban a nagy költségekkel. Hazai vásárlóink külföldön fedezik szükségletüket és így a győri gyár készletét kénytelen Bécsben árusítani.

Az automobilipar fejlesztésére bizony érdemes volna hazánkban nagyobb gondot fordítani. Angolországban például, ahol szintén csak néhány év óta tudott ez az iparág lábkapni, az elmúlt esztendőben már 20.000 autóbilt gyártottak 270 millió korona értékben. Olaszországban pedig ugyszólván amerikai stílusban emelkedik az automobilgyártás. Rövid idő alatt ott 50 automobilgyár alakult, ennek csaknem fele Turinban és ezen gyárak az elmúlt esztendőben már 12 millió líra értékű, teljesen kész autóbilt és sok millió értékű alkatrészt exportáltak. Igaz ugyan, hogy ez a rohamos emelkedés tulprodukción idézett elő, ami reakciót szült.

Az automobiloknak nagy jövőjük van. Tudvalevő dolog, hogy a gépüzem mindig olcsóbb, mint az állati erő. Sok lóval vontatott omnibusz és városi bérkocsi vár átalakításra. Londonban az elmúlt esztendőben 60, Párisban pedig 400 új bérautomobilakker került forgalomba. A modern államok hadseregei már tul vannak a kísérletezésen és egymásután szerelik fel automobilonstályalkat, amelyek a hirszolgálat és a teherszállítás terén, de a harcvezonalban is megbecsülhetetlen szolgálatokat tesznek.

Hazánkban az automobilipar terén még igen sok a teendő. Szaktudásban és tőkében nincsen hiány, de hiányzik a fogyasztó publikum. A ma-

gyar ipar gyárt teljesen megfelelő automobilonkat a legolcsóbbtól a legdrágább kivitelig, de reá kell szoktatnunk honfitársainkat, hogy magyar gyártmányt vásároljanak. Jó országutak, nagy versenyek és kiállítások rendezése csak elősegítik az automobilfogyasztást. Magas védővámok támogatják a belföldi ipart. Hogy belföldön is tudunk jó automobilonkat készíteni, erre bizonyosság a budapesti postaigazgatóság nagyszámu, kitűnően működő motorkocsija, amelyek teljesen hazai gyártmányt képeznek. A postaigazgatóság különben éppen most fogja automobiljainak számát szaporítani és eddigi tapasztalatai alapján az új kocsikat is kizárólag belföldön készítteti.

Wottitz Gusztáv,

a Magyar Vaggon és Gépgyár r.-t.
Igazgatója.

Cacao, csokoládé a magyar iparban.

Ma már a csokoládé, de kiváltképpen a cacao egy olyan élelmi szert képez, amelynek óriási előnyeit az egészségre már számtalan esetben bebizonyították és így mint élelmi cikk óriási léptekkel halad előre. A cacao babnak úgy a feldolgozása, mint eredete: Spanyolország. Története a következő: A cacao fának gyümölcseit 1519-ben hozta be először Spanyolországba Cortez Ferencz. Cortez Ferencz első levelében azt írja V. Károlyhoz, hogy Mexico államban a cacao-fa gyümölcseivel fizetnek a vásárokon s ez indította, hogy a cacao babot először Spanyolországba hozza. Cacao és csokoládé elnevezést pedig Cortez Cacapanak nevezte, mely régi mexicói levelezésből cacava quahitl származik. A mexikóiak e gyümölcsöt később cacavacentli, a babot pedig cacahoatl és ebből nyert italt pedig Chocolatl- (atl=viz) nek nevezték és ezen szökből lett aztán az idővel mindegyik más-más elnevezéssel és hangsúlylyal használt cacao és csokoládé szó.

A cacao-fa Büttneriacen növény családjához tartozik. Linné szerint ő adta később a cacao gyümölcsnek a Theobroma Cacao nevet, mely Isten-eledelt jelent. Csokoládénak Spanyolországban először akadtak kedvelői, akik vízzel készítették, de azonban ez a kedvtelés nem soká tartott, mivel a papság kétségbe vonta tápláló ereje folytán és elrendelte, hogy bőjti napokon ezen italt tilos fogyasztani.

De ezt azután Buancatio kardinális megokolta, hogy akár a bort is kis mértékben fogyasztva vétek számban nem lehet venni, mivel ez nem élvezeti cikk, hanem élelmi szer.

17. század elején Spanyolországból a csokoládé Olaszországba vándorolt, mivel Florentiner Antonio Carletti huzamosabb ideig az Antilla-szigeteken tartózkodott, hol a cacao babnak műveléséről, mind pedig annak elkészítéséről tudomást szerzett és mivel a spanyolok ezt a titkát elsajátította, visszatért Olaszországba és ott meghonosította és ő terjesztette el Európában is. Az első gyárat 1756-ban herzog Wilhelm v. der Lippe alapította. Így került aztán évek hosszú során Ausztriába és majd Magyarországra is.

Magyarországban már régi időktől fogva külföldi gyártmányok szerepeltek, így meg volt nehezítve a magyar gyáraknak a külföldi gyárosokkal való versenyzés, a gyárak kezdetleges nehézsége és a nyers anyag drágasága miatt. A magyar gyárak csupán úgy tudtak és csak úgy értek el eredményt, ha már drágább árban is, de jobb minőségű árut állítottak elő s így a minőséggel vették fel és veszik is fel a versenyt a külföldi gyárosokkal.

A magyar csokoládé-gyárosok napról-napra bővítették gyáraikat s szerelték fel a legmoder-

nebb gépekkel s ma oly tökéletes berendezéssel bírnak, amelyek teljesen felülmúlják a külföldi gyárak berendezéseit.

A magyar csokoládé iparnak nagy hasznára volna azonban, ha mi magunk támogatnánk a magyar gyártmányt azzal, hogy csak magyar gyártmányt vásárolunk, mert nemcsak olyat, de jobbat kap a külföldi árunál.

Egyes magyar gyárak különlegeségeket is produkálnak, melyek kiállják a versenyt úgy minőség, mint izletesség tekintetében az összes külföldi gyártmányokkal. Így a T á t r a tejcsokoládé, mely sok tej tartalma miatt kis gyermekeknek nem csak kedvenc csokoládéja, hanem az egészségre is a legjobb hatást gyakorol, közkezdveltségnek örvend. Turisták, úgy szintén a hadseregnek a legnagyobb és legjobb eledelét képezi, mert úgy az éhséget, mint pedig a szomjút oltja annyira, hogy elkerülheti egy tábla Tatra csokoládé élvezésével azt, hogy rosszat vizet kelljen innia. Szóval ellehet mondani a magyar csokoládé-gyártásról, hogy az mindenben kiállja a versenyt a külföldivel, sőt sok tekintetben felül is mulja.

A szeszgyártás Délmagyarországon.

A szeszgyártás Délmagyarországra nézve, úgy közgazdaságilag, mint mezőgazdaság tekintetében fontos tényező lévén, nagy jelentőséggel bír.

E vidék isten áldotta talaja nem szorult számottevő javításra s racionális és észszerű kezeléssel, normális időjárás alatt meghozza áldásdus termékét, s már ez okból sincs semmi értelme s alapja új mezőgazdasági szeszgyárak felállításának.

Itt a helyben fennálló iparvállalati szeszgyárak a délmagyarországi marhatenyésztéssel, de meg a mezőgazdasággal egyáltalában szoros connexusban állanak; hisz jó nagyrészen azok vásárolják meg a termelt gabonát s a takarmányt, szénát, szalmát a legmagasabb árak mellett, előmozdítják indirekte a marhatenyésztést, mert hát évente több ezer darabra rugó marhat vásárolnak meg a tenyésztőtől, igen csak a legjobb árak mellett, no meg ismét csak az iparvállalati szeszgyárak szállítják istállótrágyájukat a mezőgazdáknak s végre a szeszgyárak adják a kisebb s nagyobb gazdáknak a gyárakban termelt s illetve szárított moslékot olcsó ellenérték s illetve árak mellett.

Elvitázhatlan tény, hogy a délmagyarországi szeszgyárak missziót teljesítenek s ha fenn nem állának, olyanokat teremteni kellene, hogy a mezőgazdaság prosperáljon.

Ne hagyjuk említés nélkül ama tiszteletet, melyben e gyárak Európaszerte részesülnek s erősen hiszem, hogy akkor sem tévedek, ha azt állítom, hogy azok technikai tökéletesség dolgában, a gyár nagyságára s a gyártás finomságára való tekintettel, Európában első helyen állanak, de különösen ki kell eszelnem az I. tem. szeszég. és finomító r.-t. szeszgyárat, mely jelentékeny összeget felemészítő — teljes — tökéletes, igazán modern berendezésénél fogva s tudományos alapon nyugvó szeszgyártásra való tekintettel a szeszgyárak ideálja, úgy a bel-, mint a külföldön.

Ma állithatjuk, hogy az ipari szeszgyárak Magyarországon határozottan a legvirágzóbb vállalatoknak mondhatók; az államnak jelentékeny bevételt biztosítanak, a mezőgazdák termését, a takarmányt, de meg a tenyésztett szarvasmarhat megvásárolják, úgy, hogy bátran mondhatjuk, hogy arra igazán ehető szükség van s mindezek dacára vannak áldatlan s a közjó ellen vétő hangok, melyek e virágzó vállalatok tönkretétele mellett foglalnak állást.

S ugyan miért, mi okból? alig hiszem, hogy tudnának erre más okot, mint az elítélendő egoizmust; s kérdelem én: vajon elég ok-e az önzés, az egyesek

önérdeke arra nézve, hogy azt kielégítendő, egy virágzó ipart dobjunk oda zsákmányul.

Nem! Sőt ellenkezőleg, úgy vélekedem, hogy az államnak mindent el kell követni, hogy ezen, az országának, a közgazdaságnak hasznosító ipar csonkítatlanul fentartassék; ezt az állam érdeke parancsolja, a szükség követeli.

Welsz Miksa

az Első Temesvári Szeszégető
és finomító részvénytársulat
vezérigazgatója.

Hézagmentes Asbest-padló.

Az asbest padozat közegészségügyi szempontból minden más padozat felett áll.

Az asbest padló a deszka padozat melegségét és rugalmasságát, viszont a kő keménységét és tartósságát egyaránt bírja. Nem merev, a járás rajta kellemes, nem hideg, hézag nélküli lévén, nincs hely, ahová a por lerakódjék s így egyszerű felmosással könnyen és tökéletesen tisztán tartható. Minthogy ásványi anyagok összetétele, tűzmentes és fagomba nem támadhatja meg.

Az asbest padló használata ezek folytán nagy elterjedtségnek örvend, különösen kórházakban, iskolákban, hivatalos helyiségekben és ott, ahol régi fapadozatot a fagomba tönkretett, egyedül asbest padló alkalmazásával lehet a lakást a fagombától mentessé tenni.

Az asbest padló használata egészségügyi szempontból közérdekűnek mondható és elterjedését nagyban elősegítené, ha a különböző készítés módokait összeegyeztetvén, állami és törvényhatósági építkezéseknél egy megszabott keverési arányu asbest padló készítés iratnék elő, így megszűnne a vele mint ismeretlen dologgal szemben tanúsított bizalmatlanság, többen vállalkoznának készítésére.

A „Bonum“ hézagmentes asbest padlógyár megalapítója Bodó József Békéscsaba község s. mérnöke, aki felismervén ezen padozatnak a közegészségügyre előnyös voltát, hosszas kísérletezés után az asbest padozat készítését tökéletesítette. A vállalat 1906. március 15-én kezdte működését és ma már általánosan ismert jó munkát készít nemcsak Békéscsaba környékén, hanem az egész országban, számos helyen, ez évben már tisztán magyar munkásai készítették a Bonum asbest padlót.

Mérleggyártás.

A hazai mérleggyártás körülbelül 1850. évben vette hazánkban kezdetét, amely igen jól fejlődő iparág volt, mindaddig, míg azon silányabb komerczárú készített mérlegek nem jöttek olyan nagy forgalomba, úgy, hogy a szolidabb és megbízható mérlegek eladását nagyban megcsökkentették, mivel az árkülönbség tetemesen különbözött. E komercz-árú terjesztésének megállítását mostan reméljük azáltal, hogy azok prosperálása majd megszűnik, midőn az állami mértékhatóságok 1909-ben életbelépnek. Ezzel kapcsolatban a meg nem engedhető silány mérlegeket nem fogják hitelesíteni, mivel a jelzett horderő szilárdságnak nem felelnek meg és e révén a silány külföldi osztrák mérlegekkel sem bírják majd az országot elárasztani. Másképp csak úgy, hogy ha hitelesítést nyernek hazánkban, ezt is csakis az államnak szigorításával lehet csak elérni. Ezenkívül a hazai mérlegipar fejlődését csak úgy tudnánk jobban fellendíteni, hogyha a keleti tartományokban és államokban kedvezőbb vámviszonyokban részesülnének. Hazánkban gyártott és szállított mérlegek kivételére nézve nagyobb propagandát kellene kifejteni a keleti tartományokban.

Kiváló tisztelettel

Rostély György.

KNER IZIDOR

gyomai könyvnyomdájáról.

Ezen műintézet szakmájában legelső helyen áll a vidéken. Első volt már a műhely helyisége is, amely ilyenek épült, olyan arányokkal, amilyen Budapesten is kevés van. De legelsővé teszi ma is munkaköre, egész országra kiterjedő volta; pazar technikai berendezettsége; de leginkább természetményeinek művészi volta.

1882-ben, egy ócska kézsajtóval indult meg a vállalkozás, akkora betűkészlettel, hogy minden nagybetűs nyomtatványhoz a vállalkozó sajátkezűleg metszette a betűket lapos, körtefa vonalzókra; amelyek kiválóságával az akkori szaklapok foglalkoztak.

Az ezen időbeli egyszobás nádasfedelű kis műhely 25 év alatt olyan nyomdaépületté fejlődött, amelynek utcai frontja 120 méter és az épület szélessége fél részben 7, másik felében 9 méter belterjedelmű és az expedíció terem 9×12 méter méretével lefedi a «Magyar-Király» tánctermet.

Az új helyiség 1902-ben épült és ekkor nyitattak meg az összes műszerek, betűk és gépek összesen 76.000 korona technikai beruházás költségével.

A jelszó ekkor az volt, hogy ez már kibírja a főnök ur holtáig és azóta mogint kétszer kellett épületet bővíteni és műszereket, gépeket szaporítani.

Ma kilencz nyomdasajtó, 25 segélgép és egy vonalzó masina bonyolítja le a forgalmat, állandóan ötvenen főül való számban lévő alkalmazottal.

A gépek közül ki kell szemlélünk emelni a 70×100 centiméter nyomásfülltetű nagy gyorsajtót és a két többszintnyomó domborító gépet.

Minden kulturától ment ezen kis helyen egy kulturális tényező számba menő mesterség illetén fellendülése nem lehet pusztán véletlen és okairól be kell számolnunk.

Kner Izidor egy energia-tulengésben szenvedő alak, ki szakmájáért nemcsak szép munkáinak példáiával, de éles pennájának izó sorával is harcolt harmadfél évtizeden át és mitsem törődött vele, hogy agitációja nem-e fog ártani saját magának és épp ezért mindig használt neki.

Az egy év előtt megjelent «Eszmék és viaskodások» kötete híven számol be küzdelmeiről.

1905-ben egy 800 folio oldalas kötetet adott ki, amelyben ügykezelés szerinti csoportosításban vonultatta fel agyonadminisztrációnk mivelát; de amelynek 2000 kicsinyített nyomtatvány mintái, a rávezetett törvé-

nyek hivatkozásával olyan segédeszközzé váltak a közigazgatásnak, hogy egyik ebben leghivatottabb emberünk azt mondotta rá, hogy ezen «Közigazgatási mintatárból» könnyebben leteheti bárki a jegyzői vizsgát, mint egy évi tanfolyam végigcsinálásából.

Ezen kiadvány munkaadójává tette Knernek az ország egyharmada községét és városát. Amiben tényező volt az is, hogy közigazgatási nyomtatványai kivételben páratlanul szépek és jók.

Ugyancsak sikeres vállalkozása volt a báli meghívóknak művészi formában közközre hozása, mit elsőnek kultivált egész Európában és akik ma külföldi versenytársai, azok sikerein felbuzdulva fogtak ennek művelésébe.

Az «Új Idők» és «Művészet» cikkekben foglalkoztak azon szokatlan bőkezűséggel, hogy Kner ezer koronás pályadíjjal iparkodott a művészi meghívó rajzokhoz jutni.

A cég kiadásában sajtó alatti «Röpke Lapok», száz körüli eredeti művészi meghívómintáival bőven dokumentálja törekvése nem hiábavalóságát.

Ismétlésképp említjük fel, hogy ismertebb és keresettebb nyomdai cég hiszen ma Magyarországon, mint a Kner-féle és ennek egyik magyarázata, hogy Kner egy tekintélyt ismer: a t. ez. munkaadó publikumot.

25 éves fennállását az évben ünnepeltették a vállalat, amely alkalomból a keresk. miniszter ur ő kegyelmessége sajtókezü aláírású elismerő levőben küldte meg neki sablonos elismerő nyilatkozatát. A milániumi kiállításán díszoklevél, Milánóban ezüst érem, Párisban meg arany érem ismerte el kiválóságát és az 1907-ben kiadott «Kalászkok és Kévék»-ért az Országos Iraragvesztület ezüstérmét nyerte el. De ez neki mind Hecuba. Nála az a fő, hogy mind a mai napig ő legyen az első a műhelyben és az ő kezébe kerüljön az ország minden részéből naponta négyszer befutó posta; s ha a legkisebb reklamációt hozza: éktelen lármát csap érte. Amíg ellenben nem egyszer, amikor kiváló díszlettel fogadott munkáról vesz értesítést, behívja a művezetőt és megadja neki az utasítást, hogy aki az itten szótanforgó munkát készítette, azt heti négy koronával léptesse elő fizetésében.

Egyébként pedig soha egyetlen alkalmazottját rossz szóval semmiért, tehát még naplopásért sem illeti, csak ha a munkák nem olyanok, amilyent tőle a közönség joggal igényelhet.

Magyar kereskedelmi részv.-társ.

Még csak másfél évtizedes múlt áll a Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság mögött, s mégis ez a vállalat egyike legismertebb gyakorlati közgazdasági intézményeinknek nemcsak a belföldön, hanem az egész világkereskedelemben.

A Magyar Kereskedelmi Részvénytársaságot Baross Gábor akkori kereskedelemügyi miniszter alapította 1890-ben, a hazai közgazdaság legkiválóbb tényezőinek közreműködésével, abból a célból, hogy a vállalat a magyar állam kereskedelmi törekvéseit egy belföldön, mint a külföldön gyakorlatilag érvényesítse és a kormányának e téren való eszméit az üzleti életben megvalósítsa. A vállalat megalakulásakor 2.400.000 koronányi alaptőkét fizettek be s az igazgatóság ezzel az aránytalanul szerény eszközzel kezdte meg működését, amelyet azóta rohamosan fokozódó mérvben, folyton szélesbődő alapon folytat a hazai közgazdaság minden jelentősebb ágában, magára vállalván a kezdeményezésnek, uttörésnek, külföldről beözönlő áruk kiszorításának s új piacok meghódításának feladatait; mindezeket a modern közgazdasági élet gyakorlati eszközeinek alkalmazása mellett nagy fáradsággal, de előbb-utóbb valamennyit sikerrel vitte is keresztül.

Tevékenységének legelején a társaság Fiume kikötő forgalmának fellendítésére fordította erejét s küzdelembe bocsátkozott a trieszti forgalom ellen avégből, hogy Magyarország behozatali forgalmát Fiuméba terelje. A gyarmatárubehozatal s különösen a kávéüzlet az, amelyre e téren nagy áldozatokkal foglalkozott, amde ez áldozatok meghozták azt az eredményt, hogy a forgalom tetemes részét megnyerhette a magyar utvonalnak és a hazai forgalmi eszközöknek; e cél fentartása szempontjából kezdeményezésére létesült Fiumében a gyarmatárutárház, továbbá a kávéhántoló és készítő telep, ma pedig Fiume egyik elsőrendű tényezője gyanánt egy a banküzlet, mint az árubizományi üzlet minden ágát művelő és ilyképpen hozzájárul a fiumei piaci üzleti forgalmának élénkítéséhez.

A Fiumén át való behozattal kapcsolatban és avégből, hogy az évenként ezernyi vagonra tehető déligyümölcs-forgalmat, mely évtizedeken át Triestben keresztül irányult, a hazai utvonalnak megnyerhesse, a társaság megteremtette a déligyümölcs-aukciók intézményét, mely nálunk első faja volt az angol mintára szervezett ily árúértékesítésnek. A déligyümölcs-termelőhelyeken létrehozott széleskörű organizáció, valamint a belföldi piacok szervezése révén ezt az új üzletágat a társaság teljesen elhódította a külföldi közvetítéstől és Budapesten, valamint Fiumében rendszeres hetenkénti aukciókat tartván, ezek nemcsak a belföldnek, hanem a körületes külföldi országoknak déligyümölcs-forgalmát is hazánkba centralizálták és ez üzletág jövedelmét a hazai kereskedelemnek biztosították. A déligyümölcs-aukciók mintául szolgáltak más hasonló intézmény létesítésének (gyapjuaukció, komlóaukció stb.).

Amaz üzletágak közül, melyeket a társaság főként a belföldön művel, elsőrendű fontossága van a gépzületnek, melyet a társaság a Magyar Királyi Állami Gépgyárak vezérigénysége gyanánt folytat. Tudvalevő dolog, hogy a 90-es évek elején a magyar mezőgazdaság ugyszólván el volt árasztva idegen (angol, német és osztrák) gépekkel és e beözönlést a magánvállalkozás nem bírta kiszorítani, úgy hogy maga az állam kényszerült mezőgazdasági gépek gyártására. Amde e gépek eladása igen nagy nehézségekbe ütközött, mert az állam nem tudott lépést tartani az idegen versenyyel, úgy hogy a Máv. gépgyár alig adott el többet 160—170 db. gépnél. A 1892-ik évben a társaság karolta fel ezt az üzletágat, a

mínek eredménye csakhamar mutatkozott: a külföldi gépgyárak termékei mindjában kiszorultak és a mult évtized végén már feltétlen elsőbbséggel uralkodott e téren a magyar ipar. E fényes eredmény nyomán a társaság vállalkozott arra is, hogy a magyar ipar eme készítményeit a külföldön is bevezeti és csakhamar felvette a versenyt a nyugat-európai nagy gyárak és különösen a híres angol gyártmány ellenében Oroszország és Románia piacain, ahol mihamarabb elsőrendű pozícióhoz juttatta a magyar termelést és ez eredmények nyomán ma már az államgépgyár, melynek gyártása 10 év előtt alig érte el a 200 cséplőgépet és lokomobilt, évenként közel ezer ilyen gépet állít elő.

Ez üzlet sikeres vitele érdekében a társaság Dél-oroszország főpiacán, Kiewben 350.000 rubel alaptőkével külön részvénytársaságot létesített.

A kiviteli piacokon való tevékenységének azonban csak csekély részét abszorbeálja a gépzület, mert a társaság minden hazai iparcikknek és terméknek exportjával nagyszabásúan foglalkozik; a magyar állam megbízásából, mint a Magyar Királyi Kereskedelmi Múzeum Üzletkezelője az összes keleti piacokon nagyszabású szervezetet tart fenn és a Balkán-félsziget minden nagyobb piacán működő fiókintézetével a külföldön megrendeléseket szerez a magyar iparnak. A nemzetközi versenyküzdelemben az igen súlyos feladat, amennyiben csak legszívósabb kitartással, lehet eredményt elérni; a rosszhírű keleti üzletnek ily módon a társaság nálunk ismét megszerezte a hazai iparosok bizalmát s immár annyira fejlesztette ezt az üzletágat, hogy évről-évre 15—20 millió koronányi értékű magyar cikket exportál a hazai ipar legkülönfélébb ágazataiból. Amde nemcsak arról gondoskodik, hogy az áruk eladassanak, hanem az ezen eladásokból származó váltókat és nyílt követeléseket leszámítja, behajtja, jóállást vállal a keleti vevőkért, előlegelet ad az árura, egyszóval minden módon érvényesíteni igyekszik a magyar érdekeket. Együttvéve 50-nél több fiókintézet, kirendeltség és ügynökség működik ilyen czélból a külföldi országokban és piacokon és pedig az okkupált tartományokban: Mostárban, Sarajevóban, Banjalukában, Brekában és Dolnja-Tuzában; Dalmáciában: Raguzában; Szerbiában: Belgrádban; Romániában: Bukarestben, Crajován és Brailában; Bulgáriában: Sófiahán, Filippopolban, Ruszcsukban és Várnán; Törökországban: Konstantinápolyban, Szalonikiben, Üszkühben; Oroszországban: Kiewben; a lavantei piacson: Alexandria, Cairo, Portsaid, Khartoum, Beyrouth, Damaskus, Jaffa, Jeruzsálem, Tripoli, Aleppo, Bagdad, Mersina, Limassol, Smyrna, Metelin, Rhodus, Samsoun, Trebisonde, Athen, Pyraeus, Patras, Korfu, Candia, Canea; Syra, Tripoli de Berberi, Bengazi, Tunis, Sousa, Tanger, Mogador, Larache, Malta, Marseille, Janina és Volo városokban.

Ez üzletággal kapcsolatban a magyar házipari cikkek belföldi és külföldi értékesítése is a társaság hatáskörébe tartozik. Ugyancsak a kiviteli tevékenységhez számítható a társaság cserzőanyag-üzlete, amely e nemben Európa legjelentősebb üzleteinek egyike. Kisázsia főhelyén: Smyrnában lévő fiókja révén a társaság közvetlenül a termőhelyeken vásárolja meg ama cserzőanyagot, amelyeket azután Európa minden országába szétküldetnek és a magyar eredetű cserzőanyagokkal együtt nagyszabásúlag értékesítetnek.

A magyar sókiviteit, amely az 1860—70-es évek folyamán jelentős tényezője volt forgalmunknak, időközben azonban teljesen elhanyagolt, ugyancsak a társaság karolta fel és éles versenyküzdelmek árán Bulgária fegyarsztásának tetemes részét a magyar sótermelés részére

biztosította. Ennek nyomán a kormány a társaságra bízta a belföldi sóforgalom modern alapon való újraszervezését is, reáruházván a magyar királyi sójvedék vezérigénységét. E minőségben a társaság a hazai sóbányáknál addig fennállott primitív viszonyokat tökéletesen átalakította, nagyszabású és új rendszerű sófeldolgozó telepeket létesített, ily módon megszüntetvén azt a számos jogosult panaszt, mely a magyar sókereskedelemben állandóan felhangzott.

E téren a viszonyokat a társaság valóban mintaszérvé fejlesztette, úgy hogy a belföldi sókereskedelemben öszszesége csatlakozott a vállalat akciójához, s töle ma már minden igényben pontos kielégítést nyer annál inkább, mert a vállalat a külföldön már régebben bevezetett sóhitelrendszert is meghonosította és széleskörűen műveli. Az iparsóadaminisztráció terén egyenest szembe- szökőnek mondhatók az újraszervezés előnyei, amennyiben míg eladdig alig 150—160 magyar iparos jutott hozzá a kedvezményes iparsóhoz, a társaság működése folytán ma már több mint másfélszer magyar iparos élhet ipartámogatással, még pedig tulnyomórészt a kisebb iparosság köréből. A legutóbbi időben abeli ügyvezetésében, hogy a magyar sónak újabb export-piacokat hódítson, mely czélból Délafrikába és Keletafrikába is kísérleti szállítmányok történtek, a társaság számottevő eredményt ért el Oroszországban, amennyiben a máramarosi sótermék részére Dél-oroszország fogyasztását megnyerte.

Mindemezt üzletágaiban a társaság évenként mintegy 100—120 millió koronányi áruforgalmat bonyolít le, mely összeg a pénzforgalom szempontjából aránylag csekélyebbnek látszik, de annál nagyobb méretű tevékenységet jelent az áruforgalomban, különösen akkor, a midőn kizárólag hazai produktumokról van szó, mert a társaság hivatászerű működésében eddig külföldi iparcikkekkel nem foglalkozott.

E nagyszabású áruüzletekkel járó bankműveleteket a társaság már évek óta saját bankszervezetével bonyolította le, amely szervezet mind szélesebb arányokat öltve az 1902. év folyamán idegen czégek bankműveleteinek ellátására is kiterjesztetett és ma már mint a többi bankokkal egyenrangú pénzügyintézet áll a hazai kereskedelem és ipar szolgálatában.

A társaság viszonyainak mindezek szerint széleskörű kifejtése szükségessé tette a vállalat saját pénzügyeszközeinek gyarapítását s e végből az 1903. évi közgyűlés az alaptőkének öt millió koronára való felemelését határozta el, ami teljes rendben le is bonyolított, az 1905. évi rendes közgyűlés az alaptőkének 8 millió koronára, az 1905. októberi rendkívüli közgyűlés 12 millió koronára, az 1906. évi közgyűlés pedig az alaptőkének 20 millióra való felemelését határozta el, úgy hogy körülbelül 7 millió tartalékkal együtt a Társaság pénzeszközei a jelenben elérik a 27 milliót.

A társaság széleskörű működésének jelenlegi állapotát leghívebben jellemzi, az a tény, hogy a társaság szervezete most a következőképpen van megállapítva: igazgatósági székhely: Budapest; fiókok és kirendeltségek a belföldön: Fiume, Pozsony, Szigetkamará, Marosújvár, Désakna és Parajd; a külföldön: Banjaluka, Breka, Konstantinápoly, Mostár, Raguz, Szaloniki, Szarajevó, Szmirna, Triest és Üszküh; külföldi kommanditók: Belgrád, Braila, Bukarest, Filippopol, Kiew, Ruszcsuk és Szófia.

A társaság részvényei után osztalékul a legutóbbi években állandóan 35 koronát (83% százalék), az 1906. évre pedig 36 koronát (9 százalék) fizetett a e mellett tartalékait folyton számottevően erősitette.

Magyar Agrár és Járadék Bank

Részvénytársaság.

Azon áramlat, mely a mezőgazdaság kedvezőtlen helyzete folytán a nyugati államokban, különösen Német- és Franciaországban a mezőgazdaság mindennemű érdekeinek behatóságosabb és eredményesebb előmozdítása céljából keletkezett, nálunk is szükségessé tette oly eszközök és utak után kutatni, melyek által nemzetgazdaságunk ezen fontos ágának helyzete megkönnyíthető és mezőgazdasággal foglalkozó népünk fejlődése biztosítható.

A mezőgazdaság emelésére különösen alkalmas eszköznek tekinthető egyrészt ama intézkedések, melyek a mezőgazdasági hiteligények kielégítésére hivatnak, másrészt pedig jó, könnyű és ennek folytán olcsó közlekedés.

A pusztítások, melyeket egyrészt a Magyarországra oly fontos sertésnyerszék évek óta tartó és mai napig is leküzdetlen sertésnyerszék által szenvedett, másrészt ama pusztítások, amelyeket a phylloxera a nemzeti vagyonnak oly értékes részét képező szőlőkben okozott, a kormányknak is — melynek elén annak idején Wekerle Sándor, európai hírnemzetgazdász állott — elháríthatatlan földadattá tették, a magyar mezőgazdaság nehéz helyzetének megszüntetése céljából erősen intézkedni és saját működési körében egy — több rendbeli kedvezményekkel felruházott — pénzügyintézetnek létesítését a leghatározottabban támogatni, mely intézet inémit emlitett feladatok teljesítésére vállalkoznék.

Ezen alapon létesült 1895. év június havában a «Wiener Union Bank» és a vele összekötésben lévő magyar és külföldi pénzügyintézet kezdeményezésére a kormány hozzájárulásával a Magyar Agrár- és Járadékbank részvénytársaság 24.000.000 korona alaptőkével. Az új intézet feladata volt a mezőgazdasági és forgalmi érdekek előmozdítása. Az intézet vezetésével megbizattak: Nagyméltóságú Hieronymi Károly mint elnök és a pénzügyminisztériumban a hitelosztály vezetője Enyedy Lukács, mint vezérigazgató.

Az ipari krízis, mely 1894. évben Németországból kiindulva az összes európai tőzsdéket megrázkódtatta,

az új bank terveinek kivételére rendkívüli és nem sejtett akadályokat gúrdított. Mindennek dacára a vezetőség ezütdatos tettenével, kitartással és körültekintéssel lépésről lépésre haladt kitűzött feladatának megvalósításához.

Több mint 300.000 hold szőlőt pusztított el a phylloxera; a nemzeti vagyonért veszteség és az elpusztított szőlők értéke körülbelül fél milliárd koronára becsülhető.

A bank a magyar királyi kormánnyal egyezséget kötött, melynek alapján felhatalmaztatott, az 1896. évi V. törvényekben megállapított felújítási kölcsönöket a phylloxera által elpusztított szőlőkre kiadni és ezen kölcsönök alapján az ugyanazon törvényekben említett költségeket kibocsátani. Az Agrár-bank ezen egy zárné alapján az egész országra kiterjedő szervezetet létesített, melynek segítségével a magyar szőlők felújítási munkája eredményesen vitetett keresztül. Ilyetén módon az évek folyamán 14.562. kat. hold szőlő alakított át, amelyre a bank 25.000.000 kor. értékű kölcsönöket adott és mondhatjuk, hogy az évről-évre növekedő bortermeles, mely nemcsak, hogy az idegen bork behozatalát teszi feleslegessé, hanem közel van ahhoz, hogy a kivitel lehetővé teszi, a bank eredményes és praktikus közbe lépésének köszönhetően.

Ezen intézménnyel párhuzamban arra törekedett a bank, hogy vidéken a legfontosabb gazdasági központokban telepeket létesítsen, hogy ezzel a mezőgazdasági személy és ingatlan hitel kialakulásához és olcsóbbá tételéhez hozzájáruljon, mely célból a bank ezenfelül még egy mezőgazdasági országos központi hiteligyletet is létesített. Minthogy azonban ezen intézmény felvirágoztatásához szükséges és annak idején kihatásba helyezett kedvezményeket a bank nem kapta meg, kényyszerítve volt egyelőre a hitel-egylet tevékenységének kiterjesztéséről lemondani.

A hosszantartó krízis és a kihatásba helyezett törvényes kedvezményeknek el nem nyerése folytán teljesen megváltozott üzleti helyzet arra bírta az intézet fő rész-

vényeseit, hogy az üzletvezetést — eredeti programjuk fenntartása mellett — a változott viszonyokhoz alkalmazták. Ezen célból az intézet vezetésére mint vezérigazgató Barta Arnold hivatott meg Berlinből, aki az intézet ügyeit 1898. óta vezeti.

Az 1899. évben hozott összeférhetetlenségi törvény következtében az intézet eddigi érdeműs elnöke szükségét érezte annak, hogy az igazgatóság kötelekéből kilépjen. Helyébe a Magyar jelzáloghitelbank elnöke vezérigazgatója madarasi Beck Nándor magyar kir. udvari tanácsos hivatott meg.

Az új vezetőség főslyt helyezte az intézet folyó üzleteinek kiterjesztésére és emelésére. Ezen tevékenység eredménye a záloglevél és járadékjegy kölcsön folytonos emelkedésében mutatkozik, melyen ezen év zárása alkalmával 56 és háromnegyed millió koronát ért el s mely kölcsönök alapján az intézetnek má 29.228.000 korona 4 és fél százalékos záloglevele és 29.177.400 K 4 és fél százalékos járadékjegye van forgalomban.

Hasonló figyelmet fordított az intézet a már megalakulása alkalmával működési körébe felvett vasuti üzletekre; ezen üzletágba a bank az év végéig körülbelül 24 millió koronát helyezett el, egyúttal pedig előjogokat szerzett magának más egyéb vasutak megszerzésére is. Ezen birtokára való tekintettel elhatározta 25 millió korona értékű 4 százalékos vasuti járadékkötvénynek kibocsátását és ezeknek egy, az «Union-Bank» vezetésére adott álló konsortiumnál való elhelyezését. Szóval az Agrárbank 7 évi fennállása óta 24 millió koronát kitévő részvénytőkéjén kívül 100 millió koronát részben direkt, a kölcsönös eszközök fejlesztése által pedig indirekte bocsátott a magyar mezőgazdaság rendelkezésére, fényesen igazolva ama tényezőket előrelátását, kik annak idején nem a legkedvezőbb kilátások mellett alapították az intézetet. Az Agrárbank, hála a kitűnő vezetésnek és a buzgó hivatalnokai karnak, hazai nagy pénzügyintézetek sorában előkelő helyet vívott ki magának és az eddigiek után, csak a legszebb jövőt jósolhatjuk neki.

Triesti Általános Biztosító-Társaság.

(Assicurazioni Generali)

Evtizedeken át tartó kemény munka lépésről-lépésre teremtette meg a hatalmas épületet, mely «Generali» néven ma már az egész világot felöleli. Első alkotói már elhaltak, terveik az idők forogtatán át haladva, nem sejtett kiterjedést nyertek, de sziklaerőseknek bizonyultak a büszke műnek általuk tervezett alapjai: Mert ők leküzdötték saját áldástól küldetésükért és gondoskodtak arról, hogy elvállalt kötelezéseküket legszigorubbán teljesítsék. Nagy tudásuk és tapasztalatuknál fogva minden jogosult biztosítási szükségletet kielégíthettek. A biztosítási védelmet ők mindinkább a humanisztikus és méltányossági szempontok latbavetésével, nem pedig a jog rideg betűje szerint nyújtották. Hogy ezen elveket a Triesti általános biztosító társaság (köznyelven röviden: Generali) jeles vezetői mindig lelkiismeretesen követték és követik, annak köszönheti az 1831-ben alapított társaság, hogy a monarchia legnagyobb intézetévé nőtte ki magát és a biztosítási világban mindenütt tiszteletreméltó helyet foglal el.

Az Assicurazioni Generali tulajdonosai magának azt az érdemet, hogy ők volt az, amely behozta hazánkba az életbiztosítás intézményét, amennyiben már 1833-ban üzte itt a biztosítási ágat.

Az életbiztosítás különféle módozatainak felhasználásával igen könnyű a gondoskodás, akár halál esetén a család fenntartásáról és ellátásáról, vagy ingatlanok tehermentesítéséről, akár a hitelképesség emeléséről, vagy figyerveknek részére az üzlet vagy pályakezdés első be rendezéséről, leánygyermekük kiháasításáról és hozományáról, általában minden oly esetre, amelyben a tőke vagy járadék meglete fontos tényező képez. Mindezekre biztos módot nyújt a biztosítás a könnyen megtakarítható biztosítási díj lefizetése által; míg másrészt bizonyos az, hogy teljesen haszontalanul kallódott volna el nagy része ama millióknak, melyeket az intézet az évek folyamán kifizetett, ha ép a biztosítás össze nem gyűjti és nem kamatoztatja és nem fordítja annak idején a díjakat kitűzött célra.

Ez ádásdus eszmének hazánkban való meghonosítása és terjesztése érdekében nevezett intézet megitt mindent, amit a szelíd üzletvezetés határain belül csak megtenni lehetett, hogy az életbiztosítás megkevelését elősegítse; olcsóbb díjtételek megállapítása által oda hatott, hogy mindenki részt vehessen ez intézmény áldásában, de ezenfelül a biztosítási feltetelek szabadelvű reformja által is törekedett az eszmének minél szélesebb körökben szerezni barátokat és pártfogókat.

Szinte meglepők az intézet 1906. évi mérlegadatai, melyekből kitűnik, hogy az életbiztosítási ágban érvényben lévő tőkebiztosítások összegré 84.570.242,52 koro-

nára rug, melyek után a díjbevétel 38.862.847,74 koronára volt. Az életbiztosítási ág díjtartaléka ebben az évben 232.734.149,05 koronára emelkedett.

A tüzbiztosítási ágban is a Triesti általános biztosító társaság oda törekedett, hogy a nagyközönség igényeinek eleget tegyen. Így kiváló gondot fordított arra, hogy a mezőgazdáknek kényelmes és olcsó biztosítási módozatot nyújtson.

Ennek a törekvésnek volt eredménye a mezőgazdasági általános vagy tüzbiztosítás, melyet nevezett intézet hozott be és honosított meg hazánkban. Az övé az érdem, hogy ezen ma már annyira kedvelt és általánossá vált biztosítási módozatnak sok nehézséggel és áldozattal utját egyengette. Az 5 példáján felbuzdulva, a tüzbiztosítás e nemét az összes intézetek üzletkörébe felvették.

A tüzbiztosítási ágban díjak fejében 1906-ban 25.505.395,14 koronát vételezett be a társaság, amely díjakkal szemben a biztosított tárgyak értéke 15,4 milliárd koronát meghaladt. A későbbi években fizetendő díjkötelezvények összegré 103.743.787,95 koronára.

A szállítványbiztosítás terén a díjbevétel 3.916.243,47 koronára rugott.

Az 1906. évben kifizetett károk összegré 34.650.665,27 koronát tett ki. A társaság biztosítási alapjai 1906-ban 292.975.592,76 koronára emelkedtek és pupilláris biztosítékkal a következő tételekben vannak elhelyezve:

1. Ingatlanok és jelzálogkövetelések 51.530.990,71 koronára.
2. Életbiztosítási kötvényekre adott kölcsönök 22.590.292,99 koronára.
3. Letéteményezett értékpapírokra adott kölcsönök 2.228.403,80 koronára.
4. Értékpapírok 201.268.234,28 koronára.
5. Tárcazártók 664.481,84 koronára.
6. A részvényesek biztosított adósságelei 7.350.000 koronára.
7. Bankoknál levő rendelkezésre álló követelések, készpénz és az intézet követelése, a hitellezők összes követeléseinek levonásával 7.347.189,14 koronára.

Összesen: 292.979.592,76 koronára.

Az Assicurazioni Generali meghonosította hazánkban a baleset ellen való biztosítást, mert ő alapította 1882-ben az első tisztán balesetbiztosítási ággal foglalkozó intézetet: az Első Általános Baleset Ellen Biztosító társaságot, mely intézet biztosítási alapjai 19 millió koronára rugnak és mely intézet ezen idő óta hazánkban is működik. Hogy ez intézet mily fontos szerepet játszik, legjobban bizonyítja, hogy alapítás óta károk fejében 24.133.086,40 koronát fizetett ki.

Az Assicurazioni Generali megalapította 1890-ben az egyedül tisztán jég ellen biztosító intézetet, a Magyar Jég és Viszontbiztosító Részvénytársaságot, melynek biztosítási alapjai 7,2 millió koronát tesznek ki. Ez intézet csakhamar megkedvelte magát és a beléhelyezett bizalmat fényesen igazolta.

Az Assicurazioni Generali fontos közgazdasági küldetést teljesített, midőn 1881-ben a Magyar Általános Takarékpénztár Részvénytársaságot alapította, mely intézet ma 16 millió korona alaptőké és 1.965.000 koronára rugó tartalékalap felett rendelkezik és ádásos működését az egész országra kiterjeszti.

Ugyancsak nevezett intézet létesítette 1904-ben a Győri Általános Takarékpénztár Részvénytársaságot 500.000 koronára alaptőkével. Ezen alapítást követték 1905-ben a Délvidéki Általános Takarékpénztár Részvénytársaság, Szabadkán 400.000 korona részvénytőkével (mely utóbbi intézet 1907 június hó 27-én megtartott igazgatósági ülés határozata értelmében egyesült a Közgazdasági Bankkal és jelenleg 5 millió korona tőkével Délvidéki Közgazdasági Bank Részvénytársaság czéggé alált működik), majd Kiskunfélegyházán a Közgazdasági Takarékpénztár Részvénytársaság 200.000 korona tőkével, a Székesfehérvári Közgazdasági Bank és Takarékpénztár Részvénytársaság 400.000 korona részvénytőkével és végül a Szegedi Takarékpénztár és Hitel Részvénytársaság alaptőkéjének 400.000 koronára való felemelését vitte keresztül.

Azonkívül a közelmúltban megalapította a Magyar Általános takarékpénztárral, Magyar Jelzálog Hitelbankkal, Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bankkal és Magyar Agrár Járadékbankkal karöltve a mezőgazdaságraunkra oly óriási horderővel bíró Magyar Telepítő- és Parcellezó Részvénytársaságot 5 millió korona tőkével, mely már 1905. év január 1-én megkezdte működését.

Az intézet ezenfelül ugyancsak a Magyar Általános Takarékpénztárral, a Magyar Jelzáloghitelbankkal és a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bankkal egyetemben, a Horvát-Szlavon Telepítő és Parcellezó Bank, valamint a Horvát-Szlavon Országos Központi Takarékpénztár alapításában vett részt.

Az intézet vidéki alapításai hálójának további kiépítésén munkálkodik. Így alakultak az 1906 os évben a Sokoróaljai Takarékpénztár Tethen, az Általános Takarékpénztár Bicsopoldén, a B. c. moravói Takarékpénztár, a Tatai Közgazdasági Takarékpénztár és az Általános Takarékpénztár Jánoshegyen és Apátiában.

Az intézet utó esetei működésével és fontos, közhasznú és nemzetgazdasági horderőjű alkotásaival bizonyítja, hogy mind magasabb feladatokat tűz ki maga elé és old meg sikeresen.

Magyar hadfelszerelési gyár r. t. Pozsony

Ezen újabb keletű vállalat létezésének mintegy két évi tartama alatt ugy a hadügyi kormány, mint a hatóságok és egyéb fogyasztók által támasztott igények tekintetében már nem egyszer oly fényes tanujelét adta rátermettségének, hogy a magyar ipar fejlődése szempontjából öröndetes tényként jegyezhetjük fel egy oly gyár létezését, mely ugy technikai, mint kereskedelmi szempontból bármínemű irányban veheti már ma fel a versenyt az ezen szakmába vágó osztrák vagy más külföldi gyárakkal.

Pozsony városának Récey-utján a Dynamit-Nobel, Siemens-Schuckert művek és a Stoilwerk-csokoládégyár mellett mintegy 8000 négyzetölnyi területen vonul el a szóban levő gyártelep, mely jelenleg mintegy 30 munkást foglalkoztat és ezen létszámot gyárhelyiségeinek kibővítésére való tekintettel nemsokára 500 munkásra fogja emelni.

A vállalat vezetősége meghozta a legnagyobb áldozatokat arra nézve, hogy műhelyeit a legmodernebb gépekkel és egyéb gyártási eszközökkel szerelje fel és szakavatott hivatalnokokkal, valamint speciális munkásokkal rendelkezvén, ma mindenképpen azon helyzetben van, hogy a háztartás-képező hadsereg-szállításokat minőség tekintetében a hadügyi kormány által sokszor igényelt tizedmi liméternyi pontossággal eszközölhesse. A gyártás ezen finomsága teszi érthetővé a legfinomabb szerkezettel bíró gépek beszerzését, melyek küönösen az esztergályos műhelyben, a különleges munkákban gyakorlott munkások segítségével végzik a teljesítendő gyártást.

A gyártás sorrendjének szem előtt tartásával első helyen a kovácműhelyt kell felemlitenünk, melyben 24 kettős tűzhely, 5 friktíós prés — ezek között az egyik 20 tonnás súlylyal — egy légkalapács és hullópörölyök végzik a nyers munkálatokat műszerek és minták segítségé-

vel, hogy az itt gyártott és még nyers állapotban lévő czikkeket további megmunkálás céljából az esztergályos műhelynek adják át.

Ezen műhely különösen az amerikai önműködő gépek különfélesége és sokasága által vonja magára figyelmünket, melyek minden emberi segítség nélkül a legrövidebb idő alatt szolgáltatják a kész fogaskerekeket, csavarokat, szegeceket és egyéb tárgyakat. Eszterga, gyalu- és marógépek, valamint önműködő furógépek egészítik ki itt a nagyszerű berendezést.

Teljesen külön osztályt képez a présműhely, melyben jobbra leányok gyártják azon czikkeket, melyek a közönséges életben többek között a férfiakat szolgáltni hivatvák. Ezek a cigaretta- és gyufadobozok, a dohányszelenczék és röviden azon diszműaruk sajtolt és préselt kivitelben, melyek behozatala Németországból a legújabb vámtarifa alapján lehetetlenné vált.

Innen nagy lakatosműhelybe vezetnek lépteink, melyben a már megmunkált alkatrészek összeállítatnak és a megrendelt alakot öltik.

Szerszámkészítő-, asztalos-, bádigos, esiszoló-, tisztító-, lackirozó- és galvanizálóműhelyek, valamint egy fém- és vasöntőde harmonikus kiegészítői ezen nagyjelentőségű vállalatnak, melynek gépházában egy 125 lóerejű szívógázmotor hajtja nagy biztonsággal az összes gépeket.

Az igazgatóság jelenleg munkáslakházak építésének tervével is foglalkozik, hogy munkásainak állandó és olcsó lakosztályokat biztosítson.

Az itt közölték azon benyomást gyakorolják a tárgyilagossá szemlélőre, hogy a szóban levő gyár a jelen követelményeinek teljesen megfelelően, sokat ígérő jövője által hazánk iparában jelentőségteljes szerepet játszani lesz hivatva.

A legkitünőbb anyagból
a legjobb keverési
arányal nagy as-
best tartalmu hé-
zagmentes as-
best padlót
készít:

BONUM

BONUM
hézagmentes
asbest padlógyár
Békéscsaba

Tessék kérni egy levéllapon mintát és költségvetést.

Ehrlich Manó és Tsa
BUDAPEST, Liliom-utca 36. szám.

Hazánk legrégebb és legelőkelőbb
likör- és rum-gyárainak egyike.

ALAPITTATOTT 1885. ALAPITTATOTT 1885.

A gyár főleg likör, rum, cognac,
boreczet és szeszes italok gyár-
tásával foglalkozik. . . .

Tulajdonos: EHRlich MANó és FIA.

WEISZ JÓZSEF

első délmagyarországi mechanikai pamutszövőgyár

Temesvár,

Erzsébetváros, Püspök-ut II.

Szerb és crapevásznaak készítése.

Kitüntetve aranyéremmel a verseci kiállításon.

Sürgönyezim:

Szövőgyár Temesvár.

Egyesült Wernstadti- és győri textilipar részvénytársaság.

A győri gyár 1901-ben lett üzembe véve és jelenleg 300 munkást foglalkoztat. A gyár a legújabb gépekkel és a modern technika minden eszközével van felszerelve és készít: kötszöveteket, nyomott és fehér árukat, mindennemű bélésszöveteket, továbbá női ruhaszöveteket pamutból, fél és tiszta gyapjuból. Jelenleg új nehéz szövőgépek lesznek kipróbálva, melyeken egész finom, nehéz divatszövetek készülnek női ruhákhoz. A gyár készítményei leginkább ha-

zánkban találunk vevőkre, de Ausztriában és a Balkánországokban is élénk keresletnek örvendenek.

A gyár jóléti intézményei közül kiemelendők: az idén nagy költségek árán épült lakóház művezetők, továbbá egy hatalmas terjedelmű lakóház munkások részére. Ez utóbbiban igen praktikusan berendezett háló és éttermek, ugymint mosdó helyiségek és végül egy közös konyha állnak a munkások rendelkezésére.

JÁRADÉK-HITELBANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, VI., Teréz-körut 1. szám.

Annuitásos kölcsönöket nyújt 3—180 havi, vagy 1—60 negyedévi egyenletes, tőkét és kamatot magában foglaló részletben való törlesztéssel, kezesekkel, esetleg a nélkül is, elfogad járadékbetéteket 4°/_o-tól fokozatosan emelkedő kamatlábbal.

Czélszerűbb minden elérési, gyermek-, kiházasítási-, katona-biztosításnál. Stipendium-járadékok egyetemi hallgatók részére.

„GYÁRTELEP“

Sörfözde Részvény-Társaság

TEMESVÁROTT.

Az ország legnagyobb és
legrégebb vidéki sörfözdeje

Termelőképeség évi 100000 hektoliter

**Legkiválóbb minőségű világos,
középvilágos és barna sörök**

Szállítások a gyár saját jég-
vagonjaival történnek

Főraktárak: a fővárosban és az ország
számos nagyobb városaiban

Vulku J. Miksa

gép- és lakatosáru-gyára

ARAD, Miksa-utca 12. szám.

(Saját házában):

Sürgönyezim: VULKU.

Sajtoló, kalapácsoló és esztergá-
lyos munkák, ugymint minden-
nemű vasmenetű csavarok, ka-
zán-szegecsek, forraszvégek, sín-
szegek, stb.

GÉPEK:

szőlősajtók, szőlőmalmok, frictio-,
kőrhajó- és orsó-sajtók, gyors-
furógépek.

MŰSZAKI FELSZERELESEK:

gőzmalmok, fűrészek, téglagyárak
és közüzótelepek részére.

Gyűrűkenőcsös transmissiók, min-
dennemű felvonók, különleges
felvonóserlegek.

Műszaki minta asztalos-műhely.

Olajok, gép- és varró-szijak, va-
lamint műszaki cikkek raktára
stb. stb.

Alapított 1846-ban.

Alapított 1846-ban.

Nagyszőlő birtokosok és bornagykereskedők
Kohn H. és Fia
Iórköly- és szilvapálinka-főzde
Ménés, vasut állomás Gyorok.

Állami érem és díszoklevél
Arad 1890.
Bírálotag az aradi kiállításon.
Bírálotag Millenium kiállításon
Budapest 1896.

Kitüntette:
Aradi gazdasági egyesület 1872.
Szegei kiállítás 1876.
Budapesti orsz. kiállítás 1885.
Párisi világkiállítás 1889.
Bpesti milleniumi kiállítás 1906.
nagy érem.

Postakárképntár Cheque-számla 531.
Giro-Conto az osztr. magy. banknál Aradon.

Távirda-czim: KOHN GYOROK.
Telefon: Gyorok 7.

Czégünk 1846-ban alapított és általánosan elismert szolid-
ságunk következtében a forgalom évről-évre emelkedett. A
legszebb magyar szőlővidéken Ménés községében, hol a
világhírű ménési vörös és asszú bor terem, a filoxera pusztítása
után a mi czégünk volt az első, ki nagy áldozatkészséggel rekon-
struáltuk egy tagban levő 26 holdas szőlőnket. Szőlőinkben átlag
800—1000 hektoliter bor terem, még pedig a legfinomabb fehér és
asszú, asztali, csemege, bakator épügy mint rizling és muskotály
mind gyöngyei a magyar boroknak. Kivitel tekintetében nagy tere van
a vörös bornak Amerikába és Schweiczbba, asszú borainkat nagyon
kedvelik Londonban. A fehér asztali borok nagyobb részét magyar
és erdélyi, valamint ausztriai és németországi vendéglősök és
borkereskedők veszik meg. Legnemesebb fajú csemege szőlőink
is üzletágaink körébe tartoznak.

WEITZER JÁNOS

gép-, waggongyár és vasöntöde r.-t.
ARADON.

Gyártási ágak:

Vasuti kocsiosztály: a legkülönbébb fővonalu
személy-, teher- és különleges
kocsik, szesztartánykocsik stb. Ipari-, erdei- és
gazdasági-vasutak összes járművei.

Kazán osztály: mindenféle rendszerű
nagy gőzterű kazánok
(Cornwall, Tischbein, Fairbair stb.)
különlegesség: szab. Dürr Geehre
rendszerű vízcsöves kazánok, Kausch
rendszerű gőztulhevitők. Tartányok,
vz, szesz stb. részére minden kivitelben
és nagyságban.

Híd- és vasszerkezeti-osztály: vasuti és közuti hidak,
átjárók, épületi vas-
szerkezetek, tornyok, fedél- és földem-szerkezetek, sze-
gcselt oszlopok és tartók, növényházak, csarnokok stb.

Vasöntöde: mindennemű gép- és
épületöntvények, viz-
és gázvezeteki csövek, öntöttvas-
oszlopok, légszeszlámpa-oszlopok stb.

A hazafias magyar közönségtől függ a zongora gyártás magyarrá tétele!

Gyártott zongoráink, valamint mindazok, melyek nevünk alatt forgalomban vannak és lesznek, magyar gyátmányok, s a hazai és külföldi legkiválóbb szakművészek közreműködése mellett hazai munkaerőkkel készítettünk. Ezen zongorák szép, tartós és dallamszerű hanguknál, továbbá művészi külcsinnel bíró zongorák bármely nemzet elsőrendű gyátmányaival is kiállják a versenyt, ár tekintetében pedig amazoknál olcsóbbak.

Az Országos Zeneakadémia megrendelése alapján az új palotába szállított zongoráink feltűnést keltő sikere legfényesebben igazolja azt, hogy a magyar zongora-ipar immár elérte ezt a fokot, hogy a leghűsebb külföldi gyárak gyátmányaival is egyenlők és hangszereink tökéletessége által bármelyikkel is kiálljuk a versenyt.

Gyár és nagy raktár BUDAPEST, VIII., Ullői-ut 66. sz.

Arjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldünk bárkinek.

A nagysárosi műmalom részvénytársaság

1863. illetőleg 1871-ben alapított. — Az igazgatóság székhelye Eperjesen (Sáros vármegyében). Kereskedelmi műmalom telepe Nagysáros nagyközségben van. — Részvénytőkéje 1,280,000 korona teljesen be van fizetve, tartalékalapjai a tisztviselői nyugdíjalappal együtt 747,400 koronát tesznek. — A belső berendezés utolsó alapos átalakítása 1902. és 1908. évben történt a legújabb rendszerű munkagépek, henger és siksziták alkalmazásával. — Foglalkoztat 15 tisztviselőt és 155 munkást. — Napi őrlőképessége 1200 métermázsa. — Az 1908. évben felőrlött mennyiség: 852387 métermázsa buza és 8088 métermázsa rozs. — Készít főleg buzaslisztet, buzadarát és buzakorpát. — Őrlőményeit beföldön az ország északi megyéiben és az osztrák tartományokban, nevezetesen Szilézia, Morva-, Cseh- és Gácsországban értékesíti. — A vámkülföldre, Észak-németiherbe exportál.

BARTL EDE

reszelővágó

Budapest, II., Kapás-utcza 43.

Szállít uj reszelőket, ráspolyokat és elvállal minden-
nemű felvágatási munkát.

Budapesti Közuti Vaspálya-Társaság

V. Lipót-körut 22. BUDAPEST, V. Lipót-körut 22

FORGALMI VONALAK.

Eskü-tér — Károly-körut — Nyugoti-pályaudvar. Kőbánya — Muzeum-körut kitérő. Eskü-tér — Kerepesi-ut — Zugló. Közvágóhid — Károlykaszárnya. Közvágóhid — Nyugoti-pályaudvar. Városliget — Kerepesi-ut — Nyugoti-pályaudvar. Városliget — Csömöri-ut — Ullői-ut kaszárnya. Városliget — Orczy-ut — Calvin-tér. Központi városháza — Népliget. Calvin-tér — Ó-buda. Keleti-pályaudvar — Muzeum-körut kitérő. Aréna-ut — Muzeum-körut kitérő. Központi városháza — Zugliget Központi városháza — Fogaskerekű vasut. Központi városháza — Kelenföld. Központi-városháza Hűvösvölgy. Központi városháza — Ujpest. Nyugoti-pályaudvar — Ó/buda. Nyugoti-pályaudvar — Rákospalota.

DUNA-JOBBPARTI VONALAK.

Láncz-híd — Ó-buda. Láncz-híd — Fogaskerekű vasut. Láncz-híd — Zugliget. Ferencz József-híd — Budai híd — Fogaskerekű vasut.

Első Temesvári Szeszégető és Finomító Részvény-Társulat

TEMESVÁR.

Az I. tem. sz. ég. és fin. r.-t. 1868-ban 400.000 forint = 800.000 korona részvénytőkével alapítottván, 1895-ben 1,000.000 ft = 2,000.000 koronára emeltetett, a gyár gyártási képessége évente 60.000 hl. szesz s ugyancsak 60.000 hl. finomíthat is.

A szeszgyártáson kívül van a gyárnak jelentékeny szavasmarhahizlaldája s foglalkozik moslók szárítással is.

A gyár technikai berendezése tökéletes s a modern követelményeknek megfelel.

A szeszgyártás Calmette tanár illetve Colette és Boidin eljárása szerint, tudományos alapon nyugszik, a cukrosítás mucedinéak által.

A gyár 180 munkást foglalkoztat.

FUNKELSTEIN JÓZSEF

GABONA ÉS TERMÉNY-ÜZLETE

ARAD, PETŐFI-UTCZA 1. SZ.

Vásárol és elad mindennemű vetőmagvat.

A magy királyi állami vetőmagvizsgáló állomás által ólomzárral ellátott aran-kamentes vörösheremag és luczerna-mag eladás nagyban és kicsinyben,

Neuschloss-féle

Nasici Tanningyár és Gőzfűrészes Részvénytársaság.

Az első Tanningyárat Magyarország területén 1889-ben építették; ez volt a Nasici Tanningyár — Neuschloss Károly és fia cég tulajdona. 1845-ben négy millió korona teljesen befizetett alaptőkével részvénytársasággá alakult át a vállalat. A „Neuschloss-féle Nasici Tanningyár és Gőzfűrészes-Részvénytársaság” — melynek igazgatóságában több előkelő egyéniség foglal helyet, azok közé a hazai vállalatok közé tartozik, amelyek a magyar ipartermékeket nagy mennyiségben külföldre szállítják és ott a magyar munkának becslést szereznek.

A budapesti főrzhelyével, a gyáron kívül, a társaságnak még 5 gőzfűrészgára van az ország különböző részeiben. E gyárak minden nyersanyagot, erdőtermékumot direkt uton allitanak elő. A társaság többi gyárai Barcon, Szatmáron, Homoródon és Beszterezén vannak. Ezek a gyárak kisebbek ugyan mint a nasici, de ugyanily minta szerint vannak berendezve. Valamennyi gyárban csupán tölgytát dolgoznak fel és ezen feldolgozott produktumok azután egész Európa piacait árasztják el. A társaságnak ügynökségei vagy fiokjai a következő városokban vannak: Bécs, Frankfurt, Zürich, Steinburg, Bruxelles, Paris, London, Liverpool, Milano. Ezeknek a nagy apparátusoknak a segélyével a „Neuschloss-féle Nasici Gőzfűrészes Részvénytársaság” a hazai és a külföldi tölgyfa-kereskedelem minden fázisában élénken részt vesz. A hat gyár 15 gőzkazánai, összesen 1500 HP. erővel dolgozik. Mindezen gyárak a modern igényeknek megfelelőleg vannak berendezve és több száz hivatalnokot foglalkoztatnak, és több ezer munkást.

A társaság legnagyobb raktára a maga költségén felépített máv. állomáson: Susine-Gjurgjenovac-on van. Itt van a Tanningyár és a legnagyobb gőzfűrészgár. Körülbe ül 50 kilométernyire iparvasut-hálózat veszi körül a gyárakat és ez a vasut szállítja a feldolgozásra szánt nyersanyagot. A gyárkolónián több mint ezer hivatalnok és munkás lakik, valamennyien csinos, tiszta, kertekkel körülvett házakban. A teljesen modern színvonalon álló telepen van iskola, kórház, élelmiszer-raktár stb.

Magyar folyam- és Tengerhajózási

Részvénytársaság.

Alapítottatott
az 1895-ik
évben.

Alaptőkéje

20.000,000

korona.

Alapítottatott
az 1895-ik
évben.

Rendes személy- és áruszállító j ratokat tart tenn:

A Dunán: Budapest és Dömös között, Baja és Apatin között, Vukovár és Ujvidék között, Zimony — Belgrád — Orsova és Galacz között. — *A Tiszán:* Szolnok és Szeged között. — *A Szávan:* B. Rácsa — Mitrovicza és Sabác között, továbbá Sabác és Klenák között.

Teljes hajórakományokat szállít a Dunán, a Tiszán, Szávan és Dráván.

A Magyar Folyam- és Tengerhajózási részvénytársaság székhelye:

Budapest, V. Mária Valéria-utca 14. sz.

Magyar Vasuti Forgalmi Részvénytársaság.

Az ország azon nagyvállalatai között, melyeknek tevékenységi köre gazdasági életünk majd minden fontosabb ágazatára kiterjed, jelentős szerepet tölt be az észrevétlenül, de annál ernyedetlenebb szorgalommal működő Magyar Vasuti Forgalmi Részvénytársaság. A vállalat nagy érdeme, hogy mint a continens egyik legnagyobb és legagilisabb wagonkölcsönző társasága (közel 6 millió korona értékű, kizárólag magyar gyártmányu kocsiállományal), melynek kocsijai Közép-Európa összes nagy vasutainak vonalain futnak, megteremtette a ma már igen tekintélyes bevételi forrássá nőtt vasuti kocsikivitelét a külföldre.

Alkotásai a közlekedésügy terén igen figyelemre méltók, amennyiben tekintélyes összegeket fektetett a tulajdonát képező villamos és egyéb vasutakba, melyeknek üzemét és forgalmát közvetlen irányítással, következetesen emeli; tulajdonát képezik a többek között az aradi és debreczeni, továbbá a nagyvárad közuti vasutak, melyek villamosítása most van folyamatban, illetve a küszöbön áll. A társaság egyik kiváló alkotása a temesvári villamos vasút is, a mely egyike a legjövődelmesebb és legelőkeltebb városi vasutaknak az országban.

A villamos ipar rohamos föllendülése a Magyar vasuti forgalmi r. t. működésének is tág tért nyitott; az ország különböző városaiban általa alapított villamvilágítási és erőátviteli vállalatok a technikai tökély magaslatán állanak. Az iparosok gyámolítására kormány-támogatással és a villamos ipar modern vívmányainak alkalmazásával a főváros tőszomszédságában, Erzsébetfalván, létesített u. n. »Factory« (Közműhelytelep) a melylyel a társaság messzemenő gazdasági célok eléréséhez nyújtott módot, úgy a hazai, mint a külföldi szaktekintélyek érdeklődésének is állandó tárgyát képezi.

Serényen munkálkodik a társaság több igen életképes helyi érdekű vasut tervén és az erdei, mezei és iparvasutak építése terén is; gazdasági szempontból azonban a társaság vállalkozásai annál figyelemreméltóbbak, mivel részt vesz külföldi alapításokban is, a melyek — így az övéhez hasonló üzletkörrel bíró milánói, berlini és londoni vállalatok — kitűnően prosperálnak.

A Magyar Vasuti Forgalmi Részvénytársaság átlagos osztaléka tennállása óta kb. 10. %.

Valuta Bank Részv. Társas.

Alaptőke: 2.000.000 korona.

Elnök: Báró Tornyay Schosberger Lajos.

Vezérigazgató: Róna Arnold.

BUDAPEST, V., Váci-körút 48. szám.

Ezen intézet, mely néhány évvel ezelőtt alakult, működésének kezdete alkalmával azonnal feltűnt azáltal, hogy működési körét nem a régi sablonos csapásokon igyekezett kiterjeszteni, hanem új, járatlan, még ki nem taposott utakat keresett fel és sikerült is neki elérnie, hogy nemcsak a közfigyelmet vonta magára, hanem olyan kézzel fogható eredményeket mutatott fel, amely mindenképpen bizonyítja, hogy a vezetés amilyen energikus és czéltudatos, éppen olyan számító és körültekintő is.

Bevezette az összes bankszerű üzleteket, bevezette és meghonosította az Osztrák-Magyar monarchiában a perselyrendszert, mely egyrészt a nagy közönséget takarékosagra szoktatja, másrészt állandó és hízos betéteket nyújt a részvénytársaságnak.

Rendkívül ötletes módon összekapcsolta ezt egy

sorsjegytervezettel, amely tervezet értelmében az összes perselytulajdonosok egy nagyszámu elsőrendű sorsjegy nyereségeire játszanak, anélkül hogy az a betevőknek egy fillérjébe is kerülne.

Foglalkozik a banküzletnek minden ágával, mint: váltó leszámítás, értékpapír előleg, beraktározások, utalványok és hitellevelek kiállítás, vétele és eladása különböző értékpapiroknak és valutáknak, letétek megőrzése, nyílt követelések leszámítása, egyes czégeknek teljes finanszírozása, vállalatok alakítása és minden a szakmába vágó üzlettel.

A bank olyan óriási léptekkel halad előre, hogy ma számottevő intézetet képez a budapesti piacon és az intézet vezetősége biztos garancia arra nézve, hogy rövid időn belül egyike lesz a legjelentékenyebb intézeteknek.

ÁLTALÁNOS ÓVADÉKBANK R.-T.

BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-UTCZA 4.

2.000,000 korona alaptőkével alakult intézet mindenféle óvadéküggyel, nevezetesen tisztviselői óvadékok, hírlapbiztosítékok, kir. közjegyzői biztosítékok, dohány nagytőzsdék, szállítási szerződések, építési vállalatokhoz, földbérszerződésekhez megkivántatott **biztosítékok letételével**, szesz, ásványolaj, czukoradó hitelezésére vonatkozó **kezeség vállalásával** foglalkozik.

Külön üzletágot képez a **tisztviselői kölcsönüzlet**, mely különösen olcsóságánál és annál fogva, hogy a kölcsön kezes és életbiztosítás nélkül folyósítatik, rendkívül előnyös a hitelre szorult tisztviselőre nézve.

Az intézet, melynek Bécsben fióküzlete van, eddig már 10 millió koronánál nagyobb összegű óvadékállomány felett rendelkezik és előzékeny működése folytán az egész országban rendkívül nagy népszerűségnek örvend.

TELEFONGYÁR

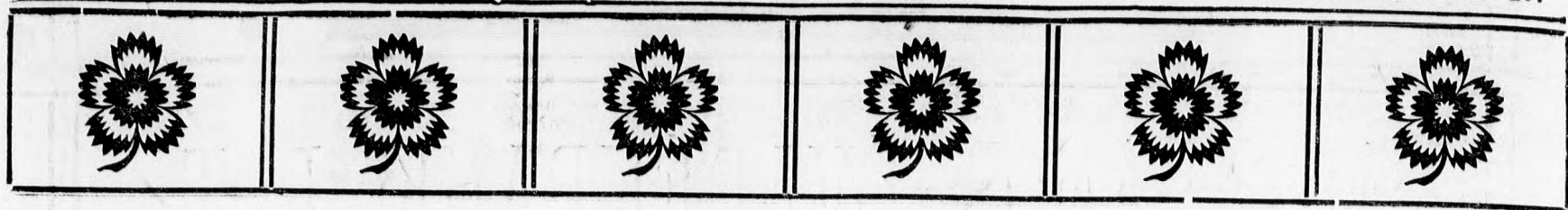
részvénytársaság

ezelőtt **Berliner J.**

Budapest, VII., Gizella-ut 51.

Telefon- és távirdaberendezések. Vasuti harangjelző-berendezések. Villamos vasuti szerelvények. Villamos block-készülékek. Mechan. és villamos előjelzők. Ssemajforok.

Kézi- és vonósorompók. Vágányzáró sorompók. Váltózárok. Rakodókiterők, keresztezések és elágazások biztosítása. Teljes állomási biztosítóberendezések.

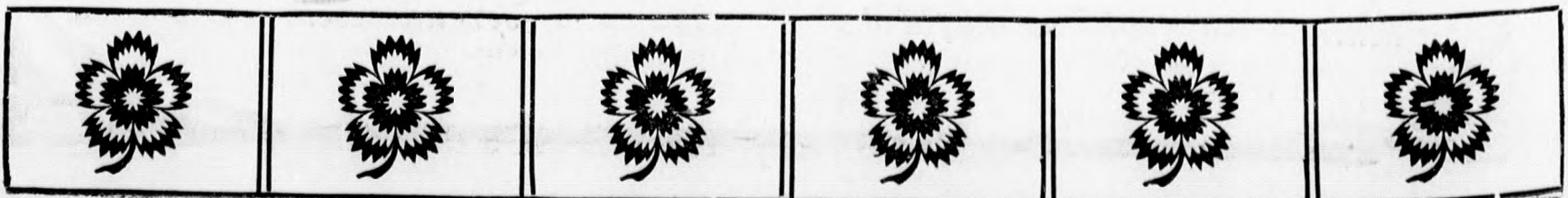
MARTICS ISTVÁN

szőlőgazdasága

Magyarádon, (Aradmegye).

A régi Atzél-féle legkitünőbb bor-gazdasága. Valamikor régente, Atzél Péter fénykorában híres vendégei voltak e kastélynak. Megfordult itt igen gyakran Csiky Gergely, a ki e vidékről származik, továbbá Munkácsi Mihály, a ki a nagy művészbárát Atzél Péter látogatására érkezett ide és Jókai Mór, a ki innen vette egyik híres regényének, a «Szegény gazdagok» témáját is. Ezt a nevezetes szőlőterületet a mostani tulajdonos nagy szakértelemmel és nagy áldozatokkal rekonstruálta és a legkiválóbb, legnemesebb borfajokat ültette be. Évi termése körülbelül 1000 hektoliter, mely borok nemcsak országszerte kedveltek, de külföldön is a legjobb hírnévnek örvendenek. Különös figyelmet érdemel a kastély alatt elterülő pincze, amely páratlan a maga nemében s a magyarádi hegy büszkesége. A tágas pincze tiszta terméskőből épült s 3—4 ezer hektoliter bor befogadására képes. Ez a nagykiterjedésű szőlőgazdaság a magyarádi Nagyuri hegy gerinczén terül el. A kastélyból a kilátás igen szép s mérföldekre el lehet látni.

Megyei és városi telefon 292. sz.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltnék.

Keller Gyula

MŰ ÉS KERESKEDELMI KERTÉSZ ARADON

Műkertészet: Orczi-u. 26. faiskola Dezső-u.

Ajánl virágcsokrokat a legszebb élővirágokból, legujabb divat szerint, izlésteljesen összeállítva bál, menyegzői, névnap, színházi s egyéb ünnepélyes alkalmakra; nemkülönben koszorukat, füzéreket s díszítéseket élő növényekkel legjutányosabb árakon

Elárusító helyiség: Andrassy-tér.

Telefon 256.

Telefon 256.

MAGYAR RUGGYANTAÁRUGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST.

TAURIL

MAGYAR MUNKÁS
MAGYAR MUNKÁJA!

A LEGTÖKÉLETESEBB
TÖMITŐ LEMEZ

EXPORT AZ EGÉSZ VILÁGBA
ÓVAKODJUNK UJANZATTÓL

„TAURIL“ Központi Elárusítási Iroda
Budapest, VI. ker., Gyár-utca 26. sz.

A FRANCK HENR. FIAI CZÉG PÓTKÁVÉ-GYÁRA KASSÁN.

Az az öröndes fejlődési folyamat, amelyet a hazai pótkávéipar az utolsó 18 évben felmutathat, sokféle módon leedítő befolyással volt országunk gazdasági életére. — Az ország általános jólétének emelése mellett, mely mindegyik iparág áldásos telvirágoztatását kíséri, itt különösen a mezőgazdaság kedvező befolyása vonendő tekintetbe, amely új növény, a pótkávégyártáshoz nyersanyagul szükséges «cikória» által a talajnak fokozottabb kihasználását érte el.

A Franck cég ludwigsburgi törzsházából már régóta üzleti összeköttetést folytat az itteni kereskedővilággal. — Ez valamint a szives fogadtatás, amelyben gyártmányai Magyarországon és Ausztriában részesültek, arra indították a céget, hogy már 1878 évben Linzben az első gyárat alapította, 1888-ban Kassán létesített gyárat, az 1893. év elején pedig a mostani impozáns fekvésű kassai gyártelepet építette, ezt 1906-ban kibővítette és ugyanebben az időben: 1893-ban létesült a zágrábi gyár is; 1900-ban pedig Bélyágot épült néhány asztaló, a környéken kultivált cikória-terme és részére.

Ezen két gyár alapításával a Franck cég nemcsak szorosabb viszonyba kívánt lépni magyar vevőivel, hanem elátvá tüzte ki, hogy oly gyártmányt szállítson, mely hazai nyersanyagból készül. — A kereskedelmi miniszter ur ó nagyméltósága az 1899. évben látogatásával ünneplte ki a kassai gyárat és a m. kir. miniszter ur 1899. évi szeptember 30-án kelt 12041. számú rendelkezései megengedte a Franck-féle kassai gyárak, hogy készítményein a magyar czémet használhassa.

Abból a vezérelvől kiindulva, hogy a több mint 300 munkásának az egészségét és testi épségét példás renddel, tisztasággal és pontos saggal biztosítsa, a jó és szorgalmas munkásnak meg kellő és állandó, elégedett megélhetési biztosító, keresetet nyújtson, elétek a munkaadók és munkások között a legővendő tetsébb érdekösszhangot, amelynek a jövőben való fennállásáról a vezetőség gondoskodása és figyelmessége kezesséedik.

A Franck Henr. Fiai cég e sikeres tevékenysége nem kis mérték-

ben járult hozzá az egész monarchia pótkávéiparának jelenlegi kielégítő állásához, mindenekelőtt azzal, hogy oly terméket hozott piacra, amelynek jóságát mostan sok ezer tapasztalt háziasszony dicséri.

Mután a nyersanyag beszerzésére nézve, a hazánkban termelt cikórára még nem elegendő, a gyár részben még a külföldre, nevezetesen Németországra, Hollandiára és Belgiumra is van utalva. — A kassai gyár képes a helyi szükségletet nemcsak mértékben fedezni, hanem még Galiciába, Bukovinába és Sziléziába is tetemesen szállítja gyártmányait, de még Oroszországba is egy keveset.

Hogy mennyiben emelte a mezőgazdaságot a pótkávéipar fejlődése: arról volt már szó — ezúttal a mezőgazdaságnak egyik legfontosabb termékére a tejfogyasztásra — legyen még utalva: a tejek termelését, t. i. az olcsó pótkávé bevezetésével tudják a tejgazdaságot emelni.

Hazánk lakosságának azokban a rétegekben, ahol a kávé magas ár következtében eddig még nem ismerték bevezetett a tejeskávé a Franck-féle pótkávé hozzáadásával mindig új híveket szerez magának, minek folytán a tejfogyasztás is folytonosan emelkedik; de még az Alduna országában is, ahol török fekete kávé általánosságban ismét, a Franck-féle pótkávé bevezetése által a tejeskávéval folyton új hívekre lehetne szert tenni, ha a beviteli vámok nem lennének oly túlságosan magasak.

E mellett figyelembe kell venni még egy pontot, amelynek anyagi értéke nem becsülhető oly könnyen meg, kulturális jelentősége azonban, nem magasztalható eléggé.

A tejkávének előrenyomulásával a pálinka, amely hazánkban sok vidékén a szegény emberek rendes reggeli, mindig jobban kiszorították és ennek helyébe a táplálkozásra szükséges produktum a tejeskávé: — a tej — lép.

Szívből kívánjuk, hogy a Franck-féle nagyszabású hazai gyártáshozat prosperáljon és hogy a fogyasztó közönség azt megfelelő támogatásban részesítse, hogy a magyar iparok tekintélyt és hazánkban anyagi hasznot hozhasson.

GOLDMARK H.

betéti társaság

szalma- és nemezkalap-gyára

Budapest, IV., Szervita-tér 3.

Gyár: Hajdunánáson.

Alapított 1876-ban.

Magyarország legnagyobb
szalmakalap-raktára.**Egri-Nyomda-Részvénytársaság.**

A vállalatunk foglalkozik különösen jobb, finomabb és oly értékjegyek előállításával, a melyeknek mindegyike más-más értékű, más-más szöveű, más-más számu, más-más keletű, esetleg más-más kiállításu vagy más és más színű. — Ilyenek a különféle czélra szükséges sor és folyószámokkal ellátott bárczák, szállító- és nyugtájszabványok, továbbá a különféle díjlelőfizetési jegyek Kaszinók, clubok, fürdők részére, nemkülönben vásár, vám és vasúti jegyeket sor és folyószámokkal ellátva.

Főgyármányaink az egy az országban, valamint a külföldön már mindenütt elterjedt különleges színházi belépőjegyek, amelyeket minden előadásra már a napi keltezéssel ellátva, más-más kiállításban állítunk elő, azokat megszámozva, megolvasva sorok szerint osztályozva és tömbökbe kötve az előadásra készen szállítjuk. Ugyanolyan kiállításban gyártunk mint különlegességet folyószámozott és az illető megrendelő címével ellátott ruhatári jegyeket utánozhatatlan kiállításban.

Vállalatunk mindezen gyártmányaiért teljes szavatosságot vállal egy helyes szöveg, számozás, mennyiség, valamint az előírt beosztás vagy sorrendért.

Vállalatunk összes számozott és kelettel (datumnal) ellátott jegyei eredetileg könyvnyomdai kivitelűek, tehát nem számozógépekkel lesznek előállítva.

**Első Temesvári
Gyújtó-, Kocsikenőcs
és Vegyotechnikai-gyár
részvénytársaság.**

Alakult 1897. évben, a Lui, Csasznek, Karner és Fischer-féle közkereseti társaságból. A gyár ma kétségetelenül az ország legnagyobb és legmodernebbül berendezett gyújtógyári telepe, mely 400 munkással és 140 segédgéppel dolgozik, amelyhez a hajtóerőt 2 gőzkazán és egy 120 lóerejű gőzgép szolgáltatja. Országghírű czikke az EMKE-gyújtó, mely uttörője a magyar gyújtóiparnak s amelynek közkedveltsége folytán sikerült az osztrák gyújtót az országból ugyszólván teljesen kiszorítani.

A Temesvári gyújtógyár az egyedüli gyára az országnak, amely a vámkülföldre nagy mennyiségben szállít gyújtókat. Egyedüli szállítója a bolgár egyedűrságnak, de szállít gyújtót Törökországba, Kis Ázsiába, sőt Angliába is. Az országghírű EMKE-gyújtóból évenként 20.000 doboz gyújtót hoz forgalomba, amely után az EMKE-egyesület Kolozsvárt egy nevezetes nagyságu összeget kap, kulturális czélokra.

Gyújtón kívül gyárt még kocsikenőcsöt, EMKE-fény-mázt, különböző bőrszírokat és kékítőt. A gyár forgalma meghaladja az évenkénti 1.000.000 koronát, melyből vegyotechnikai czikkekre 200.000 korona forgalom esik. Napi gyártmánya 30.000.000 szál gyújtó, amely óriási mennyiség kedveltségénél fogva mind elfogy. A gyárnak 7 kereskedelmi és 3 műszaki hivatalnoka van, s egy a műszaki, valamint a kereskedelmi igazgatását NEUBAUER GYULA végzi.

**Bösendorfer,
Steinway,
Ehrbar,
Ibach**

Legujabb modellei a leghiresebb bécsi mesterek által másolva, angol és bécsi mechanikával, a legolcsóbb gyári áron az általánosan szolidnak elismert czégnél kaphatók:

REMÉNYI MIHÁLY

a M. Kir. Zeneakadémia szállítója

**BUDAPEST,
VI., Király-utca 58.**

Dús választék egész rövid Mignon szárny-zongorákban, ugyszintén **pianók és harmoniumokban.** Zongora-javítások és hangolások csakis a legügyesebb szakmunkások által eszközöltetnek. — Árjegyzék (minden czikkekről külön-külön) ingyen küldetik.

Telefon 87—84.

Telefon 87—84.

Neuman Testvérek**ARAD**

Alapított 1851-ben.

Szeszgyár, élesztőszeszgyár, szeszfinomító és gőzmalom.

Melléküzemek: marhahizlalás, szárított moslák, moslákhamu-gyártás és szárított istállótrágya termelés.

A gyártelep állandóan 500—600 munkást és 60 hivatalnokot foglalkoztat.

Fogyasztási piacai: Magyarország, Ausztria Németország és a Balkán államok.

CS. KIR. SZAB.

KÖLCSÖNÖS TÜZKÁRBIZTOSÍTÓ-INTÉZET

BÉCS. • Magyarországi képviselőség • BÉCS.

Budapest, V., Hold-utcza 6. szám.

TELEFON 15-83.

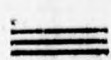
Az intézet felállít főügynökségeket minden nagyobb vidéki városban. Elvállal mindennemű biztosítást olcsó díj és előnyös feltételek mellett.

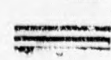
Legnagyobb raktára minden bárhol
megjelent vagy bárki által kiadott

ZENEMŰVEKNEK

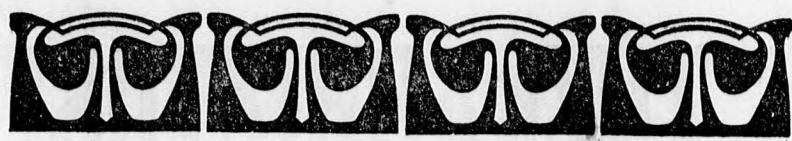
a Bárd Ferencz és Testvére cég

zeneműkereskedésében

Budapest, Kossuth Lajos-u. 4.

HÁMORY

gazdaság szőlőolt-
vány és szőlőtelepe

ARAD.

A tetep két helyütt fekszik, kiterjedése mintegy 30 katasztrális hold, nagyjából a fajtisza amerikai Riparia Portalis anyatelep és oltványiskolák foglalják el. Legnagyobb gond fordítatik arra, hogy fajtisza oltványok készítsenek bevált bor- és csemegefajokban, melyek azután szigorúan megválogatva és osztályozva kerülnek forgalomba. — A telep egy 3000 katasztrális holdas belterjesen kezelt gazdaságnak része, a hol a legkülönbébb kereskedelmi növények termelnek. — Említésre méltó simmenthali tehenészete és lótenyésztése.

